ORHAN SEYFİ ORHON'UN MECMUACILIĞI

VE

GÜNEŞ MECMUASI

(İnceleme ve Seçilmiş Metinler)

Ramis Karabulut

Cumhuriyet Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

T 89536

Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı İçin

Öngördüğü YÜKSEK LİSANS TEZİ Olarak Hazırlanmıştır.

SİVAS

Haziran-1999

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

İşbu çalışma, jürimiz
tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalındaki Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalında ***YÜKSEK LİSANS TEZİ*** olarak kabul edilmiştir.

(İmza)

Başkan .....

Akademik Ünvanı, Adı-Soyadı

(İmza)

Üye.....

Akademik Ünvanı, Adı-Soyadı (Danışman)

(İmza)

Üye.....

Akademik Ünvanı, Adı-Soyadı

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../ ...../ 1999

(İmza)

.....

Akademik Ünvanı, Adı-Soyadı

Enstitü Müdürü

(Mühür)

ÖZET

Edebiyatımızda Hecenin Beş Şâiri'nden biri olarak tanınmış, 20. Yüzyıl Türk Edebiyatı'nın Türkçeyi en iyi kullanan şairlerinden biri olan Orhan Seyfi Orhon'un Harf İnkılâbı'ndan önce (1 Kasım 1928) çıkarmış olduğu mecmuaları tanıtıp dil ve edebiyat araştırmaları açısından faydalı olacağına inandığımız Güneş mecmuasını inceledik.

Tezimizde ilk olarak "eski harfli" Hıyâbân, Eğlence (Yeni Eğlence), Papağan, Resimli Dünya, Kalem (Yeni Kalem) ve Güneş mecmualarını etraflıca tanıttık. Yeni harflerle yayınlamış olduğu mecmualardan kısaca bahsettik.

Bilhassa ciddi bir edebî mecmua olan Güneş mecmuasının bir tahlilî fihristini yaptık. Bu mecmuadan önemli olduğuna inandığımız bazı yazıları seçerek yeni harflere aktardık.

Çalışmamızda gördük ki, Orhan Seyfi Orhon şâirliğinin yanında 1910'lardan itibaren ömrünün sonuna kadar gazetecilik ve mecmuacılığa devam etmiştir. Çocuk, edebiyat, mizah ve magazin gibi çeşitli türde onlarca mecmua yayınlamıştır. 1927'de Güneş ve 1941'de Çınaraltı mecmualarını çıkararak o dönemin en meşhur yazar ve şairlerini bir araya toplamıştır.

Umarım bu mecmualara müracaat edeceklere yardımcı olur ve karanlıkta kalmış birçok kıymetli yazının gün ışığına çıkmasına vesile oluruz.

SUMMARY

We have ıntroduced about periodicals, published before letter revolution (1 November 1928) by Orhan Seyfi Orhon, one of the poets used Turkısh in the best way ın 20 th Century Turkısh literature and known as one of the five poets of syllable in our literature, and studied Periodical "Güneş" which we believe tabe useful to language and literature studies.

Firstly we've widely introduced "Hıyaban"in old letters, "Eğlence (Yeni Eğlence), Papağan, Resimli Dünya, Yeni Kalem" and "Güneş" in our thesis. We have introduced shortly about periodicals he printed in new letters.

Especially we have made an analytical index of periodical Güneş, which is an important literary. Selecting some writings we believe to be important of this periodical we have transfered in to new letters.

In our study we have seen that besides his quality of being a poet he carried on journalism and editing periodicals from 1910 to end of his life. He printed tens of periodicals in various kinds like child, literature, humour and magazine.

Printing periodical Güneş in 1927 and Çınaraltı in 1941, he gathered together the most famuous poets and writers of that peried.

I hope we can help to ones who will apply to these periodicals and bring about a lot of valuable writings remained in the dark to be raised.

İÇİNDEKİLER

Ekler (Fotokopiler) Listesi.....VII
Önsöz.....VIII
Giriş.....1
A. Eski Harfli Süreli Yayınlar.....2
B. Yeni Harfli Süreli Yayınlar.....7

Birinci Bölüm
İNCELEME

I. ORHAN SEYFİ ORHON'UN ÇIKARDIĞI ESKİ HARFLİ EDEBî MECMUALARIN KİMLİK BİLGİLERİ VE "İÇİNDEKİLER" TABLOSU
A. Hıyâbân Mecmuası.....12
B. Güneş Mecmuası.....15
C. Yeni Kalem Mecmuası.....31
II. GÜNEŞ MECMUASININ KÜLTÜR HAYATIMIZDAKİ YERİ
A. Şekil Özellikleri.....54
B. Muhtevâ Özellikleri.....54
C. Yazar Kadrosu.....56
III. TAHLİLî FİHRİST
A. Yazılar (Yazar Adına Göre).....58
B. Fotoğraflar - Resimler.....80
C. Reklâmlar.....82
1. Gazete ve Mecmua Reklâmları.....83
2. Parfüm ve Krem Reklâmları.....83

İkinci Bölüm

SEÇİLMİŞ METİNLER

I. DİL VE EDEBİYAT İLE İLGİLİ YAZILAR

"Güneş"e Dair....87
Türk Teceddüt Edebiyatı Tarihi Müellifi İsmail Habib Bey'e (Cenab Şahabeddin).... 89
Cenab Şahabeddin Bey Üstadımıza (İsmail Habib)....98
İsmail Habib Bey'e (Cenab Şahabeddin)....108
Nef'î'nin Gazelleri (Ali Canib)....118
Bir Safha-i Mâzî (Ercüment Ekrem)....124
Hümâ-pervâz (Ercüment Ekrem)....128
Servet-i Fünun'da Sansür (Mehmed Rauf)....132
Ahmed Hikmet'i Nasıl Tanıdım? (Mehmed Rauf)....137
"Kına Gecesi" Eseri (Mehmed Rauf)....141
Edebiyatımızın Bir Noksanı da (Mehmed Rauf)....145
Siyah Ve Kırmızı (Celâl Esad)....149
Pompei (Celâl Esad)....152
Tiyoveli (Celâl Esad)....156
Venedik (Celâl Esad)....159
Pompei ve Serçe (Celâl Esad)....163
Bir Temmuz Günü (Celâl Esad)....166
Romantizm (Kâmuran Şerif)....169
Alman Romantizmi (Kâmuran Şerif)....173
İngiliz Romantizmi (Kâmuran Şerif)....177
Şaire Yol Gösterenler (İmzasız)....180
Sanmayın Ki Karga Delmiş (Osman Cemal)....182
Son Şöhretler (Fevzi Lutfi)....185
Süleyman Nazif (Sâmi Paşa-zâde Sezâî)....189
Nazif'in Aheng-i Nesri (Cenab Şahabeddin)....193
Süleyman Nazif'e Dair Müşahadeler (Tokadî-zâde Şekib)....198

Süleyman Nazif'e Dair Nükteler ve Fıkralar (İmzasız).....200
Süleyman Nazif'e Dair (Doktor Abdullah Cevdet).....203
Merhum Üstada Dair Bazı Hatıralar (Osman Cemal).....208
Süleyman Nazif Bey'e (Fazıl Ahmed).....212
Eski Bir Âşinâya (Necmi Nureddin).....215
Meşâhire Dair Nükteler (İmzasız).....216
Felsefî Düşünceler (Halil Nimetullah).....218
Çoban Çeşmesi (Yusuf Ziya).....220
Edebiyât-ı Cedîde Bahsi (Güneş).....223
Müterâdifler 1 (Cenab Şahabeddin).....225
Müterâdifler 2 (Cenab Şahabeddin).....228
Ahmed Hikmet Hakkında İhtisaslar (İmzasız).....231
Edebiyatta da Te'sir ve Taklit (Güneş).....235

II. FİKİR YAZILARI

Allâme Mukallitleri (Güneş).....238
Yeni Âlimlerimizden Ali Canib Bey'e (Orhan Seyfi).....240
Canlı Mevzular (Güneş).....243
Sadede Rücû (Güneş).....245
Müderrisler Kavgasına Dair (Orhan Seyfi).....247
Türkçeye Hürmet (Güneş).....252
Türklüğe Hakaret (Güneş).....254
Vatanın Güzellikleri (Güneş).....256

III. BASIN VE YAYIN HAYATI İLE İLGİLİ YAZILAR

"Piyâle" (İmzasız).....260
"Deniz Sarhoşları", "Rubâiyât-ı Hayyâm" (İmzasız).....260
"Sönen Kandiller" (İmzasız).....266
"Hayat" (İmzasız).....269
"İlk Gençlik" (İmzasız).....271

"Çocuk Ruhu" (imzasız).....273
"Büyük Adamlar Serisi" (İmzasız).....275
"Bahar ve Kelebekler" (İmzasız).....277
"Şeytan Diyor Ki" (İmzasız).....279
"Çakıl Taşları" (İmzasız).....282
"Hürriyet", "Elem Çiçekleri" (İmzasız).....285
"Çocukların Şiir Kitabı" (Güneş).....288

IV. DEVRİN SİYASî VE SOSYAL OLAYLARI İLGİLİ YAZILAR

Süleyman Nazif'in Ölümü (Güneş).....291
Ahmed Hikmet'in Ölümü (Güneş).....293
Büyük Bir Zıyâ (Güneş).....295
Gazi'nin Nutku (Güneş).....296
Akademi Mes'elesine Dair (Ali Canib).....298

KAYNAKÇA.....351
DİZİN.....303
EKLER (Fotokopiler).....311

EKLER (FOTOKOPİLER) LİSTESİ

1. Hıyâbân'ın (nr. 1) Başlık Klişesi.....Ek: 1
2. Akbaba'nın (nr. 1) Başlık Klişesi.....Ek: 2
3. Yeni Eğlence'nin (nr. 1) Başlık Klişesi.....Ek: 3
4. Resimli Dünya'nın (nr. 1) Başlık Klişesi.....Ek: 4
5. Papağan'ın (nr.1) Başlık Klişesi.....Ek: 5
6. Güneş'in (nr.1) Başlık Klişesi.....Ek: 6
7. Davul'un (nr. 1) Başlık Klişesi.....Ek: 7
8. Yeni Kalem'in (nr. 1) Başlık Klişesi.....Ek: 8
9. Hızlanış'ın (nr. 1) Başlık Klişesi.....Ek: 9
10. Ayda Bir'in (nr. 1) Başlık Klişesi.....Ek: 10
11. Her Ay'ın (nr. 1) Başlık Klişesi.....Ek: 11
12. Her Şey'in (nr. 1) Başlık Klişesi.....Ek: 12
13. Çınaraltı'nın (nr.1) Başlık Klişesi.....Ek: 13

ÖNSÖZ

Edebiyat tarihimize "Hecenin Beş Şairi"nden biri olarak geçen şairlerimizden Orhan Seyfi ORHON, öğrencilik yıllarından itibaren onlarca mecmua ve gazetenin sahiplik ve başyazarlığını yapmıştır; bunlardan bir kısmını da arkadaşı Yusuf Ziya Ortaç ile birlikte çıkarmıştır. Başka birçok gazete ve dergiye de ömrünün sonuna kadar yazı yazmıştır.

Bu çalışmada biz, Orhan seyfi ORHON'un Harf İnkılâbı'ndan önce (1 Kasım 1928) çıkarmış olduğu "eski harfli" mecmua ve gazetelerin bir tesbitini yaparak, sırasıyla tanıtmaya ve incelemeye çalıştık. Bilhassa ciddi ve değerli bir edebî mecmua olan "Güneş"i tanıttık ve sistematik olarak inceledik. Yazı yazdığı diğer yayınlar ve "yeni harfli" olanlar konumuzun dışında bulunmasına rağmen kısaca onlardan da bahsetmeyi uygun bulduk.

"Giriş"te Orhan Seyfi ORHON'un gazetecilik ve mecmuacılığı hakkında çeşitli kütüphane katalogları ve kaynaklarda yaptığımız araştırmaların sonuçlarını verdik. Gazete ve mecmuaları yayınlanış tarihine göre sıra numarası vererek ve hangi kütüphanede tesbit ettiğimizi, hangi numarada kayıtlı olduğunu ( ) işareti içinde verdikten sonra tanıtmaya geçtik. Burada bizzat çıkarmış olduğu eski ve yeni harfli süreli yayınların yanında, yazı yazdığı diğer süreli yayınlardan da kısaca bahsettik.

Çalışmamızı "İnceleme" ve "Seçilmiş Metinler" başlıkları adı altında iki ana bölüme ayırdık. Bu bölümlerde önemine binâen tamamen "Hıyâban", "Güneş" ve "Yeni Kalem" mecmualarına yer verdik.

İnceleme bölümünün başında Türk Dili ve Edebiyatı açısından mühim olduğuna inandığımız "Hıyâbân", "Yeni Kalem" ve "Güneş" mecmualarının "içindekiler" ve "kimlik bilgileri"ni tablo haline getirerek "Orhan Seyfi Orhon'un Çıkardığı Edebî Mecmuaların Kimlik Bilgileri ve İçindekiler Tablusu" başlığı adı altında verdik. Daha sonda "Güneş" mecmuasının sırasıyla "şekil özellikleri", "muhtevâ özellikleri" ve "yazar kadrosu"nu etraflıca tanıtmaya gayret gösterdik.

"Güneş" mecmuasındaki yazıların yazar adına göre bir "Tahlilî Fihrist"ini çıkardık. Burada yazar sonradan soyadı almışsa gönderme yaparak soyadını [ ] işareti içinde büyük harflerle yazdık. Yazarın adı kısaltılmış ise, biz onu mümkün mertebe O(rhan) S(eyfi) gibi tamamlayarak yazdık. Daha sonra yazı adını, mecmua numarasını, tarihini, sayfa numarasını ve konusunu verdik. Burada "Seçilmiş Metinler" bölümüne aldığımız yazıların başına (+) işareti, diğerlerine (-) işareti koyduk.

Sonra Güneş mecmuasındaki "fotoğraflar-resimler", "reklâmlar"ın fihristlerini verdik.

Çalışmamızın ikinci ana bölümünü oluşturan "Seçilmiş Metinler" bölümü "Güneş" mecmuasından aktardığımız ve konularına göre sınıflandırdığımız metinlerden oluşmaktadır. Bu bölümü kendi içinde "dil ve edebiyat yazıları", "fikir yazıları", "basın ve yayın hayatı ilgili yazılar" ve "devrin siyâsî ve sosyal olayları ile ilgili yazılar" olmak üzere dört bölüme ayırdık. Bu yazıları tarih sırasına koyduk ve birbiriyle tür ve muhtevâ bakımından alâkalı olanları arka arkaya getirdik.

Seçtiğimiz metinleri yeni harflere aktarırken mümkün mertebe orijinaline dokunmadan verdik. Umumiyetle bugünkü imlâ ve noktalama kurallarını esas aldık. Yazar adını yazarken mecmuadaki şekline dokunmadık. Kısaltılmış isimleri tamamlama ve soyadlarını yazma işini tahlili fihrist kısmında yaptık. Ancak imzasız yazıların altına [İMZASIZ], "Güneş" imzalı yazıların altına [GÜNEŞ] yazdık.

Yazar adından sonra sayfayı ortalayarak ( ) içinde koyu olarak mecmua numarasını, tarihini ve sayfa numarasını verdik.

Orijinal sayfa numarasını // işareti içinde koyu olarak verdik. Ancak metnin orijinali tek sayfadan ibaret ise metin sonunda sayfa numarası belirtildiği için buna lüzum duymadık.

Bu bölümün hemen ardından çalışmamızda yararlandığımız kaynakların bir listesi (Kaynakça) ve özel isim, terim ve kavramların bir "Dizin"i kondu.

Çalışmamızın en sonuna "Ekler" adı altında Orhan Seyfi ORHON'un mecmualarının ilk sayılarının başlık klişelerininin birer fotokopisini ekledik.

Çalışmamızda "bakınız" (Bkz.), "numara" (nr.), "sayfa" (s.)dan başka kısaltma kullanılmadığı için kısaltmalar dizinine ihtiyaç duyulmadı.

Kütüphane araştırması ve metot konusunda bana sabırla yol gösteren, hiçbir zaman yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Nâzım H. POLAT Bey'e şükranlarımı arz etmek benim için bir gurur vesilesidir.

Bu çalışma sırasında bana rahat bir çalışma ortamı hazırlayan, büyük maddî ve mânevî desteğini gördüğüm eşime çok teşekkür ediyorum. Ayrıca bana maddî ve manevî destekte bulunan yakınlarıma ve arkadaşlarıma minnettarım.

Kızlarım Zehra ve Feyza'ya bana yardımcı oldukları için sevgilerimi sunuyorum.

Sivas - 1999

Ramis KARABULUT

GİRİŞ

Edebiyat tarihimize "Beş Hececiler" diye geçen şairlerden biri olan Orhan Seyfi ORHON, (d. 23 Kasım 1890 İstanbul - ö. 22 Ağustos 1972 İstanbul)[1] gazeteci, yazar, şâir, öğretmen ve politikacı kimliği ile tanınmıştır.

Nihad Sami Banarlı, onu şöyle anlatıyor: "Millî Edebiyat Cereyanı devrinde ince ve duygulu şiirleri ile tanınmış bir şâirdir. O bilhassa yeni hece cereyânına bir terennüm lisanı vermeye muvaffak şâirler arasında esaslı bir vazife görmüş kudretli bir san'atkârdır. Orhan Seyfi XX. Asır Türk şiirine temiz Türkçeyi, Türkçenin kendi saf güzelliğini ve kendi güzel sesini getiren bir şâirdir. Türk diline büyük hizmeti vardır. Orhan Seyfi son asır Türk edebiyatında bu hizmeti bilerek, isteyerek ve çok severek yapan; bu yolda uydurma Türkçeye baş vurmadan muvaffak olan, Türkçeyi iyi anlayan, son zamanlardaki dil anarşisine şiddetle karşı koyan dil ıslâhatçılarındandı."[2]

Çalışmamızın ana mevzuu, Orhan Seyfi Orhon'un çıkarmış olduğu eski harfli mecmualar olmak hasebiyle biz burada daha çok onun bu yönü üzerinde duracağız.

Orhan Seyfi, ilk mecmuacılık tecrübesini Mercan İdâdîsi'nde talebe iken yapar. Burada birkaç arkadaşı ile birlikte elle yazıp çoğalttıkları ***"Arkadaş"*** isimli bir mecmua çıkarır.[3] Her halde bir okul dergisi olmasından dolayı kütüphanelerde ve kataloglarda bu mecmuaya rastlayamadık. Orhan Seyfi, profesyonel manada mecmuacılığa yüksek okul talebesi iken "Hıyâbân" mecmuasıyla başlar.

---

[1] Aktaş, Prof. Dr. Şerif, ***Büyük Türk Klasikleri***, C. 12, İst. 1992, s. 296
[2] Banarlı, Nihad Sami, ***Resimli Türk Edebiyatı Tarihi***, c. 2, İst. 1983., s. 1136 - 1137.
[3] Reşat Feyzi, "Fecr-i Âtî Nasıl Bir Teşekküldü?", ***Servet-i Fünûn (Uyanış)***, C: 68, nr. 1782 (1797), 9 Teşrîn-i Evvel 1930, s. 296-297

Şimdi yayınlanış tarihine göre, Orhan Seyfi Orhon'un çıkarmış olduğu "eski harfli süreli yayınlar" ve "yeni harfli süreli yayınlar" şeklinde iki ana başlığa ayırdığımız gazete ve mecmuaları sırasıyla tanıyalım:

A. ESKİ HARFLİ SÜRELİ YAYINLAR:

1. Hıyâbân (Hakkı Tarık Us Kütüphanesi, No: D. 211 / 6):

Mecmua, kapak klişesinde kendisini "Risâle-i Edebiyye" şeklinde tanıtır. Rûmî 10 Şubat 1326 (Milâdî 23 Şubat 1911)'de yayın hayatına başlar. Toplam 5 sayı yayınlanır. Mecmua 15 günde bir perşembe günleri çıkar. Toplam 16 sayfalık, 18 x 28 ebadında ciddî bir edebî mecmuadır. "Sahibi E(lif) Seyfeddin" (Orhan Seyfi), "Müdîr-i Mes'ûlü Ömer Fevzi"dir. İstanbul'da "Ebuzziya Matbaası'nda neşrolunmuştur."

Mecmuanın tam bir koleksiyonu Millî Kütüphane'de 1956 SB 259 kayıtlı olmakla beraber birkaç kez müracaat etmemize rağmen ulaşamadık. Mecmuanın ikinci ve tam koleksiyonunu Hakkı Tarık Us Kütüphanesi No: D. 211 / 6'da bulduk ve çalışmamızı buradan aldığımız fotokopiler üzerinde yaptık.

Mecmuanın muhteviyatını tamamen edebî yazı ve şiirler teşkil etmektedir. Mecmuada hemen hiç resim, fotoğraf, reklâm ve karikatüre rastlanmamaktadır. Bu mecmua için bir şiir mecmuası demek daha yerinde olur. Çünkü mecmuada en çok yeri şiirler kaplamaktadır. Mecmuanın birinci sayısında yayınlanan "Edebiyat-ı Milliye" isimli baş yazı "millî bir edebiyat" ve "hıyâbân-ı san'at" vücûda getirmekten yana olan bir anlayışla yayınlandığını göstermektedir.

Hıyâbân'da, o dönemde çoğunluğu yüksek okul talebesi olan belli başlı şu isimlere rastlanmaktadır: Orhan Seyfi, İbrahim Alaaddin, Halil Nihad, Hakkı Behiç, Fâik Ali, Ali Ekrem, Feyzullah Sâcid, Edib Sermed, Falih Rıfkı v. s...

Mecmuanın muhtevâsı, yazar kadrosu ve şekil özellikleri hakkında bir fikir edinmek için çalışmamızın inceleme bölümündeki "Hıyâbân Mecmuasının Kimlik

Bilgileri ve İçindekiler Tablosu"na ve ekler bölümündeki "Hıyâbân Mecmuasının Başlık Klişesi"ne (Ek: 1) bakılabilir.

2. Akbaba (Millî Kütüphane, 1956 SB 146, 1961 SB 83, 1961 SB 97):

Akbaba'nın kapak klişesinde "Pazartesi ve perşembe günleri neşrolunur, milliyet-perver mizah gazetesidir." şeklinde tanıtılmaktadır. Orhan Seyfi, 1919 yılında tek başına, 7 Ocak 1922'de Yusuf Ziya Ortaç ile birlikte çıkarır. Orhan Seyfi, memuriyetten basın hayatına geçişi ve Akbaba gazetesi hakkında şunları söyler: "Oradan cüz'î bir para alıyordum. Kendimde iyi bir memur olmak için lâzım gelen evsâfi göremiyordum. İstanbul'da Hükûmet-i Milliye tesis etti. Meclis-i Mebusân daireleri lağvedildi. Açıkta kaldım. Hiçbir vazifem olmadığı bu sırada mizâhî yazılar yazmaya başladım. Bilâhare Akbaba isminde bir mecmua çıkardım. Edebiyat arkadaşım Yusuf Ziya ile müştereken neşrettiğim bu mecmua çok rağbet gördü. Bana memurluktan daha müreffeh bir hayat temin etti. Bunun üzerine memurluktan sarfinazar ettim."[4]

Mecmuanın en geniş koleksiyonu Milli Kütüphane'de 1956 SB 146 numarada kayıtlı bulunmaktadır. İlk sayısı H. 17 Rebiülevvel 1341, R. 7 K. Evvel 1338 tarihinde neşrolunmuştur. Sahibi Orhan Seyfi, müdir-i mes'ûlü Yusuf Ziya'dır. İstanbul'da Bâb-ı Âlî Caddesi'nde Sabah Matbaasında basılmaktadır. Toplam 4 sayfa, 25 x 40 ebadındadır. Pazartesi ve perşembe günleri haftada iki defa çıkmaktadır.

Akbaba, 1919, 1922-1929 yılları arasında uzun bir süre yayın hayatını sürdürmüştür. 1928 yılında 4 sayı devam eden bir de edebî ilâve vermiştir. (Millî Kütüphâne, 1962 SB 26)

Mecmuanın muhteviyatını mizahî fikralar, şiirler, karikatürler oluşturmaktadır. Akbaba, "siyasî mizah gazetesi" olduğu için san'atkârlar pek gerçek isimlerini kullanmamışlardır. Meselâ Orhan Seyfi "Fiske" takma adını kullanmıştır.[5] En çok

---

[4] İnal,İbnülemin Mahmud Kemal, ***Son Asır Türk Şâirleri***, C. 3, İst. 1988, s. 1290 - 1293.
[5] Aktaş, Prof. Dr. Şerif, "Orhan Seyfi" ***Büyük Türk Klâsikleri***, C. 12, İst. 1992, s. 298.

Akbaba, Fiske, Osman Cemal, Halil Nihad, Kalender, Abdülbaki Fevzi, Firkete, Yusuf Ziya, Ercümend Ekrem, Enver imzalarına rastlanmaktadır.

(Başlık klişesi için bakınız: Ek 2)

3. Eğlence (Yeni Eğlence) (Millî Kütüphane, 1956 SC 29):

Haftalık mizah gazetetesidir. İstanbulda, 10 Haziran 1337 (1921)'de çıkmaya başlamıştır. Müdir-i Mes'ûlü Orhan Seyfi'dir. Tanin Matbaası'nda basılmıştır.

Toplam 4 sayı yayınlanmıştır. Mecmua, Milli Kütüphane'de 1956 SC 29 numarada kayıtlı (2. Sayı noksan) bulunmaktadır. Tam bir koleksiyonunu da İstanbul Belediye Kütüphanesi 207 numarada tesbit ettik.

25 x 38 ebadında olan bu haftalık mizah gazetesinin her sayısı 8 sayfadan ibaret. Dörtte birinden fazlasını mizahî resimler ve karikatürler kaplamaktadır. Tamamen güldürmeyi ve eğlendirmeyi amaçlayan yazılarda çoğunlukla takma adlar kullanılmıştır. En çok rastladığımız imzalar şunlar: Halil Nihad, Fâzıl Ahmed, Gölge, İbnürrefik Ahmet Nuri, İsmail Faik v.s.

(Yeni Eğlence'nin başlık klişesi için bakınız: Ek: 3)

4. Resimli Dünya: (Millî Kütüphane 1956 SB 294)

Başlık klişesinde "Fennî, edebî, terbiyevî, mizahî, çoçuk gazetesi" alarak tarif edilmektedir. Müdir- mes'ûlü Orhan Seyfi'dir. İstanbulda, haftalık yayınlanmaktadır. Tesbitlerimize göre mecmua, 4 K. Evvel 1340 (Milâdî 17 Aralık 1924) tarihinden 23 Nisan 1341 (30 Nisan 1925) tarihine kadar 21 sayı yayın hayatını sürdürmüş, 20 x 28 ebadında, 16 sayfalık kaliteli bir çocuk mecmuasıdır.

Resimli Dünya, çocukları eğitecek ve eğlendirecek hikâyeler, fıkralar, şiirler, zekâ oyunları ve bulmacalarla dopdolu, devrine göre bugün bile imrenilecek tarafları olan bir çocuk dergisi. (Başlık klişesi için ekler bakınız: Ek: 4)

*5. **Papağan:*** (Millî Kütüphane, 1956 SÇ 5)

Başlık klişesi "Perşembe günleri neşrolunur, edebî mizah gazetesi." Olduğu belirtilen Papağan, İstanbul'da haftalık yayınlanan bir mizah gazetesidir. Sahibi Orhan Seyfi'dir. Mecmua 23 Nisan 1340 (1924) - 24 Ağustos 1927 Arasında 4 yıl, 234 sayı yayın hayatını sürdürmüştür. Her sayısı 8 sayfa, 30 x 45 ebadındadır. Basın tarihimizin en uzun ömürlü mizah gazetelerinden birisidir.

Gazetede çoğunlukla devrin günlük hadiselerine yer verilmekle beraber, devrin siyâsî ve edebî şahsiyetleri ile ilgili yazılara ve karikütürlere de rastlıyoruz.

En çok ismine rastladığımız yazarlar şunlar: Papağan, Halit Fahri, Karakuş, Surûrî, Halil Nihad, Yarasa, Mihâl-zâde Mahmud Râgıb, Leylek, Abdülbâki Kuzu, Osman Cemâl, Kâmuran Şerif, Orhan Seyfi, Anber, Necdet Rüştü, Emin Receb, Hatice Süreyyâ, Emin Fikri, Firkete, Hemrâh, Mahmut Yesârî v. s.

(Papağan'ın başlık klişesi için bakınız: Ek. 5)

*6. **Güneş*** (Millî Kütüphane, 1956 SB 268):

"San'at ve edebiyat mecmuası"dır. Orhan Seyfi'nin "eski harfler"le 1 Kasım 1927 tarihinden itibaren, İstanbul'da toplam 17 sayı yayınlamış olduğu muhtevaca en kıymetli, en ciddi edebî mecmua Güneş'tir. Bu sebeple tezimizin ana mevzuunu bu mecmua teşkil etmektedir.

Çalışmamızın "İnceleme" ve "Seçilmiş Metinler" bölümlerini sadece bu mecmuaya ayırdığımız için burada fazla üzerinde durmayacağız. Daha geniş bilgi için tablolar, inceleme, metinler ve ekler (Ek: 6) bölümlerine bakılmalıdır.

*7. **Davul*** (Millî Kütüphane, 1962 SC 34):

"Cumartesi, perşembe günleri çıkar, mizâhî halk gazetesi."dir. 28 Mayıs 1927'den itibaren toplam 3 sayı yayınlanmış, çok kısa ömürlü olmuş bir mizah gazetesidir.

Müdir-i Mes'ûlü Orhan Seyfi'dir. İstanbul'da Marifet Matbaası'nda basılmıştır. Toplam 4 sayfalık, 30 x 40 ebadında bir mizah gazetesidir.

Gazetenin tamamını karikatürler ve fıkralar teşkil ediyor. Fıkralarda hiç gerçek isimlere rastlanmıyor. "Hikâyeci Başı" ve "Şâir Abdülaziz" takma adları en çok rastlanan imzalar.

(Davul'un başlık klişesi için bakınız: Ek: 7)

8. Kalem (Yeni Kalem) (Millî Kütüphane: 1962 SB 128):

Kapak klişesinde "Edebî, İctimâî Mîzah Mecmuası" şeklinde tarif edilmektedir. Kalem'in tam bir koleksiyonu Millî Kütüphane'de 1962 SB 128 numarada kayıtlıdır. Biz incelememizi buradan aldığımız fotokopiler üzerinde yaptık.

Bu haftalık mizah mecmuası 6 Ekim 1927 - 5 Nisan 1928 arasında toplam 25 sayı yayın hayatını sürdürmüştür. 16 sayfalık, 20 x 28 ebadında bir edebî mizah mecmuasıdır. Mecmuanın kimlik bilgileri ve içindekileri hakkında daha geniş bilgi edinmek için incememe bölümündeki "Yeni Kalem Mecmuasının Kimlik Bilgileri ve İçindekiler Tablosuna" ve ekler (Ek: 8) bölümüne bakılabilir.

Mecmuada en önemli yeri mizahî fıkralar, şiirler ve karikatürler tutmaktadır. Devrin siyasî ve sosyal hadiseleri mizahî bir açıdan ele alınmıştır. Devrin yönetimine dokunacak hemen hiçbir esere rastlanmamaktadır. Hatta devrin yönetimini destekleyen, inkılâpları oturtma yönünde gayret gösteren bir vasıf hemen kendini hissettirmektedir.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Yeni Kalem'de en çok imzasına rastlanan yazarlar şunlar: Halil Nihad, Abdülbaki Fevzi, Fazıl Ahmed, Fiske, Kâmuran Şerif, Arı, Kalender, Şeytan Çekici, Kıvılcım, Mahmut Yesârî, Yusuf Ziyâ, Vâ-Nû, Kedi, Hikâyeci Başı, Selâmi İzzet, Kerküklü Râsih, Nef'î-yi Zaman (Ali Hâdi Okan) v. s.

B. YENİ HARFLİ MECMUALAR:

1. Edebiyat Gazetesi:

1932 yılında 9 sayı yayınlanır.[6] Yeni Kültür gazetesinde Orhan Seyfi Orhon ile yapılan bir mülâkatta "Edebiyat Gazetesi, esersizlikten kapandı. Necip Fazıl Bey bile yayınlanmış bir şiirini gönderdi."[7] diyor.

2. Hızlanış (Millî Kütüphane, 1970 SB 620):

Nisan 1935'te 1 sayı çıkan bu derginin "Sahip ve ses'ûl Müdürü Orhan Seyfi Orhon"dur. Birinci sayfanın altındaki "Pertevniyal Lisesi talebeleri tarafından çıkarılır." ibaresinden anlıyoruz ki, mecmua bir okul yayın organıdır.

Toplam 16 sahifeden ibaret, 23 x 30 ebadında olan dergi oldukça güzel bir muhtevaya sahip edebî mecmuadır. (Başlık klişesi için bakınız: Ek: 9)

3. Ayda Bir (Millî Kütüphane, 1956 SA 79):

"Müessisleri: Orhan Seyfi Orhon, Yusuf Ziya Ortaç, Sahip ve Umumî Neşriyat Müdürü: Orhan Seyfi Orhon" olan "Aylık Resimli Mecmua"dır. Toplam 80 sayfalık, 15 x 22 ebadında aylık magazin türü bir dergidir. 1 Eylül 1935'ten itibaren 1935 - 1937 yılları arasında toplam 15 sayı çıkmıştır.

---

[6] Aktaş, Prof. Dr. Şerif, ***Büyük Türk Klasikleri***, C. 12, İst. 1992, s. 297.
[7] "Mülâkat", ***Yeni Kültür Gazetesi***, nr. 1, 15. 10. 1932, s. 3.

Mecmua, 80 sahifelik hacmi ile edebiyattan spora kadar her konuya yer veren bir yayın organıdır. (Başlık klişesi için bakınız: Ek: 10)

4. Her Ay (Millî Kütüphane, 1961 SA 138):

"Siyaset, İlim, San'at" dergisi olduğu ifade edilen mecmuanın "Müessisleri: Yusuf Ziya Ortaç, Orhan Seyfi Orhon", "Sahibi ve umûmî neşriyat müdürü: Orhan Seyfi Orhon"dur. 15 x 22 ebadında, 160 sahifelik hacimli bir mecmua.

Aylık neşredilen Her Ay, 20 Mart 1937 tarihinden itibaren toplam 4 sayı çıkmıştır. Mecmua, "Siyaset ve İktisâdiyat"; "Felsefe, Rûhiyat, İctimâiyat"; "İlim ve Fen"; "Edebiyat ve San'at" isimli dört bölüme ayrılmış, sosyal bilimlerle ilgili akademik bir yayın özelliği gösteriyor. (Başlık klişesi için bakınız: Ek 11)

5. Her Şey (Millî Kütüphane, 1970 SA 388):

Başlık klişesinde "Cumartesi günleri çıkar, haftalık resimli mecmuadır." denilmektedir. Toplam 50 sayfalık, 13 x 20 ebadında magazin türü bir dergidir. 8 Ekim 1938 - 19 Kasım 1938 tarihleri arasında toplam 7 sayı çıkmıştır.

Mecmuada edebiyat, spor, moda ve sosyete haberleri gibi çok çeşitli mevzulara rastlamaktayız.

Mecmuada en çok isimlerine rastladığımız yazarlar şunlar: Peyami Safa, Orhan Seyfi, Kandemir, Mithat Cemâl, Ercüment Ekrem Talu, Kâzım Sevinç Altınçağ, Eşref Şefik, Nurullah Ataç, Adnan Tahir, Hikmet Feridun Es, Sermed Muhtar Alus, İbrahim Hakkı Konyalı, Rıza Tevfik, Yusuf Ziya Ortaç. Burhan Felek, Halide Nusret Zorlutuna, Sebahattin Ali, Yusuf Zülâlî, Bedri Ziya v. s...

(Başlık klişesi için bakınız: Ek: 12)

6. Çınaraltı (Millî Kütüphane, 1. Takım: 1956 SB 373, 2. Takım: 1966 SB 221)

Başlık Klişesinde "Haftalık İlim, Fikir ve San'at Mecmuası" olarak tarif edilmektedir.(Ekler bölümüne bakınız.) Çınaraltı 16 sayfalık, 20 x 26 ebadında haftalık bir edebiyat mecmuasıdır. 9 Ağustos 1941 - 15 Ağustos 1944 tarihine kadar, 6 cilt, 146 sayı yayın hayatını sürdürmüştür. Bu mecmua daha sonra 17 Mart 1948 - 9 Haziran 1948 tarihleri arasında Yusuf Ziya Ortaç tarafından 11 sayı daha neşredilmiştir. (Millî Kütüphane: 1956 SB 373)

Mecmuanın yayın politikasını başlık klişesi altındaki Gaspralı İsmail Bey'e ait "Dilde, Fikirde, İşte Birlik" ve "Haftalık Türkçü Fikir ve Sanat mecmuası" sözleriyle özetleyebiliriz. Mecmuanın yazar kadrosu için ekler bölümüne koyduğumuz Çınaraltı'nın cilt kapağının fotokopisine bakılabilir.

Buraya kadar Orhan Seyfi'nin bizzat çıkarmış olduğu mecmuaları tanımış olduk. Ancak yazar başlangıçtan itibaren başka birçok yayın organında da yazılar ve şiirler yayınlamıştır. Bunlar Yeni Mecmua (1917), Şâir (1918-1919), Büyük Mecmua (1919), Kitaplar (1919), Yarın (1921-1922), Aydede; Cumhuriyet, Milliyet, Ulus, Zafer, Havâdis; Kubbealtı Akademi Mecmuası ve Son Havâdis gibi gazete ve mecmualardır.

Şimdi edebî açıdan önemli bulduğumuz Hıyâbân, Güneş, ve Yeni Kalem mecmualarının "Kimlik Bilgileri ve İçindekiler Tablosu"nu verip arkasından Orhan Seyfi'nin çıkarmış olduğu eski harfli en önemli edebî mecmua olan "Güneş"i incelemeye geçeceğiz.

Birinci Bölüm

İNCELEME

I. ORHAN SEYFİ ORHON'UN ÇIKARDIĞI ESKİ HARFLİ EDEBî MECMUALARIN KİMLİK BİLGİLERİ VE "İÇİNDEKİLER" TABLOSU

HIYÂBÂN MECMUASININ KİMLİK BİLGİLERİ VE "İÇİNDEKİLER" TABLOSU

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
1	10 Şub.1326	23 Şub.1911	İ(brahim) A(laaddin) [GÖVSA]	Edebiyat-ı Milliye -1-	Musâhabe	1-3
"	"	"	İhsan Necât	Kotranın Aşkı	Hikâye	3-4
"	"	"	Halil Nihad [BOZTEPE]	Son Ders	Hikâye	4-8
"	"	"	M. Enver	Zanbak	Şiir	9
"	"	"	O(rhan) Seyfeddin [ORHON]	Şehkât-ı Hicran -1-	Şiir	9
"	"		İbrahim Alaaddin [GÖVSA]	Visâl ve Firâk	Şiir	10
"	"	"	Hakkı Behiç [BAYİÇ]	Yevm-i Mev'ûd	Mensûre	11-12
"	"	"	E(lif) Hakkı	Hande-i Vedâ	Şiir	13
"	"	"	Mâcid Memduh	Perdeyi Kapayınız	Hikâye	14-16
"	"	"	[İmzasız]	Kârie ve Kârilerimize	Açıklama	Ark. K.
2	24 Şub.1326	9.Mrt.1911	İ(brahim) A(laaddin) [GÖVSA]	Edebiyat-ı Milliye -2-	Musâhabe	1-2
"	"	"	Ali Ekrem [BOLAYIR]	Gurûb-ı Şitâ	Şiir	3
"	"	"	Hakkı Behiç [BAYİÇ]	Akşamlar	Mensûre	4-16
"	"	"	Fâik Ali [OZANSOY]	Semâ-yı Ruhum	Şiir	8
"	"	"	Osman Fahri	Hayat İçinde	Şiir	8-9
"	"	"	İbrahim Alaaddin [GÖVSA]	Senin Sesin	Siir	12
"	"	"	O(rhan) Seyfeddin [ORHON]	Şehkât-ı Hicrân -2-	Şiir	15
"	"	"	[İMZASIZ]	Teşekkür	Açıklama	Ark. K.

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
3	10 Mrt.1327	23 Mrt.1911	Halil Nihad [BOZTEPE]	Okumak İhtiyacı	Makale	1-3
"	"	"	Ali Ekrem [BOLAYIR]	Yavruma	Şiir	4
"	"	"	M. Enver	Tarsî	Şiir	5
"	"	"	İbrahim Alaaddin [GÖVSA]	Bir Yâd-ı Siyâh	Şiir	6-7
"	"	"	O(rhan) Seyfeddin [ORHON]	Neşîde-i Da'vet	Şiir	8
"	"	"	Yaşar Şâdî	Feryât	Şiir	9-10
"	"	"	Falih Rıfkı [ATAY]	Hücrem	Şiir	10
"	"	"	Edib Sermed	Bâd-ı Mesâ	Şiir	10
"	"	"	S. M.	Leyl-i Şitâ	Mensûre	10
"	"	"	İbrahim Alaaddin [GÖVSA]	Jeanne - Mari -1-	Piyes	11-16
"	"	"	[İMZASIZ]	Teşekkür	Açıklama	Ark. K.
4	24 Mrt 1327	6 Nsn.1911	Halil Nihad [BOZTEPE]	Vâhime-i Etfâl	Musâhabe	1-9
"	"	"	İbrahim Alaaddin [GÖVSA]	Tahattur Et	Şiir	10
"	"	"	O(rhan) Seyfeddin [ORHON]	Bir Şuh İçin	Şiir	11
"	"	"	E(lif) Hakkı	Sen Gittin O Gün	Şiir	12
"	"	"	H(alil) N(ihad) [BOZTEPE]	İnci Çiçekleri	Mensûre	13
"	"	"	Rıfat Dâver	Kalbim	Şiir	14
"	"		E(lif) Nâkid	İncizâb	Şiir	14
"	"		Feyzullah Sâcid [ÜLKÜ]	Reyâh-ı Mesâ	Şiir	14
"	"	"	İbrahim Alaaddin [GÖVSA]	Jeanne - Mari -2-	Piyes	15-16

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
5	7 Nisan 1327	20 Nsn 1911	O(rhan) Seyfeddin [ORHON]	İlm-i Lisan ve İştikaka Dair	Makale	1-4
"	"	"	Halil Nihad [BOZTEPE]	Yıldızlar	Hikâye	4-10
"	"	"	İbrahim Alaaddin [GÖVSA]	Mahbus İle Kelebek	Şiir	8-9
"	"	"	O(rhan) Seyfeddin [ORHON]	Toplar Atılırken	Şiir	11
"	"	"	Hüsnü Vedâd	Rüya	Mensûre	12-13
"	"	"	Feyzullah Sacid [ÜLKÜ]	Neşâid-i Hicran	Şiir	14
"	"	"	Edib Sermed	Sabah-ı Bahar	Şiir	14
"	"	"	İbrahim Alaaddin [GÖVSA]	Jeanne - Mari -3-	Piyes	15-16
"	"	"	[İMZASIZ]	Kârilerimizin Dikkatine	Açıklama	Ark. K.

GÜNEŞ MECMUASININ KİMLİK BİLGİLERİ VE "İÇİNDEKİLER" TABLOSU

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
1	-	K.Sani 1927	[İMZASIZ]	Güneş'e Dâir	Tanıtım	1
"	-	"	Cenâb Şahabeddin	Türk Teceddüt Edebiyatı Tarihi	Makâle	2-5
"	-	"	Yusuf Ziya [ORTAÇ]	Özlediğim Aşk	Şiir	3
"	-	"	Orhan Seyfi [ORHON]	Diyorlar...	Şiir	4
"	-	"	Midhat Cemâl [KUNTAY]	Tesâdüf	Şiir	6
"	-	"	Luci Bouvier	Bir Kadına	Mensure	6
"	-	"	Gustave Le Bon	Felsefe Parçaları	Vecize	6
"	-	"	[İMZASIZ]	Meşâhire Dair Nükteler	Fıkra	7
"	-	"	Faruk Nâfiz [ÇAMLIBEL]	Muzdaripler	Şiir	8
"	-	"	[İMZASIZ]	Vecizeler	Vecize	8
"	-	"	Necdet Rüştü [EFE]	Yüzbir Sene	Şiir	9
"	-	"	[İMZASIZ]	Bir Borç Hikâyesi	Hikâye	9
"	-	"	Fâik Ali [OZANSOY]	Marmara'ya Karşı	Şiir	10-11
"	-	"	Enis Behiç [KOYÜREK]	İstiğnâ	Şiir	11
"	-	"	Ahmet Refik [ALTINAY]	Bayezid Köşkü	Makâle	12-13
"	-	"	Fâzıl Behiç	Şarkı	Şiir	13
"	-	"	[İMZASIZ]	Tarihî Fıkralar	Fıkra	13
"	-	"	Yahyâ Sâim [OZANOĞLU]	İtiraf	Şiir	13

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	Selâmi İzzzet [SEDES]	Bir Şimendöfer Kazası	Hikâye	14-15
"	-	"	[İMZASIZ]	Yeni Eserler	Kitap Tanıtımı	16
"	-	"	-	-	Reklâm	Arka K.
2	-	15 K.Sâni 1927	[GÜNEŞ]	Şâire Yol Gösterenler	Makale	1
"	-	"	Ercümend Ekrem [TALU]	Bir Safha-i Mâzî	Makale	2-3
"	-	"	Midhat Cemâl [KUNTAY]	Ben Değilim!	Şiir	3
"	-	"	Nâzım Hikmet [RAN]	Kitâb-ı Mukaddes	Şiir	4
"	-	"	[İMZASIZ]	Vecizeler	Vecize	4
"	-	"	Gustave Le Bon	Felsefe Kırıntıları	Vecize	5
"	-	"	Ziya Gökalp	Ali Kemâl'e	Şiir	5
"	-	"	Semiha Cemal	Zeliha	Hikâye	6-7
"	-	"	Yusuf Ziya [ORTAÇ]	Ölüm	Şiir	7
"	-	"	[İMZASIZ]	Meşâhire Dâir Fıkralar	Fıkra	8
"	-	"	Enis Behiç[KORYÜREK]	Bir Kıt'a	Şiir	8
"	-	"	Abdullah Cevdet	Şâir	Şiir	9
"	-	"	Enis Behiç[KORYÜREK]	Son Aşkıma	Şiir	10
"	-	"	S(abri) Esad [SİYAVUŞGİL]	Yılbaşı Hediyesi	Şiir	10
"	-	"	Osman Cemal [KAYGILI]	Sanmayın Ki Karga Delmiş	Deneme	11
"	-	"	Necdet Rüştü [EFE]	Tanburla Berâber	Şiir	11
"	-	"	Ahmet Refik [ALTINAY]	Yalı Köşkü	Makâle	11-12

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	Sâlih Zeki [AKTAY]	Leylâk Fidanı	Şiir	13
"	-	"	Sebahaddin Ali [ALI]	Babam İçin	Şiir	13
"	-	"	Fevzi Lûtfî [YÜZÜNCÜ]	Son Şöhretler	Makale	14-15
"	-	"	Fâzıl Behiç	Ne İstiyorum	Şiir	15
"	-	"	[İMZASIZ]	Yeni Eserler	Kitap Tanıtımı	16
"	-	"	-	-	Reklâm	Arka K.
3	-	1 Şubat 1927	[GÜNEŞ]	Süleymân Nazif'in Ölümü	Haber	1
"	-	"	Sâmi Paşa-zâde Sezâî	Süleymân Nazif	Makâle	2-3
"	-	"	Abdülhak Hamid [TARHAN]	Süleymân Nazif İçin	Şiir	2
"	-	"	Süleymân Nazif	Girîzân'a	Şiir	3
"	-	"	Ercümend Ekrem [TALU]	Nazif ile Dostluğumuz	Hatıra	4-5
"	-	"	Midhat Cemal [KUNTAY]	Süleymân Nazif'e	Şiir	4
"	-	"	Süleymân Nazif	Türk İlâhisi	Şiir	5
"	-	"	Ercümend Ekrem [TALU]	Süleymân Nazif'e Nazîre	Şiir	5
"	-	"	Cenâb Şahâbeddin	Nazif'in Aheng-i Nesri	Makâle	6-7
"	-	"	[İMZASIZ]	Süleymân Nazif'e Dâir Müşahadeler	Hatıra	8
"	-	"	"	Süleymân Nazif'e Dâir Nükteler	Fıkra	9
"	-	"	Dr. Abdullah Cevdet	Süleyman Nazif'e Dâir	Makâle	10-12
"	-	"	Ali Hâdî [OKAN]	Mersiye	Şiir	10
"	-	"	Osman Cemal [KAYGILI]	Merhum Üstâda Dâir Bazı Hatıralar	Hatıra	12-13

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	Fâzıl Ahmet [AYKAÇ]	Süleymân Nazif Bey'e	Makâle	14
"	-	"	Tokâdîzâde Şekib	Elemli Sânihalar	Şiir	15
"	-	"	[İMZASIZ]	Yeni Eserler	Kitap Tanıtımı	16
"	-	"	-	-	Reklâm	Arka K.
4	-	15 Şubat 1927	[GÜNEŞ]	Allâme Mukallidleri	Makâle	1
"	-	"	İsmâil Habîb [SEVÜK]	Cenâb Şahabeddin Bey Üstâdımıza	Makâle	2-5
"	-	"	Süleymân Nazif	Şarkı	Şiir	2
"	-	"	Süleymân Nazif	Bir Güfte	Şiir	2
"	-	"	Necmî Nüreddin	Eski Bir Âşinâya	Şiir	4
"	-	"	Celâl Esâd [ARSEVEN]	Fırtına	Seyehat Notları	6-7
"	-	"	[İMZASIZ]	Meşâhire Dâir Nükteler	Fıkra	7
"	-	"	Halil Nimetullah [ÖZTÜRK]	Felsefî Düşünceler	Vecize	7
"	-	"	Yusuf Ziyâ [ORTAÇ]	Çoban Çeşmesi	Makâle	8
"	-	"	Midhât Cemal [KUNTAY]	Vatan Hisleri	Şiir	9
"	-	"	Hüseyin Rıfat [IŞIL]	Ömer Hayyâm'dan	Şiir	10-11
"	-	"	[İMZASIZ]	Vecizeler	Vecize	10-11
"	-	"	Fâik Ali [OZANSOY]	Bu Da Bir Kasîde	Şiir	12
"	-	"	Orhan Seyfi [ORHON]	Yeni Âlimlerimizden Ali Canib Bey'e	Mektup	13
"	-	"	Rafet Avni [ARAS]	Jean Richpain	Makale	14-16
"	-	"	Kâmuran Şerif [SARU]	Hamilkar'ın Kalbi	Mensure	16

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	Emin Receb [GÜREL]	Ağlayan Keman	Şiir	17
"	-	"	Sabri Esad [SİYAVUŞGİL]	Sel ve Gül	Şiir	17
"	-	"	[İMZASIZ]	Vecizeler	Vecize	17
"	-	"	Fevzi Lûtfi [YÜZÜNCÜ]	Son Şöhretler	Makâle	18-19
"	-	"	Ekrem Reşit [REY]	Çoban Kızı	Şiir	18
"	-	"	Necdet Rüştü [EFE]	İçimden Kopan	Şiir	19
"	-	"	[İMZASIZ]	Matbuat Alemi	Haber	20
"	-	"	-	-	Reklâm	Arka K.
5	-	1 Mart 1927	[GÜNEŞ]	Canlı Mevzular	Musâhabe	1
"	-	"	Sadri Edhem [ERTEM]	San'atkâr'a İlim Aşısı	Makâle	2-3
"	-	"	Midhat Cemâl [KUNTAY]	Kahpeler	Şiir	2
"	-	"	Ercümend Ekrem [TALU]	Hümâ -Pervâz	Hatıra	4-5
"	-	"	[İMZASIZ]	Vecizeler	Vecize	5
"	-	"	Celâl Sâhir [EROZAN]	Bir Genç Kıza	Şiir	5
"	-	"	Celâl Es'âd [ARSEVEN]	Siyâh ve Kırmızı	Seyahat Not	6-7
"	-	"	İbrahim Alâaddîn [GÖVSA]	Libido	Şiir	7
"	-	"	Halil Ni'metullah [ÖZTÜRK]	Felsefî Düşünceler	Vecize	7
"	-	"	Emin Recep [GÜREL]	Siz De Bir Çiçeksiniz	Şiir	7
"	-	"	Rıfat Ahmed	Gönlüm	Şiir	7
"	-	"	Fâik Alî [OZANSOY]	İlk İtirâf	Şiir	8

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	Ekrem Reşit [REY]	Gurbet Eşiğinde	Şiir	8
"	-	"	[İMZASIZ]	Halk Edebiyatı	Şiir	9
"	-	"	Ali Cânib [YÖNTEM]	Nef'i'nin Gazelleri	Makale	10-11
"	-	"	Belmâ Suâd	Nekâhat	Mensure	11
"	-	"	Nazım Hikmet [RAN]	Eski Anadolu	Şiir	12-13
"	-	"	[İMZASIZ]	Vecizeler	Vecize	12-13
"	-	"	Enis Behiç [KORYÜREK]	Millî Neşîde	Şiir	14
"	-	"	[İMZASIZ]	Meşâhire Dâir Nükteler	Fıkra	15
"	-	"	[İMZASIZ]	Yeni Eserler	Kitap Tanıtımı	16
"	-	"	-	-	Reklâm	Ark K.
6	-	15 Mart 1927	[GÜNEŞ]	Edebiyât-ı Cedîde Bahsi	Deneme	1
"	-	"	Cenab Şehâbeddin	İsmail Habib Bey'e	Mektup	2-6
"	-	"	Abdülhak Hâmid [TARHAN]	Yârân-ı Safâya	Şiir	3
"	-	"	Abdülhak Hâmid [TARHAN]	Malûl Gâziler	Şiir	3
"	-	"	Midhat Cemal [KUNTAY]	Adem	Şiir	5
"	-	"	Sabri Esad [SİYAVUŞGİL]	Soytarı	Şiir	6
"	-	"	Suud Kemâleddîn [YETKİN]	Bulutlar	Şiir	7
"	-	"	Reşat Nûri [GÜNTEKİN]	Hippolite Taine Mizah Muharriri	Deneme	8
"	-	"	Dr. Cemil Süleyman [ALYANAKOĞLU]	Kanarya	Mensûre	9
"	-	"	Halil Nimetullah [ÖZTÜRK]	Felsefî Düşünceler	Deneme	9

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	Şükûfe Nihal [BAŞAR]	Çaldın	Şiir	9
"	-	"	[İMZASIZ]	Vecizeler	Vecize	9
"	-	"	Celâl Esad [ARSEVEN]	Pompei	Seyat Notları	10
"	-	"	Fâik Ali [OZANSOY]	Hep O Sevda, O İşti yak, O Emel	Şiir	11
"	-	"	Emin Recep [GÜREL]	Tabiatın Şiirleri	Şiir	11
"	-	"	Cenâb Şehâbeddin	Lugaviyât (1-Mütadifler)	Makâle	12
"	-	"	Hakkı Sühâ [GEZGİN]	Sürek Avı	Hikâye	13-15
"	-	"	Rıfat Ahmed	Aşkım	Şiir	14
"	-	"	[İMZASIZ]	Yeni Eserler	Kitap Tanıtımı	16
"	-	"	-	-	Reklâm	Ark. K.
7	-	1 Nisan 1927	[GÜNEŞ]	Sadede Rücû	Deneme	1
"	-	"	Cenâb Şahâbeddin	İlim ve San'at Münâzaası	Deneme	2-4
"	-	"	Midhat Cemâl [KUNTAY]	Vatan Hisleri	Şiir	3
"	-	"	Sabri Esad [SİYAVUŞGİL]	Geçti	Şiir	4
"	-	"	Fuad Hulûsi [DEMİRELLİ]	Ayla Rûhun Hasbihali	Şiir	4
"	-	"	[İMZASIZ]	Vecizeler	Vecize	4
"	-	"	Celâl Esad [ARSEVEN]	Nermin'le Fikret	Hikâye	5
"	-	"	Kâmuran Şerif [SARU]	"Hamlet" Temsili Münasebetiyle	Tenkit	6-7
"	-	"	Ali Hâdî [OKAN]	Kahbe	Şiir	6
"	-	"	Fâik Ali [OZANSOY]	Ûdunun Yâd-ı Hasret-Efzâsı	Şiir	7

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	[İMZASIZ]	Meşâhire Dâir Mükteler	Fıkra	8
"	-	"	Halil Nimetullah [ÖZTÜRK]	Felsefî Düşünceler	Deneme	9
"	-	"	[İMZASIZ]	Vecizeler	Vecize	9
"	-	"	Mehmed Rauf	Servet-i Fünûnda Sansür	Hatıra	10-11
"	-	"	Emin Recep [GÜREL]	Bir Genç Kıza Mersiye	Şiir	11
"	-	"	[İMZASIZ]	Vecizeler	Vecize	11
"	-	"	Ali Cânib [YÖNTEM]	Seyyid Nesîmî ve Tuyuğları	Makale	12-13
"	-	"	Cenâb Şehâbeddin	Lugaviyât (Müterâdifler)	Makale	14
"	-	"	Alphonse Daudet	Fıransa'nın Peri Kızları	Hikâye	15
"	-	"	[İMZASIZ]	Yeni Eserler	Kitap Tanıtımı	16
"	-	"	-	Reklâmlar	Reklâm	Ark. K.
8	-	15 Nisan 1927	İsmail Habib [SEVÜK]	İkinci Cevap	Mektup	1-4
"	-	"	Celâl Sahir [EROZAN]	Hayat	Şiir	3
"	-	"	Yusuf Ziya [ORTAÇ]	Kalbim	Şiir	5
"	-	"	Ali Hadi [OKAN]	Sefil!	Şiir	5
"	-	"	Mehmet Rauf	Hüseyin Câhid'le Hayret Efendi	Hatıra	6-7
"	-	"	Sabri Esad [SİYAVUŞGİL]	Bahçemde İlk Gül Açtı	Şiir	7
"	-	"	[İMZASIZ]	Vecizeler	Vecize	7
"	-	"	[İMZASIZ]	Meşâhire Dâir Nükteler	Fıkra	8
"	-	"	Halil Nimetullah [ÖZTÜRK]	Felsefî Düşünceler	Deneme	9

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	Celâl Es'âd [ARSEVEN]	Tivoli	Seyehât Not.	10
"	-	"	Cenâb Şehâbeddin	Müterâdifler	Makâle	11
"	-	"	Kâmuran Şerif [SARU]	Romantizm	Makâle	12-13
"	-	"	Orhan Seyfi [ORHON]	Müderrisler Kavgasına Dâir	Mülâkat	14-15
"	-	"	Emin Recep [GÜREL]	Yalak	Şiir	15
"	-	"	[İMZASIZ]	Yeni Eserler	Kitap Tan.	16
"	-	"	-	-	Reklâm	Ark. K.
9	-	1 Mayıs 1927	Sadri Edhem [ERTEM]	Esersizlik	Deneme	1
"	-	"	Ercümend Ekrem [TALU]	İlk Ders	Hatıra	2-3
"	-	"	Recâî-zâde Mahmud Ekrem	Yakışmadı	Şiir	3
"	-	"	Celâl Esad [ARSEVEN]	Venedik	Seyehat Not.	4-5
"	-	"	Abdullah Cevdet	Mefkûreye	Şiir	5
"	-	"	Ali Hâdî [OKAN]	Anne!	Şiir	6
"	-	"	Mehmed Rauf	"Yeşilyurt" Hikâyesi	Hatıra	6-7
"	-	"	[İMZASIZ]	Bir Nükte	Fıkra	7
"	-	"	Emin Recep [GÜREL]	Menba	Şiir	7
"	-	"	[İMZASIZ]	Meşâhire Dâir Nükteler	Fıkra	8
"	-	"	Yahyâ Kemâl [BEYATLI]	Açık Deniz	Şiir	9
"	-	"	Ali Cânib [YÖNTEM]	Hâletî ve Rubâîleri	Makâle	10-11
"	-	"	Şükûfe Nihâl [BAŞAR]	Hicrân Ne Kelimedir?	Şiir	11

nr.	Rumi Tarih	Miladi Tarih	Yazar Adı	Yazı Adı	Türü	Sayfa
"	-	"	Ercümend Ekrem [TALU]	Boğazda Gurûb	Şiir	11
"	-	"	Dr. Cemil Süleymân [ALYANAKOĞLU]	Dudakların Zehri	Hikâye	12-13
"	-	"	[İMZASIZ]	Aşka ve Kadınlara Dâir Vecizeler	Vecize	13
"	-	"	Halil Nimetullâh [ÖZTÜRK]	Felsefî Düşünceler	Deneme	13
"	-	"	Kâmuran Şerif [SARU]	Alman Romantizmi	Makâle	14-15
"	-	"	Sabri Esad [SİYAVUŞGİL]	Tûfan	Şiir	15
"	-	"	[İMZASIZ]	Vecizeler	Vecize	15
"	-	"	[İMZASIZ]	Yeni Eserler	Kitap Tan.	16
"	-	"	-	-	Reklâm	Ark. K.
10	-	15 Mayıs 1927	Ahmet Haşim	Edebî Bir Seyahat	Deneme	1
"	-	"	Mehmed Rauf	Dostluklar	Hatıra	2
"	-	"	Kâmuran Şerif [SARU]	Victor Hugo Âşık	Makale	3-4
"	-	"	Emin Recep [GÜREL]	Köyde Sabah	Şiir	4
"	-	"	Mebrûre Hurşid	Cadı	Hikâye	5-6
"	-	"	[İMZASIZ]	Vecizeler	Vecize	6
"	-	"	Necdet Rüştü [EFE]	Haset	Şiir	7
"	-	"	[İMZASIZ]	Kadınlara Dâir	Vecize	7
"	-	"	[İMZASIZ]	Meşâhire Dâir Nükteler	Fıkra	8
"	-	"	[İMZASIZ]	Garp Edebiyatından	Deneme	9
"	-	"	Reşad Nuri [GÜNTEKİN]	Japon Romanından Bir Nümûne	Makâle	10-11

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	Fâzıl Behiç	Ümitsiz	Şiir	11
"	-	"	Halil Nimetullah [ÖZTÜRK]	Felsefî Düşünceler	Deneme	11
"	-	"	[İMZASIZ]	Vecizeler	Vecize	11
"	-	"	Nâzım Hikmet [RAN]	Ocakbaşında	Tiyatro	12-14
"	-	"	Kâmuran Şerif [SARU]	İngiliz Romantizmi	Makâle	15
"	-	"	[İMZASIZ]	Yeni Eserler	Kitap Tan.	16
"	-	"	[İMZASIZ]	-	Reklâm	Ark. K.
11	-	1 Haziran 1927	[GÜNEŞ]	Ahmed Hikmet'in Ölümü	Haber	1
"	-	"	Ercümend Ekrem [TALU]	Ahmed Hikmet'e Dâir	Makâle	2-3
"	-	"	Ahmed Refik [ALTINAY]	Ahmed Hikmet'in Vecizeleri	Vecize	3-5
"	-	"	"	A. Hikmet Bey'in Tercüme-i Hâli	Biyografi	4-5
"	-	"	Mehmed Rauf	Ahmed Hikmet'i Nasıl Tanıdım?	Hatıra	6
"	-	"	Hüseyin Rahmi [GÜRPINAR]	Ahmed Hikmet ve Hususiyetleri	Makâle	10-11
"	-	"	[İMZASIZ]	Ahmet Hikmet'in Vecizeleri	Vecize	11
"	-	"	[İMZASIZ]	Ahmed Hikmet'in Nükteleri	Fıkra	11
"	-	"	Ahmed Hikmet (MÜFTÜOĞLU)	Üzümcü	Hikâye	12-13
"	-	"	Nâzım Hikmet [RAN]	Ocakbaşında	Piyes	14-15
"	-	"	[İMZASIZ]	Rönesans Mükâfatı	Haber	16
"	-	"	-	-	Reklâm	Ark. K.
12	-	30 Haziran 1927	Abdülhâk Hâmid [TARHAN]	Büyük Gazîye	Şiir	1

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	Ali Cânib [YÖNTEM]	Mevzû'un Rolü	Makâle	2
"	-	"	Halil Nihâd [BOZTEPE]	Gazî Hazretlerine Kudumiye	Şiir	3
"	-	"	Kamuran Şerif [SARU]	Çekoslavakya'nın Muasır Romancıları	Makâle	4-5
"	-	"	M. Fikret	Sarayburnu'ndan	Şiir	5
"	-	"	H. Surûri	Duyduğum Zevke Bakın	Şiir	5
"	-	"	Celâl Esâd [ARSEVEN]	Pamuk Hanım	Hikâye	6-7
"	-	"	[İMZASIZ]	Vecizeler	Vecize	7
"	-	"	Emin Receb [GÜREL]	Kahramanlar	Şiir	7
"	-	"	Faruk Nafiz [ÇAMLIBEL]	Büyük Misafir	Şiir	8
"	-	"	Yusuf Ziya [ORTAÇ]	Gaziye Tarih	Şiir	8
"	-	"	Orhan Seyfi [ORHON]	Gazimize	Şiir	9
"	-	"	Mehmed Rauf	"Kına Gecesi" Eseri	Tenkid	10
"	-	"	Refik Fikret	Büyük Sevgiliye	Şiir	11
"	-	"	Mebrûre Hurşid	Deli	Hikâye	11-13
"	-	"	Nâzım Hikmet [RAN]	Ocakbaşında	Tiyatro	14-15
"	-	"	[İMZASIZ]	Yeni Eserler	Kitap Tan.	16
"	-	"	-	-	Reklâm	Ark. K.
13	-	1 Ağustos 1927	[GÜNEŞ]	Türkçeye Hürmet	Fıkra	1
"	-	"	Mehmed Rauf	Kıymetsiz Muvaffakiyetler	Sohbet	2
"	-	"	Abdülhak Hâmid [TARHAN]	Şiir Değil, Nazım	Şiir	3

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	Abdülhak Hâmid [TARHAN]	Lâhika	Şiir	3
"	-	"	Ercümend Ekrem [TALU]	Bir Ceza	Hatıra	4
"	-	"	Faruk Nafiz [ÇAMLIBEL]	Suda Halkalar 1-2-3-4-5	Şiir	5
"	-	"	Kamuran Şerif [SARU]	Sinema San'at mıdır, Değil midir?	Deneme	6-7
"	-	"	Emin Recep [GÜREL]	Dağlı Kız	Şiir	7
"	-	"	Gustave Le Bon	Felsefe Kırıntıları	Vecize	8
"	-	"	[İMZASIZ]	Fikir Kırıntıları	Vecize	9
"	-	"	Ali Cânib [YÖNTEM]	Edebî Lisanda İnkılâp Mes'elesi	Deneme	10-11
"	-	"	Şükûfe Nihâl [BAŞAR]	Bülbülüm	Şiir	11
"	-	"	Sabri Esad [SİYAVUŞGİL]	Çınlayan Ev	Şiir	11
"	-	"	[İMZASIZ]	Vecizeler	Vecize	11
"	-	"	Yan Neruda	Yarasa	Hikâye	12-13
"	-	"	[İMZASIZ]	Büyük Bir Ziya	Haber	13
"	-	"	Nazım Hikmet [RAN]	Ocakbaşında	Tiyatro	14-15
"	-	"	[İMZASIZ]	Yeni Eserler	Kitap Tan.	15-16
"	-	"	-	-	Reklâm	Ark. K.
14	-	15 Ağustos 1927	[GÜNEŞ]	Edebiyatta da Te'sir-Taklid	Deneme	1
"	-	"	Ali Cânib [YÖNTEM]	Liselerde Edibiyat Tedrisâtı	Makale	2-3
"	-	"	Halil Nihad [BOZTEPE]	Kıt'a	Şiir	2
"	-	"	Mehdi Ali	Gülüm	Şiir	3

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	Ercümend Ekrem [TALU]	Ada Beyi	Hatıra	4-5
"	-	"	Şinasi Gündoğdu	Nal Sesleri	Şiir	5
"	-	"	[İMZASIZ]	Vecizeler	Vecize	5-6
"	-	"	Celâl Esad [ARSEVEN]	Söz Söylemek Sanatı	Deneme	6-7
"	-	"	[İMZASIZ]	Felsefe Kırıntıları	Vecize	7
"	-	"	Emin Recep [GÜREL]	Köylerde Akşam	Şiir	7
"	-	"	Kamuran Şerif [SARU]	Gençler	Vecizeler	8-9
"	-	"	Mehmed Rauf	Edebiyatımızın Bir Noksanı da	Sohbet	10
"	-	"	Neyzen Tevfik [KOLAYLI]	Koşma	Şiir	11
"	-	"	[İMZASIZ]	İki Küçük Çukur	Hikâye	11
"	-	"	Edgar Allen Poe	Mustatil Sandık	Hikâye	12-15
"	-	"	[İMZASIZ]	Yeni Eserler	Kitap Tan.	15-16
"	-	"	-	-	Relâm	Ark.K.
15	-	1 Eylül 1927	[İMZASIZ]	Türklüğe Hakâret	Haber	1
"	-	"	Kâmuran Şerif [SARU]	Fikret'in Rahlesi Karşısında	Hatıra	2-3
"	-	"	Ali Canib [YÖNTEM]	Edebiyat Dersi Yoluna Girdi	Fıkra	4
"	-	"	Celâl Esad [ARSEVEN]	Pompei ve Serçe	Seyehat	5
"	-	"	[İMZASIZ]	Vecizeler	Vecize	5-11-12
"	-	"	Selim Sırrı [TARCAN]	Moliere Nasıl Bir Adam?	Makale	6-7
"	-	"	Bernard Shaw	"Bernard Shaw"dan Vecizeler	Vecize	8

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	Oscar Wilde	"Oscar Wilde"den Vecizeler	Vecize	9
"	-	"	[İMZASIZ]	Rabindranath Tagor	Biyografi	10-11
"	-	"	Sabri Esad [SİYAVUŞGİL]	Coşan Kaynak	Şiir	11
"	-	"	Sabahaddin Ali [ALI]	Çakır	Şiir	11
"	-	"	[İMZASIZ]	San'atta "Güzellik" Nedir?	Deneme	12
"	-	"	Karoly Kisfaludy	Görünmeyen Yara	Hikâye	13-15
"	-	"	[İMZASIZ]	Yeni Neşriyat	Kitap Tan.	16
"	-	"	-	-	Reklâm	Ark. K.
16	-	1 T. Evvel 1927	[GÜNEŞ]	Vatanın Güzellikleri	Deneme	1
"	-	"	Ali Cânib [YÖNTEM]	Talihsiz Bir Ada Şairi: Mehmed Celâl	Makâle	2-3
"	-	"	Orhan Seyfi [ORHON]	Ada Şairleri	Deneme	4-5
"	-	"	Ahmed Refik [ALTINAY]	Bizanslılar Devrinde Büyük Ada	Makâle	6-7
"	-	"	Celâl Esad [ARSEVEN]	Bir Temmuz Günü	Hikâye	10
"	-	"	[İMZASIZ]	Vecizeler	Vecize	11-14-15
"	-	"	Mehmed Rauf	Dante Gabriel Rossetti	Biyografi	11-12
"	-	"	F(ahri) Celâleddin [GÖKTOLGA]	Tokat	Hikâye	13-14
"	-	"	Sabri Esad [SİYAVUŞGİL]	Kandil Akşamları	Şiir	14
"	-	"	Fazıl Behiç	Başkasının Sevdiği	Şiir	15
"	-	"	[İMZASIZ]	Çocukların Şiir Kitabı	Kitap Tan.	16
"	-	"	-	-	Reklâm	Ark. K.

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
17	-	15 T. Evvel 1927	[GÜNEŞ]	Gazi'nin Nutku	Fıkra	1
"	-	"	Ali Cânib [YÖNTEM]	Akademi Mes'elesine Dair	Makale	2
"	-	"	Celâl Esad [ARSEVEN]	Bahr-i Muhît'te	Seyehat Not.	3
"	-	"	Kamuran Şerif [SARU]	Emile Zola Bir Kaza Neticesinde	Makâle	4-5
"	-	"	Enis Behiç [KORYÜREK]	Gazi Hazretlerine	Şiir	5
"	-	"	[İMZASIZ]	Vecizeler	Vecize	5-12
"	-	"	Mehmed Rauf	Edgar Allen Peo	Biyografi	6-7
"	-	"	Emin Recep [GÜREL]	Ada Kızları	Şiir	7
"	-	"	Rabindranath Tagor	Gitanjali 1-2-3-4	Şiir	8
"	-	"	[İMZASIZ]	Meşâhir'in Sözleri	Vecize	9
"	-	"	Herman Zoderman	Senebaşı Arefesinde Bir İtiraf	Hikâye	10-12
"	-	"	[İMZASIZ]	Turgenyev	Biyografi	13
"	-	"	Oscar Wilde	Salome	Tiyatro	14-15
"	-	"	[İMZASIZ]	İlim ve Din	Kitap Tan.	16
"	-	"	-	-	Reklâm	Ark. K.

YENİ KALEM MECMUASININ KİMLİK BİLGİLERİ VE "İÇİNDEKİLER" TABLOSU

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
1	-	6 T. Evvel 1927	-	-	Karikatür	1
"	-	"	-	-	Reklâm	2
"	-	"	[YENİ KALEM]	"Kalem"e Dair	Tanıtım	3
"	-	"	Halil Nihad [BOZTEPE]	Gazel	Şiir	4
"	-	"	Abdülbaki Fevzi	Olsun	"	4
"	-	"	[İMZASIZ]	Takrîr-i Nüfus	Fıkra	5
"	-	"	Fâzıl Ahmed [AYKAÇ]	İki Kafadar	Hatıra	6
"	-	"	[İMZASIZ]	Maksadı	Fıkra	6
"	-	"	"	Tehlike	"	6
"	-	"	-	-	Karikatür	7
"	-	"	Fiske	Dedikodu	Fıkra	8
"	-	"	[İMZASIZ]	Dedikodu	"	9
"	-	"	Kâmuran Şerif [SARU]	Harâbî-i Nâbit	Hikâye	10
"	-	"	[İMZASIZ]	Bugün Peşin	Fıkra	10
"	-	"	"	Hakkı Var!	"	10
"	-	"	"	Şahidin Cevabı	"	10
"	-	"	"	Yavuz Hırsız	"	10
"	-	"	-	-	Karikatür	11

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	Arı	Ortancı Kaynanam	Hikâye	11
"	-	"	[İMZASIZ]	Hizmetçi Aklı	Fıkra	12
"	-	"	-	-	Karikatür	13
"	-	"	[İMZASIZ]	Bir Aşk Fâciası	Hikâye	14
"	-	"	"	Rüyada	Fıkra	14
"	-	"	-	-	"	15
"	-	"	-	-	Karikatür	16
2	-	13 T.Evvel 1927	-	-	"	1
"	-	"	-	-	Karikatür	2
"	-	"	[YENİ KALEM]	İmtihan Mes'elesine Dair	Fıkra	3
"	-	"	Kalender	Kasîde-i Der-Vasf-ı Necâti Bey	Şiir	4
"	-	"	Fiske	Dedikodu	Fıkra	5
"	-	"	Fâzıl Ahmet [AYKAÇ]	İki Kafadar	Hikâye	6
"	-	"	-	-	Karikatür	7
"	-	"	Kıvılcım	Paylaşılamayan Belde	Fıkra	12
"	-	"	-	-	Karikatür	13
"	-	"	Şeytan Çekici	Murdahay'ın Hastalığı	Hikâye	14
"	-	"	[İMZASIZ]	İhtiyatı Elden Bırakma!	Fıkra	14
"	-	"	-	-	Karikatür	15
"	-	"	-	-	"	16

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
3	-	20 T. Evvel 1927	-	-	Karikatür	1
"	-	"	-	-	"	2
"	-	"	Fiske	Şehir-i Emânet Faaliyete Geldi	Fıkra	3-4
"	-	"	[İMZASIZ]	Bir Tavsiye	"	4
"	-	"	Fâzıl Ahmet [AYKAÇ]	Bizim Ev	Şiir	4
"	-	"	-	-	Karikatür	5
"	-	"	Anber	Doktorların Kongresi	Hikâye	6-7
"	-	"	[İMZASIZ]	Sermâyeden Zarar	Fıkra	7
"	-	"	Abdülbaki Fevzi	Gazel	Şiir	8
"	-	"	[İMZASIZ]	Ucuz Bulmuş!..	Fıkra	8
"	-	"	-	-	Karikatür	9
"	-	"	Kıvılcım	Kadınlar Birliğine Dâir	Fıkra	10
"	-	"	[İMZASIZ]	Olağan Şey!, Yarışta Mağlup	"	10
"	-	"	-	-	Fıkra	11
"	-	"	Şeytan Çekici	Parlak Bir Müdâfaa	Hikâye	12-13
"	-	"	[İMZASIZ]	Sarhoş Bu!	Fıkra	13
"	-	"	"	Dedikodu	"	13
"	-	"	-	-	"	14
"	-	"	-	-	Karikatür	15
"	-	"	-	-	"	16

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
4	-	27 T. Evvel 1927	-	-	Karikatür	1
"	-	"	-	-	Reklâm	2
"	-	"	-	-	Karikatür	3
"	-	"	[YENİ KALEM]	Asri Nümeroloji	Fıkra	3-4
"	-	"	[İMZASIZ]	Sürekli Aşk, Semt Neresi?	"	4
"	-	"	Abdülbâkî Fevzi	Yuf!...	Şiir	4
"	-	"	[İMZASIZ]	Sebeb-i Basit	Fıkra	4
"	-	"	Fiske	Yalancı Dolma Mes'elesi	"	5
"	-	"	Kamuran Şerif[SARU]	Velî-i Ni'met	Hikâye	6-7
"	-	"	[İMZASIZ]	Doktor Kurnazlığı	Fıkra	7
"	-	"	"	Nükteler	"	8
"	-	"	-	-	Karikatür	9
"	-	"	[İMZASIZ]	Cenevrede Yetişen Garip Bir Fidan	Hikâye	10-11
"	-	"	"	Telgraf Yanlışı	Fıkra	11
"	-	"	"	Yalancılık Bahsinde	"	11-12
"	-	"	Kıvılcım	Mide İnkılâbı	"	12
"	-	"	-	-	Karikatür	13
"	-	"	-	-	"	14
"	-	"	-	-	"	15
"	-	"	-	-	"	16

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
5	-	3 T. Sani 1927	-	-	Karikatür	1
"	-	"	-	-	Reklâm	2
"	-	"	-	-	Karikatür	3
"	-	"	[YENİ KALEM]	Cem'iyet-i Belediye-i Umûmiye	Fıkra	3-5
"	-	"	[İMZASIZ]	Tahrîr-i Nüfus Günü Neler Oldu	"	4
"	-	"	"	Mide Meselesi!, Bir Ders!, Endişe!	"	4
"	-	"	-	-	Karikatür	5
"	-	"	Reşad Nuri [GÜNTEKİN]	Diplomasız Dotor	Hikâye	6-7
"	-	"	-	-	Karikatür	8
"	-	"	Abdülbâki Fevzi	Düşmüştür!	Şiir	9
"	-	"	-	-	Karikatür	9
"	-	"	Şeytan Çekici	Nâ-hak Yere!..	Hikâye	10
"	-	"	-	-	Karikatür	11
"	-	"	[İMZASIZ]	Yolunu Sorar mısınız?	Hikâye	12
"	-	"	"	Fıkralar	Fıkra	13
"	-	"	"	Zavallı Yetim Kız	Hikâye	14
"	-	"	"	Fıkralar	Fıkra	14
"	-	"	-	-	Karikatür	15
"	-	"	-	-	"	16
6	-	10 T. Sani 1927	-	-	"	1

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	-	-	Reklâm	2
"	-	"	-	-	"	3
"	-	"	Fiske	Yemin Mes'elesi	Fıkra	3-4
"	-	"	[İMZASIZ]	En Sağlamı, Haklı Talep!	"	4
"	-	"	Nef'î-yi Zamân	Döner	Şiir	5
"	-	"	-	-	Karikatür	5
"	-	"	[İMZASIZ]	Doktor	Hikãye	6
"	-	"	-	-	Karikatür	7
"	-	"	[İMZASIZ]	Nükteler	Fıkra	8
"	-	"	"	Fıkralar	"	9
"	-	"	Kâmuran Şerif [SARU]	Meşhur Olmak Belãsı	Hikaye	10-11
"	-	"	[İMZASIZ]	Kestirme Hesap!	Fıkra	11
"	-	"	Şeytan Çekici	Tıraş Mes'elesi	"	12
"	-	"	[İMZASIZ]	Aşk ve Para, Allah İçin!	"	12
"	-	"	-	-	Karikatür	13
"	-	"	Hikayeci Başı	Bir Tedfin	Hikaye	14
"	-	"	-	-	Karikatür	15
"	-	"	-	-	"	16
7	-	17 T. Sânî 1927	-	-	"	1
"	-	"	-	-	Reklâm	2

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
“	-	“	Fiske	Kadınların Erkek Olmasına Dair	Fıkra	3-4
“	-	“	[İMZASIZ]	Fıkralar	“	4
“	-	“	-	-	Karikatür	5
“	-	“	Kãmuran Şerif [SARU]	Zenginlik Bu!..	Hikâye	6-7
“	-	“	[İMZASIZ]	Bir Çâre	Fıkra	8
“	-	“	Abdülbãki Fevzi	Kaside	Şiir	8
“	-	“	-	-	Karikatür	9
“	-	“	Şeytan Çekici	İlk Hikâye	Hikâye	10-11
“	-	“	Kıvılcım	Haftanın Dedikodusu	Fıkra	12-13
“	-	“	İMZASIZ]	Fıkralar	“	13-14
“	-	“	-	-	Karikatür	15
“	-	“	-	-	“	16
8	-	24 T. Sânî 1927	-	-	“	1
“	-	“	-	-	Reklâm	2
“	-	“	Fiske	Attan İnip Eşeğe Binenler	Hikâye	3
“	-	“	[İMZASIZ]	Fıkralar	Fıkra	4-5
“	-	“	Hikâyeci Başı	Sarhoşluğun Cilvesi	Hikâye	5
“	-	“	Kâmuran Şerif [SARU]	Boşboğaz İlânlar	“	6-7
“	-	“	[İMZASIZ]	Fıkralar	Fıkra	7
“	-	“	-	Karikatür	“	8

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
“	-	“	Abdülbâki Fevzi	Gibi...	Şiir	8
“	-	“	-	-	Karikütür	9
“	-	“	Kıvılcım	Haftanın Dedikodusu	Fıkra	10-11
“	-	“	[İMZASIZ]	Fıkralar	“	11
“	-	“	Şeytan Çekici	Tedâvi	Hikâye	12
“	-	“	-	Fıkralar	Fıkra	12
“	-	“	-	-	Karikatür	13
“	-	“	-	-	“	14
“	-	“	-	-	Reklâm	15
“	-	“	-	-	Karikatür	16
9	-	1 K. Evvel 1927	-	-	“	1
“	-	“	-	-	Reklâm	2
“	-	“	Fiske	Üsküdar Tramvayı	Fıkra	3
“	-	“	[İMZASIZ]	Fıkralar	“	4
“	-	“	“	Bir Hayır Sahibi	Hikâye	5
“	-	“	Şeytan Çekici	Usûl Var... Nizâm Var...	“	6
“	-	“	[İMZASIZ]	Fıkralar	Fıkra	7
“	-	“	Gâve-i Zâlim	Tahrir Cilvelerinden	Şiir	8
“	-	“	-	-	Karikatür	9
“	-	“	Kedi	Eski Defterler	Hikâye	10-11

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	Kıvılcım	Haftanın Dedikodusu	Fıkra	12
"	-	"	-	-	Karikatür	13
"	-	"	-	-	"	14
"	-	"	-	-	"	15
"	-	"	-	-	"	16
10	-	8 K. Evvel 1927	-	-	"	1
"	-	"	-	-	Reklâm	2
"	-	"	Kıvılcım	Haftanın Dedikodusu	Fıkra	3-4
"	-	"	[İMZASIZ]	Fıkralar	"	4
"	-	"	-	-	Karikatür	5
"	-	"	Kâmuran Şerif [SARU]	Uğurlu Hediye	Hikâye	6-7
"	-	"	[İMZASIZ]	Fıkralar	Fıkra	7
"	-	"	Gâve-i Zâlim	Yedi Sene Evvel Ankara	Şiir	8
"	-	"	-	-	Karikatür	9
"	-	"	Kedi	Eski Defterler	Hikãye	10-11
"	-	"	[İMZASIZ]	Fıkralar	Fıkra	11
"	-	"	-	-	Karikatür	12
"	-	"	Kâmuran Şerif [SARU]	Bir Gece Dönüşü	Hikâye	13
"	-	"	[İMZASIZ]	Fıkralar	Fıkra	13
"	-	"	-	-	Karikatür	14

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
“	-	“	-	-	Reklâm	15
“	-	“	-	-	Karikatür	16
11	-	29 K. Evvel 1927	-	-	“	Kapak
“	-	“	-	-	Reklâm	İç Kapak
“	-	“	Fiske	Haftalık Dedikodu	Fıkra	1-2
“	-	“	-	-	Karikatür	3
“	-	“	Mahmûd Yesârî	Tanburanın Teli	Fıkra	4
“	-	“	-	-	Karikatür	5
“	-	“	Yusuf Ziya [ORTAÇ]	Merak	Fıkra	6
“	-	“	[İMZASIZ]	Fıralar	“	6
“	-	“	-	-	Karikatür	7
“	-	“	Nef'î-yi Zamân	Müjde, Geldi!...	Şiir	8
“	-	“	-	-	Karikatür	9
“	-	“	[İMZASIZ]	Eski Tramvaylarda	Hatıra	10-11
“	-	“	“	Evliliğin Dertlerinden	Hikâye	12-13
“	-	“	Dürbün	Köprüyü Geçerken	Fıkra	13
“	-	“	-	-	Karikatür	14
“	-	“	-	-	“	15
“	-	“	-	-	“	16
“	-	“	-	-	Reklâm	17

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	-	-	Reklâm	18
12	-	5 K. Sãni 1928	-	-	Karikatür	Kapak
"	-	"	Fiske	Haftanın Dedikodusu	Fıkra	1-2
"	-	"	[İMZASIZ]	Fıkralar	"	2
"	-	"	-	-	Karikatür	3
"	-	"	Şeytan Çekici	İki Şaka	Hikãye	4-5
"	-	"	[İMZASIZ]	Her Zaman O Haklı!	Fıkra	5
"	-	"	Süleyman Bahri	Kadınlara Dair	"	5
"	-	"	[İMZASIZ]	Bir Kafadar!	"	6-7
"	-	"	"	Mal Sahibi!	"	7
"	-	"	"	Bazı Kelimelerin Manaları	"	8
"	-	"	-	-	Karikatür	9
"	-	"	[İMZASIZ]	Şundan Bundan	Fıkra	10
"	-	"	Kâmuran Şerif [SARU]	Çiçek Düşmanı	Hikâye	12-13
"	-	"	[İMZASIZ]	Fıkralar	Fıkra	13
"	-	"	-	-	Karikatür	14
"	-	"	-	-	"	15
"	-	"	-	-	"	16
"	-	"	-	-	Reklâm	Ark. K.
13	-	12 K.Sânî 1928	-	-	Karikatür	Kapak

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	-	-	Reklâm	İç Kap.
"	-	"	Fiske	Haftanın Dedikoduları	Fıkra	1-2
"	-	"	Mahmud Yesâri	Düşünüyorum...	"	2
"	-	"	-	-	Karikatür	3
"	-	"	Şeytan Çekici	Yakalanan Hırsız!	Hikâye	4-6
"	-	"	[İMZASIZ]	Fıkralar	Fıkra	6
"	-	"	Kâmuran Şerif [SARU]	Adam Çekiştirmek...	"	7
"	-	"	[İMZASIZ]	Bazı Kelimelerin Manaları	"	8
"	-	"	-	-	Karikatür	9
"	-	"	[İMZASIZ]	Fıkralar	Fıkra	10
"	-	"	"	Beş Bin Lira	"	11
"	-	"	"	Fıkralar	"	12
"	-	"	-	-	Karikatür	13
"	-	"	[İMZASIZ]	Hallolunmamış Bir Muamma	Hikâye	14-15
"	-	"	"	Fıkralar	Fıkra	15
"	-	"	-	-	Karikatür	16
"	-	"	-	-	Reklâm	Ark. K.
14	-	19 K.Sânî 1928	-	-	Karikatür	Kapak
"	-	"	-	-	Reklâm	İç Kap.
"	-	"	Fiske	Haftanın Dedikodusu	Fıkra	1-2

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	[İMZASIZ]	Umulmadık Bir Taltif	Fıkra	2
"	-	"	"	Tramvayda...	Hikâye	3-4
"	-	"	"	Berceste Mısralar	Şiir	4
"	-	"	-	-	Karikatür	5
"	-	"	Şeytan Çekici	Okuması Olsaymış	Hikâye	6-7
"	-	"	[İMZASIZ]	Fıkralar	Fıkra	7
"	-	"	"	Bazı Kelimelerin Manaları	"	8
"	-	"	-	-	Karikatür	9
"	-	"	[İMZASIZ]	Fıkralar	Fıkra	10
"	-	"	Hikâyeci Başı	Sağlam Haber	Hikâye	11-12
"	-	"	[İMZASIZ]	Masal	Fıkra	12
"	-	"	"	Kadına, Aşka Dâir	Vecize	12
"	-	"	-	-	Karikatür	13
"	-	"	[İMZASIZ]	Geç Kalan Bir Adamın Hikâyesi	Hikâye	14-15
"	-	"	"	-	Karikatür	16
"	-	"	-	-	Reklâmlar	Ark. K.
15	-	26 K. Sânî 1928	-	-	Karikatür	Kapak
"	-	"	-	-	Reklâm	İç Kap.
"	-	"	Fiske	Haftanın Dedikoduları	Fıkra	1-2
"	-	"	[İMİZASIZ]	Matbuata Ninni	"	2

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	Şeytan Çekici	Hızırla Mülâkat	Hikâye	3-4
"	-	"	[İMZASIZ]	Yanlış Mürâcaat!	Fıkra	4
"	-	"	-	-	Karikatür	5
"	-	"	Vâ-Nû	Hazret-i Âdem'in Ruhu	Hikâye	6-7
"	-	"	[İMZASIZ]	Bu da Bir Sual	Fıkra	7
"	-	"	"	Bazı Kelimelerin Manâları	"	8
"	-	"	-	-	Karikatür	8
"	-	"	-	-	"	9
"	-	"	Mahmud Yesâri	Yılbaşı Münâsebetiyle	Hikâye	10-11
"	-	"	[İMZASIZ]	Fıkralar	Fıkra	11-12
"	-	"	Feylesof	Kadınlara ve Aşka Dâir	Vecize	12
"	-	"	-	-	Karikatür	13
"	-	"	Kâmuran Şerif [SARU]	Böyle Kaynana Dostlar Başına	Tiyatro	14-15
"	-	"	[İMZASIZ]	Fıkralar	Fıkra	15
"	-	"	-	-	Karikatür	16
"	-	"	-	-	Reklâmlar	Ark. K.
16	-	2 Şubat 1928	-	-	Karikatür	Kapak
"	-	"	-	-	Reklâm	İç Kap.
"	-	"	[Yeni Kalem]	Haftanın Dedikoduları	Fıkra	1-2
"	-	"	[İMZASIZ]	Fıkralar	"	2

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	"	Berceste Mısralar	Şiir	2
"	-	"	Kâmuran Şerif [SARU]	Aman Pot Kırma	Tiyatro	3-4
"	-	"	-	-	Karikatür	5
"	-	"	Hikâyeci Başı	Karışık Bir Aksuâtâ	Hikâye	6-7
"	-	"	Kedi	Geçimsizlik	Fıkra	7
"	-	"	-	-	Karikatür	8
"	-	"	[İMZASIZ]	Bazı Kelimelerin Manâları	Fıkra	8
"	-	"	-	-	Karikatür	9
"	-	"	[İMZASIZ]	Fıkralar	Fıkra	10
"	-	"	"	Mübârek Efendi	Hikâye	11-12
"	-	"	-	-	Karikatür	13
"	-	"	-	-	"	14
"	-	"	-	-	Reklâm	15
"	-	"	-	-	"	16
17	-	9 Şubat 1928	-	-	Karikatür	Kapak
"	-	"	-	-	Reklâmlar	İç Kap.
"	-	"	Fiske	Haftanın Dedikoduları	Fıkra	1-2
"	-	"	[İMZASIZ]	Fıkralar	"	2
"	-	"	Kâmuran Şerif [SARU]	Kâbil-i Nakil Hâne	Hikâye	3-4
"	-	"	[İMZASIZ]	Benden Yüz Lira	Fıkra	4

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	-	-	Karikatür	5
"	-	"	Şeytan Çekici	Ölmemek Kararı	Hikâye	6-7
"	-	"	[İMZASIZ]	Kısa Hikâyeler	Fıkra	7
"	-	"	"	Bazı Kelimelerin Manaları	"	8
"	-	"	-	-	Karikatür	8
"	-	"	-	-	"	9
"	-	"	Hikâyeci Başı	Eşref Saatte...	Hikâye	10-11
"	-	"	[İMZASIZ]	Fıkralar	Fıkra	11
"	-	"	Feylesof	Kadına ve Aşka Dâir	"	11
"	-	"	[İMZASIZ]	Şundan Bundan...	Fıkra	12
"	-	"	-	-	Karikatür	13
"	-	"	[İMZASIZ]	Kıyas Mantığı	Fıkra	14
"	-	"	"	Alâmet-i Fârika	"	15
"	-	"	-	-	Karikatür	16
"	-	"	-	-	Reklâm	Ark. K.
18	-	16 Şubat 1928	-	-	Karikatür	Kapak
"	-	"	-	-	Reklâm	İç Kap.
"	-	"	Fiske	Haftanın Dedikoduları	Fıkra	1-2
"	-	"	[İMZASIZ]	Sanatkârlar Arasında	"	2
"	-	"	"	Alan da Pişman Almayan da	Hikâye	3-4

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	"	Fıkralar	Fıkra	4-5
"	-	"	"	Mezat Malı	"	5
"	-	"	Şeytan Çekici	Su Düşmanı	Hikâye	6-7
"	-	"	-	-	Karikatür	8
"	-	"	[İMZASIZ]	Bazı Kelimelerin Manaları	Fıkra	8
"	-	"	-	-	Karikatür	9
"	-	"	[İMZASIZ]	Sen İnsaf Et!..	Tiyatro	10-11
"	-	"	"	Fıkralar	Fıkra	11
"	-	"	"	Şundan Bundan	"	12
"	-	"	-	-	Karikatür	13
"	-	"	[İMZASIZ]	Unutulmuş İskele	Hikâye	14
"	-	"	"	Var Kıyas Et	Fıkra	15
"	-	"	-	-	Karikatür	16
"	-	"	-	-	Reklâm	Ark. K.
19	-	23 Şubat 1928	-	-	Karikatür	Kapak
"	-	"	-	-	Reklâm	İç Kap.
"	-	"	Fiske	Haftanın Dedikoduları	Fıkra	1-2
"	-	"	[İMZASIZ]	Ramazan'a Dâir	"	2
"	-	"	Kâmuran Şerif [SARU]	Acaba Kimin Karnında	Hikâye	3-4
"	-	"	Orhan Seyfi [ORHON]	Kadeh	Şiir	4

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	[İMZASIZ]	Sarhoşluk Aleminde	Hikâye	5
"	-	"	Selâmi İzzet [SEDES]	Mükemmel Bir İzdivaç	"	6-7
"	-	"	-	Küçük Şeyler	Fıkra	7
"	-	"	[İMZASIZ]	Bazı Kelimelerin Manâları	"	8
"	-	"	-	-	Karikatür	8
"	-	"	-	-	"	9
"	-	"	Kâmuran Şerif [SARU]	Buhran Var	Tiyatro	10
"	-	"	Şeytan Çekici	Balo Dönüşü	Hikâye	11-12
"	-	"	-	-	Karikatür	13
"	-	"	[İMZASIZ]	İftar Sofrasında	Fıkra	14
"	-	"	"	Fıkralar	"	1
"	-	"	-	-	Karikatür	16
"	-	"	-	-	Reklâmla	1
20	-	1 Mart 1928	-	-	Karikatür	Kapak
"	-	"	-	-	Reklâm	İç Kap.
"	-	"	[YENİ KALEM]	Haftanın Dedikoduları	Fıkra	2
"	-	"	[İMZASIZ]	Küçük Şeyler	"	2
"	-	"	Kâmuran Şerif [SARU]	Namus Mes'elesi	Hikâye	3-4
"	-	"	Fiske	Onların Gözü Yok mu?	Fıkra	4-5
"	-	"	Şeytan Çekici	Kar Altında Tramvay Sefası	Hikâye	6-7

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	[İMZASIZ]	Bazı Kelimelerin Manâları	Fıkra	8
"	-	"	-	-	Karikatür	8
"	-	"	-	-	"	9
"	-	"	[İMZASIZ]	İki Kurnaz	Fıkra	10
"	-	"	Hikâyeci Başı	Tokat Sahnesi	Hikâye	11-12
"	-	"	[İMZASIZ]	Şen Sözler	Fıkra	13-14
"	-	"	"	Fıkralar	"	14-15
"	-	"	-	-	Karikatür	16
"	-	"	-	-	Reklâm	Ark. K.
21	-	8 Mart 1928	-	-	Karikatür	Kapak
"	-	"	-	-	Reklâm	İç Kapak
"	-	"	[YENİ KALEM]	Ada Çamları	Fıkra	1-2
"	-	"	Halil Nihad [BOZTEPE]	Emânetin Sesi	Şiir	2
"	-	"	[İMZASIZ]	Fıkralar	Fıkra	2-3
"	-	"	Kâmuran Şerif [SARU]	Uuuhhh!..	Hikâye	4-5
"	-	"	[İMZASIZ]	Nankörlük	"	6
"	-	"	"	Hüsn-i Nazar	"	7
"	-	"	"	Fıkralar	Fıkra	7
"	-	"	"	Bazı Kelimelerin Manaları	"	8
"	-	"	"	-	Karikatür	8

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	-	-	Karikatür	9
"	-	"	Hikâyeci Başı	Yalancının Mumu...	Hikâye	10-11
"	-	"	Şeytan Çekici	Rûhun Cevabı	"	12
"	-	"	[İMZASIZ]	Ramazan Sofraları	Fıkra	13
"	-	"	"	Kat'î Delil	Hikâye	14
"	-	"	"	Şundan Bundan	Fıkra	15
"	-	"	-	-	Karikatür	16
"	-	"	-	-	Reklâm	Kapak
22	-	15 Mart 1928	-	-	Karikatür	Kapak
"	-	"	-	-	Reklâm	Kapak
"	-	"	[YENİ KALEM]	Haftanın Dedikoduları	Fıkra	1-2
"	-	"	Kerküklü Râsih	Kıt'a	Şiir	2
"	-	"	Fiske	Onlar Gibi	"	2
"	-	"	-	-	Karikatür	3
"	-	"	Hikâyeci Başı	Bu da Bir Bilmece	Hikâye	4-5
"	-	"	[İMZASIZ]	Şundan Bundan	Fıkra	6
"	-	"	"	El Falı	"	7
"	-	"	-	-	Karikatür	8
"	-	"	-	-	"	9
"	-	"	Kâmuran Şerif [SARU]	Ne Sırdır? Ne Hikmettir?	Hikâye	10-11

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	Şeytan Çekici	Asrî Hamlet	"	12-13
"	-	"	[İMZASIZ]	Fıkralar	Fıkra	14
"	-	"	"	Kadına, Aşka Dâir	Vecize	15
"	-	"	-	-	Karikatür	16
"	-	"	-	-	Reklâmlar	Ark. K.
23	-	22 Mart 1928	-	-	Karikatür	Kapak
"	-	"	-	-	Reklâm	İç Kapak
"	-	"	Fiske	Haftanın Dedikoduları	Fıkra	1-2
"	-	"	[İMZASIZ]	Fıkralar	"	2-3
"	-	"	Kâmuran Şerif [SARU]	Rehin	Hikâye	4-5
"	-	"	[İMZASIZ]	Bu da Yaşamak mı?	Tiyatro	6
"	-	"	"	Fıkralar	Fıkra	7
"	-	"	"	Bazı Kelimelerin Manaları	"	8
"	-	"	-	-	Karikatür	9
"	-	"	[İMZASIZ]	Sohbet Arasında	Fıkra	10
"	-	"	Âşık Garip	Musikî Destânı	Şiir	14
"	-	"	[İMZASIZ]	Şundan Bundan	Fıkra	15
"	-	"	-	-	Karikatür	16
"	-	"	-	-	Reklâmlar	Ark. K.
24	-	29 Mart 1928	-	Karikatür	Karikatür	Kapak.

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	-	-	Reklâm	İç Kap.
"	-	"	Fiske	Haftanın Dedikoduları	Fıkra	1-2
"	-	"	[İMZASIZ]	Acaba Kim?	Hikâye	2
"	-	"	"	Fıkralar	Fıkra	3
"	-	"	Hikâyeci Başı	Zenginleri Sızdırma Şirketi!	Hikâye	4-5
"	-	"	[İMZASIZ]	Açıkgöz Memur	Fıkra	5
"	-	"	"	Boş Tedbir!...	Hikâye	6
"	-	"	"	Sohbet Arasında	Fıkra	7
"	-	"	"	Bazı Kelimelerin Ma'naları	"	8
"	-	"	-	-	Karikatür	8
"	-	"	-	-	"	9
"	-	"	[İMZASIZ]	Kuştüyü Yatak!...	Hikâye	10-11
"	-	"	"	Fıkralar	Fıkra	11
"	-	"	Şeytan Çekici	Az Tama	Hikâye	12-13
"	-	"	[İMZASIZ]	Şundan Bundan	Fıkra	13
"	-	"	-	-	Reklâm	14-15
"	-	"	-	-	Karikatür	16
"	-	"	-	-	Reklâm	Ark. K.
25	-	5 Nisan 1928	-	-	Karikatür	Kapak
"	-	"	-	-	Reklâm	İç Kap.

nr.	*Rumi Tarih*	*Miladi Tarih*	*Yazar Adı*	*Yazı Adı*	*Türü*	*Sayfa*
"	-	"	Fiske	Haftanın Dedikoduları	Fıkra	1-2
"	-	"	Hüseyin Rıfat [IŞIL]	Kıt'alar	Şiir	2
"	-	"	[İMZASIZ]	Tevekkeli Değil	Hikâye	3
"	-	"	Hikâyeci Başı	İki Çay Ziyafeti	"	4-5
"	-	"	[İMZASIZ]	Güzel Bir Ders	Fıkra	5
"	-	"	"	Sonraki İş	"	6
"	-	"	Kerküklü Râsih	Kıt'a	Şiir	7
"	-	"	"	Bazı Kelimelerin Manaları	Fıkra	8
"	-	"	-	-	Karikatür	8
"	-	"	-	-	"	9
"	-	"	[İMZASIZ]	Beceriksiz Uşak	Hikâye	10-11
"	-	"	"	Fıkralar	Fıkra	11
"	-	"	"	"	"	12-13
"	-	"	"	Şundan, Bundan	Fıkra	13
"	-	"	"	Namuslu Uşak	Hikâye	14
"	-	"	"	Muayene	Fıkra	15
"	-	"	-	-	Reklâm	15
"	-	"	-	-	Karikatür	16
"	-	"	-	-	Reklâm	Ark. K.

II. GÜNEŞ MECMUASININ KÜLTÜR HAYATIMIZDAKİ YERİ:

A. Şekil Özellikleri:

Güneş mecmuası 1 Kânûn-i Sânî 1927 - 15 Teşrîn-i Evvel 1927 tarihleri arasında, İstanbul'da, on beş günde bir toplam 17 sayı neşrolunmuş "San'at ve Edebiyat mecmuası"dır.

Mecmuanın sahibi, ser-muharriri ve müdîr-i mes'ûlü Orhan Seyfi'dir.

Güneş mecmuası 20 cm. eninde, 30 cm. boyunda, yeryer resim ve fotoğraflarla süslü güzel bir edebî mecmuadır. İstanbulda Vatan Matbaası'nda basılmıştır. Fiyatı 15 kuruştur. Dördüncü sayı 20 sayfa, diğer sayılar 16'şar sayfadan ibarettir. Ön kapakta çoğunlukla kadın portresi kullanılmış, ara sıra da manzara ya da tanınmış simaların fotoğraflarına yer verilmiş. Arka kapakta ise ilan ve reklâmlara yer verilmiş.

B. Muhtevâ Özellikleri:

Güneş mecmuası, 1926-1927 yıllarında birçok kıymetli edebî şahsiyeti bünyesinde barındırmış çok ciddî, çok güzel, çok kıymetli bir edebî mecmua olduğunu münderecâtına bakar bakmaz hissettiriyor.

Derginin muhtevasını edebî tenkitler, edebî tedkikler, edebî hatıralar, şiirler, hikâyeler, fikralar, vecizeler, Batı edebiyatından çeviriler, seyahat yazıları, piyes tefrikaları, matbuat âleminden haberler v.s. oluşturmaktadır.

Mecmuanın 3. sayısı Süleyman Nazif'in ölümü dolayısıyla, 11. sayısı Ahmet Hikmet Müftüoğlu'nun ölümü dolayısıyla bu şahsiyetlere "hasredilmiş"tir. 12. Sayı ise "Gazi Mustafa Kemal"e yazılmış şiirler ve fotoğraların yer aldığı bir özel sayıdır.

Mecmuanın 16. sayısı ise "Adalar" nüshası olarak bu "vatan parça"sının güzelliklerinin anlatımına hasredilmiştir.

Mecmuada Orhan Seyfi'nin kaleme aldığı edebî eleştirilerine ve yeni çıkan eserlerin tetkik ve tanıtımlarına sıkça rastlamaktayız. Yusuf Ziya, Faruk Nafiz, Enis Behiç, Necdet Rüştü, Halil Nihad ve Şükûfe Nihal'in şiirlerine sıkça rastlamaktayız. Ali Canip, Cenap Şahabettin ve Ahmet Haşim'in dil ve edebiyat tedkikleri önemli yer tutmakta. Celâl Esâd'ın seyahat yazıları, Nazım Hikmet'in "Ocak Başında" piyesinin tefrikası, meşhurlardan fikralar ve vecizeler, Ercüment Ekrem'in edebî hatıraları, Kâmuran Şerif'in Batı edebiyatından tercüme ve tetkikleri önemli bir yer tutmakta.

Mecmuada dikkate değer bir husus da hemen her sayının tam orta sayfasında Ressam Münif Fehim'e ait bir resim ve altında divan şiirinden seçilmiş birer beyit bulunmasıdır.

Mecmuanın yazarlarının hemen tamamı sade Türkçeyi tercih eden yazarlar. Mecmuada dili ağır diyebileceğimiz birkaç yazı ise Cenab Şahabeddin, Faik Ali, Ahmet Haşim'e ait birkaç yazıdır. Diğerleri Milli Edebiyat cereyanının dil anlayışını benimsemiş şâir ve yazarlardır. Orhan Seyfi'nin "Türkçeye Hürmet" (nr. 13, 1 Ağustos 1927, s. 1) isimli yazısında azınlıkların Türkçe konuşmamalarına büyük tepki göstermesi bu konuda, bu kadronun ne kadar hassas olduğunu göstermektedir.

Mecmuanın yayın politikasını 30 Haziran 1927 tarihli 12. sayıdaki bütün şiirlerin Gazi Mustafa Kemal'e hasredilmesi, Gazi'nin Nutku (nr. 17, 1 T. Evvel 1927, s. 1) isimli yazı; vatan sevgisi, Türklük ve Türkçe sevgisi üzerine yazılmış yazı ve şiirler açıkça gösterir mahiyettedir. Kısaca diyebiliriz ki bu mecmuaya "cumhuriyetçi ve milliyetçi" bir anlayış hakimdir.

Mecmuanın sayfaları arasında her hangi bir politik tartışmaya ve tenkide rastlamadık. Tamamen dil ve edebiyat mes'eleleri tartışma konusu yapılmıştır.

C. Yazar Kadrosu:

Mecmuanın başyazarı olarak Orhan Seyfi [ORHON]'u görüyoruz. "Güneş Mecmuasının Kimlik Bilgileri ve İçindekiler Tablosu" ve "Tahlilî Fihrist" bölümlerinde görülebileceği üzere [GÜNEŞ] imzalı yazıların tamamının ve [İMZASIZ] yazıların bir kısmının Orhan Seyfi'nin kaleminden çıktığını söyleyebiliriz.

Mecmuanın yayınlandığı süre içinde ismine en çok rastladığımız yazar ve şâirler şunlardır: Cenab Şahabeddin, Ahmed Haşim, Yusuf Ziya [ORTAÇ], İbrahim Alaaddin [GÖVSA], Halil Nihad [BOZTEPE], Midhat Cemal [KUNTAY], Enis Behiç [KORYÜREK], Faruk Nafiz [ÇAMLIBEL], Necdet Rüştü [EFE], Ahmet Refik [ALTINAY], Faik Ali [OZANSOY], Ercüment Ekrem [TALU], Selâmi İzzet [SEDES], Nazım Hikmet [RAN], Abdülhak Hamid [TARHAN], Sabahaddin Ali [ALI], Celâl Esad [ARSEVEN], Ali Canib [YÖNTEM], İsmail Habib [SEVÜK], Fazıl Ahmet [AYKAÇ], Kâmuran Şerif [SARU], Celâl Sâhir [EROZAN], Şükufe Nihal [BAŞAR], Halil Nimetullah [ÖZTÜRK], Mehmet Rauf, Fuad Hulûsi [DEMİRELLİ], Emin Recep [GÜREL], Mebrure Hurşid, Ali Hâdi [OKAN] v.s...

Bu isimlere dikkat edildiğinde Güneş mecmuası Tanzimat Edebiyatı'nın "ikinci kuşağı"ndan Cumhuriyet Dönemi şair ve yazarlarına kadar değişik kuşak ve anlayışlardan şahsiyetleri bünyesinde barındırmaktadır. Şöyle ki, Abdülhak Hamid'den Nazım Hikmet'e uzanan geniş bir yazar kadrosuna sahiptir.

Mecmuanın gerek şekil ve muhteva özellikleri, gerekse yazar kadrosu için daha geniş bilgi "Kimlik Bilgileri ve İçindekiler Tablosu", ve "Tahlîlî Fihrist" bölümlerinde bulunabilir.

III. TAHLİLİ FİHRİST

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

A. YAZILAR

(Yazar Adına Göre)

ABDULLAH CEVDET:

- ***Şâir,*** nr. 2, 15 K. Sani 1927, s. 9, (Bir şâir tarifi.)

+ ***Süleyman Nazif'e Dair,*** nr. 3, 1 Şubat 1927, s. 10-12, Süleyman nazif'le ilgili duygu ve düşüncelerin anlatıldığı bir yazı.)

- ***Mefkûreye,*** nr.8, 15 Nisan 1927, s. 5, (Mefkûre fikrini işleyen bir kıta.)

ABDÜLHAK HAMİD: Bkz. [TARHAN] Abdülhak Hamid.

AHMED HAŞİM:

- ***Bir Edebî Seyahat,*** nr.10, 15 Mayıs 1927, s. 1, (Almanya'da bir Türk yazarının yazdığı yazılarla ilgili bir yazı.)

AHMED HİKMET: Bkz. (MÜFTÜOĞLU) Ahmed Hikmet.

AHMED REFİK: Bkz. [ALTINAY] Ahmed Refik.

[AKTAY] SALİH ZEKİ:

- ***Leylak Fidanı,*** nr. 2, 15 K. Sani 1927, s. 13, (Tabiat güzellikleri karşısında duyulan hayranlığın ifade edildiği bir şiir.)

[ALI] SEBAHADDİN ALİ:

- ***Babam İçin,*** nr. 2, 15 K. Sani 1927, s. 13, (Babasının ölümü üzerine yazdığı bir hüzün şiiri.)

- ***Çakır,*** nr. 15, 1 Eylül 1927, s. 11, (Bir köylü kızın güzelliğini anlatan bir şiir.)

ALİ CANİB: Bkz. [YÖNTEM] Ali Canib.

ALİ HÂDİ: Bkz. [OKAN] Ali Hâdi.

[ALTINAY] AHMED REFİK:

- ***Bayezid Köşkü,*** nr. 1, 1 K. Sani 1927, s. 12-13, (Topkapı Sarayı, Bayezid Köşkü hakkında yazılmış bir makale.)

- ***Yalı Köşkü,*** nr. 2, 15 K: Sani 1927, s. 11-12, (Yalı Köşkünün tanıtıldığı bir yazı.)

- ***Ahmed Hikmet'in Vecizeleri,*** nr. 11, 1 Haziran 1927, s. 3-5, (Ahmet Hikmet'e ait özlü sözler.)

- ***Ahmed Hikmet Bey'in Tercüme-i Hâli,*** nr. 11, 1 Haziran 1927, s. 4-5, (Ahmet Hikmet'in Biyografisi.)
- ***Bizanslılar Devrinde Büyük Ada,*** nr. 16, 1 T. Evvel 1927, s. 6-7 (Büyük Ada'nın tarihi hakkında bir makale.)

[ALYANAKOĞLU] Dr. CEMİL SÜLEYMAN:

- ***Kanarya,*** nr. 6, 15 Mart 1927, s. 9, (Kanaryanın güzelliğini anlatan bir mensure.)
- ***Dudakların Zehri,*** nr.8, 15 Nisan 1927, s. 12-13, (Bir aşk h ikâyesi)

[ARAS] RAFET AVNİ:

- ***Jean Richepain,*** nr. 4, 15 Şubat 1927, s.14-16, (Fransız edibinin tanıtıldığı bir makale.)

[ARSEVEN] CELÂL ESAD:

- ***Fırtına,*** nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 6-7, (Avrupa'ya yapılan bir gemi yolculuğunun anlatıldığı bir yazı.)

+ ***Siyah ve Kırmızı,*** nr. 5, 1 Mart 1927, s. 6-7, (Bir Avrupa seyahati intibaları.)

+ ***Pompei,*** nr. 6, 15 Mart 1927, s. 10, (İtalya'ya yapılan bir seyahatin notları.)

Nermin'le Fikret, nr. 7, 1 Nisan 1927, s. 5, (Bir aşk hikâyesi)

+ ***Tiyoveli,*** nr.8, 15 Nisan 1927, s. 10, (Avrupa'ya yapılan bir seyahatin notları.)

+ ***Venedik,*** nr.8, 15 Nisan 1927, s. 4-5, (Venedik'e yapılan bir seyahatin notları.)

- ***Pamuk Hanım,*** nr. 12, 30 Haziran 1927, s. 6-7, (Biyografik bir hikâye.)
- ***Söz Söylemek Sanatı,*** nr. 14, 15 Ağustos 1927, s. 6-7, (Söz söylemek sanatı üzerine bir deneme.)

+ ***Pompei ve Serçe,*** nr. 15, 1 Eylül 1927, s. 5, (İtalya seyahati notları.)

+ ***Bir Temmuz Günü,*** nr. 16, 1 T. Evvel 1927, s. 10, (Büyük Ada'nın tabii güzelliklerini anlatan bir yazı.)

- ***Bahr-i Muhitte,*** nr. 17, 15 T. Evvel 1927, s. 3, (Atlas okyanusu'nda yapılan bir seyahatin notları.)

[AYKAÇ] FAZIL AHMED:

+ ***Süleyman Nazif Bey'e,*** nr. 3, 1 Şubat 1927, s. 14, (Süleyman Nazif'in ölümü üzerine yazılmış bir yazı.)

[BAŞAR] ŞÜKUFE NİHAL:

- ***Çaldın,*** nr. 6, 15 Mart 1927, s. 9, (Bir aşk şiiri.)
- ***Hicran Ne Kelimedir?,*** nr.8, 15 Nisan 1927, s. 11, (Ölüm temasını işleyen bir şiir.)
- ***Bülbülüm,*** nr. 13, 1 Ağustos 1927, s. 11, (Bülbülün ötüşü karşısında duygulanmanın şiiri.)

BELMÂ SUAD:

- ***Nekâhat,*** nr. 5, 1 Mart 1927, s. 11, (Yalnızlık üzerine yazılmış bir mensure.)

[BEYATLI] YAHYA KEMAL:

- ***Açık Deniz,*** nr.8, 15 Nisan 1927, s. 9, (Şairin bir özlem şiiri.)

BOUVİER, LUCİ:

- ***Bir Kadına,*** nr. 1, 1 K. Sani 1927, s. 6, (Aşk hakkında bir mensur şiir. Müterci belli değil.)

[BOZTEPE] HALİL NİHAD:

- ***Gazi Hazretlerine Kudûmiye,*** nr. 12, 30 Haziran 1927, s. 3, (Bir Atatürk şiiri.)
- ***Kıt'a,*** nr. 14, 15 Ağustos 1927, s. 2, (Enis Behiç'e hitaben yazılmış bir şiir.)

CELÂL ESAD: Bkz. [ARSEVEN] Celâl Esad.

CELÂL SAHİR: [EROZAN] Celâl Sahir.

CEMİL SÜLEYMAN: Bkz. [ALYANAKOĞLU] Dr. Cemil Süleyman.

CENAB ŞAHABEDDİN:

+ ***Türk teceddüt Edebiyatı Tarihi:*** nr.1, 1 K. Sani 1927, s. 2-5, (Aynı adlı kitabın yayınlanması münasebetiyle kaleme alınan bir eleştiri.)

+ ***Nazif'in Aheng-i Nesri,*** nr. 1, 1 Şubat 1927, s. 6-7, (Süleyman Nazif'in nesrinde görülen ahenk hususiyetlerinin anlatıldığı bir makale.)

+ ***İsmail Habib Bey'e,*** nr. 6, 15 Mart 1927, s. 2-6, (İsmail Habib Bey'in tenkitlerine cevaben yazılmış bir yazı.)

+ ***Lugaviyât (Müteradifler),*** nr. 6, 15 Mart 1927, s. 12; nr. 7, 1 Nisan 1927, s. 14; nr.8, 15 Nisan 1927, s. 11; (Eş anlamlı kelimelerle ilgili bir makale.)

- ***İlim ve San'at Münâzaası;*** nr. 7, 1 Nisan 1927, s.2-4, (Edebiyat âlimleri ile yazar ve şairlerin anlaşamamaları üzerine bir deneme.)

[ÇAMLIBEL] FARUK NAFİZ:

- ***Muzdaribler,*** nr. 1, 1 K.Sani 1927, s. 8, (Hayatın acı taraflarının anlatıldığı bir şiir.)

- ***Büyük Misafir,*** nr. 12, 30 Haziran 1927, s. 8, (Bir aşk şiiri.)

- ***Suda Halkalar 1,2,3,4,5;*** nr. 13, 1 Ağustos 1927, s. 5, (Bir tabiat şiiri.)

[DEMİRELLİ] FUAD HULUSİ:

- ***Ayla Ruhun Hasbihali,*** nr. 7, 1 Nisan 1927, s. 4, (Mehtap karşısında bir duygulanmanın şiiri.)

DAUDET, ALPHONSE:

- ***Fransa'nın Peri Kızları,*** nr. 7, 1 Nisan 1927, s. 15, (Hikâye, Mütercimi belli değil.)

Dr. ABDULLAH CEVDET: Bkz. Dr. Abdullah Cevdet.

Dr. CEMİL SÜLEYMAN: Bkz. [ALYANAKOĞLU] Dr. Cemil Süleyman.

[EFE] NECDET RÜŞTÜ:

- ***Yüzbir Sene,*** nr, 1, 1 K. Sani 1927, s. 9, (Bir mahkumun anlatıldığı manzume.)

- ***Tanburla Beraber,*** nr. 2, 15 K. Sani 1927, s. 11, (Tanbur sesinin verdiği hüzün ve hazzın ifade edildiği bir şiir.)

- ***İçimden Kopan,*** nr. 4 15 Şubat 1927, s. 19, (Sevgiliye duyulan özlemin dile getirildiği bir aşk şiiri.)

- ***Hased,*** nr. 10, 15 Mayıs 1927, s. 7, (Bir genç kıza yazılmış bir şiir.)

EKREM REŞİT: Bkz. [REY] Ekrem Reşit.

EMİN RECEP: Bkz. [GÜREL] Emin Recep.

ENİS BEHİÇ: Bkz. [KORYÜREK] Enis Behiç.

ERCÜMENT EKREM: Bkz. [TALU] Ercüment Ekrem.

[EROZAN] CELÂL SAHİR:

- ***Bir Genç Kıza,*** nr. 5, 1 Mart 1927, s. 5, (Bir genç kıza hitaben yazılmış bir şiir.)
- ***Hayat,*** 15 Nisan 1927, s. 3, (İnsanoğlunun hayat macerasını anlatan bir şiir.)

[ERTEM] SADRİ EDHEM:

- ***San'atkâra İlim Aşısı,*** nr. 5, 1 Mart1927, s. 2-3, (san'at ve ilim çarpışmasını konu alan bir yazı.)
- ***Esersizlik,*** nr. 9, 1 Mayıs 1927, s. 1, (Edebiyatımızda orijinal bir eser ortaya konmadığı fikrini işleyen bir şiir.)

F(AHRİ) CELÂLEDDİN: Bkz. [GÖKTOLGA] Fahri Celâleddin.

FAİK ALİ: Bkz. [OZANSOY] Faik Ali.

FARUK NAFİZ: Bkz. [ÇAMLIBEL] Faruk Nafiz.

FAZIL AHMED: Bkz. [AYKAÇ] Fazıl Ahmed.

FAZIL BEHİÇ:

- ***Şarkı,*** nr. 1, 1 K. Sani 1927, s. 13, (Bir aşk şarkısı.)
- ***Ne İstiyorum,*** nr. 2, 15 K. Sani 1927, s. 15, (Şairin iç sıkıntılarını ifade ettiği bir şiir.)
- ***Ümitsiz,*** nr. 10, 15 Mayıs 1927, s. 11, (Karşılıksız birz aşkın şiiri.)
- ***Başkasının Sevdiği,*** nr. 16, 1 T. Evvel 1927, s. 15, (Bir aşk şiiri.)

FEVZİ LUTFİ: Bkz. [YÜZÜNCÜ] Fevzi Lutfi.

FUAD HULUSİ: Bkz. [DEMİRELLİ] Fuad Hulusi.

[GEZGİN] HAKKI SÜHA:

- ***Sürek Avı,*** nr. 6, 15 Mart 1927, s. 13-15, (Bir sürek avını konu alan bir hikâye.)

[GÖKTOLGA] FAHRİ CELÂLEDDİN:

- ***Tokat,*** nr. 16, 1 T. Evvel 1927, s. 13-14, (Bir gazinin hikâyesi.)

[GÖVSA] İBRAHİM ALAADDİN:

- ***Libido,*** nr. 5, 1 Mart 1927, s. 7, (Freud'un libido teorisine atfen yazılmış bir şiir.)

GUSTAVE LE BON:

- ***Felsefe Parçaları,*** nr. 1, 1 K. Sani 1927, s. 6; nr. 2, 15 K. Sani 1927, s. 5; nr. 13, 1 Ağustos 1927, s. 8; (Felsefî vecizeler. Mütercimi belli değil.)

[GÜNEŞ]

+ ***Süleyman Nazif'in Ölümü,*** nr. 3, 1 Şuşubat 1927, (Süleyman Nazif'in ölümünü haber veren ve bu olaydan duyulan üzüntünün dile getirildiği bir taziye yazısı.)

+ ***Allâme Mukallidleri,*** nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 1, (Bazı edebiyat âlimlerinin tenkit edildiği bir yazı.)

+ ***Canlı Mevzular,*** nr. 5, 1 Mart 1927, s. 1, (Edebî eserlerin mevzuları ile ilgili bir yazı.)

+ ***Edebiyat-ı Cedide Bahsi,*** nr. 6, 15 Mart 1927, s. 1, (Edebiyat-ı Cedide'yi anlatan bir yazı.)

+ ***Sadede Rücû,*** nr. 7, 1 Nisan 1927, s. 1, (Edebî eserlerin konuları ile ilgili bir deneme.)

+ ***Ahmed Hikmet'in Ölümü,*** nr. 11, 1 Haziran 1927, s. 1 (Ahmed Hikmet Müftüoğlu'nun ölümünü haber veren ve üzüntülerin dile getirildiği bir taziye yazısı.)

+ ***Türkçeye Hürmet,*** nr. 13, 1 Ağustos 1927, s. 1, (Bazı vatandaşların Batı lisanlarına hayranlığını eleştiren bir yazı.)

+ ***Türklüğe Hakaret,*** nr. 15, 1 Eylül 1927, s. 1, (Yahudi vatandaşların Türkçe konuşmamalarını eleştiren bir yazı.)

+ ***Vatanın Güzellikleri,*** nr. 16, 1 T. Evvel 1927, s. 1, (Vatanımızın tabii güzelliklerine sahip çıkmak gerektiği konusunda bir yazı.)

+ ***Gazi'nin Nutku,*** nr. 17, 15 T. Evvel 1927, s. 1, (Atatürk'ün bir nutku ile ilgili bir yazı.)

[GÜNTEKİN] REŞAT NURİ:

- ***Hipolite Taine Mizah Muharriri,*** nr. 6, 15 Mart 1927, s. 7, (Mizah yazarlığı ile ilgili bir deneme.)

- ***Japon Romanından Bir Nümune,*** nr. 10, 15 Mayıs 1927, s. 10-11, (Kiko Yamaşa'nın Mazako isimli romanının tanıtımı.)

[GÜREL] EMİN RECEP:

- ***Ağlayan Keman,*** nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 17, (Bir hüzün ve aşk şiiri.)

- ***Siz De Bir Çiçeksiniz,*** nr. 5, 1 Mart 1927, s. 7, (Bir kadına hitaben yazılmış bir şiir.)

- ***Tabiatın Şiirleri,*** nr. 6, 15 Mart 1927, s. 11, (Bir tabiat şiiri.)

- ***Bir Genç Kıza Mersiye,*** nr. 7, 1 Nisan 1927, s. 11, (Ölüm temasını işleyen bir şiir.)

- ***Yalak,*** nr.8, 15 Nisan 1927, s. 15, (Bir köy şiiri.)

- ***Menba,*** nr.9, 1 Mayıs 1927, s. 7, (Bir tabiat güzelliğinin şiiri.)

- ***Köyde Sabah,*** nr. 10, 15 Mayıs 1927, s. 4, (Bir köy ve tabiat şiiri.)

- ***Kahramanlar,*** nr. 12, 30 Haziran 1927, s. 7, (Bir kahramanlık şiiri.)

- ***Dağlı Kız,*** nr. 13, 1 Ağustos 1927, s. 7, (Bir köy şiiri.)

- ***Köylerde Akşam,*** nr. 14, 15 Ağustos 1927, s. 7, (Bir köy şiiri.)

- ***Ada Kızları,*** nr. 17, 15 T. Evvel 1927, s. 7, (Adaların genç kızlarına yazılmış bir şiir.)

[GÜRPINAR] HÜSEYİN RAHMİ:

+ ***Ahmed Hikmet ve Hususiyetleri,*** nr. 11, 1 Haziran 1927, s. 10-11, (Ahmet Hikmet ile ilgili bir makale.)

HAKKI SÜHA: Bkz. [GEZGİN] Hakkı Süha.

HALİL NİHAD: Bkz. [BOZTEPE] Halil Nihad.

HALİL NİMETULLAH: Bkz. [ÖZTÜRK] Halil Nimetullah.

H. SURURİ:

- ***Duyduğum Zevke Bakın,*** nr. 12, 30 Haziran 1927, s. 5, (Yaşama sevincini konu alan bir şiir.)

HÜSEYİN RAHMİ: Bkz. [GÜRPINAR] Hüseyin Rahmi.

HÜSEYİN RIFAT: Bkz. [IŞIL] Hüseyin Rıfat.

[IŞIL] HÜSEYİN RIFAT:

- ***Ömer Hayyam'dan,*** nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 10-11, (Hayyam rubailerinden tercüme.)

İBRAHİM ALAADDİN: Bkz. [GÖVSA] İbrahim Alaaddin.

[İMZASIZ]:

+ ***Güneş'e Dair,*** nr. 1, 1 K. Sani 1927, s. 1, (Mecmuanın çıkış amacının ve özelliklerinin anlatıldığı bir tanıtım yazısı.)

- ***Meşâhire Dair Nükteler,*** nr. 1, 1 K. Sani 1927, s. 7; nr. 2, 15 K. Sani 1927, s. 8; nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 7; nr. 5, 1 Mart 1927, s. 15; nr. 7, 1 Nisan 1927, s. 8; nr.8, 15 Nisan 1927, s. 8; nr.8, 15 Nisan 1927, s. 8; nr. 10, 15 Mayıs 1927, s. 8; nr. 17, 15 T. Evvel 1927, s. 9; (Ünlü kişilerle ilgili nükteli fikralar.)

- ***Vecizeler,*** nr. 1, 1 K. Sani 1927, s.8; nr. 2, 15 K. Sani 1927, s. 4; nr. 4, 15 Şubat 1927, s.11-12,17; nr. 5, 1 Mart 1927, s. 13-14; nr. 6, 15 Mart 1927, s. 9; nr. 7, 1 Nisan 1927, s.4; nr. 7, 1 Nisan 1927, s. 9; nr. 7, 1 Nisan 1927, s. 11; nr.8, 15 Nisan 1927, s. 7; nr.9, 1 Mayıs 1927, s. 15; nr. 10, 15 Mayıs 1927, s. 6; nr. 10, 15 Mayıs 1927, s.11; nr. 12, 30 Haziran 1927, s. 7; nr. 13, 1 Ağustos 1927, s. 9; nr. 13, 1 Ağustos 1927, s. 11; nr. 14, 15 Ağustos 1927, s.5-6; nr. 15, 1 Eylül 1927, s. 5,11,12; nr. 16, 1 T. Evvel 1927, s. 11, 14, 15; nr. 17, 15 T. Evvel 1927, s. 5,12; (Bazı ünlü yazar ve filozoflara ait vecizeler.)

- ***Bir Borç Hikâyesi,*** nr, 1, 1 K. Sani 1927, s. 9, (Mizahî bir hikâye)

- ***Tarihî Fıkralar,*** nr. 1, 1 K. Sani 1927, s. 13, (Tarihi olay ve kişilerle ilgili nükteler.)

+ ***Yeni Eserler (Matbuat Alemi, Yeni Neşriyat),*** nr. 1, 1 K. Sani 1927, s. 16; nr. 2, 15 K. Sani 1927, s. 16; nr. 3, 1 Şubat 1927, s. 16; nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 20; nr. 5, 1 Mart 1927, s. 16; nr. 6, 15 Mart 1927, s. 16; nr. 7, 1 Nisan 1927, s. 16, nr. 8, 15 Nisan 1927, s. 16; nr. 9, 1 Mayıs 1927, s. 16; nr. 10, 15 Mayıs 1927, s. 16; nr. 11, 1 Haziran 1927, s. 16; nr. 12, 30 Haziran 1927, s. 116; nr, 13, 1 Ağustos 1927, s. 15-16; nr, 14, 15 Ağustos 1927, s. 15-16; nr. 15. 1 Eylül 1927, s. 16; nr. 16, 1 T. Evvel 1927, s. 16; nr. 17, 15 T. Evvel 1927, s. 16, (Yeni yayınlanmış kitap veya mecmuaların tanıtıldığı yazılar.)

- ***Şaire Yol Gösterenler,*** nr. 2, 15 K. Sani 1927, s. 1, (Şairlere nasihatte bulunan münekkitlere hitaben yazılmış bir yazı.)

+ ***Süleyman Nazif'e Dair Müşâhadeler ve Tahassüsler,*** nr. 1 Şubat 1927, s. 8, (Süleyman Nazif hakkında ünlülerin duygu ve düşüncelerinin yer aldığı bir yazı.)

- ***Süleyman Nazif'e Dair Nükteler ve Fıkralar,*** nr. 3, 1 Şubat 1927, s. 9, (Süleyman Nazif'le ilgili nükteler ve latifelerin yer aldığı bazı fıkralar.)

- ***Halk Edebiyatı,*** nr. 5, 1 Mart 1927, s. 9, (Halk şiirinden seçilmiş örnekler.)

- ***Aşka ve Kadınlara Dair Vecizeler,*** nr. 9, 1 Mayıs 1927, s. 13; nr. 10, 15 Mayıs 1927, s. 7; (Bazı ünlülerin veciz sözleri.)

- ***Ahmet Hikmet'in Vecizeleri,*** nr. 11, 1 Haziran 1927, s. 11, (Ahmet Hikmet'e ait özlü sözler.)

- ***Ahmet Hikmet'in Nükteleri,*** nr. 11, 1 Haziran 1927, s. 11, (Ahmet Hikmet'e ait bazı fıkralar.)

+ ***Büyük Bir Ziyâ,*** nr. 13, 1 Ağustos 1927, s. 13, (Mimar Kemaleddin Bey'in ölümünü haber veren bir taziye yazısı.)

+ ***Edebiyatta da Te'sir-Taklit,*** nr. 14, 15 Ağustos 1927, s. 1, (Edebiyatta tesir ve taklit konusunu işleyen bir deneme.)

- ***Rabindranath Tagor,*** nr. 15, 1 Eylül 1927, s. 10-11, (Yazarın biyografisi.)

- ***San'atta Güzellik Nedir?,*** nr. 15, 1 Eylül 1927, s. 12, (Estetik üzerine bir deneme.)

İSMAİL HABİB: Bkz. [SEVÜK] İsmail Habib.

[KAFLI] KADİRCAN:

-***Veriniz,*** nr. 12, 30 Haz. 1927, s. 4, (Bir tabiat şiiri.)

KÂMURAN ŞERİF: Bkz. [SAM] Kâmuran Şerif.

[KAYGILI] OSMAN CEMAL:

+ ***Sanmayın Ki Karga Delmiş,*** nr. 2, 15 K. Sani 1927, s. 11, (Bir mensure.)

+ ***Merhum Üstada Dair Bazı Hatıralar,*** nr. 3, 1 Şubat 1927, s. 12-13, (Süleyman Nazif ile ilgili hatıralar.)

KİSFALUDY, KAROLY:

- ***Görünmeyen Yara,*** nr. 15, 1 Eylül 1927, s. 13-15, (Bir aşk hikâyesi. Mütercimi İbrahim Hüseyin Hûbî.)

[KOLAYLI] NEYZEN TEVFİK:

- ***Koşma,*** nr. 14, 15 Ağustos 1927, s. 11, (Bir aşk şiiri.)

[KORYÜREK] ENİS BEHİÇ:

- ***İstiğnâ,*** nr. 1, 1 K. Sani 1927, s. 11, (Gurur ve kibirli insanların anlatıldığı bir manzume.)

- ***Kıt'a,*** nr. 2, 15 K. Sani 1927, s. 8, (Hayatın zorluklarını anlatan bir dörtlük.)

- ***Millî Neşide,*** nr. 5, 1 Mart 1927, s. 14, (Bir Türklük ve kahramanlık şiiri.)

- ***Gazi Hazretlerine,*** nr. 17, 15 T. Evvel 1927, s. 5, (Bir Atatürk şiiri.)

[KUNTAY] MİDHAT CEMAL:

- ***Tesâdüf,*** nr. 1, 1 K. Sani 1927, s. 6, (Hayatın zorluklarının anlatıldığı bir şiir.)

- ***Ben Değilim!,*** nr. 2, 15 K. Sani 1927, s. 3, (Bir ben şiiri.)

- ***Süleyman Nazif'e,*** nr. 3, 1 Şubat 1927, s. 4, (Süleyman Nazif'in ölümü üzerine yazılmış bir şiir.)
- ***Vatan Hisleri,*** nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 9; nr. 7, 1 Nisan 1927, s. 3, (Vatan şiiri.)
- ***Kahbeler,*** nr. 5, 1 Mart 1927, s. 2, (Ahlâkî bir şiir.)
- ***Adem,*** nr. 6, 15 Mart 1927, s. 5, (Bir ölüm şiiri.)

MEBRURE HURŞİD:

- ***Cadı,*** nr. 10, 15 Mayıs 1927, s. 5-6, (Bir kötü kadının hikâyesi.)
- ***Deli,*** nr. 12, 30 Haziran 1927, s. 11-13, (Bir delinin davranışlarının anlatıldığı hikâye.)

MEHDİ ALİ:

- ***Gülüm,*** nr. 14, 15 Ağustos 1927, s. 3, (Bir gül şiiri.)

MEHMED RAUF:

+ ***Servet-i Fünun'da Sansür,*** nr. 7, 1 Nisan 1927, s. 10-11, (Abdülhamid döneminde yapılan sansürle ilgili bir hatıra.)
- ***Hüseyin Cahidle Hayret Efendi,*** nr.8, 15 Nisan 1927, s. 6-7, (Hüseyin Cahit ve Tevfik Fikret ile ilgili bir hatıra.)
+ ***Dostluklar,*** nr.10, 15 Mayıs 1927, s. 2, (Bir Edebiyat-ı Cedide hatırası.)
+ ***Ahmed Hikmet'i Nasıl Tanıdım?,*** nr. 11, 1 Haziran 1927, s.6-9, (Ahmet Hikmet ile ilgili hatıralar.)
+ ***"Kına Gecesi" Eseri,*** nr. 12, 30 Haziran 1927, s. 10, (Fahri Celâl'in eserinin tenkidi.)
- ***Kıymetsiz Muvaffakıyetler,*** nr. 13, 1 Ağustos 1927, s. 2, (Edebiyatımızda hareketsizlikten bahseden bir yazı.)
+ ***Edebiyatımızın Bir Noksanı Da,*** nr. 14, 15 Ağustos 1927, s. 10, (Edebiyatımızda münekkit noksanlığı konusunda bir sohbet.)
+ ***Dante Gabriel Rossetti,*** nr. 16, 1 T. Evvel 1927, s. 11-12, (Dante'nin biyografisi.)

+ ***Edgar Allen Poe,*** nr. 17, 15 T. Evvel 1927, s. 6-7, (Yazarın biyografisi.)

M. FİKRET:

- ***Sarayburnu'ndan,*** nr. 12, 30 Haziran 1927, s. 5, (Bir İstanbul şiiri.)

MİDHAT CEMAL: Bkz. [KUNTAY] Midhat Cemal.

(MÜFTÜOĞLU) AHMED HİKMET:

- ***Üzümcü,*** nr. 11, 1 Haziran 1927, s. 12-13, (Yazarın ünlü mensur hikâyesi.)

NAZIM HİKMET: Bkz. [RAN] Nazım Hikmet.

NECDET RÜŞTÜ: Bkz. [EFE] Necdet Rüştü.

NECMİ NUREDDİN:

- ***Eski Bir Aşinaya,*** nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 4, (Eski bir tanıdıkla karşılaşmaktan duyulan hüznün ifade edildiği bir şiir.)

NERUDA, YAN:

- ***Yarasa,*** nr. 13, 1 Ağustos 1927, s. 12-13, (Yarasa isimli bir hikâye. Mütercimi İbrahim Hüseyin Hûbî.)

NEYZEN TEVFİK: Bkz. [KOLAYLI] Neyzen Tevfik.

[OKAN] ALİ HADİ:

- ***Mersiye,*** nr. 3, 1 Şubat 1927, s. 10, (Süleyman Nazif'in ölümünden duyulan üzüntünün anlatıldığı bir şiir.)
- ***Kahbe,*** nr. 7, 1 Nisan 1927, s. 6, (Bir aşk şiiri.)
- ***Sefil!,*** nr. 8, 15 Nisan 1927, s. 5, (Bir hüzün şiiri.)
- ***Anne,*** nr.8, 15 Nisan 1927, s. 6, (Anne sevgisi üzerine bir şiir.)
- ***Yol Verin Dağlar!,*** nr. 10, 15 Mayıs 1927, s. 10, (Bir asker şiiri.)

ORHAN SEYFİ: Bkz. [ORHON] Orhan Seyfi.

[ORHON] ORHAN SEYFİ:

- ***Diyorlar...,*** nr. 1, 1 K. Sani 1927, s. 4, (Bir aşk şiiri.)

+ ***Yeni Alimlerimizden Ali Canib Bey'e,*** nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 3, (Bir edebî mektup.)

+ ***Müderrisler Kavgasına Dair,*** nr.8, 15 Nisan 1927, s. 14-15, (İstanbul Üniversitesi hocalarının Türk tarihi konusundaki anlaşmazlıkları üzerine yapılan bir mülâkat.)

- ***Gazimize,*** nr. 12, 30 Haziran 1927, s. 9, (Bir Atatürk şiiri.)

- ***Ada Şâirleri,*** nr. 16, 1 T. Evvel 1927, s. 4-5, (Adalar üzerine şiir yazan şairler hakkında bir makale.)

[ORTAÇ] YUSUF ZİYA:

- ***Özlediğim Aşk,*** nr. 1, 1 K.Sani 1927, s. 3, (Bir aşk şiiri.)

- ***Ölüm,*** nr. 2, 15 K. Sani 1927, s. 7, (Ölüm temasının işlendiği bir şiir.)

- ***Çoban Çeşmesi,*** nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 8, (Faruk Nafiz Çamlıbel'in eseri için yazılmış bir makale.)

- ***Kalbim,*** 15 Nisan 1927, s. 5, (bir aşk şiiri.)

- ***Gazi'ye Tarih,*** nr. 12, 30 Haziran 1927, s. 8, Atatürk için bir kıta.)

OSMAN CEMAL: Bkz. [KAYGILI] Osman Cemal.

[OZANOĞLU] YAHYA SAİM:

- ***İtiraf,*** nr. 1, 1 K. Sani 1927, s. 13, (Bir aşk şiiri.)

[OZANSOY] FAİK ALİ:

- ***Marmara'ya Karşı,*** nr. 1, 1 K. Sani 1927, S. 10-11, (Şairin oğlu Munis için yazdığı bir şiir.)

- ***Bu da Bir Kaside,*** nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 12, (Hayali bir güzelin tasvirini yapan bir şiir.)

- ***İlk İtiraf,*** nr. 5, 1 Mart 1927, s. 8, (Bir aşk şiiri.)

- ***Hep O Sevda, O İştiyak, O Emel,*** nr. 6, 15 Mart 1927, s. 11, (İnsanın iç dünyasınında arzunun yerini anlatan bir şiir.)

- ***Udunun Yâd-ı Hasret-Efzâsı,*** nr. 7, 1 Nisan 1927, s. 7, (Bir özlem şiiri.)

[ÖZTÜRK] HALİL NİMETULLAH:

+ ***Felsefi Düşünceler,*** nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 7; nr.5, 1 Mart 1927, s. 7; nr. 6, 15 Mart 1927, s. 9; nr. 7, 1 Nisan 1927, s. 9; nr.8, 15 Nisan 1927, s. 9; nr.9, 1 Mayıs 1927, s. 13; nr. 10, 15

Mayıs 1927, s. 11; nr. 14, 15 Ağustos 1927, s. 7; (Felsefî konularla ilgili vecizeler.)

POE, EDGAR ALLEN:

- ***Mustatil Sandık,*** nr. 14, 15 Ağustos 1927, s. 12-15, (Bir sırrın hikâyesi. Mütercimi Enver Nuri.)
- ***"Oscar Wilde"den Vecizeler,*** nr. 15, 1 Eylül 1927, s. 9, (Yazarın veciz sözlerinden seçmeler. Mütercimi belli değil.)

RAFET AVNİ: Bkz. [ARAS] Rafet Avni.

[RAN] NAZIM HİKMET:

- ***Kitâb-ı Mukaddes,*** nr. 2, 15 K. Sani 1927, zs. 4, (İnsanlığın asırlarca mukaddeslerle aldatıldığı düşüncesinin işlendiği bir manzume.)
- ***Eski Anadolu,*** nr. 5, 1 Mart 1927, s. 12-13, (Anadolu'yu anlatan bir şiir.)
- ***Ocak Başında,*** nr. 10, 15 Mayıs 1927, s. 12-14; nr.11, 1 Haziran 1927, s. 14-15; nr. 12, 30 Haziran 1927, s. 14-15; nr. 13, 1 Ağustos 1927, s. 14-15; (Köy hayatını konu alan bir piyes.)

RECÂİ-ZÂDE MAHMUD EKREM:

- ***Yakışmadı,*** nr.8, 15 Nisan 1927, s. 3, (Oğlu Nejad Ekrem için yazılmış bir şiir.)

REFİK FİKRET:

- ***Büyük Sevgiliye,*** nr. 12, 30 Haziran 1927, s. 11, (Bir aşk şiiri.)

REŞAT NURİ: Bkz. [GÜNTEKİN] Reşat Nuri.

[REY] EKREM REŞİT:

+ ***Çoban Kızı,*** nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 18, (Bir köylü kızının güzelliğinin tabii tasviri.)
- ***Gurbet Eşiğinde,*** nr. 5, 1 Mart 1927, s. 8, (Bir ayrılık ve özlem şiiri.)

RIFAT AHMED:

- ***Gönlüm,*** nr. 5, 1 Mart 1927, s. 7, (Bir ben ve hüzün şiiri.)
- ***Aşkım,*** nr. 6, 15 Mart 1927, s. 14, (Bir aşk şiiri.)

SABRİ ESAD: Bkz. [SİYAVUŞGİL] Sabri Esad:

SADRİ EDHEM: Bkz. [ERTEM] Sadri Edhem.

SALİH ZEKİ: Bkz. [AKTAY] Salih Zeki.

SAMİ PAŞA-ZÂDE SEZÂÎ:

+ ***Süleyman Nazif,*** nr. 3, 1 Şubat 1927, s. 2-3, (Süleyman Nazif'in ölümü ile ilgili duyguların ifade edildiği bir yazı.)

[SARU] KÂMURAN ŞERİF:

- ***Hamilkar'ın Kalbi,*** nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 16, (Bir tercüme şiir. Jacques Dellille'den tercüme.)
- ***Hamlet Temsili Münasebetiyle,*** nr. 7, 1 Nisan 1927, s. 6-7, (Bir temsil münasebetiyle yazılan tenkit.)
+ ***Romantizm,*** nr.8, 15 Nisan 1927, s. 12-13, (Romantizm akımının doğuşunu anlatan bir makale.)
+ ***Alman Romantizmi,*** nr.9, 1 Mayıs 1927, s. 14-15, (Alman edebiyatında romantizmin etkilirinin anlatıldığı bir makale.)
- ***Victor Hugo Âşık,*** nr.10, 15 Mayıs 1927, s. 3-4, (Victor Hugo ile ilgili bir makale.)
+ ***İngiliz Romantizmi,*** nr. 10, 15 Mayıs 1927, s. 15, (Romantizmin İngiliz edebiyatındaki yansımalarını anlatan bir makale.)
- ***Çekoslovakya'nın Muasır Romancıları,*** nr. 12, 30 Haziran 1927, s. 4-5, (Çek edebiyatı romancılarının tanıtıldığı bir makale.)
- ***Sinema San'at mıdır, Değil midir?,*** nr. 13, 1 Ağustos 1927, s. 6-7, (Sinema üzerine yazılmış bir deneme.)
- ***Gençler,*** nr. 14, 15 Ağustos 1927, s. 8-9, (Gençlik üzerine bir deneme.)
+ ***Fikret'in Rahlesi Karşısında,*** nr. 15, 1 Eylül 1927, s. 2-3, (Tevfik Fikret ile ilgili bir hatıra.)

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

+ ***Emile Zola Bir Kaza Neticesinde Öldü,*** nr. 17, 15 T. Evvel 1927, s. 4-5, (Emile Zola ile ilgili bir makale.)

SEBAHADDİN ALİ: Bkz. [ALI] Sebahaddin Ali.

[SEDES] SELÂMİ İZZET:

- ***Bir Şimendöfer Kazası,*** nr.1, 1 K. Sani 1927, s. 14-15, (Bir tren yolculuğunun anlatıldığı hikâye.)

SELÂMİ İZZET: Bkz. [SEDES] Selâmi İzzet.

SELİM SIRRI: Bkz. [TARCAN] Selim Sırrı.

SEMİHA CEMAL:

- ***Zeliha,*** nr. 2, 15 K. Sani 1927, s. 6-7, (Bir aşk hikâyesi.)

[SEVÜK] İSMAİL HABİB:

+ ***Cenab Şahabeddin Bey Üstadımıza,*** nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 2-5, (Eserinin tenkidine cevaben yazılmış bir edebî mektup.)

+ ***İkinci Cevap,*** 15 Nisan 1927, s. 1-4, (Cenab Şahabeddin'e cevaben yazılmış bir edebî mektup.)

SHAW, BERNARD:

- ***"Bernard Shaw"dan Vecizeler,*** nr. 15, 1 Eylül 1927, s. 8, (Veciz sözler. Mütercimi belli değil.)

[SİYAVUŞGİL] SABRİ ESAD:

+ ***Yılbaşı Hediyesi,*** nr. 2, 15 K. Sani 1927, s. 10, (Yılbaşı sevincinin anlatıldığı bir şiir.)

- ***Sel ve Gül,*** nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 17, (Bir aşk ve tabiat şiiri.)

- ***Soytarı,*** nr. 6, 15 Mart 1927, s. 6, (Hayatın hafif taraflarını konu alan bir şiir.)

- ***Geçti,*** nr. 7, 1 Nisan 1927, s. 4, (Hayatın çabuk geçtiği gerçeğini işleyen bir şiir.)

- ***Bahçemde İlk Gül Açtı,*** nr.8, 15 Nisan 1927, s. 7, (Baharın gelişinden duyulan sevincin şiiri.)

- ***Tûfan,*** nr.9, 1 Mayıs 1927, s. 15, (Ölüm temasını işleyen bir şiir.)

- ***Çınlayan Ev,*** nr. 13, 1 Ağustos 1927, s. 11, (Bir yalnızlık şiiri.)
- ***Coşan Kaynak,*** nr. 15, 1 Eylül 1927, s. 11, (Bir tabiat şiiri.)
- ***Kandil Akşamları,*** nr. 16, 1 T. Evvel 1927, s. 14, (Kandil akşamı duyulan iç huzurun şiiri.)

SUUD KEMÂLEDDİN: Bkz. [YETKİN] Suud Kemâl.

SÜLEYMAN NAZİF:

- ***Girîzân'a,*** nr. 3, 1 Şubat 1927, s. 3, (Yazarın kardeşine yazdığı bir şiir.)
- ***Türk İlâhisi,*** nr. 3, 1 Şubat 1927, s. 5, (Süleyman Nazif'in Türklük üzerine yazılmış bir şiiri.)
- ***Şarkı,*** nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 2, (Bir aşk şiiri.)
- ***Bir Güfte,*** nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 2, (Bir aşk şiiri.)

ŞİNASİ GÜNDOĞDU:

- ***Nal Sesleri,*** nr. 14, 15 Ağustos 1927, s. 5, (Bir süvarinin heybetinin tasvirini yapan bir şiir.)

ŞÜKUFE NİHAL: Bkz. [BAŞAR] Şükufe Nihal.

TAGOR, RABİNDRANATH:

- ***Gitanjali1,2,3,4;*** nr. 17, 15 T. Evvel 1927, s. 8, (Yazarın ünlü tabiat şiirlerinin tercümesi. Mütercimi İbrahim Hüseyin Hûbî.)

[TALU] ERCÜMEND EKREM:

+ ***Bir Safha-i Mazi,*** nr. 2, 15 K. Sani 1927, s. 2-3, (Bir çocukluk hatırası.)
+ ***Nazif ile Dostluğumuz,*** nr. 3, 1 Şubat 1927, s. 4-5, (Yazarın Süleyman Nazif ile olan yakınlığını anlattığı bir yazı.)
- ***Süleyman Nazif'e Nazire,*** nr. 3, 1 Şubat 1927, s. 5, (Süleyman Nazif'in ölümü üzerine yazılmış bir nazire.)
+ ***Hümâ-pervâz,*** nr. 5, 1 Martç 1927, s. 4-5, (Çocukluk yıllarına ait bir hatıra.)
- ***İlk Ders,*** nr. 9, 15 Nisan 1927, s. 3, (Bir çocukluk hatırası.)
- ***Boğaz'da Gurub,*** nr.8, 15 Nisan 1927, s. 11, (Bir tabiat şiiri.)

- ***Ahmed Hikmet'e Dair,*** nr. 11, 1 Haziran 1927, s. 2-3, (Ahmet Hikmet'in anlatıldığı bir yazı.)
- ***Bir Ceza,*** nr. 13, 1 Ağustos 1927, s. 4, (Bir çocukluk hatırası.)
- ***Ada Beyi,*** nr. 14, 15 Ağustos 1927, s. 4-5, (Şemsi Molla ile ilgili bir hatıra.)

[TARCAN] SELİM SIRRI:

- ***Molière Nasıl Bir Adam,*** nr. 15, 1 Eylül 1927, s. 6-7, (Yazarın şahsiyeti üzerine bir makale.)

[TARHAN] ABDÜLHAK HAMİD:

- ***Süleyman Nazif İçin,*** nr. 3, 1 Şubat 1927, s. 2, (Süleyman Nazif'in ölümü üzerine yazılmış bir şiir.)
- ***Yarân-ı Safaya,*** nr. 6, 15 Mart 1927, s. 3, (Rindâne bir şiir.)
- ***Malûl Gaziler,*** nr. 6, 15 Mart 1927, s. 3, (Gazilere hitaben yazılmış bir şiir.)
- ***Büyük Gaziye,*** nr. 12, 30 Haziran 1927, s. 1, (Bir Atatürk şiiri.)
- ***Şiir Değil Nazım,*** nr. 13, 1 Ağustos 1927, s. 3, (Şiir hakkında görüşlerin anlatıldığı bir manzume.)
- ***Lâhika,*** nr. 13, 1 Ağustos 1927, s. 3, (Güneş mecmuasına hitaben yazılmış bir kıta.)

TOKADİ-ZÂDE ŞEKİB:

+ ***Elemli Sânihalar,*** nr. 3, 1 Şubat 1927, s. 15, Süleyman Nazif'in ölümünden dolayı duyulan elemlerin anlatıldığı bir şiir.)

WİLDE, OSCAR:

- ***"Oscar Wilde"den Vecizeler,*** nr. 15, 1 Eylül 1927, s. 9, (Veciz sözleri. Mütercimi belli değil.)
- ***Salome,*** nr. 17, 15 T. Evvel 1927, s. 14-15, (Yazarın bir perdelik trajedisi. Mütercimi Kâmuran Şerif SARU.)

YAHYA KEMAL: Bkz. [BEYATLI] Yahya Kemal.

YAHYA SAİM: Bkz. [OZANOĞLU] Yahya Saim.

[YETKİN] SUUD KEMAL:

- ***Bulutlar,*** nr. 6, 15 Mart 1927, s. 6, (Bir tabiat güzelliği karşısındaki hayranlığın şiiri.)

[YÖNTEM] ALİ CANİB:

+ ***Nef'î'nin Gazelleri,*** nr. 5, 1 Mart 1927, s. 10-11, (Nef'î'nin gazelelinin incelendiği bir makale.)

- ***Seyyid Nesimî ve Tuyuğları,*** nr. 7, 1 Nisan 1927, s. 12-13, (Seyyid Nesimî'nin tuyuğlarının incelendiği bir makale.)

- ***Hâletî ve Rubaileri,*** nr. 9, 15 Nisan 1927, s. 10-11, (Hâletî'nin rubailerini inceleyen bir makale.)

- ***Mevzûun Rolü,*** nr. 12, 30 Haziran 1927, s. 2, (Edebî eserde konunun önemine dair bir yazı.)

- ***Edebî Lisanda İnkılâb Mes'elesi,*** nr. 13, 1 Ağustos 1927, s. 10-11, (Lisanımızda sadeleşmesi konusunun tartışıldığı bir yazı.)

- ***Liselerde Edebiyat Tedrisatı,*** nr. 14, 15 Ağustos 1927, s. 2-3, (Liselerde edebiyat öğretimi meselesinin işlendiği bir makale.)

- ***Edebiyat Dersi Yoluna Girdi,*** nr. 15, 1 Eylül 1927, s. 4, (Edebiyet derslerinin programlarının düzenlenmesine dair bir yazı.)

- ***Talihsiz Bir Ada Şâiri: Mehmet Celâl,*** nr. 16, 1 T. Evvel 1927, s.2-3, (Mehmet Celâl hakkında bir makale.)

+ ***Akademi Mes'elesine Dair,*** nr. 17, 15 T. Evvel 1927, s. 2, (Bir Türk akademesi kurulması tartışmaları ile ilgili bir yazı.)

YUSUF ZİYA: Bkz. [ORTAÇ] Yusuf Ziya.

[YÜZÜNCÜ] FEVZİ LUTFİ:

+ ***Son Şöhretler,*** nr. 2, 15 K. Sani 1927, s. 14-15; nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 18-19; (Ahmed Haşim'in anlatıldığı bir makale.)

ZİYA GÖKALP:

- ***Ali Kemal'e,*** nr. 2, 15 K. Sani 1927, s. 5, ("Ziya Gökalp bu şiirini Mütareke esnâsında Türk olmadığı hakkındaki garaz-kârâne neşriyâtı üzerine Ali Kemâl'e hitâben yazmış, fakat o zaman neşrine imkân bulamamıştı." notu düşülerek yayınlanmış bir şiir.)

ZODERMAN, HERMAN:

- ***Senebaşı Arefesinde Bir İtiraf,*** nr. 17, 15 T. Evvel 1927, s. 10-12, (Bir hikâye. Mütercimi İbrahim Hüseyin Hûbî.)

B. FOTOĞRAFLAR VE RESİMLER

(Tarih Sırasına Göre)

1. Nr. 1, 1 K. Sani 1927, Kapak, (Bir manzara resmi.)

2. Nr. 1, 1 K. Sani 1927, s. 3, (Yusuf Ziya'nın bir fotoğrafı.)

3. Nr. 1, 1 K. Sani 1927, s. 6, (Midhat Cemâl'in bir fotoğrafı.)

4. Nr. 2, 15 K. Sani 1927, Kapak, (Bir manzara resmi.)

5. Nr. 2, 15 K. Sani 1927, s. 8-9, (Münif Fehim'in bir tablosu.)

6. Nr. 2, 15 K. Sani 1927, s. 14, (Ahmet Haşim'in bir fotoğrağı.)

7. Nr. 3, 1 Şubat 1927, Kapak, (Süleyman Nazif'in bir fotoğrafı.)

8. Nr. 3, 1 Şubat 1927, s. 2, (Süleyman Nazif'in üç adet fotoğrafı.)

9. Nr. 3, 1 Şubat 1927, s. 3, (Süleyman Nazif'in bir fotoğrafı.)

10. Nr. 3, 1 Şubat 1927, s. 6, (Süleyman Nazif'in çocukluk fotoğrafı.)

11. Nr. 3, 1 Şubat 1927, s. 8-9, (Münif Fehim'in bir tablosu.)

12. Nr. 3, 1 Şubat 1927, s. 13, (Süleyman Nazif ve arkadaşlarına ait bir fotoğraf)

13. Nr. 4, 15 Şubat 1927, Kapak, (Bir kadın resmi.)

14. Nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 8, (Faruk Nafiz'in bir fotoğrafı.)

15. Nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 8-9, (Münif Fehim'in bir tablosu.)

16. Nr. 5, 1 Mart 1927, Kapak, (Bir kadın resmi.)

17, Nr. 5, 1 Mart 1927, s. 4, (Ercüment Ekrem'in bir fotoğrafı.)

18. Nr. 5, 1 Mart 1927, s. 8-9, (Münif Fehim'in bir tablosu.)

19. Nr. 5, 1 Mart 1927, s. 14, (Enis Behiç'in bir fotoğrafı.)

20. Nr. 6, 15 Mart 1927, Kapak, (Bir kadın resmi.)

21. Nr. 6, 15 Mart 1927, s. 8-9, (Münif Fehim'in bir tablosu.)

22. Nr. 7, 1 Nisan 1927, Kapak, (Bir kadın resmi.)

23. Nr. 7, 1 Nisan 1927, s. 8-9, (Münif Fehim'in bir tablosu.)

24. Nr. 8, 15 Nisan 1927, Kapak, (Bir kadın resmi.)

25. Nr. 8, 15 Nisan 1927, s. 2, (İsmail Habib'in bir fotoğrafı.)

26. Nr. 8, 15 Nisan 1927, s. 8-9, (Münif Fehim'in bir tablosu.)

27. Nr. 9, 1 Mayıs 1927, Kapak, (Bir kadın resmi.)

28. Nr. 9, 1 Mayıs 1927, s. 3, (Recâi-zâde Mahmud Ekrem Bey'in gençlik fotoğrafı.)

29. Nr. 9, 1 Mayıs 1927, s. 8-9, (Münif Fehim Bey'in bir tablosu.)

30. Nr. 10, 15 Mayıs 1927, Kapak, (Bir kadın resmi.)

31. Nr. 10, 15 Mayıs 1927, s. 1, (Ahmed Haşim'in bir fotoğrafı.)

32. Nr. 10, 15 Mayıs 1927, s. 8-9, (Münif Fehim'in bir tablosu.)

33. Nr. 11, 1 Haziran 1927, Kapak, (Ahmet Hikmet Müftüoğlu'nun bir portresi.)

34. Nr. 11, 1 Haziran 1927, s. 2, (Ahmet Hikmet'in bir fotoğrafi.)

35. Nr. 11, 1 Haziran 1927, s. 5, (Ahmet Hikmet'in bir fotoğrafi.)

36. Nr. 11, 1 Haziran 1927, s. 8-9, (Münif Fehim'in bir portresi.)

37. Nr. 12, 30 Haziran 1927, Kapak, (Atatürk'ün bir portresi.)

38. Nr. 12, 30 Haziran 1927, s, 8-9, (Münif Fehim'in bir tablosu.)

39. Nr. 13, 1 Ağustos 1927, Kapak, (Bir kadın resmi.)

40. Nr. 13, 1 Ağustos 1927, s. 8-9, (Ragıb Tahir'in bir tablosu.)

41. Nr. 13. 1 Ağustos 1927, s. 13, (Mimar Kemaleddin Bey'in bir fotoğrafi.)

42. Nr. 14, 15 Ağustos 1927, Kapak, (İsmet İnönü'nün bir portresi.)

43. Nr. 14, 15 Ağustos 1927, s. 4, (Şemsi Molla'nın bir fotoğrafi.)

44. Nr. 15, 1 Eylül 1927, Kapak, (Bir kadın resmi.)

45. Nr. 15, 1 Eylül 1927, s. 3, (Tevfik Fikret'in bir fotoğrafi.)

46. Nr. 15, 1 Eylül 1927, s. 8-9, (Hintli Şair Tagor'un bir fotoğrafi.)

47. Nr. 16, 1 T. Evvel 1927, Kapak, (Bir kadın resmi.)

48. Nr. 16, 1 T. Evvel 1927, s. 8-9, (Münif Fehim'in bir tablosu.)

49. Nr. 17, 15 T. Evvel 1927, Kapak, (Bir kadın fotoğrafi.)

50. Nr. 17, 15 T. Evvel 1927, s. 4, (Ahmet Refik Bey'in bir fotoğrafi.)

51. Nr. 17, 15 T. Evvel 1927, s. 8-9, (Büyük Ada'ya ait dokuz adet manzara resmi.)

C. REKLÂMLAR

(Tarih Sırasına Göre)

a. Gazete ve Mecmua Reklâmları:

1. Nr. 1, 1 K. Sani 1927, Arka Kapak, (Papağan gazetesinin reklâmı.)
2. Nr. 2, 15 K. Sani 1927, Arka Kapak, (Papağan gazetesinin reklâmı.)
3. Nr. 3, 1 Şubat 1927, Arka Kapak, (Papağan gazetesinin reklâmı.)
4. Nr. 4. 15 Şubat 1927, Arka Kapak, (Papağan gazetesinin reklâmı.)
5. Nr. 4. 15 Şubat 1927, Arka Kapak, (Akbaba gazetesinin reklâmı.)
6. Nr. 5, 1 Mart 1927, Arka Kapak, (Papağan gazetesinin reklâmı.)
7. Nr. 6, 15 Mart 1927, Arka Kapak, (Papağan gazetesinin reklâmı.)
8. Nr. 7, 1 Nisan 1927, Arka Kapak, (Papağan gazetesinin reklâmı.)
9. Nr. 8, 15 Nisan 1927, Arka Kapak (Papağan gazetesinin reklâmı.)
10. Nr. 9, 1 Mayıs 1927, Arka Kapak, (Davul gazetesinin reklâmı.)
11. Nr. 10, 15 Mayıs 1927, Arka Kapak, (Davul gazetesinin reklâmı.)
12. Nr. 13, 1 Ağustos 1927, Arka Kapak, (Akbaba gazetesinin reklâmı.)
13, Nr. 14, 15 Ağustos 1927, Arka Kapak, (Papağan gazetesinin reklamı.)
14. Nr. 15, 1 Eylül 1927, Arka Kapak, (Hayat mecmuasının reklâmı.)
15, Nr. 16, 1 T. Evvel 1927, Arka Kapak, (Yeni Kalem mecmuasının reklâmı.)
16, Nr. 17, 15 T. Evvel 1927, Arka Kapak, (Yeni Kalem mecmuasının reklâmı.)

b. Parfüm ve Krem Reklâmları:

1. Nr. 2, 15 K. Sani 1927, Arka Kapak, (Venüs Sabunu ve Necip Bey Kremi reklâmı)
2. Nr. 4, 15 Şubat 1927, Arka Kapak, (Necip Bey Kremi reklâmı.)
3. Nr. 7, 1 Nisan 1927, Arka Kapak, (Venüs Sabunu ve Necip Bey Kremi ve Parfümü reklâmı.)
4. Nr. 8, 15 Nisan 1927, Arka Kapak, (Venüs Sabunu reklâmı.)
5. Nr. 9, 1 Mayıs 1927, Arka Kapak, (Venüs Sabunu ve Necip Bey Kremi reklâmı.)
6. Nr. 10, 15 Mayıs 1927, Arka Kapak (Venüs Sabunu reklâmı.)

7. Nr. 11, 1 Haziran 1927, Arka Kapak, (Venüs Sabunu ve Necip Bey Kremi reklâmı.)

8. Nr. 12, 30 Haziran 1927, Arka Kapak, (Venüs Sabunu ve Necip Bey Kremi reklâmı.)

9. Nr. 13, 1 Ağustos 1927, Arka Kapak, (Venüs Sabunu ve Necip Bey Kremi reklâmı.)

10. Nr. 14, 15 Ağustos 1927, Arka Kapak, (Venüs Sabunu ve Necip Bey Kremi reklâmı.)

11. Nr. 15, 1 Eylül 1927, Arka Kapak, (Venüs Sabunu ve Necip Bey Kremi reklâmı.)

İkinci Bölüm

SEÇİLMİŞ METİNLER

I. DİL VE EDEBİYAT İLE İLGİLİ YAZILAR

GÜNEŞ'E DAİR

/1/ Güneş'i karilerimize takdim ederken birkaç sözle maksadımızı anlatmak istiyoruz:

İlk önce şunu söylemeliyiz ki ***Güneş*** kendisini eski veyahut yeni hiçbir edebî mektebe mensup addetmiyor. San'at ve edebiyat hayatımızdaki uzun senelerin bu mizac çoraklığını gidermek için hangi devre, hangi nesle mensup olursa olsun sanatkâr kalemlerin eserlerini birarada bulundurmaya çalışacağız. Bu itibarla ***Güneş*** en hür düşünceli bir san'at ve edebiyat mecmuasıdır. ***Güneş'***in aile-i tahririyyesi daima şunlardan mürekkeb olacak: Dünün üstadları ile yarının genç üstadları ve bugünün güzide san'atkarları.

Biz, güzel olan her nev esere aynı derecede hürmet etmeyi kendimize şi'âr edinmek emelindeyiz. Edebî nezâhetini muhafaza etmek ve edebiyat hududunu tecâvüz etmemek şartiyle yekdiğerine zıddolan her türlü fikirleri ve telakkîleri aynı hürmetle neşredeceğiz.

Bununla beraber ***Güneş'***i ibtidâî bir san'at ve edebiyat mecmuası olmaktan uzak bulunduracağız. Tekrar edilmiş cansız fikirleri, bir devrin veya bir nev'in usâresi olan, taklid eserleri sahifelerimize geçirmemekte i'tinâ edeceğiz. O derecede ki ***Güneş'***in mu'tenâ münderecâtı arasında eserini bulundurmak her genç kalem için güç, fakat şerefli bir iş olacaktır. ***Güneş*** kuru, yavan, cansız, nîm resmî bir ilim ve ihtisas mecmuası değildir. Mevzû'unu kavramak ve kıymet-i ilmiyesini anlamak mümkün olmayan mütesallıkâne makalelerle kar'ilerimizin canını sıkmamaya gayret edeceğimizi şimdiden va'dederiz. ***Güneş*** heyecanlı yazılar, içinde bir kalp parçası taşıyan nazım ve nesirler, hafif mevzulara dâir zarif musahabeler, kar'ilerimizi alâkadâr edecek kadar san'at ve edebiyat şu'ûnu bulunduracağız.

İhtimal bazıları tarafından yegâne bir kusur olmak üzere ***Güneş'***in pek ucuz bir mecmua olmadığı söylenecektir. Bu itiraz belki doğrudur, fakat ne kâğıdını, ne matbaasını bâd-ı hevâ te'min etmek ihtimali olmayan ***Güneş*** için bu fiyattan daha ucuz olmaya maddeten imkân yoktur. Güneş ancak, kâr'ilerinin yardımına intizar ve iftikâr ediyor.

İtiraf ederiz ki: Güzel yazmak san'atının büsbütün unutulduğu, yüksek san'at ve edebiyat zevkinin âdi bir tarzda uydurulmuş zâbıta vakalarına mevkiini terk ettiği böyle bir zamanda ***Güneş***'i neşretmek bir cür'ettir. Fakat biz bu cür'eti gösterecek kadar kalbimizde san'at ve edebiyat aşkı taşıyoruz...

[İMZASIZ]

(nr. 1, 1 Kanûnisânî 1927, s. 1)

"TÜRK TECEDDÜT EDİBİYATI TARİHİ" MÜELLİFİ İSMAİL HABİB BEY'E

/2/ Tarih-i edebiyat, bu günün telakkisine göre, müteselsil bir intikâd-nâme ve her intikâd bir sahife-i tarih-i edebiyat olmak lâzım gelir. Sizin de müverrihlik vazifesini böyle anladığınızı yedi yüz büyük sahifelik kıymetli eserinizi okuyunca maa'l-memnuniyye anladım ve tarihinizi bu haysiyetiyle münakaşaya şâyân görüyorum. Cidden takdir ve şükrâna lâyık bir uzun sa'yin ve geniş bir tetebbuun mahsûlü olan kitabınızı gıbtasız okumadığıma inanınız. Ah, ne olurdu, intikâdınızı daha az romantik, daha az lirik ve biraz daha ziyade gayr-i şahsî olsaydı... Diğer cihetten ya kendi ihtibanızı yahut ammenin red ve kabulüne istinad eden hükümlerinizde katiyet de sık sık beni irkiltti. İntikâd ederken sanki elinizde hiç yanılmayacağından emin olduğunuz bir mısdak var ve her eseri ona vurarak kesip atıyorsunuz. Sizi okurken çok kere "Barontiére" ve "René Daumique"in doğmatik usûllerini hatırladım. İntiba'ı intikâtta pek makbuldür ve hatta ben kendi hesabıma bütün diğer intikâd usûllerine tercih ederim. Fakat kat'î hükümlere müncer olmak ve meselâ "Ernest Rénan"ın yahut "Anatole France"ın intikadları gibi hükümlerinde reybî kalmak şartiyle... Zât-ı âlîniz hem kendi his ve zevkinizi intikâdlarınızda mihenk ittihaz ediyor, hem de hiç tereddütsüz kesip atıyorsunuz: Bu şerâit tahtında mesâ'iniz "dilletante" vasfından sıyrılamaz. Zira intiba'ı intikâd behemahâl az çok taraf-gîrânedir. Şüphe yoktur ki sevdiğimiz sanatkârların eserleri bize kıymet-i hakikiyelerinden daha yüksek ve sevmediklerimizinki daha az kıymetli görünür. İntibââtımıza müstenid hükümlerimizde sympathie ve antipathienin müşâreket-i hissiye ve münâferet-i hissiyenin nâfid bir âmil oldukları kabil-i inkâr değildir; ve böyle hükümlerde çok kere hakkın iptal ve batılın ihkak edildiğine şahit oluruz. Bu cihetle beşeriyyetin müsâdesi mertebesinde müteredden bî-taraf kalmaya çalıştıktan başka kat'î hükümlerden tahzîr-i nefs etmeyen zat her şey ve hatta peygamber olabilir, fakat makbul bir münekkid ve ulviyetle ihticâca salih bir müverrih olamaz.

Hakikati tahrif etmeksizin kat'i hükümler vermek isterseniz intikâdlarınızda hissiyâtınıza müstemren sükûtu emredeceksiniz, temevvücât-ı zevkiyyenin fevkinde bir mirsâd-ı i'tidâlden mevzû-ı intikâdınıza bakacaksınız, teftiş ve muayeneniz tamamiyle âfâkî bir surette devam ettiği müddetçe yalnız ilminiz ve zekânız faal olacak, kalbinize hiç uğramaksızın hükmünüz ancak dimağınızdan çıkacak, kararınıza hisse-i heyecan aslâ karışmayacak. "Bu mümkün müdür?" diyeceksiniz, Frédéric Barontiére'e göre evet, bendenize kalsa hayır... Onun için intikâdlarda kararlardan ictinâb taraftarıyım.

Bundan başka ma'lûm-ı âlinizdir ki meşhur İngiliz müverrihi "Makolay" bütün mezâyâ-yı edebiyyeyi şerâit-i ahlâkıyyeye tâbi tanırdı. Siz de edebiyatı hâric-i ez-edebiyat-ı ahvâl ve mesâil ile mezc etmekte mahzûr görmüyorsunuz. Tarihinizin bazı sahifelerini okurken gözümün önüne "René Daumique" geldi, O René Daumique ki, zevcesiyle hoş geçinmediği için "Chateaubriand"a hayraniyyetinden büyük bir kısmını tenzîl etmişti ve "Paul Verlaine"in içkiye düşkünlüğünü ileri sürerek namına heykel dikilmesine "Rezalet!" demekten çekinmemişti. Edebiyatın münekkid ve müverrihi ancak âsâr ile meşgul olmak ve müessirlerin hayatını yalnız âsârı îzâh için mecburiyet hissettikçe şerhetmek yaraşır. Her san'atkârın şahsı ve âsârı kıymet-i ahlâkıyye ve ictimaiyyece daima bir seviyede değildir! Meselâ Balzac, George Sand gibi o kıymetlerce âsârı hayatına fâik muharrirlerin yanısara yine meselâ Emile Zola gibi hayatı âsârının çok fevkinde edibler de vardır. Fakat intikâd-ı edebî ve tarih-i edebiyat böyle san'atı alâkadar etmeyecek alâikten katî nazarla irtifa'-ı matlûba vâsıl olabilir.

Sizin gibi hulûs-i niyyetini ve kemâl-i ehliyetini eserlerinde sarahatle gösteren hiç ummam ki: "Ben hürriyet içinde gönlümün dilediği gibi bir intikâd silsilesi yazdım, hiç kimse hükümlerimin kâhyası olamaz!" diyeceklerden olabilsin. Zirâ siz bilmez olamazsınız ki hiçbir müntekide arşınına göre bez vermezler ve şüphesiz ma'lûmunuzdur ki meşhur "Stendhal"in meşhur: "Güzellik hususunda herkesin ölçüsü ancak yarım endazedir." sözü yalan değildir. Hakikat-i bediiyye, elbette teslim edersiniz, aynı kök üstünde her mevsim ayrı çiçek açan sihr-âmiz bir nebâta yahut daha doğrusu semâda lâ-yenkatı başka bir şekil ve renk alan bilhusus bahar bulutuna benzer. Biraz gölge tiftiği arasında dâima et-tahavvül bir ziyâ dalgası... Öyle bukalemun bir şey ki şimdi doğmuş olanın bile beşiği bir müzehânede sallanır dense

pek çok mübâlâğa edilmiş olmaz. Maamâfih her devir kendi zevkini zevklerin lâyemût-ı emri tanır ve diğer devirlerin zevkini kendisine esir etmek ister, çünkü her zamanın zevki öteki zamanlarınkine nisbetle biraz Donkişot ve biraz "Taraskomlu Tartaran"dır. Doğrusu budur ki san'at diyârında dünkü serâbdan yorulan nazarlarımız bugünkü serâbın tarâvetinde dinlenir ve hiç yadırgamaksızın yarın başka bir serâbı tercih eder. Ben kendi hesabıma riyâzî hakikatlere bile kanaat-i sâbite ile bağlanmağa kâriz-i kâğed etmem: Zirâ günün birinde bir "Einstein" hurûc edebilir. Nerede kaldı ki binbir âmilin her sabah değiştirdiği zevke istinâd eden san'at mesâilinde kâtî hükümler vermek... Bedîiyâne telâkki eden i'lâmlar bana eczâ-i ferdesi sıklet-i hayâtiyyeden mahrum birer rüyâ parçası gibi görünür; itikâdımca onların hatıraları hiçbir tarihte ağır basmaz ve yıkıldıklarını da duymazlar ve enkâzı hatta bir harâbe teşkil edemez.

/3/ Redd-i âmme yahut kabûl-i âmmeye gelince: Asar-ı san'atın kıymet-i hakikiyesini taayyün husûsunda onları da muayyâr-ı sâdık tanımadığımı itirâf edeceğim. Kanaâtime göre bedîî mes'elelerde halkın sesi her zaman Hakk'ın sesi değildir. Bilirsiniz ki muhitin takdîr ve ihmâli üzerine binâ-yı fikretmek müteveffâ "Francisque Sarcey"in meslek-i intikâdı idi. Sizin kadar mütebetta' bir muhataba karşı bu mesleğin mecrûhiyetini isbât şüphesiz hoştur.

Bu hakîkatlere binâen Avrupalı asrî meslektaşlarımız dâima mahlîllerine biraz tebessüm ve kararlarına büyük bir hisse-i reyb ve tereddüd vaz' ediyorlar. Vazife-i intikâd olmak üzere meselâ "Paul de Gardain" ve "Joules le Metiére" gibi bazıları iyi anlamak ve güzel anlatmakla kanâat ettiler; ve bazıları ezcümle "Villemain" ve âlel husûs "Sent-Bouve" ma'lûm-ı âliniz olduğu vechile intikâd-nâme yalnız san'âtkârların bir nev-i tarih-i tabîîsini te'sise çalıştılar. Filvâkı intikâdı akâmetten, aldanmak tehlikesinden ve tesâllüf kuruluğundan kurtararak bir san'ât yüksekliğine çıkarabilmek için başka çare yoktur.

İlim için bedîiyyat mübâhasesinde mutlâkıyyeti inkâr etmek zarureti vardır; san'at mevzû-ı bahis olunca ancak ve ancak nisbet kabul edilebilir. Hintlilerin "Vismara" dedikleri garip bir kelebek gibi insan da hasbe'l-kader üzerine konduğu yaprağın ve çiçeğin rengini almağa fitraten mecbur olur ve telâkkıyât-i bedîîsi de bu

renklerden biridir. Bunun için bir san'atkâr ile âsârını intikâd ederken onlara ait zaman, mekân, terbiye ve icâbât-ı ictimaiye zurûf ve kuyûdunu dâhil-i hesâb etmek bir vâcibe-i halâs oluyor. Meselâ Servet-i Fünûn edebiyatı münakaşa edilirken tahattür etmek lâzım gelir ki biz en ağır istibdâd altında ezilmiş bir nesl-i edebîyiz; bizim dilimiz bütün kuvvetiyle söylememek için kösteklenmiş bir râkîd-i uzvî idi; ancak sükûtun yahut riyânın inkişâfını teşvik eden bir devirde tazyîkin ma'nâen tenkîs ettiği bir ilhâm ile yazdık. Nâ-mahdûde en boğucu zorluklar içinde çalışmak ne olduğunu siz bahtîyarlar bilmezsiniz. Eserlerimizde bi'l-mecburîyye kabul edilmiş mazlûmiyet dalâletleri yok değildir; meselâ nîsbî muğlâkıyeti o dalâletlerden biri olmak üzere telâkkî ederseniz aldanmış olmazsınız Ahd-i Hamîdî'de kadınlarımızın güzelliği gibi sahnelerde kara ve kalın örtüler altında mektûm yaşayabilirdi. Bizim saltanat-ı mutlaka senelerindeki faaliyet-i kalemiyemize zımnî bir mücâhede denebilir: O zamanki yazılarımız gözlerini, gençliğini, velhâsıl güzelliğinin bir büyük kısmını tahakküm cerrahları elinde bırakmış birer "ma'lûl gâzi"dir!... Baştan başa memleketi yıkan bir kuvvetin te'sir-i şeâmetinden o ma'lûl gâziler sayesinde edebiyatımızı bir dereceye kadar olsun masûn tutmağa muvaffak oluşumuz sizin gibi zeki bir müverrih nazarında müstesnâ bir meşgûliyetle telâkkî olunmak, o hizmetten çok kusur bağışlatmak ve Servet-i Fünûn ailesi erkânından kısm-ı a'zâmı hakkında revâ gördüğünüz sert muahazelere mahâl görülmemek lâzımdı. Kendim için söylemiyorum; zira Süleyman Nâzif, Faik Ali, Kemâl-zâde Ekrem, Celâl Sahir falan hakkındaki haksızlıklarınıza nisbetle benim en ucuz kurtulduğumda şüphe yok. Hem de ben alkış ve ıslık bayramlarında öyle kösler dinlemişimdir ki hiçbir ses artık beni müteaccib ve müteessir edemez. Eğer bu kalenderlik kuvvetini kazanmış olmasaydım aleyhimdeki uzvîyât çoktan beri Haim Naum Bey'in darü't-tedâvisine götürmek lâzım gelirdi!

Mûsıkî huyları yumuşatır derler; ben bilirim ki edebiyat öyle değildir. Onun için bendenizden bahsederken şivenizin aldığı müfrit titizliği mazur görüyorum. Hem de hülâsa-i kelâm olarak: "Fena yazıyorsun!" demek istemiyor musunuz? Bu benim herkesten evvel kendi kendime verdiğim kara haberdi. Belki bütün fikirleriniz arasında en zeyâde samimiyetle tasdik ve iştirâk edeceğim re'y-i âlîniz budur, fakat bir bakıma benim kalem günahlarımdan edebiyatımız memnun olmalı: Zira ben de fena yazmamış olsam, anlaşılıyor ki edebiyatımızda şahkâr izdihâmı hasıl olacakmış: Şehâdet-i aliyeniz

nazaran Servet-i Fünûn sükûtunu takip eden senelerde tefâis-i mebde'leri öyle kalabalık ki... O kadar güneşler arasında varsın benim gibi iki atımlık fosforuyla bir de ateş böceği titresin. Bakınız o hakîr böcek hiç mevcut olmasa yahut hiç yazmamış olsa dolayısıyla sizin güzel tarihinizde yirmi sahife kadar küçülecekti demek isterim ki iyi kötü a'mâl-i kalem etmiş olmakla hiç olmazsa sizin kitabınızın cüssesine hizmet etmiş oldum. Bu hizmetime mağrûren hakkımdaki fikirlerinizden bazılarını tahlil etmeme eminim ki müsâde buyurursunuz. Evvel-be-evvel pek mebzûl isnâdâtınız arasında en sık tekerrür eden istihza bahsinde sizden ayrılacağım; meselâ ben deniz bir münâcatımdaki:

Beşeriyetle müftahirken ben
Dediler: "Bir avuç çamur ceddin!"
Sana şekvâda haklıyım senden
Sen çamurdan bu abdi halk ettin!

/4/ Kıt'asında hiçbir tahakküm şüphesi hissetmiyorum. Benim bildiğime göre bundan mündemic olan "serzeniş fikri"dir. Sizin bunu anlamamanızı imkân dahilinde görmem ve anladığı halde anlamaz görünmek bana hakîkaten anlamamaktan daha şayân-ı esef geliyor. Hayır, Habib beyefendi, ne bu manzumede ne de başka eserimde ben hakîkî manâsiyle müstehzî değilim ve istihzâ elimden gelmez, o ancak "Rénan" gibi, "Anatole France" gibi çok ince dimağların kârıdır. Benim yapabileceğim ve yaptığım ancak ekseriyetin çatılmış kaş ve buruşuk cephe ile telakkî ve tahlil ettikleri bazı mesâili bıyık altı gülümseyerek münâkaşa etmeye münhasır kalır. Buna tahakküm değil şaka yahut daha âmiyâne tabirle alay demeli. Latife ve onun zâde-i tabiisi tebessüm, ben bunları kalem parmaklarımda iken unutsam bile biri dimağıma diğeri dudağıma: "Biz buradayız!" derler. Bu bir haslet mes'elesidir: Ne yapayım, sinir zaafından ve kara sevdâdan musâb değilim. "Zâviye-i Felâsife" gibi "Oğluma Mektuplar"ımda mütenev-i melâtife tecelliyâtıdır, onlara Frenklerin "Fantazi" dedikleri lehviyât-ı kalemiyyeden ziyâde kıymet tanımam ve intikâda değerleri olmadığına kaniyim. Diğer cihetten nik ü bed fikirlerinin kat'iyeti ile istihza ederek faziletkâr olmak da pek mümkündür: İşte yukarıda adlarını zikrettiğim Rénan ve Anatole France: Bilirsiniz ki hayat-ı şahsiyesine nazaran bir velî denebilecek Ernest

Rénan âlemde hiçbir şeyin hakîkaten ciddi olmadığına kâni idi; hikmet-i ezliyeye tahakküm miftahiyle nüfuz edebilir, derdi ve onun için ahlâk mefhûmu bedîiyâta dahildi; önce fâzıl-ı âdâm bir san'atkârdı ki ömr-i beşer içinde güzelliği tahkîk ettiriyordu, heykeltraşın mermer üzerinde ve mûsikî-şinâsın ihtizâzât-ı i'ânesiyle tahkîk ettirdikleri gibi...

Bir de beyânât-ı aliyyenize nazaran ben deniz hissin göreceği işi zekâ ifâ edebilir fikrine zâhib imişim. Bilmem zât-ı âlinizin mi rûhiyâta iltifatı yok, yahut ben deniz mi yanlış belledim: ben sanıyordum ki her zekâ bütün mevâd-ı ibtidâîyesini histen alır ve kabiliyet-i zekâiyye kabiliyet-i hissiye mürâdiftir. Rûhiyattan öğrendiğime göre his ile akıl arasında nâ-kabil-i izâle bir irtibat-ı tabîî vardır, o kadar ki büyük mütefekkirler behemahâl şâirâne düşünürler ve insan yalnız tabaka-i senahâtiyesiyle değil cildî, kalbî ve bütün a'zâ-yı mevcûdesiyle i'mâ-i efkâr eder, denebilir; müsâhâbât-ı edebiyyede gönül ve heyecan dediklerimiz de birer manzara-i zekâdır. Ta binlerce sene evvel Aristo'nun keşfettiği mübâdî-i ruhiyedendir ki her zâde-i zekâ bir müddet meşime-i hisde yaşar. Hiçbir zeki adam gayr-i hassas olamaz ve hisden zekâ ayrılamaz. Duyarsınız, düşünürsünüz ve icrâ edersiniz: Edebî olsun, gayr-i edebî olsun fikir bu üç ameliye-i müteâkıbeden doğar. Şu kadar var ki bu doğan fikir, her birimizin mevhûbât ve meksûbâtına göre, mütenev manzaralar alır. Zât-ı âliniz coşkun bir üslûb ile: "Fikir ve zekâ budala mikyâslardır, aldanabilirler. Aldanmayan histir." vecizesini yazarken gâlibâ "Bergson"un felsefesinden mülhem oldunuz; çünkü hissiyât, şüphesiz akıldan ziyâde hisse istinâd eder, eğer bu tahminim doğru ise maa'l-memnûniyye i'tirâf ederim ki ben yazılarımda ilhamdan ziyâde mantık hissesi görmek isterim. Bence san'at histen mayasını almalı ve ancak zekânın dârü'l-ıstıfasından süzüldükten sonra saha-i şuhûda çıkmalı. Bu şerâit içinde aldanma tehlikesi siz diyorsunuz ki çoğalır, bendeniz iddia edeceğim ki mes'ele bir akistir. Sizin deliliniz nedir, bilmiyorum; bendeniz isbât-ı müddea için beşerin bütün tarih-i dimağîsini işhâd edebilirim.

Makam-ı enzarda eserlerimin üzerine estiğinden bahis buyurduğunuz fenâ rüzgârına gelince: Bendeniz Alfred de Musset gibi ölürken: "Dostlar, baş ucuma bir

sükût dikiniz!" diyecek şairlerden değilim. Sükûtun gölgesindeki hafiflik gibi şairlerin gözyaşındaki toz da bana bî-lüzûm gelir. Hatta:

Kadrini seng-i musallâda bilip ey Bâkî
Durup el bağlayalar karşına yârân saf saf

Temennisini bile beşerî bir eser-i zaaf addederim. Bendeniz fâniliği belâ inkisâr kabûl etmiş bir fâniyim. Ona kâniim ki hepimiz manzûm veya mensûr, enfes yahut alelâde yazalım, ebediyete nisbetle makâle-i yevmiyye karalayan gazetecileriz. Bir gün boş vaktiniz olursa hepimizin pirimiz, üstâdımız Victor Hugo'yu gözden geçiriniz: Teslim edeceksiniz ki elli altmış sene evvel Fransa'yı ve Fransızca bilenleri heyecandan mest eden neşidelerinin şimdilik yüzde doksanı tarihin bayat lezzetini almış ve hemen bütün harâret-i hayatîyesini kaybetmiştir; yarın ötekilerin nasibi de /5/ o olacak. Arz-ı fâniye üzerinde her şey gibi sizin "lâyemût" dedikleriniz de fânidir, Belki biraz daha uzun ömürlü bir fâni... Bu kadarcık fark da üzüntü ile dâhil-i hesâb etmeğe değmez! Doğrusu budur ki biz iki nefeslik ömrümüzü hülyâlar, şiirler ve efsanelerle uzata uzata ebediyyet-i vâhîmesine îsâl etmişiz. Hepimiz şimdi tebahir edecek su damlası içinde yıldızların aksini avlamaya çalışan gafilleriz. Biraz düşününce kendi kendime: "Fenâ ve bekâ, yarabbi ne ma'nâsız kelimeler!" diyorum. Zirâ bütün mevcudâta bir bakıma fanî ve bir bakıma hay ve kayyûm denebilir. Halı dediğimiz yerlerde her mevsimin yeniden binâ ettiği ne kadar nebâtât beldeleri ve ne kadar göze görünmez hayvânât cemiyetleri vardır. Bilirsiniz ki Galileo öldüğü gün Newton doğdu: Zekâya ister fânî, ister bâkî diyebilirsiniz. Bence Galileo ve Newton ikisi de aynı zekâ heyûlâsının birer zarfi mesâbesindedir; birinin vefâtı diğerinin vilâdeti ile zekâ ancak gömleğini değiştirmiş gibi oluyor. Hakîkatte yalnız bir sayrûret dâima var: Yerde ve gökte, zerrede ve nâ-mütenahîlikte, her tarafta gördüğümüz o yorulmak bilmez bir mimâr mütemâdiyen yıkar ve kurar, bizler de onun bedîiyât sahasındaki faaliyetinin hurdebînî rençberleri ve emir-berleriyiz. Maamâfih bizde bekâyâsından şüphe etmediğim bir madde vardır: Hiç değişmez ve hiç sarsılmaz. Abeslere istinâd eden gaflet-i beşeriye... Bakınız o, bedâiyet-i tekevvünde nasıl idi ise silsile-i ezminenin sonunda da öyle kalacak. Biraz ona dokunayım dediniz mi, sizi dokuz köyden kovmakla iktifâ olunmaz, arz üstünde oturdukça yer bulamazsınız. Riyâ zemzemiyle ıslatılmış kalın

pamuklara sarılı hakîkâtleri görmekten ürkmeyenler nazarında pek çok ezdâd gibi bekâ ve fenâ mefhumları da biri birine karışır, bunun için âsârımın üzerine estiğini haber verdiğiniz fenâ rüzgârını Alfred de Musset'nin sükûtunun gölgesi yanına kaydedebilirsiniz, azîz meslektaşım.

Umûmiyet itibariyle eser-i kıymet-dârınız iki hadîsesini şâyân-ı nazar buldum: Biri şu ki cumhûr muharririmizi zihnen iki büyük sınıfa ayırarak bir takımında alelhusus meziyetler aramış ve kusurlarından maa-l'memnûniye teâmî etmişsiniz ve diğer kısmında bilakis nakîsalar aramayı merecceh görmüşsünüz. Bir nicesine hiç diyeceğim yok, zirâ münekkidin vazifelerinden en faidelisi her gözün göremeyeceği güzellikleri göstererek cemiyet-i muhîtenin zevk-i bedîîsini çoğaltmaktır. Bundan nâşîdir ki Paul Bourget "Her şeyde sympathie büyük usûldür." der, ve yine bundan nâşîdir ki Rénan'a göre "intikâd" fatîn, müdrik ve nezih bir surette her müellifin en kıymetli eserlerini ve her eserin en kıymetli parçalarını toplamak ve onların ince ve nefîs ıtrını sömürmektir. Bu fikirlerine izâfeten diyor ki "Hata aramak artık intikâd etmenin haricindir." Bu cihedle üdebâmızın ikinci kısmına karşı ihtiyâr ettiğiniz nakâyıs-cûluğu külfet-i zâide gibi telâkkî ediyorum. Habib Beyefendi, dâima kusurların üzerine vuran muazzeb bir güneş vardır: Münekkidin ona yardım etmesi ancak fazla bir muazzeblik olur. Bu tarz intikâd Muallim Nâci merhumun kendi sevmediklerini düşürmek için iltizâm ettiği biraz medhûl bir usüldür ve öyle olduğu için Avrupalı meslektaşlarınız o usûlü müsâreaten terk ettiler. Farzedelim ki Fâik Ali'nin kendisine nazım geçeceğinden emin olduğum için onu zikrediyorum, manzûmelerindeki terkib-i tavsifî kalabalığını büyük bir kusur olsun, o kusuru emin olunuz ki hemen herkes his ve keşfetmekte gecikmez. Binâenaleyh sizin onları teşhire masrûf-ı himmetiniz hâsılı tahsîl kabilinden kalır. Halbuki Fâik Ali'nin eserlerinde hepimizin görmeye muvaffak olamayacağımız gizli güzellikleri meydana çıkarmaya sarf-ı himmet buyursaydınız elbette yorgunluğunuz daha az meşkûr olurdu, emr-i intikâdı hakikaten asrî bir surette icra etmiş olacaktınız. Amma diyebilirsiniz ki, "Fâik Ali'de öyle güzellikler yok ki ben taine çalışayım!" O halde Fâik Ali'nin tarih-i edebiyatta da yeri olamaz; onu hiç zikretmemeniz müreccehti. Bence Fâik Ali hakikaten bir büyük şairdir ve bulmak isteyen onun vasf-ı terkîbîleri ve terkîb-i tavsifleri arasında çok yüksek ve samimi şiirler keşfedebilir. Yalnız zarf ve kaşre takılıp kalacak ve onların içindekileri ihmâl

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

edecek olursak bittabi bizim için Fâik Ali namına yalnız bir haymegâh ve vasf-ı terkîbî kalır.

Dikkat-i nazarımı celb eden bir cihet de Frasnsızların "médiocrité" dedikleri sınafa koyulacak bir çoklarımızı intikâda lâyık gördüğünüz halde hakikaten kıymetli şairlerimizden bir kısm-ı mühimmini zikre şâyân bulmayışınızdır: Meselâ Muallim Naci'ye otuz sahifeye yakın bir mevki tahsis etmişken onun kuvvetinde ve belki ondan daha kuvvetli bir şair olduğunda şüphe olmayan Ali Rûhî Bey'i naht-ı sükûtta terk ediyorsunuz. Yine meselâ mu'âsırlarımızdan İzmirli Tokadî-zâde Şekib Bey üstâdımız gibi çok gürbüz ve ince şairlerimizden olduğunda şüphe olmayan Midhat Cemâl'i ihmâl etmişsiniz... Bunlara eser-i nisyân dense bile tarih yazan zat için nisyân makbûl bir özür teşkil etmez.

Bedâ'anızın maa-z'ziyâde-i müsadesini gördüğüm için âtiyen bu boşlukları da telâfi edeceğinizden emin olarak ber-veche-i peşin takdîm-i tebrikât ve ihtirâmât ederim efendim.

Kartaltepe, 1926

Cenâb Şehabeddin

(nr. 1, 1 Kânunisânî 1927, s. 2-5)

CENÂB ŞEHÂBEDDİN BEY ÜSTADIMIZA

/2/Muhterem üstad,

Bir kitabım çıktı ki ya methiye yazdılar, Arş'a çıktım. Ya hicviye yazdılar, Gayyâ'ya indim. Lâkin sevenlerin methiyesiyle, sevmeyenlerin hicviyesini beraberinde eriterek yine kendimi olduğum yerde bırakıyordum! İstemiştim ki ne öyle hatsiz çıkayım, ne öyle haksız ineyim. Hakbuki kim olduğu gibi görülmüş ve kim olduğu gibi görebilmiş; Aynı şey insanlara karşı bir menşûrdan geçen huzme gibi renk renk aksediyor ve her insan aynı şeyi başka renkte görüyor. Değil mi ki bir pilak gibi infiâle-i safhayız, bize akseden iyi ise verdiğimiz sadâ-idir, değilse değildir. Tecrübe ki hakîkatin mektebidir. Kitabın in'ikâsları da kitabı yazana anlattı ki onu yekpâre metheden beni değil kendi zevkini methediyor, Baştan başa hicv eden de kendi infiâlini teşhîr ediyor!

Halbuki güzel, zekî, vakur ve âlimâne makalenizin bütün hususiyeti onlardan ayrılışındadır. Gördüm ki ne yalnız methiye yapıyorsunuz, ne yalnız hicviye. Yer yer cemîle şekline bürünmüş medihlerle, yer yer ilim ve ma'lûmât gâzesi altına saklanmış peçeli hücûmları berleştiren tenkîdinizin karşısında "İşte bir yazı ki insanı biraz çıkarıp, biraz indirip yine olduğu yerde bırakıyor." dedim. Durduğu yerden memnun bir kimse sıfatıyla tenkîdinize müteşekkirim üstad!

Kitabı yazana karşı o kadar bî-tarafsınız ki kitabı yazanın ismine bile dikkat etmemişsiniz. * Hep "İsmail Habib"i "İsmail Hasib" diye yazıyorsunuz. Lâkin ne zarar, yazanı okumamışsınız, değilmi ki yazılan okunmuştur. Halbuki, arkadaşınız Mehmet

---

* Bu hata gazetemize aittir. Geçen nüshamızda hurûfât eski olduğu için tashihinde bu isim yanlışlığının farkına varılamamıştır. Cenâb Şehâbeddin Beyefendi üstadımız makalelerinde ismi doğru yazmışlardır. (Güneş)

Rauf Beyefendi, "Yeni Ses"te neşrettiği bir tenkitte -Bilmem o yazıyı ve ona verilen cevabı gördünüz mü?- Yazılan kitabı okumamış, yalnız yazanın ismini okumuştu. Teselli arayan nerede bulamaz, anladım ki ikimiz birleşince yazan da, yazılan da okunmuş oluyor!

Uzun makalenize beş altı satırlık çok cemîle-kâr bir mukaddime ile başlıyorsunuz. Kitabımı gıbtasız okumamışsınız. Bu ne zekî bir tabiyedir. Cenâb Beyefendi siz ki kitabımdan inkisârınız lâzımdı, münkesir olacak yerde olmamak, ya inkisârı duymayacak bir duygusuzluğa, ya inkisârı eriten bir veliliğe, ya inkisârını gizleyen bir maharete bağlıdır. Siz ki senelerce binlerle kalp ve zekâyı duygulandırdınız, yalnız duygulu değil, pek çok duygulu olduğunuzu itirafımız en tabîî vazifemizdir. Sora "Mesih"in ve bizim velîlerimizin telkîn ettiği felsefeyi ise ne siz kabul edersiniz, ne onu size isnâd edecek bir kimse vardır. Üçüncü şık kalıyor. Hem inkisârını belli etmemek, Bu ki ince bir mahâret ve mâhir bir zekâ işidir. Zaten iman ettiğim ve herkesin iman ettiği zekânızın hünerini bir daha anladım ve bunu bir daha anlattınız üstad!

Geniş yapraklı mecmuanın dört sahifesini dolduran uzun, fakat farklı makalenizin, kıymetli ma'lûmât veren sütunları altına bu inkisârı o kadar güzel sindirmiş, onu ilminizin gıbta ettiğim incilâsıyla öyle yumuşak örtmüş ve o inkisârın üstündeki hüviyete öyle sinirsiz görünmek isteyen bir vakar tecellâsı vermişsiniz ki eğer bu makalenizin kârii kitabımı ve kitabımda sizi okumuşsa gösterdiğiniz temkinin âzâmetine muhakkak hayran kalacak :Kudretin en bâhir bir nişânesi ki hayran bırakmaktır, ne kadar kudretlisiniz Cenâb Bey!

Lâkin bu kudreti herkes gösteremiyor. Kıymetli şeyler ki herkesin yapamayacağı şeylerdir. Herkesin yaptığınızı yapamadığı o kadar belli ki! Meselâ mensup olduğunuz edebî zümrenin senelerden sonra en kudretli şöhreti olan Mehmet Rauf Beyefendi bile bu kudreti izhar edemedi. Onunki daha az münkesir olması lâzımdı. Öye iken o kadar inkisârını dışa vurduran bir makale yazdı ki... Şüphesiz bu tarz daha samimidir.

Samimiyetinden başka meziyeti olmadığını bilen bir kimse sıfatıyla o tarzı daha kıymetli görmüştüm. Lâkin insanlar her işte istediğimiz gibi düşünmüyor, onun yaptığına bir nev beceriksizlik, efendimizin yaptığına maharet diyorlar: Mahir olmak bir nâkısa değil; bilâkis büyük bir meziyettir, değil mi üstad;

/3/Makalenizde kitabı yazana karşı en zirveli bir methiyeniz onu bir alim gibi görmenizdir. Siz benim ne beceriksiz bir edebiyat müverrihi olduğumu anlayınız ki o en şahikalı methiye bana en çukurlu bir hicviye geldi! Bunu çok samimi söylüyorum, Cenâb Beyefendi, nitekim arkadaşınız Mehmed Rauf Beyefendi'ye verdiğim cevapta şu satırları yazmıştım: "... Herkesin tabiatı bir değil. Ben kitabımda alim görünmeyeyim diye ilmi erittim. Hem şüphesiz cehlimdendir, benim yegâne ilmim, bizde henüz ilim olmadığını bilmekten ileri gidemedi!" Biri birini anlamanın en doğru yolu ki oluduğu gibi görünmektir, olduğu gibi görünmek için, işte huzurunuzda da itiraf ediyorum, alim görüneceğimi bileydim o kitabı yazmazdım.

İlim isbâta muhtaç, cehl isbâttan münezzehtir: Değil mi ki alim olmayanı alim görürseniz ilimsizliğimi tekrar izhâr için değil görüşünüzü aleyhime tashîh ve ta'dil için itiraf ediyorum ki makalenizde hep "ma'lûm-ı âliniz..." diye başlayan o âlimâne izâhât arasında bir çok isimleri bile ilk defa yazınızla öğrendim. Meselâ "Makolay"ı bilmem, "René Daumique"i şimdi sizden işittim, "Paul De Garden"le "Villemain"ı hiç okuyamadım. Bilmemek belki ayıptır. Lâkin benim bildiğim şu ki bilmediğim halde bilir görünmek daha ayıp olur. Bu katmerli ayıptan kurtulmak için huzurunuzda olduğum gibi görünmek istedim. Hem böyle görünmenin olduğu gibi görüneni, olduğundan fazla görmek lütfunda bulunan efendimize de belki bir iyiliği olur: Bu sayede ikimiz de birer şeyden kurtulmuş oluruz, değil mi efendim, siz fazla görmekten, ben fazla görünmekten!

Kitabı tenkiddeki tarzınıza gelince: Bunda da ayrı bir zekâ âbidesi ibdâ etmişsiniz, Cenâb Beyefendi hücûmunuzu doğrudan doğruya değil, bilvâsıta yapıyorsunuz. Eserdeki hataları cımbızlamaya bedel sanki kitaptan hiç bahsetmiyor gibi görünerek böyle bir eserde bulunması lâzım gelen meziyetleri ta'dât ediyorsunuz. Binnetice bundan kitapta o meziyetlerin zıddı olan kusurların bulunduğu anlaşılıyor.

Biraz dolambaçlı bir tarz ama, zararı yok, bilâkis faydası var, iktisatçıların pek sevdiği bilvasıta vergiler gibi, te'siri fazla olduğu halde acısı az oluyor!

Her halde epeyce bir zaman geçmiş olacak, bilmem kime karşı ve bilmem ne vesile ile bir makalenizde, güzel bir üslûp altında hicvedilmeye bile razı olduğunuz maalinde bir cümle yazmıştınız, o zamanki cümlenizin şimdi en muvaffak bir numûnesini yine kendiniz vermek istemişsiniz gibi, bu bilvasıta hücûm eden dolambaçlı tabiyeli, dolgun ma'lümatlı güzel yazınız, emin olunuz ki hicvedilenin bile hoşuna gitti! Meziyetin hakkı takdirdir, o tek makalede, o ne renk renk meziyetlerdir ki, yalnız dıştan anlayan bir idrâke göre o sütunlarla yazılar derin ilminizi ve ma'lûmâtınızı izhara bir vesile olmuş oluyor. Daha içten anlayan diğer birine göre de o saydığınız meziyetlerin zıddı olan nakîsalarla kitabı yazanı hurd-u-hâş etmiş oluyorsunuz. Hem dışa, hem içe bakan başka birine göre de hem ilminiz teşhîr, hem savletiniz te'min edilmiş bulunuyor: Bu, bir taşla bir kaç kuş vuruş üstad, asıl vurulan ki benim, yine "Bir av, avcı!..." diyorum!

Kitabında gerek doğrudan ve gerek bilvasıta ta'dâd ettiğiniz hata ve noksanlara gelince ilk bulduğunuz kusur eserin şahsî oluşudur. Buna "İntibâî-intikâd" diyorsunuz ve diğerlerine tercih ediyorsunuz, yalnız katî karar vermemek şartıyla... Nitekim "Bourunier"e göre bunun zıddı olan katî hükümlü bir intikâd mümkün olduğu halde zât-ı-âliniz mümkün görmüyorsunuz. Bendeniz de mümkün görmüyorum. Arada bu suretle ihtilâf yokken yine ihtilâh oluşup şundan çıksa gerek:

"Rénan ve Anatole France" gibi tenkitlerinde reybî kalmalarını takdir buyurduğununz büyük münekkidlerdeki tereddüt, emin olunuz bendenizde de var, yalnız onlar bu tereddüdî hükümleri verirken küstürüyormuş değil mi, bendeniz hükmü vermeden küstürüyorum. Onlar karilerine karşı "Dediğime katî hüküm verme" diyor öyle mi? Ben hüküm veriyorum. Fakat "Bana bakkma! "diyorum. Yani onlar hüküm verilemez diyorlar, çünkü hükme güvenemiyorlar. Ben hüküm veriyorum, fakat kendime güvenmiyorum demek ki yalnız tereddüdî atıfta ayrılıyoruz, onlar bunu verdikleri hükme, ben hükmü verene yükletiyorum: Bu kadacık ayrılışı da onlara

irtikâb edemeyişime veriniz üstad, yoksa "adem-i kat'iyet" hususunda onlarla da sizle de birleşmiş oluyoruz değil mi?

Kitabın diğer müthiş bir kusuru: Eserden ziyâde müessirlerle uğraşmışım. Yani yazılanın kıymetinden ziyâde yazanın ahlâkî kıymetini düşünmüşüm. Eğer böyle yaptımsa bu yalnız kitabın müthiş bir kusuru değil, kitaba bütün bir ölüm yazana hudutsuz bir küçüklük olur. Kitabı yazan ki onun aksini yaptım sanıyordu. Müessirin ahlâkıyla eserin kıymetini ölçen değil, eserin kıymetine göre müessirin ahlâkı olmadığını bile düşünmeyendi. Acaba bilmeyerek bu esaslı emelin haricinde bir kaza mı yaptım? Diye kitabı açtım, evvelâ zât-ı âlînize ait sayfalara baktım, öyle bir şey bulamadım. Bilakis bir daha anladım ki müessirlerin ahlâk ve tabâyi'inden ancak eserleri aydınlatacak noktalar itibariyle bahsedilmiş. Öyle ise bu ithâma maruz kalışım nedendir? Bu ihtimâl bazı eserleri istediğiniz kadar parlak göremeyişimi, o eserlerin sahiplerini istediğim gibi bulamayışıma hamletmenizden neş'et etti. Lâkin kendi zannımızı başkasına ait bir nakîsa diye aksettirmeye hakkımız var mı Cenâb Bey? Öyle zannınız varsa temin ederim ki iyi görmediğim bir eserin sahibi şeytan da olsa o eser iyi görülecekti!

Ama iyi görmediğim mutlaka fenâ, fenâ gördüğüm mutlaka iyi midir? Kendini hiç yanılmaz zannetmek yanılmanın en koyusudur. İyi dediğim fenâ, fenâ dediğim iyi olabilir, bu başka fakat, iyiyi veya fenâlığı eserden değil eserin haricindeki esbâbdan almak: Yok... bu, ya garazla ma'lûliyettir, kitapta bahsettiğim kimselerle hiç bir alâkam yok ki en garazkâr bir kimse bile garazı aklına getirebilsin. Bu ya te'sire kapılmaktandır, o kitabı yazan ki kat-i olarak bildiği yegâne meziyetinin samimiyet olduğunu idrâk etmek tesellisiyle yaşıyor: Onu bu yegâne tesellisinden zülûmkârlığında bulunmaktan münezzehsinizdir değil mi üstad?

Edebi devirlerdeki zevklerin tahavvülünü ne kadar güzel bir belâgatla anlatıyorsunuz Cenâb Bey. Yalnız evvel emirde, benim ölçüye gelmeyen zevke ölçü tuttuğumu çıtlatmaktasınız. Madem ki zevkin ölçüsü yoktur, onu tartmakta da pek ölçü aranmasa gerek. Kabahatim bu ise ölçüsüzlüğüme veriniz! Sonra devirlerdeki zevkin tahavvülünü öyle anlatıyorsunuz ki onu okuyan kâri ma'âzallah benim güya

devirlerdeki zevkin bekâsına kâil olduğuma kanaat getirecek. Halbuki o yedi yüz sahifelik gövdeli kitap bütün bukanaatin zıddını anlatan bir destanın hikâyesidir!

Bakınız kitabımın mukaddimesinde bile şunu yazmışım: "Edebiyatta fanî bir dışla bâkî bir iç var. O fenâ daima tahavvül ediyor, o bekâ daima yaşıyor. Bazı kere ölen dışa bağlanarak yaşayan içi göremeyiz, bazan yaşayan için zevkiyle değişen dışın farkında olmayız. Bir edebiyat müverrihinin vazifesi bu iki işi ayırmak olsa gerek."

O fanî dışta ikimiz de müttefikiz, lâkin bakî iç... Yazınıza göre galiba burada ayrılmaklığımız icâbediyor. Nitekim "Hugo"nun bir kere zamanındaki lâyetenâhî te'sirini bir de şimdiki lisanını ileri sürmektesiniz. "Hugo"nun devri ve zevki değişti, amennâ, lâkin onun buna rağmen büyük bir şâir olduğunu inkâr eden gördünüz mü? Hem dışardan ne hacet? Hiçbirimiz Fuzûlî ve Nedim gibi yazıyor muyuz? Lâkin onların tarzı, edâsı, zevki öldü diye onlar da öldü mü? Hepimiz de ölen şeyle ölmeyen şey var. Ölen şey, şâirlerin kendi devirlerine ait umumî üslübları ve zevkleridir, ölmeyen şey de lâ-yemût şiire erenlerin ebedî mazhariyetinde tecelli ediyor. Kitapta bütün emelim bu iki işi ayırmaktı, bunu belki iyi yapamadım, buna aklım erer, lâkin bu emelimde haksız olmak... İşte bu hiç haklı olamaz. Madem ki uzun asırların ibhâmlı şahikasından bize şiiriyetin lâ-yemût simâsıyla bakanlar o hakkı ezeliyetten ebediyete haykırıyorlar!

"Eserlerin makbûliyetine kabûl-i âmmeyi mi'yâr yapmak"taki aksaklığı pek haklı olarak heyecanla tasvîr edip gitmişsiniz. Lâkin ondaki hakkınız kitapta da öyle yapıldığını anlatmak gibi bir haksızlığa imkân vermek için midir, muhterem üstad? Eğer böyle ise öyle olmadığını yüzdeyüz bilen bir insan sıfatıyla, ve affınıza ma'zûren, bu zımnî isnâdın bühtâne komşuluk yapmaya heveslenmiş bir ithâm gibi görünebiyeceğini arzetmek ızdırârında bulunuyorum! Kitabın neresinden bu kanaati aldığınızı söylememişsiniz ki ona göre cevap vereyim. Bazan görünmez bir duman gibi yazmak kolay, fakat öyle yazıya cevap güç oluyor. Bu gibi noktalarda yazınız duman gibi hafif, seyyâl, levent; duman gibi büklüm büklüm bir irtikâdır, lâkin tutulacak yeri yok!

"Servet-i Fünûn" edebiyatının nasıl bir devirde yetiştiğini düşünmemişim gibi bir eda alan satırlarınızı okurken, bilmem neden dudaklarıma bir tebessüm çizildi. Öyle tebessümler dudaklara çok haklı bulunduğu zaman mı gelir bilmiyorum, fakat şunu biliyorum ki kitap meydanda, ve Servet-i Fünûn devrindeki o müthiş tazyiki nasıl anlattığım da kitapta olduğuna göre ona ait sahifeler ya kitabı okurken gözünüzden kaçmış olacak, ya makaleyi yazarken hafizanızdan!

Makale gerek mühim bir kısmını da kendinizle arkadaşlarınızın müdafasına hasretmişsiniz. Çok tabii! Çok tesirli, çok meşrû bir müdâfaa, fakat değil mi ki Servet-i Fünûn manzumesi hakkındaki intibâlarım kitapta uçmayan bir gölge gibi dizilidir. Burada tekrar ne ve neyi söyleyeyim? Söyleyeceklerim orada söylenmiş, siz de ve herkes de söyleyeceklerinizi söylüyorsunuz ve daha söylersiniz. O intibâlar sizce birer indiriş, sizlerin müdâfaalarınız bence birer çıkarışasa benim bu indirişlerimle sizin bu çıkarışlarınızdan bittabi üç şık husûle gelir: Ben haksızsam indirmekliğim boş bir emek ve indirilen inmeyip olduğu yerde duran demektir. Sizler haksız iseniz yüksekte duranın indiği yerde durması lazımmış demek olur. Yok iki taraf da haksız değil, yani iki taraf da haklı ise kâri işin vasatîsini alır! Başka çare var mı üstâd?

Kendinizden bahsederken yer yer parıldayan zekâ cümbüşleri arasında fazla tevâzû yaptığınız anlar oluyor Cenab Beyefendi. Mesela zekânın ince bir mi'yârı olan ihtihzâ elinizden gelmezmiş, "o ancak Anatole France gibi çok ince dimağların kârı" imiş. Bizler ki o işin elinizden pek a'lâ geldiğini pek iyi bilenleriz. Öyleyse siz de Türklerin Anatole France'ı olmuş oluyorsunuz. Bu bittabi aynı Anatole France olmak değilse de, onun gibi olmak demektir. Bazı şereflerden insan mahviyetle istinkâf etse de infikâk edemiyor!

Şakacılığınızı ve şenliğinizi bir daha tasriha ne lüzûm vardı üstad? */5/* Mâdemki rab'- asrî geçen edebî hayatınız baştan başa onun parlak bir delilidir. O haliniz ki kudretinizin en sevimli tarafi, ve belki de sevimliliğinizin en büyük kudretidir, o tabiatınızı bildiğim için şu yazıda bile hoşunuza gider diye fazla ciddiyetin vereceği ağırlıkla görünmek istemedim. Hakikaten hakkınız var Cenab Beyefendi, hayat ki iki dipsiz karanlık ortasında bir kibrit şûlesidir, çatık kaşlı olmaya değmiyor!

Bizim kitapta sanatınızın histen ziyade zekâya istinâd ettirilmesi karşısında hissiniz dil-gîr olduğu halde zekânız da memnun olmamış. Makalenizde iki defa bu noktaya temas ediyorsunuz. Zekânızın kemâli bir de şununla sabit ki tek başına medhedilişten bile hoşnut değildir. Ve mutlaka "his"i yanında bulundurmak istiyor. Ben evvelce sanmıştım ki o kendini daha parlak görmekte ve arkadaşı "his"i daha dûn bulmaktadır. Mademki öyle değilmiş varsın sımsıkı ve kol kola yürüsünler, böyle olursa zatı alinizden fazla biz kârileriniz de daha ziyade müstefid ve daha çok müstefiz oluruz!

His ve zekâ rabıtaları hakkında ma'lûmât verirken "rûhiyât"a iltifatım olmadığını keşifte pek haklısınız. Efendimiz gibi uzun senelerin engin tetebbu'uyla rûhiyâtın rûhuna nüfûz edemeyişim şübhesiz teessürümü mûciptir. Yalnız beş altı sene liselerde rûhiyât okutmak ıztırârında kaldığım için o henüz kaşr peydâ etmemiş seyyâl ve dalgalı âlemin kabuğunda dolaşmak mecburiyetinde bulunmuştum. Siz ki onun içini görmüşsünüz, ben ki sadece dışında dolaşanım, gördüğünüzü göremediğim o kadar aşikâr ki kitapta size ait yirmi sahifelik tedkikin sonunda söylediğim yirmi kelimelik bir iki cümlecikten koskoca bir "Bergson" felsefesinin ilhamını nebeân ettirmişsiniz!

"Fikir ve zekâ budala mikyaslardır, aldanabilirler, aldanmayan histir, la-yemût olan duymak ve duyurmaktır."

Cümlecikleri ki hakkınızdaki yirmi sahifelik bir tetkikin hatimesidir. O yirmi sahifeden sonra bu yirmi kelime okuyana belki tabii bir netice gibi gelebilirdi. Lâkin sadece o yirmi kelimeyi ele alarak yirmi sahifenin söylediği manayı anlatmak şüphesiz tabii olamazdı: Her izâh hülâsada bir tekâlif ise de her hülâsa bir izah olamıyor. Tıpkı bir ağacın çekirdeğinde saklanması, lâkin bir çekirdeğe bir ağaç denememesi gibi!

Kitabımda "iki hasîsa"yı bilhassa dikkate şayân görmüşsünüz: Biri, bir kısım muharrirlerin yalnız meziyetlerini izhar ettiğim halde nakisâlarını teşhir ile meziyetlerine ağmazda bulunuşum. Fakat ben kendimi zannediyordum ki, herkes hakkında müsbet ve menfi intibâlarım ne ise onları olduğu gibi aksettirdim. Hatta bugünkü zevkime göre hiç sevemeyeceğim şiirler ve eserler var ki, zamanına göre

onların haiz olduğu kıymeti düşünerek takdirden, ve bilakis hoşuma gitmesi lâzım gelen bazı şiirler ve eserler de var ki edebiyatın tekâmülüne göre onlardaki aksaklığı teşhîrden çekinmedim. Yani zann-ı âlîleri gibi yalnız his ve zevkime zebûn olmaya çalışmışım, ve hatta bu cehdimi anlatmak için kitabın mukaddimesinde şöyle demiştim: "Maziyi bugünkü dimağıma getireceğim yerde bugünkü dimağımı maziye götürdüm!"

Fakat değil mi ki zât-ı âlîleri gibi şerefli bir şöhret kitapta o iki hasîsayı görmüş, o görüşte herhalde bir esas vardır dedim, ve size o kanaati veren sebebi araştırdım. O sebep şunda olsa gerek: Bazı meziyetler vardır, olduğundan fazla kabarıktır, bazı meziyetler de olduğundan fazla bodur bırakılmıştır. Birincilerden fazla kabarıklığı alınca zannediliyor ki onlar yalnız hicvedildi, ikincilerde de o bodurlu biraz hakiki irtifâına zannediliyor ki bunlar yalnız medholunmuştur. Hakbuki hakikatte ne ötekilerin kendilerine ait meziyete dokunuldu, ne de berikilere kendilerinde olmayan meziyet verildi!

Makalenizin sonunda "Ali Rûhî", "Tokadi-zâde Şekib", "Midhat Cemal" Beyler gibi unutulan bazı şahsiyetlerden bahsediyorsunuz. Bunda o kadar hakkınız var ki hakkınızı noksan bile bırakmışsınız. Unuttuklarım yalnız bunlardan ibaret olsaydı, teessürümde iyice azalacaktı. Halbuki daha neler unutmamışım? Meselâ "Samih Rıfat" Bey bazı derûnî âhenkli şiirlerinin zevkini hâlâ hafizamda yaşattığımbu ismi nasıl olmuş da atlamışım. Yine meselâ "Fecr-i Âtî"den bahsederken Mehmet Behçet'i zikretmeli mi idim? Temâşa bahsi kitapta bir iki sahifeye sıkıştırılırken temâşâ cereyanında bir iz bırakan "Müfid Râtib" Bey'den bir iki satırcık da bahsedilemez mi idi? Bazı noksanlar da taksîratım haricinde olmuş: Meselâ "Türk Yurdu" tetkik edilirken "Ağaoğlu Ahmet" Bey hakkında müsvette kağıdının arkasına beş altı satırlık yazı dizilmişti. Lâkin kitap ki Ankara'da yazıldı, İstanbul'da basıldı ve Edirne'de tashih olundu, o mekân ayrılıkları arasında o beş altı satır da aralığa gitmiş. Yine meselâ son nesilden bahsederken "Peyami Safa" gibi genç kıymetleri, kitap dört sene evvel yazıldığı ve onları o zaman okuyamadığım için zikredemedim. Hiç mazeret götürmez musavverlerim de çok. Meselâ bizim sevimli "Aka Gündüz"ün yarısını, yani "Enis Avni"liğini unutmuşum!

Diyeceksiniz böyle noksanlar var da neden bu kitabı yazdınız? "Noksan" "insan"ın yalnız kafiye arkadaşı değil, öz kardeşi gibi Cenab Bey! Noksanın zıddı ki kemâldir, noksan en kâmilin eserine bile sokuluyor, eğer insanlar hiç noksansız eser yapaydılar galiba eser yapamazlardı! Noksan yapmak yalnız hatamız değil nasibimiz oluyor. Hem noksan yapmak pek de zararlı yapmak olmasa gerek, madem ki kemal denilen yere, basamakları noksandan yapılmış bir merdivenle çıkılıyor.

Son bir nokta: nisyânımı hiç affetmiyorsunuz. Rûhiyâtla yalnız kabuk tarafından iştigalimi yukarıda arzetmiştim. Şüphesiz bu sathiliğin verdiği cehilden olacak, fena bir şey zannedilen "nisyân"ı pek de fena görenlerlerden değilim. O, hafiza denen mucizevî hazinenin en sadık bekçisidir! O bekçi olmasaydı o hazineden eser kalmazdı. Unutmadıklarımızı ancak unuttuklarımız sayesinde hıfzedebiliyoruz. Hiç unutmayaydık, bu Hint cevizi kadar kafanın içine o kadar şeyler nasıl sığardı! Hafiza bir çok şeyi attığı için bir çok şeyi alabiliyor. Siz tahattu ediyorsunuz ama ben nisyânıma biraz şükrediyorum Cenab Bey!

Yalnız şahsiyetinizin kıymet ve kudreti karşısında hürmetlerimi değil, yalnız küçükten beri eserlerinizden aldığım zevk ve feyzin minnetlerini değil, aczi de hacmi kadar büyük olan eserime gösterdiğiniz alâka ve iltifat karşısında lâ-yezâl şükranlarımı takdim ederim muhterem üstâd.

Antalya 17 Kânûn-i Sânî 1927

İsmail Habib

(nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 2-5)

Cevabın Cevabı

İSMAİL HABİB BEY'E

/2/ Aziz meslektaşım, açık mektubuma tarz-ı mukâbelenizle fikrimi bir kere daha zeki ve tecrübeli bir muhatabın takdir ve kıymetine oldunuz. Meşreb buya, bendeniz her teraneme bir teraneyle cevap almalıyım ki konuşkuğumu hissedebileyim. Mübâhase nâmına müşâteme, müşâcere yahut mütekâbil-i istihkâr bence karşılaşmış iken hamâkat ifâde eder. Tebessümle ziyâdâr sözler, eminim ki, her maksadı tenvirde daha müessirdir. Sizi bu fikirlerde müşterek hissettiğim için münâzaramıza maa'l-memmuniyye devam ediyorum.

Fakat teşebbüsümüzü akametten kurtarmak için ber-veche peşin bir ricâm var: Maalesef görüyorum ki adem-i mamimiyet ve mefhumunu benim ismimle birlikte hatırlamak sizce fikr-i sâbit kuvvetinde bir meyl-i dimâğî olmuş; bundan, velev kayd-ı tevkît ile olsun,ferâgat buyurunuz. Çünkü biraz ileride tafsil edeceğim vechile, samimiyetine inanmadığımız adamı anlayamazsınız ve vehimde ısrar sizin için bâis-i hata olur. Mesela bakınız, kitabınızda beni, vaktiyle sebatsızlığından kinâye olarak dönme dolaba, yel değirmenine, topaca, kürre-i arza benzettiğim, filozof mazluma benzetmekle bilseniz ne kadar yanılıyorsunuz. Müteveffâ "Joules le Metiére" sık sık: "Hepimiz tanınmaksızın öleceğiz!" derdi, ne kadar haklı imiş. Zira dünyada ancak öküzler benim kadar sebâtkârdır, pek a'lâ bildiğim halde ki eser-i zekâ her sabah o sabahın iktizâsına göre biçilmiş yeni bir hayata girmektir ve zeki adamlar maziyi bir daha içerisine avdet ihtimali olmayan bir harebe addederler ve her günkü hayatladı o harabe üstünde taze açılan bir başka çiçek olur: "Min sebt-i nebt" demişler, "min sebt-i netn" demiş olsalar belki daha doğru olurdu; zira demir-i sâbit paslanır ve pas çürütüyor. Nitekim ben de çürüdüm. Bugün ölmeden hayata memurluğundan tekâüdünü istemiş bir adamım; rüya parçası gibi yaşıyorum. Marmara'ya bakakalmış bir karyenin ihtiyar ağaçları altında gölge aramak senelerden beri yegâne faaliyetimdir. Artık ellerim şiir yazmıyor, fakat hayatım her yirmi dört saatte bir isti'fâ-yı hayat şiiri

dokur. Hâlâ hayata merbûtiyetim hayatın girdiği elem yığınları içinde altın külçeleri içinden kıymetli şiir parçaları bulunabileceği içindir. Hayat ile san'atı biribirinden ayırmam ve birini diğerinin mâye-i devamı olmak üzere kabul etmiştir. San'atsız hayat nice hayatsız san'at gibi boş görünür ve san'at ile hayatı ikisinden birini behemehal terke mecbûr olsam, şüphem yok ki, san'atı daha büyük acı ile fedâ ediyorum. Çünkü hayat sayesinde san'at her zaman kazanılamayacağı halde san'atın sihriyle hatta ebedî hayata mazhar olanlar var. Tahmininiz hilâfina olarak, ekseriyetin nazarlarına matmah teşkil eden, muvaffakiyet-i ictimâiyeden ben kendi hesabıma hiç bir kıymet görmem. Mülûket bence yalnız şiir ve aşkın müşterek sırrından mutasavvurdur; ve hayal benim ölmez ve ihtiyarlamaz ma'şûkamdır... Böyle hayatta ve böyle nazariyâtta, tabiidir ki, şahsî dedikodulara nazar edilebilecek yer pek mahdûd kalır. Maamâfih hakkımdaki hükümlerinizden münkesir olup olmadığım bahsini ancak küçük bir rûhiyât yaprağı açacağı kanaati ile ve müsâade-i zımnıyyenize istinâden îzâh edeceğim.

Habib Beyefendi, ne mutlu onlara ki bilâ tereddüd çalışabilen mütecellid zekâları vardır. Bendeniz dimağımı bin bir hakikat beldesinde şehr emini imiş gibi kesmece harekete mümkün değil, yatıramadım. Fikirlerim "belki "nâmında bir emir kabul etmişler. "Belki" bana rükûdetle tebessüm eden bir sîmâ-yı ma'bûd gibi gelir, muammâ-yı nazariyle her tefekkürde karşıma çıkan bilhevl odur. Beşerin tarih nazariyatını düşününce hatta müsellem hakikatlerin yanında bir "belki "koymayı vâcibe-i basîret tanıyorum. En ziye emin olduğum hayatım bile bence bir milyon "belki "arasında bir kazâ-yı uzvîdir. Hayatta ilmimi her neye taksîm etsem bakıyorum ki "şüphe" adlı müteaddid hâneli bir küsur kalıyor. Bu cihetle her "evet"ime ve her "hayır"ıma gizli ve sarîh bir hayli "belki" karışır. Yazılarıma aid sahifelerinizi okurken de zihnim mu'tad "belki"lerle doldu. Serzenişleriniz belki haklı ve belki haksızdı. Haklı iseler infiâlim mahalsiz ve muzır olur, mümkünse ıslâh-ı meslek etmeliyim. Haksızsalar benim felsefeme göre size kızmalı değil, acımalıyım. Fakat ne dereceye kadar muhakk veya muhattî olduğunuzu kestiremiyorum, çünkü hiç kimse kendisini olduğu gibi göremez, ilâve edeyim ki yalnız kendisi değil başkası da göremez; Taine'i: "Hiçbir mahlûk-ı beşerîyi bir mahlûk-ı beşerînin tamamiyle tanıması imkân haricindedir." Sözü büyük bir hakikat ifade eder. Bütün bu mülâhazalar sinirlerim üstüne duş ve damarlarıma serin kan tavsiyesi idi. Ve şâyet hasbe'l-beşeriyye size karşı

bir infiale ma'lûb olsaydım, emin olunuz ki, infialimi iradem altında sâkit ve fâlic bırakmadıkça elimi kaleme sürmezdim, diğer cihetten vüs'at ve müsâmahanıza güvenerek itiraf edeyim ki her yazdığıma: "Yalan!" demeniz bendenize câlib-i tesir bir darbe hissi vermedi... Muhterem beğim, "yalan" bu öyle bir yaftadır ki hiç yanılmayacağınızdan mutmain olarak onu bütün edebiyat kütüphanesinin müdhiline teallik edebilirsiniz. Şu kadar var ki bu bir şâirâne hareket olmaz, çünkü şâire göre hiç bir ilham aldatmadığı gibi hiç bir terâne de yalan değildir. Kemâl-i samimiyetinde hiç birimizin şüphe etmediğimiz büyük şâir:

Aldanma ki şâir sözü elbette yalandır.

Demekle şunu ifade etmiş oluyor ki, her şâirin içkisi az çok bâde-i hiss ve bâde-i hülyâdır... Rica ederim Habib Bey, herkesin duyduğundan başka türlü duymak niçin yalan duymak olsun? Benim duygularım sizin nazarınızda ne kadar yalan veya doğru ise sizinkiler de benim için öyledir. Hem de şair güzellikten başka hiç bir endişenin esiri olmadığı için hakikatini de şiiri gibi kendisi yaratır. Bundan başka ânî */3/* hakikatler vardır ki şimşek gibi bir saniye sonra yalan olur ve yalnız sâikasıyla müteessir ettiği gibi rûh için doğru kalır; Kamerin safâhatını hazırlatan, cürmü mütehavvül, hakikatler de olabilir ki her manzarası diğeri için bir yalandır. Bunlara binâen şâirle aramızda ezelî bir muvâzaa-i zımmîne ma'kûddur: Onun yalanlarına inanacaksınız ki ibdâatını tadasınız. Şiirine aldanmak yalnız mebde'-i şiirin vazifesi ve hakkıdır. Bir şâir:

Dünya tükenir yalan tükenmez
Sermâye-i şâirân tükenmez

Diyebilir; bu bir nev' "medh-i bimâyiş-bih-i elzem"dir. Sizin dilediğiniz hakikati ancak tabiatta buluruz; gönlünüzce samimi san'atkâr yalnız odur. San'at, tabiatın dudaklarından kaptığımız ebedîye-l'devam bir yalan denebilir. Şiirin her mevzuu tabiatın bir devam-ı iğfâlidir: Aşk, güzellik, kuşların mûsikîsi, ufukların rengi, çiçeklerin ıtriyâtı ve hatta hayat... Fakat neyleyelim ki beşerin saadeti bu mütenev' tuzaklarda sarhoşlukla mümkün oluyor. San'at yalanlarına inanmaz ve tabiatın

pusularına düşmezseniz hayat mâidesinde ruhunuz açlıkla tağdîye mecbur olur. Gözümüzü fazla açmaya gelmez; zira kuyusundan karşımıza çıkacakressamların ve heykeltıraşların tasvir ettikleri gibi kusursuz bir kadın güzeli değildir. Buna telmihen büyük Hâmid:

Hep iğbârdır yüzü gülmez hakikatin

Demişti. Benim kanaatime göre edebiyatta her güzellik bir hakikattir ve ancak çirkine yalan diyebiliriz. Kendi hesabıma ben bir şiir okurken sıdk ve kizb mes'elesini hiç hesaba katmam ve okuduğum şiiri beğenmeyince ya bir gülistanda tavusların gonceleri ağlatan nâhoş seslerini duyar gibi olurum yahut biçimsiz bir genç kadın görmüş gibi esef ve melâl hissederim... "Kış Masalı" ünvanlı eser-i temâşâsında Shakespeare: "Bize güzellik gösteren sihirbazlığı bile bir san'at-ı bedîa tanımalıyız." Fikrini serdedebiliyor. Kaldı ki siz: "Yalan yaz be'is yok, eğer bana doğru hissettirirsen..." diyeceksiniz, nitekimkitabınızda daha güzel bir eda ile bunu demişseniz de. Bakınız bu cihet doğrudan doğruya kâri'in samimiyetine bağlıdır. Samimiyet samimiyeti tevlîd eder, vecizesi bilhassa âsâr-ı san'at muvâcehesinde kevki-i darsını bulur. Bir şairin ber-veche peşin samimiyetini kabul etmezseniz, yukarıda arz ettiğim gibi, o şairi anlayamazsınız. Hasıl ki eşyanın güzelliği onları gören gözlerdedir, şâirin samimiyeti de onu samimi hissedecek yüreklere mev'uddur. San'at o dilsiz ihtiyardır ki onu her birimiz kendi zevkimize göre söyletebiliriz. San'atkâr mıyız, bir bakıma her diğerimiz yalan ve ve bir nazara göre de hepsi doğrudur. İsterseniz Fuzûlî'yi bile adem-i samimiyetle itham ve bu da'vânızı isbat edebilirsiniz. Bu mümkün, fakat gayr-i câizdir, zira bediiyât havzasına dahil olunca hakikat gibi samimiyet de manasını değiştirir. Müsadenizle size bir san'atta adem-i samimiyet "misali arz edeyim: Milâdın ikinci asrında Rodos adası şâyân-ı istiğrâb örfî idâreye sahne olmuştu; gerek hâkimlerin ve gerek şüc'ân-ı ricâlin her biri nâmına bir heykel rekzolunuyordu. Bittabi bir gün geldi ki bir taraftan mermer ve tunç kalabalığı adanın sokaklarını sıktı , diğer taraftan memleketin istitâ'at-ı maliyesini ezdi. O zaman bu iki mahzura meydan vermeksizin örfe riâyet çaresini arayarak şuna karar verdiler: Bundan sonra yeniden heykel dikilmeyecek, ancak kıdem sırasıyla eski heykellerde ki isimler hakkedilerek yerlerine yeni hükkâmın ve yeni ricâl-i şecîanın isimleri

yazılacak... Bundan tevvellüd eden masharalıkları kolaylıkla tasavvur edebilirsiniz: Ak sakallı bir hakimin heykeli altına genç ve mert bir cesurun adı, yahut çiroz gibi kuru bir adam heykelinin altına fiçı kadar şişman bir hakimin adı yazıldı; ve "Karizostomus" isminde hâne-berdûş bir feylesof tesadüfen Rodos'a */4/* uğrayıp da şedîd bir muâhaza ile gülünçlüğünü teşhir edinceye kadar bu adem-i samimiyet devam etti... Tasrîha hâcet görmüyorum ki san'atta samimiyetsizlik her zaman bâriz olmaz. Meselâ vuzuhsuzluk yahut manasızlık da eğer acizden mütevellid değillerse, şüphesiz adem-i samimiyet âsârıdır; hatta bu hususta ince eleyip sık dokuyanlar mevzu'a tamamiyle intibak etmeyen makalâtta bile bir samimiyetsizlik bulunduğunu iddia ediyorlar. Evet, bütün bunları salâhiyetdâr zevâtın kitaplarında vaktiyle okudum, biliyorum. Lakin zât-ı edîbâneniz gibi sırf şahsî intibâına istinâd ile samimiyet mes'elesini hasm ve fasl eden bir müntekid -i asrî ye henüz rast gelmedim. Siz zımnen: "Bu gayr-i samimidir, çünkü ben gayr-i samimi hissediyorum!" demiş oluyorsunuz; bu kıyâs-ı matvîye'l-sugrânın istinâdgâhı: "Benim her gayr-i samimi hissettiğim gayr-i samimidir." kaziyyesi olmak lâzım gelir ki bunu bendeniz biraz vâhî gibi bulduğumu ketmedemeyeceğim.

Hazır söz açılmışken biraz da his ve fikir bahsine dair görüşebiliriz: Azizim Habib Bey, sizin şiirden aradığınız heyecanı şimdilik yalnız mûsıkî verebilir; zira tabiriniz vechile "Lâyemût olan duymak ve duyurmak" ancak mûsıkî mevzû-ı bahs olunca muvaffakiyetin iki serhaddini teşkîl eder. O da fikrî heyecanları tebliğde kâsırdır. Bilirsiniz ki bedîiyâtta heyecan ta'biri behemahal yürek oynatan bir âmil demek değildir.

San'at sahasında heyecan biz o hisse diyoruz ki rûhumuza geniş hülya kapıları açar. Hayli zaman önce bir üstâd-ı edibimiz: "En güzel eserler insanı düşündürenlerdir." demişti ve itikadımca doğrudur. San'at, mantık yahut hendese değilse de, mütemâdiyen helecân veren bir iksir de değildir. San'atta fikir, şüphe yok ki, tatsız ve yâbis gelir; yalnız his de boşluğu ile yormakta gecikmez... Shakespeare'in şehkârları: İşte bence hakiki şiirin en yüksek ve en mükemmel nümûneleri... Onlarda his ve fikrin hisselerini hemen hemen bir âheng-i mûsıkî teşkil edecek nisbet-i mevzûnede bulursunuz. Alelâde her fânî kendi yazısında bu muvâzeneyi temin edemezse de, velev nisbetleri mütefâvet olsun, eserlerini biraz his ile biraz fikirden

terkibe mecburdur. Hayatın yübûset-i kâmilesi içinde zekâ akîm kalır, hatta felsefe ve hata riyâziyât mevzû-ı bahs olsa bile. İnsan hissiz bir zekâ kalmak için evvelâ cildinden soyunmalı ve sonra da bütün garîzelerinden boşanmalı... Bendenizin yazılarında fikir hissesi kalbin hissesini belirsiz bırakacak kadar gâlib olabilir. Bundan dolayı nefsimi tağyire hak veya lüzum hissetmedim. Evvelce de itiraf ettim ya bendeniz dimâgımın kapısını çalan her sânihaya evvel-be-evvel: "Dur!" derim ve hüviyetini adam akıllı tesbit etmedikçe mâdde-i sincâbiyyeme kabul etmem ki yazıma girebilsin. Ben dest-gâhı önünde san'atkârın dimâğı halecanla bulanmağa gelmez, kanaatindeyim. Hissiyâtın galeyânı eğer bir manzara-i bediiyye almak istiyorsa, diyorum ki, fikrin, rükûdeti ile muhât ve mahzûz olmalıdır. Mi'râc-ı şiir için bırak ilhama binelim: Fakat saçlarımız ateş püsküren benliğimizin kuyruğuna bağlı olmasın ve alevler içinde kamaşan gözlerimiz yuları elimizden kaçırtmasın! Altı sene rûhiyât okutmuş bir zata öğretecek değilim ki heyecanımızı irademezle zabt etmedikçe ona göre matbû bir şek-i tebliğ veremeyiz; ifademiz şekilsiz ve hatta çok kere dilsiz kalır. Kendi manzûme-i a'sâbımızda âhenk olmazsa terânemiz nasıl âhenkdâr olacak? Hakiki şâiri her şey müteessir eder; fakat hiç bir şeyle zekâsı sarsılmaz. Ruhta ölü kalmış ve doğamamış şiirlerin hemen hepsi birer âriza-i infiâliyyenin kurbanlarıdır. Kalp ancak zekânın sâha-i şühûduna doğurur ve zekâdır ki, kalbin yavrusunu dünyaya getirir ve dünyaya getirirken olabilir ki kendi şekl-i meşîmesini yavruya tab ederek ona saf bir zâde-i fikir manzarası versin.

Biliriz ki eski şairlerde bize his gibi görünen mazmunların hemen kâfesi fikirdir ve hepsini zekâ idâre etmiştir. Şu kadar var ki veznin kanatları üstünde aldıkları hisse-i mûsıkî o fikirleri bize his gibi gösterir. Dokunduğu güfteyi his yüksekliğine çıkarmak mûsıkînin bin bir sihrinden biridir.

Ziyâ Paşa'nın meşhûr:

Bî-baht olanın bağına bir katresi düşmez
Bârân yerine dürr -ü- güher yağsa semâdan

Beytini bestelenmiş dinlerken muallak bir fikr-i mahz olduğunu kim hissediyor? Bir mutâd nesir bize daha ziyâde fikir mâhiyetinde ve nazım bilakis his hey'etinde görünür; zira nazım biraz bestelenmiş bir nesirdir. Onun için meselâ Fuzûlî'nin "Hattâ yelcü'l-cümle fi semmi'l-hayati" âyetine yelc kasdiyle yazdığı:

Bu gamlar kim benim vardır ba'îrin başına konsa
Çıkar kâfir Cehennem'den güler ehl-i azâb oynar

beytini bile bir hisse tercümân gibi görürüz.

Kâmilen fikir tanıdığımız Felâtun, bütün erbâb-ı selâhiyetin şehâdet-i müşterekesiyle muhakkatır ki, Homeros kadar şairdi; fakat vezin ve mûsıkî fikdânı ondaki fikirleri bize his gibi göstermiyor.

Fransa'nın 17. Asrını alınız Bouvalau gibi Racine de kâmilen fikirdir; Pascal ile farkları vezin ve kafiye sayesinde fikirlerini his manzarasına nakletmiş olmalarındadır.

Demek isterim ki insan dimağında his ve fikir biribirinden ayrılmayacakları gibi onları edebiyatta biribirinden ayırmak teşebbüsü de aldanmağa müncer olur. Bineanaleyh bu nokta üzerinde temdîd-i münâkaşa akîm kalır.

Gelelim tamamiyle dil-hâhım hilâfina olarak sizi müteessir eden şahsiyât bahsine: Evvelâ bendeniz "Yazılanın kıymetinden ziyâde yazanın ahlâk-ı kıymetini düşünmüşsünüz!" demedim. Ben: "Edebiyat ile hâric-i ez-edebiyat-ı ahvâl ve mesâili mezcetmekte mahzur görmüyorsunuz." demiştim. Dikkat buyurunuz, "ahlâk" değil "hâric-i ez-edebiyat" diyorum. Bu "hâric-i ez-edebiyat" lehte ve aleyhte olabilir, fakat kanaatime göre tarih-i edebiyatta yeri yoktur. İki misâl ile izâh edeyim: meselâ merhum Nazif'in Malta'dan bilmem kime lâyıksız niyâz-nâmeler gönderdiğini, yine meselâ Tevfik Fikret'in sultânî müdîrîyetinden istifasını an'ane ile kayda lüzum görmüşsünüz. Bunlar fikrimce bir müntekid ve bir müverrih-i edebiyât için lüzumsuzu iltizâmdır. Bu tafsilât ile ikisinin de hangi eserleri aydınlanmış oldu? Sultânî müdiriyetinden Fikret hiç istifa etmemiş yahut başka surette istifa etmiş olsaydı

san'atkârlığı artacak yahut şairliği eksilecek mi idi? Nazif Malta'dan hiç kimseye mektup göndermemiş olsa daha kuvvetli nâsir yâhut daha beceriksiz nâzım mı diyecektiniz?... Hayır, hayır, o halde bütün böyle tafsilât "hâric-i ez-edebiyat "ünvânı /5/ altına girer. İhtimâl derseniz ki: "Bunları o muharrirlerin hasletlerini lâyıkıyla tesbit için ihtiyar ettim!" Fakat bir adamın hasâil-i müstesnâ vaziyetlerde iltizâm ettiği müstesnâ hareketlerinden değil, ef'âl ve ahvâl-i mu'tâdesinden istihrâc olunur. Ve illâ müstesnâ-yı kâide ittihâz etmiş olursunuz ki bunun sakatlığını zât-ı âlîniz gibi eski bir müderris-i rûhiyâta şerh etmek abestir. Her halde böyle "hâric-i ez-edebiyat" ef'âli zikretmek intikâdı tevhîn eder ve bunun için vâcibü-l'ictinâbdır.

Sâniyen kitabınız kâr'inize o intibâı veriyor ki tetebbuâtınızı müstemren-i rükûdet-i matlûbe içinde icrâ etmemişsiniz; mevzularınıza nadiren çıplak gözlerle ve daha ziyâde muka'ar yahut muhaddeb bir adese ile bakmışsınız. Ekserinizde alelekser bir fasl-ı efrâtı bir fasl-ı tefrît ta'kîp ediyor ve hey'et-i mecmûa bir muhârebenin esnâ-yı cereyânında zabtedilmiş bir müsâdemeyi hatırlatıyor. Ah, ne olurdu, bütün edebiyatımızı meselâ Sadullah Paşa merhumu mütâla'a ederken ittihâz ettiğiniz bürûdet-i zekâ ile ihâta etseydiniz... Belki aldanıyorum, fakat bana öyle geldi ki çok kere hükmünüzü heyecânınıza kaptırmışsınız. İnsana heyecân nefsü'l-emrin yüzünü değil, ancak maskesini gösterir, zira mübâlağa ile tahrif onun lâzım-ı gayr-i mefârifidir. Bendenizce âsârı ile birlikte bir muharriri karşınıza alınca râkid bir endîşe-i tahkîk içinde nefsinize irâd edeceğiniz bir silsile-i es'ele vardı: Bunları ibdâ eden zât lisânını biliyor mu? Dimâğında bir sermâye- i irfân, dürüst bir şîme-i tefekkür, kıymetli melekeler ve nihayet isti'dâd-ı ibdâ var mı? Esrâr-ı san'ata âşinâ yahut bîgâne midir? Kalbinin ve zekâsının mertebe-i semâhatı ve kevhibe-i üslûptan kaleminin hissesi nedir? Edebiyatımıza ne kadar fikir, hayal, yeni yeni san'at cilvesi ve güzellik ihdâ etti? Hangi nev teşebbüsât-ı kalemiyyesinde muvaffak oluyor? O zât kimdir, san'atta nazariyât-ı hususiyyesi ve bir felsefe-i bediiyyesisi var mıdır?... Sizin gibi kıymetli bir müntekidin her sahifesinde bunların cevabını bulmak isterdim. Aldanmış olmak ihtimalimi bir kere daha itiraf ederek intikâd-nâmelerinizdenaldığım intibâı arz edeyim: Sizin ekser muharririmiz hakkında velev çok tefekkürden ve uzun tereddüdlerden sonra olsun verilmiş kararlarınız var; Meselâ Nâci lisânımızda ıslâhât-ı mühimme icrâ etmiş mükemmel bir muallimdir, Fikret merhum çok san'atkâr, fakat az şâirdir, Halid

Ziya Bey iyi romancı, lâkin fenâ nâsirdir, Mehmed Akif Muallim Naci'nin bir mütemmimidir, ilâ âhire, bir kere bu hükümleri verdikten sonra artık bütün cehdiniz onları te'yide masrûf oluyor. Fransızların "préjugé" dedikleri böyle hükümlere eslâfimız "ahkâm-ı i'tibâriyye" derlerdi ki erbâb-ı tahkiki tegallît ettikleri mücerreb olduğu için müntekidlerin şiddetle ictinâb etmeleri icab eder. Bir hükm-i i'tibârîye tâbi olunca insan bittabi âfâkî bir nazarla nefsü-l'emri ihâta edemez; o hükümle teâruz edecek ahvâlden teâmî mecburiyetinde kalır. Naci'ye mükemmel bir lisan muallimi dedikten sonra "Lugat"ında hatta Türkî-i mu'arreb bile olmayan "telaş" kelimesinin "aslı telâşî"dir, diyerek Arabçaya mal edilivermesini bizzarure görmemezliğe geleceksiniz; bunun gibi gürültü manasına halis Türkçe "şamata" kelimesini "şemâte" şekline vaz ile Arabî demesini fark etmemiş görüneceksiniz; gerek edevât ve gerek ıstılahât-ı edebiyye bahislerindeki bin bir noksanı da böylece dâmen-i müsâmahanız altında mestur kalacak Ve yine bunlar gibi "Naci basit yazardı, zamanımızın üslûbunu sezmişti." dedikten sonra meselâ "Kuyruk mütemadiyen oynuyordu." Demek için "Kuzu" manzumesinde: "Dünbâle ise hemîşe cünbân." Dediği bi'l-iltizâm unutulacak ve bilhassa "hemîşe" kelimesinin "lâ-yenkatı" manasına isti'malindeki sakatlığı hiç hatıra getirilmeyecek ve bilakis "tasarruf-ı Osmânî" hakkında bahsetmesine büyük bir kıymet verilecek, güyâ bu hak ondan evvel ma'lûm değilmiş ve güyâ eslâfimız bu hakkı tasarruf etmemişler... İşte ahkâm-ı i'tirâfiyye fikri böyle mecburiyetlere sevk eder. Diğer cihetten yine bana öyle geldi ki her birimiz hakkında komşularımızı, akrabamızı, dostlarımızı veya düşmanlarımızı istintâk ederek edinilmiş fikirleriniz var. Meselâ bendeniz için feylesof-ı mazlûm gibi sebâtsız zehâbına düşmeniz, şüphe yok öyle edinilmiş bir fikrin neticesidir. Halbuki intikâda layık gördüğünüz bir muharriri doğru öğrenmek için hakkındaki kîl ve kâllerin hepsine kulaklarınızı tıkamak lâzımdı ve yalnız âsârını dinlemeli idiniz. Zira hakikati tahrifte ancak eserlerinin hiç bir menfiiyyeti mutasavvur değildir; ve ancak eserlerinden çıkaracağınız hüküm istinât etmemiş olur. Rûhunu anlatmak itibariyle şairin ibdâ'âtı hayatından bile daha doğru söyler. Ben bir şâirin a'mâli ile neşîdeleri arasında beynûnet görürsem neşîdelerine inanır ve a'mâlini tekzîb ederim; kanaatime göre şâirin yazıları ruhunun hakiki sesleri ve gizli hayatının şâhitleridir. Chakespeare gibi şiirinin hayatına hayatını feda etmiş şairler vardır ve öyleleri hatta hataları için bile cem'iyet-i muhîta'ya i'tizâr etmezler, onlarca ancak af dilemektir ki nâ-kâbil-i aftır.

Elhasıl, azizim Habib Bey, şairde şairden başka bir hüviyet aramak lüzumsuz ve faidesiz bir yorgunluktur. Onun için intikâd-ı edebîyi "hâric-i ez-edebiyat" daima cüz'ü küllü bulandırır ve hiç bir menfaat te'min etmez.

İlim ve cehil mes'elesine gelince: Biz, san'at rehberleri, ma'lûmâttan az veya çok hissedâr olabiliriz; beis yoktur, zira hakikat satıcı değiliz ve eserlerimiz "huz mâ safâ dağ mâ keder" şartıyla ortaya çıkar. Fakat siz, Habib Beyefendi, siz müntekid ve müverrih sıfatıyla âlim olmaya mecbursunuz. İlminizi inkâr etmeniz intikâdınızın ve tarihinizin kıymetini inkâr etmeniz olur ki bu da sarih bir gufrân-ı ni'mettir. Zira müntekid biraz "muallim-i üdebâ"dır; büyük edebî cereyanlarda en müessir en müessir avâmilden biri intikâd olduğunu bilmez değilsiniz, */6/* bu kuvvet ilimsiz kesbedilebilir mi? "Ernest Rénan" hakk-ı intikâdı yalnız âlimlere tahsis ediyor ve âlim olmadıyı büyük ve kuvvetli bir hâsse-i bediiyyeye bediiyyeye mâlik olsalar da takdirlerinde isâbet edemeyecekleri fikrindedir. "Meselâ: Edvâr-ı sâlife ve akvâm-ı ibtidâiyyeyi tanımaksızın Homeros'u nasıl anlayacak ve nasıl tanıtacaaksınız?" diyor. Müntekidin lisaniyâta, tarihe, atikiyâta, bediiyâta ve felsefiyâta vukufunu ve beyhûdelikten kurtulmak için intikâdın behemahaal ulûm-ı mütenevviaya istinâdını istiyor. Filhakika müntekidin âlem-i efkârı her istikâmette katetmiş ve san'atın her türlü tecelliyatını anlamış olması lüzumu nâ-kâbil-i inkârdır. Hatta müteveffa Emile Fake bu kadarla da kanaat etmeyerek: "Âsâr-ı san'atı anlamak için zekânın kifâyetine inanmak bir hatadır, o hususta muvaffakiyet bir meleke-i ibdâ mübeddiine ve bir nebze dehâ-yı sar'atkârâneye tevakkuf eder." Diyor. Bunun için sevk-i mahviyetle inkârınıza rağmen sizi çok ma'lûmatlı ve hem de hiç olmazsa "bir nebze de dehâ-yı san'atkârâneye" malik telâkki edeceğim ki müntekid tanıyabileyim.

Bâkî kemâl-i ihlâs ile hürmetlerim efendim.

Kartaltepe 1927

Cenâb Şehâbeddîn

(nr. 6, 15 Mart 1927, s. 2-6)

NEF'î'NİN GAZELLERİ

/ 10 / Nedim bir kasidesinde:

Nef'î vâdi-i kasîdede sühan pervâzdır
Olamaz amma gazelde Bâkî ve Yahyâ gibi

Demiş, bundan sonra Nef'î'den bahsedenler hemen aynı fikri tekrarlamış, nihayet zamanımızda bile "Nef'î kaside yazmada emsalsizdir, fakat gazellerinde muvaffak olamamıştır." Yahut "Gazelleri ikinci derecededir." Bir hakikat mahiyetini almıştır. Halbuki bu büyük şairin gazelleri kuvvet ve mahâretçe kasidelerinden asla aşağı kalmaz.

Goustave Le Bon'un çok tekrar ettiği bir iddiası vardır, der ki: "İnsanlardan çoğunun şahsi fikirleri yoktur. Bunlar kendilerine telkin edilen mülahazaları benimserler." Nef'î'nin koskoca divanı ortada dururken, Nedim'in her nasılsa bir kasidesine sıkıştırdığı gelişi güzel bir fikrin asırlardan beri hâkim oluşunu ancak Fransız mütefekkirinin şu iddiası izah edebilir. Nef'î kasidelerinde emsalsizdir, fakat gazellerinde "Bâkî"den aşağı kalmamış, hele Yahyâ efendiden daha güzel parçalar kaleme almıştır. İşte iki gazeli:

Meyhâne-i nâz olmuş o çeşm-i siyeh-i mest
Her gû kûşe-i pür-fitnesi bir hâb-geh-i mest
Çeşmiyle çeker gamzesi peymâne-i nâzı
Aşup cihân olsa nola her nigeh-i mest
Bezm-i Cem'e revnak veremez olmayıcak tâ
Çârûb-der-i mey-gede-i pür-küleh-i mest
Almış ele Rüstem gibi şemşîrini gamze

Olmuş ana müjgânları saf saf sipeh-i mest
Mest-âne niyâz eylese Nef'î nola yâre
Ma'zûr-ı kirâm-ı ukalâdır güneh-i mest

***

Yazanlar peyker-i destimde bir peymâne yazmışlar
Görüp mest-i mey-i aşk olduğum mest-âne yazmışlar
Bana teklîf-i zühd etmezdi idrâk olsa zâhidde
Yazıklar kim anı âkil beni dîvâne yazmışlar
Değildir gözlerinde sâye-i müjgânı uşşâkın
Hattın resmin beyâz-ı dîde-i giryâne yazmışlar
Benim âşık ki rüsvâlıkla tuttu şöhretim şehri
Yazanlar kıssa-i Mecnûn'u hep yabâne yazmışlar.
Nice zâhirdir ey Nef'î sözünden dildeki sûzun
Yazınca nüsha-i şi'rin kalemler yanayazmışlar

Nef'î'nin kasideleri ne kadar debdebeli, azametli ise gazelleri o kadar ince ve zariftir. Nef'î kanaatime göre pek duygulu, pek lirik bir şâirdir.

Kendisini:

Erbâb-ı gamız âşık-ı dildâde-i aşkız
Öldürse bizi gam yine âmâde-i aşkız

Diye anlatan şairin öyle gazelleri vardır ki, eğer Nedim kendinden evvel gelmiş olsaydı, "Nef'î, Nedim'i taklit ediyor." hükmünü vermekte tereddüt etmezdik:

Gamzesi mahmûr ve çeşmi nîm-mest-i hâb-ı nâz
Biribirine nezâketle eder işrâb-ı nâz
Katl-i uşşâk etmeden âr eylemezdi gamzesi
Olmasa şemşîr-i isti'nâsı ger şâdâb-ı nâz
Bir nigehle Kahramân'ı katleder Rüstem gibi

Baksan amma çeşmine bir haste-i bîtâb-ı nâz
Her nigâhı bir belâ-yı nâgehânîdir dile
Gayri dilberler gibi lazım değil esbâb-ı nâz
Kime şekvâ eylesün, bîçâre Nef'î neylesün
Gamzesi mahmûr ve çeşmi nîm-mest-i hâb-ı nâz

Nef'î'nin hemen bütün gazelleri rindâne, âşıkânedir. Bazan:

Rindân-ı harâbâtî ve mestân-ı elestiz
Mahşerde dahi câm-ı mey-i aşkile mestiz
Yok bâde için minnetimiz pîr-i mugâna
Sâkî-i mey-i vahdet ile dest-be-destiz

Gibi sözlerle sûfiyâne bir edâ gösterir, fakat hikmet-fürüşluğa tenezzül etmez, kendinden bir asır sonra yaşayan Nedim gibi hayatın gelici geçici manzaralarından ilhamlar toplar. Kışın:

Bahâr erse yine seyr-i gülistân olduğun görsem
Güzel seyreylemek uşşâka âsân olduğun görsem
Kızarsa gül gül olsa tâb-ı meyden rûyı hûbânın
Ruh-ı cânânı hem gül hem gülistan olduğun görsem

Yazın:

Mahşer olmuş sahn-ı Kâğıthâne dünya bundadır
Cennete dönmüş güzellerle temâşâ bundadır
Anmasın sûfî dahi kesrette vahdet âlemin
Yâri tenhâ avlayan uşşâk-ı şeydâ bundadır

Gibi şuh, kalenderâne gazeller yazmıştır.

/11/ Nedim'in gazelde Nef'î'ye tercih ettiği Şeyhülislâm Yahyâ Efendi, rindâne gazelleriyle şöhret bulmuş bir şâir olmakla beraber kanâatçe bu tarzda da Nef'î'ye yetişememiştir. Bu iki muâsır şâir hayli sevişmişler, "mutayyibe"lerde bulunmuşlar, hatta birbirlerine nazireler söylemişlerdir. Meselâ Nef'î şu gazeli yazmıştır:

Âh-ı feryâd ile dil her ne zaman dâd ister
Kahraman nigehi hışmile cellâd ister
Olmaz ol gamze-i cellâd gibi bir âfet
Geh ne tîğ-i müje ne hançer-i fûlâd ister
Dil ise bend, gam-ı silsile-i zülfünde
Ne doyar mihnete ne cânını âzâd ister
O sitem-kâr-ı dil-âşûb ise dildâdesini
Dâimâ bend-i belâ çekmeğe mu'tâd ister
Kimse taklîd edemez sözde sana ey Nef'î
Böyle pâkize gazel tab-ı Hudâ-dâd ister
Kimse de tab-ı Hudâ-dâd bulunmazsa eğer
Kilk-i allâme-i âlem gibi üstâd ister
Müftî-i mu'cize-perdâz ki idrâkinden
Akl-ı küll vâdi-i endîşede imdâd ister

İşte Yahyâ Efendi'nin aynı redifle kaleme aldığı gazel:

Hüsn kim gâliye ve gâzeden imdâd ister
İstemez dil anı bir hüsn Hudâ-dâd ister
Zülfü kaydında olan bağ ve baharı neyler
Seyr-i gül-zârda bir hâtır âzâd ister
Aşk-ı dâmânını elden koma kim nîl-i kemâl
Heves bî-kesel ve himmet üstâd ister
Bilmeyen farkını meyhâne ile hânkahın
Acebâ pîr-i mugândan nice irşâd ister

Divan edebiyatının tekniğine vâkıf olanlar, san'at ve zevk itibâriyle Nef'î'nin Yahyâ Efendiye (bu gazellerde de) fâik kaldığına şüphe etmezler sanırım.

*

* *

Bilvesile "Nef'î" nin katli mes'elesindeki iki rivayeti kısaca arz edeyim: Ma'lûm olduğu üzere Nef'î hicve mübtelâ idi. Hatta vaktin hükümdarı Dördüncü Murat, bunları bizzat şâire okutur, eğlenirdi. Bir gün Beşiktaş kasrında Sıhâm-ı Kazâ'yı (Şâir hicivlerine bu ünvânı vermiştir.) karıştırırken tahtın yakınına bir yıldırım düştü. Murat ürktü, mecmuayı parçaladı, Şâiri mansıbından azletti. Hiciv söylemeyeceğine dâir de yemin ettirdi. Hatta bu hâdise üzerine olacak ki, Nef'î'nin bir kasîdesinde:

Bu günden ahdım olsun kimseyi hicvetmeyim ammâ
Vereydin ger icâzet hicvederdim baht-ı nâsâzı

Beytine tesâdüf ediyoruz. İlk rivâyete göre dördüncü Murat bir müddet sonra "Bayram Paşa Hakkında bir hicviye yaz da eyleneyim!..." diye ısrâr etmiş ve şair yazınca pek beğenmiş, sadr-ı a'zamı çağırıp "Bak seni Nef'î ne güzel hicvetti!" diye manzumeyi göstermiştir. Bayram Paşa "Artık benim ahâli namusum bir paralık oldu. Bu habisin katlinden başka çare yoktur!" diye ısrar ettiği için zavallı Nef'î böyle bir süikaste uğramıştır. Bu rivayet 12. Asra kadar halkın ağzında dolaşmıştır. İkinci rivayete göre Nef'î hicviyeyi kendiliğinden yazmıştır. Hükümdar bunu haber almış "Yeni bir hicvin var mı? "diye zavallının ağzını aramış ve o da Bayram Paşa hakkındaki manzumeyi gösterince müessif netice meydâna gelmiştir. Bu rivayeti yazan "Şârih Menâr-zâde" der ki, "Müverrih Nâimâ" resmî bir vaka-nüvis olduğu için "Hicv-i vüzerâya rızâ vermek mülûke şayeste ma'nî değildir." Mütâlaasını yürüterek bunu iltizâm etmektedir. Halbuki müstebit bir hükümdâr için bâhusus Dördüncü Murat gibi binlerce adam katlettiren bir hun-rîz nazarında bir Nef'î'yi hevesine kurbân edivermek çekinilecek bir mes'ele değildir.

Nef'î saray odunluğunda boğulmuş, cesedi denize atılmıştır. (1044)

Ali Cânib

(nr. 5, 1 mart 1927, s. 10-11)

BİR SAFHA-İ MÂZî

-İlhami Peyami Safâ'ya-

/2/ Geçenlerde bir gün ziyâretine gittiğim ahbâbtan bir zât, bana yalısının penceresinden karşı sahili göstererek:

—Boğaziçi öldü! dedi.

Bu hakîkati biraz ben de biliyorum ve için için elem duyuyorum. Lâkin, dostumun böyle acı acı, katı katı bunu teyid etmesi gönlümde, birden bire derin bir yara açtı ve bu yaranın fethasından, yığınla hatırat fışkırdı.

Ah, Boğaziçi! Ab-ı vecd-i meh-i penâh ve menba-ı ilhâm olan mübârek yer! Bazı kitaplarda tarif olunan cennet bahçelerini andıran kıyılarında benim ne mes'ud demlerim geçti! Yüksek ve dik dağların zirvesine varıp da geriye nazar ettiği vakit gördüğü uçurumdan ürken yolcu gibi, o demleri göz önüne getirdikçe başım dönüyor; içimde bir boşluk, kendimde bir hiçlik hissediyorum.

Ne olurdu insanlara her gün dünü arattıran yed-i kudret, hiç olmazsa uzak mazîleri hafizalardan silse idi de çektiğimiz bin bir ızdıraba bir de tahassür denilen elem takatsız munzâm olmasa idi!

İşte yine kendimi sarı denecek derecede açık kumral, uzun saçlarımla, çocukça emellerle dolup küsmeden taşmak isteyen genç kalbimle, Boğaz'ın kâh mavi, kâh yeşil sakin sularına ma'kes olan güleç gözlerimle İstinye'deki yalımızın bahçesinde görüyorum.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Mevsim, bahar ile yaz arası. Ilık bir rüzgar karşı tepelerden buram buram yonca ve kekik kokusu getirip serpiyor: Deniz üstünde, kıştan kalma avâre kar parçaları gibi tek tük martılar uçuşuyor; o vakit bana dev gibi görünen fakat bugünkülere kıyasen bir sandaldan farkı olmayan bir posta vapuru, arkasına bir iki balıkçı kayığı takmış, muttarit bir pervane gürültüsüyle, suları yara yara, köpürte köpürte Karadeniz'e doğru gidiyor.

Bu manzara karşısında, saatlerce bakakaldığım olurdu. Acaba onları hafizama iyice nakşedip bu gün müteellim olmak için mi?...

Evet bir yaz günü. Pek iyi hatırlıyorum ben bahçedeki oyunumu bırakıp, bir aralık içeriye giriyorum. Babam, babacığım orada. Daima mağmum çehresinde hazin bir tebessümle, misafirlerine bir şeyler anlatıyor.

Söyledikleri benim için bir muamma, fakat küçücük zihnim bu muammaların halline çabalıyor. Anlıyorum ki şiirden, güzel şeylerden bahsediyorlar.

Misafirlere bakıyorum: Birisi genç ablak yüzlü, ince kara bıyıklı, sırtındaki redingotun göğsünü üstâdın huzurunda sımsıkı iliklemiş, ellerini kavuşturmuş, ayaklarını oturduğu iskemlenin altına doğru bükmüş öyle oturuyor ve şeyhinin vaazını dinleyen çok saf bir mümin gibi, babamın dudaklarından dökülen sözleri içer gibi dinliyor.

Bu genci tanıyorum. O, birazdan mübâheseye fasıla verilince redingotunun altından çıkaracağı bir kamış parçasından beni bile hüngür hüngür ağlatan yanık feryatlar koparacak.

İşte, babam, kısa bir vakfe-i sükûttan sonra ona doğrudan doğruya hitap ediyor:

— Rahmi Bey, oğlum yeni bir şeyler var mı?

— Üstadım! Sizin "Gül hazin..."e bir beste yaptım. Bilmem takdir buyurur musunuz?

Kamış düdük çıkıyor... Gencin dudaklarına temas eder etmez, lâhutî nağmeler, hazin zemzemeler biri birini vülâ ederek yayılıyor; huşu ile dinleyenlerin gözlerinde nemli pırıltılar peyda oluyor. Hele nakarat: "Geldi amma neyleyim sensiz baharın şevki yok" âvâze-i tahsîrine o kadar uygun olmuş ki babamın nazarları büsbütün nemleniyor. Zavallı babacığım! O dakikada ben bile yaralı kalbinin kanadığını hissediyorum.

/3/ Musikî susuyor...

— Nasıl Tevfik?... Güzel değil mi?...

Üstadın bu iltifatkâr hitabına, bestekâr vakûr ve müeddib bir sükût ile mukabele ederken, doğrudan doğruya muhatap olan Tevfik cevap veriyor:

— Çok güzel!

Fakat, bir zaman sonra ismine "Fikret" mahlâsını tardif edecek olan bu muhatab, cevabında samimi değildir. Çok sevdiği, çok hürmet ettiği üstâdının deminden nazarlarında haz ve memnuniyet sezdiği için, kendi ruhuna yabancı gelen bu şark nağmelerini mecburiyetle senâ ediyor.

Onun daha o tarihte bile, isyankâr tab'ına munis gelen musikî, şarkın mağmûm, muzdarip niğmâtı değil, "Wagner"in, "Beethoven"in haşin, fırtınalı musikisidir.

Bunun böyle olduğunu bilen babam, onun hatırı için:

— Çok güzel!

Demesini gülmeye vesile ittihaz ediyor... Üstad ile tilmîz birbirlerini anladıklarından birkaç dakika gülüşüyorlar. Sonra, mecliste hazır bulunan üçüncü şahıs, Rahmi'ye takdirâtını ibzâle başlıyor.

Bu simâyı da çok iyi hatırlıyorum. Çok genç çehresi ihtimâl ki onu vaktinden evvel solduran katil illetin verdiği balmumu rengini saklamak için sarı, yumuşak bir sakalla çevrilmiş... İçinde yakın bir âtîde zevâle mahkûm emeller yaşayan, açık mavi gözler... Nahîf bir vücût. Nezih ve asil bir bakış...

Bu zatın sesinde, dinleyenleri müteesir, müteellim eden garip ve hüzn-âver bir ihtizâz var. Söylerken âdeta kendi istikbâline, husûl bulmayacak emellerine ağlıyor gibi.

Zavallı Safa!

Ben onu hep bu mahzûn sima ile hatırlar, hep o ağlamalı sesin müessir ihtizâzını duyarım.

Sivas'taki menfâsına gidinceye kadar evimizin en muhterem, en sevimli ve sevgili bir müdâvimi olan bu hassas şâirin aramızdan kayboluşu gençliğimin ilk ciddi elemini tevlîd etmişti. Zamanla teaddüd eden kalp yaralarım açılıp sızladıkça gözlerimin önünde resm-i geçit yapan afîl sevgililerimin içinde o da vardır.

Sade o mu?... Biraz evvel kendilerinden bahsettiğim zevât: Babam, Rahmi, Fikret... Daha böyle niceleri, hep birer ikişer göçüp gittikten, etrafında bir daha doldurulmaz derin ve korkunç bir boşluk bıraktıktan sonra, Boğaziçi ölmesin mi?...

Her iki sahilin de sağlı sollu, yok olan nice saadet yuvalarının yerinde tesis eden kömür depolarının simsiyah yığınları, o bir daha avdet etmeyecek mesût demlerin mâtemini işaret ediyor...

-Lâleli 12 Kânûnisânî 1927-

Recâî-zâde

Ercüment EKREM

(nr. 2, 15 Kânûnisânî 1927, s. 2-3)

HÜMÂ-PERVÂZ

/4/ Babamın âşinâlarından bir Arif Bey vardı.

Bu adam kimdi? Neciydi? Bilmem. Fakat bize gelir, gider... Bazan yalıda misafir kalır, akordsuz sesiyle şarkı okur, arada sırada bir fikra anlatır, meclisi güldürürdü. Bu zatın kalıbını, kıyafetini şimdi göz önüne getirdiğim zaman; kır sakalı, kulaktan takma gözlüğü, samur kürklü paltosu ile ya bir mutasarrıf ma'zûlü, ya bir mektupçu eskisi olduğunu tahmin ediyorum. O, hakikatte belki bunların hiç birisi değildi. Belki ufak bir memur,mesela serasker kapısında mümeyyiz, Defter-Hâne-i Hakânî'de bir kâtipti... Lâkin ne de olsa bence ehemmiyeti yoktur. Zira Arif bey'i bu kadar yıl hayalimde yaşatan onun resmî sıfatı değil, bastonudur ki hiç de elinden düşmezdi.

Bu öyle zannettiğiniz gibi musanna, fildişi, yâhut gümüş saplı bir baston değil, dümdüz bir değnekti. Böyle olmakla beraber o değneğin bir tarihi vardı ki, bir yağmurlu günde, su damlaları denizde iri iri kabarcıklar yaparken, Arif Bey'in bizzat ağzından dinlemiştim:

Vaktiyle Sultan Abdülaziz kızamık hastalığına tutulmuş. O zaman Mısır valisi olan İsmail Paşa, metbû'unun hatırını sordurmak için İstanbul'a bir hey'et ve bu hey'et marifetiyle bir de hediye göndermiş. Bu hediye, yandan çarklı, çok süslü, tahta aksamı kıymetli ağaçlardan yapılmış, "Hümâ-pervâz" adlı bir vapurmuş. İlkin bu hediye Abdülaziz'in memnuniyetini celb olmuş. Bilâhare herze-vekîlin biri:

—Kızamık olan çocukların gemi ile hatırlarını sormak beyne'n-nâs an'ânedendir. Mısır valisi, efendimizi çocuk yerine koymak diler ki Tersâne-i Hümâyûn lebâleb dolu iken böyle vapur gönderir?

Der demez, padişah o ana değin Saray pişgâhında lenger-endâz olan Hümâpervâz'ı:

—Gözüm görmesin, diye Haliç'e sürer.

Zavallı Hümâpervâz, bir eyyâm, menfâsında bağlı durur... Kimse yüzüne bakmaz O sırada da Kadıköyü'nde oturan bazı zımmî kodamanlar: kuyumcu başılar, Muratoğulları, Küçeoğulları, hâsıl-ı kelâm o sefih padişahın isrâfina hizmet eden sarrafân zümresi, sabah akşam İstanbul'a piyade kayıklarla gidip gelir, dünyanın zahmetini çekerlermiş. Hasköy'de resen-bend bu küçük vapur, içlerinden birinin aklına gelir; arkadaşlarıyla müşâvere eder, onlar da münâsip görürler. Derhal bir muhzar kaleme alıp, kezâlik Kadıköyü'nde şeref mukîm ser-asker-i zafer-peyker ve cihan ser-askeri lakabıyla ma'rûf Rızâ Paşa vedâatıyla hünkâra arz ettirirler. Bunda: "Rükûb-ı hümâyûn cenâb-ı mülûk-ânelerine lâyık olmayıp elyevm tersane pişgâhında palamar-bend olan Hümâpervâz sefinesinin Haydarpaşa ve Kadıköy semtlerinde mukîm teb'a-i sâdıka-i şâhânelerinin âsitâne-i sa'âdete müreffehen azîmet ve avdetlerine tahsis kılınması ve lazım gelenlere ferman buyurulmak sûretiyle isticlâb-ı da'vâta ez-ser-nev-i vesile-i hüsne ihdârına müsâde buyurulması..." istid'â edilmekte olduğundan, Abdülaziz'in nasılsa bir iyi zamanına rast gelir, vapuru müsted'îlere bağışlar.

Yine bizim Arif Bey'den Rivayet: Vapura, tersaneden mütekâid, ihtiyar bir kaptan başlar. Her akşam saat alaturka on buçuk sularında "Hümâ-pervâz" tornistan tertibatı olmadığından, İstanbul'dan hareketle, başını Kadıköy istikametine çevirebilmek için yelken açar, Kâğıthane'den esen rüzgarı beklermiş. Bir saatte Kadıköyü'e gider, bir saatte de gelirmiş. Günde bir sefer yapar; kömürü, levazımı, mürettebatın aylığı harîfâne ile te'min olunurmuş.

İşte, "Seyr-i Sefâin" vapurlarının bu ağababası böyle bir eyyâm işlemiş. Günün birinde Kâğıthâne rüzgârı da onu yerinden kımıldatmaz olmuş. O zaman gemiyi

çürüklüğe çekip dağıtmışlar. Ahşap kısmı kapanın elinde kalmış. Pelesenkten bir kapı pervazı da bizim Arif beye düşmüş; o da onu çektirip baston yaptırmış, kullanıyordu.

Bittabi "Hümâ-pervâz"a ben yetişemedim. Ancak Arif Bey'in hikâyesinden biliyorum. Yalnız bugün, hatıratımı, o hikâyeyi dinlediğim zamanlara ircâ ettiğim sırada, gözümün önüne başka bir antika vapur geldi: Bu da yandan çarklı, köhne, acel-i acâib bir vapurdu. Bu da rüzgarlı havalarda daha çabuk gitmek için yelken açardı. Üstelik bir hususiyeti daha vardı: Küpeşteleri tahta değil, katranlı muşambadan idi!

Biz bununla yaz kış, karda tipide, fırtınada her gün Ada'dan İstanbul'a gidip gelirdik.

O tarihte babam Trablusgarb'tan sıhhati muhtal olarak avdet etmişti. Tedavi için Avrupa'ya gitmeye müsade istedi, vermediler. Büyük Ada'da istirahat ve tebdil-i hava etmesine irade çıktı. Orada, Nizam tarafında bir eve yerleştik. Biz iki birader, her gün, bu muşambalı / *5* / vapurla Ada'dan mektebe inerdik...

Lâkin bu Ada yolculuğu o zaman bir âlemdi: Vapurda yolcu mevcudu kışın onbeş kişiyi geçmezdi ve bu on beş kişinin arasında câygîr olan samimiyeti ben hiç bir ailenin erkânı arasında dahi görmedim. Kâfilenin elebaşısı rahmetli Şemsi Molla Bey idi. Hoş sohbet, zeki, dost, cömert, sevimli bir adamdı. Meclise o derece hakim olmuştu ki, arzusu hilafına hareket eden kimse yoktu.

Sabahları Ada'dan kalkarken vapurun alt kamarasında "bezik "masası kurulur, çaylar pişer, bir köşede tavla, ötede pastıra oynanır, molla fikra anlatır, ötekine berikine sataşır, güle oynaya köprüye gelinirdi. Akşamları da aynı tertip avdet olunur, şu kadar ki, beziğin yerine ekseriya nadide mezelerle bezenmiş işret masası kurulurdu. Bu akşam meclislerine Sarayburnu'ndan sonra, vapurun beyaz sakallı kaptanı da iştirak eder, bazan zamanın en meşhur mukallidi Kurban Oseb yahut Muhsin merhum, kâh ayrı ayrı, kâh ikisi beraber orada hazır bulunurlardı.

İyi havada köprüden Büyük Ada'ya mesafeyi iki buçuk saatte kat ederdik. Hatta bu yevmî beş saatlik bîzâr olan Şemsi Molla'nın bir gün:

—Nerede ikâmet buyuruluyor?

Sualini irad eden birisine:

—Ada vapurunda!

Cevabını verdiği meşhurdur.

Fakat bu pusulasız, muşambalı, kazanı çimento sıvalı, Allahlık teknenin içinde, bir kere de kar tipisine tutulup denizin ortasında bir hayli bocaladıktan sonra, Yalova'ya düştüğümüze rağmen, geçirdiğim safha-i hayatı bugün tahassürle yadediyorum...

Niçin mi?... Vallahi izah edemeyeceğim... Belki adı mâzî oldu da ondan...

Ercüment Ekrem

(nr. 5, 1 Mart 1927, s. 4-5)

SERVET-İ FÜNÛNDA SANSÜR

/ 10 / Bizim için bu kâbustu. Çünkü yazdığımız şeyler en canlı , en ruhlu noktalarının gaddar bir düşmanıydı.

O haftaki nüshaya girecek yazılar salı gününe kadar dizilir, sansüre gönderilir ve çarşamba sabahı sansürden matbaaya iade olunurdu. O hafta yazısı olan arkadaşlar çarşamba sabahı sansürün ne haltlar ettiğini anlamak merakıyle mutlak idareye gelir ve Ahmed İhsan'ın Amerikan yazıhânesi üstünde veyahut bir koltuk veya kanepede bükülmüş yatan prova tomarını halecânla kapıp en derin endişelerle muâyene ederlerdi.

Bî-amân kırmızı mürekkepli kalem hemen dâimâ her sütunda zâlimâne hasarât îkâ etmiş, yukarıda söylediğim gibi, en ruhlu noktaları hunhâr bir cellatlıkla tahrip etmiş bulunurdu.

Cenâb, şûh zarâfetiyle bu sansür tahrîbâtına sığınan muharrirlerin ağzından:

— Basılan yazılarım sansürün çizmediği şeylerdir, en güzeller çizildi.

Diye latife etmeyi adet etmişti. Ama hakikaten herif yazıların en ma'nâlı noktalarını kurban etmek merakında idi.

Bazan kırmızı kalem satırları çıkarmakla iktifâ etmez, sütunlara boydan boya hücum eder, bazan bu çizdiği sütunlar üstüne "suâl" veya "te'hîr" kelimelerini de ilâve ederek makâle muharririni davet veya makalenin neşrini te'hîr etmiş olurdu.

O devirde sansür, Hıfzı Bey nâmında zâhiren tatlı, kara sakallı bir adamdı. Ara sıra matbaaya uğrayıp muharrirlerle beş on satır konuştuğu olurdu. Mübâhaselerinde latîf bir adam olan Hıfzı Bey vazifesinde bilakis gayet haşindi. Dokunaklı tek bir kelime kaçırmaz, serâyik-i şiddetinden korkuyu hayatına sindirmiş olan kırmızı kalemin cellatlığı yalnız dokunaklı şeylere inhisâr etmez,bazan rast-kelime denilecek şuursuz bir kıtal yazmaktan çekinmezdi.

Böyle çıkardığı veya te'hir ettiği yani kuşkulandığı şeyleri tekrar asla kabul ettiremezdik. Sü'âl ve te'hire işâretiyle damgaladığı yazılar için ara sıra Ahmed İhsan Bey veya biz rica için kendisine gittiğimiz olurdu. Fakat o, ne söylesek, ne yapsak câmid ve sâkin kalırdı.

* * *

Ne gibi şeyler çıkarırdı?

Biz, Servet-i Fünûncular hey'et-i mecmuamızla memleketin siyâsetine birer can düşmanıydık. Fakat bu noktaya temas edecek yazıların dâ'î olacağı vahim tehlikeler emsâl ve kûrûnunla sâbit olduğundan bu işlere dâir sık şaka etmemek en birinci i'tinâmızı teşkil ediyordu.

Hatta biz yalnız siyasetin değil, bu siyaseti tervîc ve kabul eden âdetlerin, an'anelerin ve o âdetler ve an'anelerle te'sis etmiş ahlâkın ve hayatın da düşmanıydık. Bu ahlâkı yıkmak, bu âdâtı tahrîb etmek en birinci emelimizdi. Biz kısa bir ifade ile baştan aşağı kadar bugün ancak mukaddes cumhuriyetin bahş ve temin ettiği serbest hayatın, mübeccel hukukun şeydâ bir âşıkıydık. Arzularımız hep bu, emellerimiz hep bu idi. Bunlara zıt olarak memlekette pıhtılanmış âdetlerin, an'anelerin ve bu âdetlere, an'anelere bağlı bu adamların hepsinden en kanlı bir husûmetle nefret ediyorduk.

İşte fırsat buldukça, hatta fırsat falan aramayarak rast gele her satırımızda bunlara hücum eder, hiç bir şey olmazsa zehrimizi dökmeyi bir saâdet sayardık.

Bu sansürle aramızda ebedî bir muhâsama olmuştu. Bunun için bazan galeyân eder, sansürü unutup yazı yazdığımız bile olurdu.

* * *

Benim "Siyah İnciler"deki "Zehirlerim" işte bunlardan biridir. İçinde harab olduğumuz o mütefessih saltanat hayatına karşı birikmiş bütün kinlerimi buhranlı bir günümde -Sansürden bir satırının bile geçmesi mümkün olmadığını bilerek- akûr ve müntekım yazmıştım.

Bunu Fikret'e götürdüğüm vakit acı bir tebessümle verdim. Tebessümün bu acılığına bakarak ma'nâlı ma'nâlı aldı okudu. Ben karşısında oturmuş te'sirâtını çehresinde takip ediyordum. Makale sonuna yaklaştıkça onun da yüzünde bir acılık toplandığını görüyordum. Son satırlara geldiği zaman beğendiği yazılara karşı yüzünde parlayan harâretli bir takdirle başını kaldırarak: "Çok güzel! dedi. Fakat bunu sansüre bile vermeye bile korkmalı, mazallah bir ufak jurnalle topumuzu havaya uçururlar. Ne Mehmet Rauf kalır, ne Tevfik Fikret, hatta ne de Servet-i Fünûn."

"Zehirlerim" hepimizin böyle fedaya mahkum eserlerimiz gibi elimde kaldı. "Siyah İnciler"in kitap şeklinde basılması tekarrür ettiği vakit Abdullah Zühtü "Encümen-i Teftiş ve Mu'âyene"de yani Ma'ârif Nazareti'ndeki kitap sansürü kaleminde a'zâ bulunuyordu. Kendisinin liberalliğine emin olduğumdan "Zehirlerim" müsveddesini de diğer yazılarla berabir âdetâ latife makamında kendisine verdim. O zaman maârifte memur olan Câhid merak ederek bir gün "Zehirlerim" hakkında ne düşündüğünü kendisine sormuş ve Abdullah Zühtü demiş ki: "Eğer Rauf Bey bastırmaya korkmazsa ben izin veririm." Abdullah Zühtü hakikaten "Tab'ında be'is yoktur." kaydıyle tekmil kitabı bize iade etti.

İlk anda nasılsa bir cesaretle zehirlerimi dizdirdik, hatta bastırdık. Fakat kitabın neşri günü yaklaştıkça korkumuz çoğalıyordu. Muzır bir makrûb bunu pekâ'lâ saraya jurnal edebilirdi Yazı ma'lûm olduğu üzere âdetâ alenen "Yıldız" idaresine ve bu idâre sayesinde zengin olarak şa'şa'a saçan edânîye la'net okumaktadır. Bunda yalnız o idare erkânı değil, bütün zamane zenginleri de kuşkulanacak ve galeyân edecekti. İşte bu tehlike bizi ürküterek kitap neşrolunacağı zaman "Zehirlerim"in en / *11* / coşkun tarafları kitaptan kesilerek bin beş yüz nüsha basılmış olan kitabın nüshası, yani ilk satılacak olan kısmı böyle nâkıs tevzî olundu. Kalan beş yüz nüsha emin olduğumuz dostlara verildiği gibi belki müsait bir zamana rast gelir ümidiyle saklandı. Ve filhakika hürriyetin ilânından sonra satıldı.

* * *

Sansürle bu musâra'a esnâsında bir zaman oldu ki sansür bize biz sansüre alışmış, o bizim tehlikeli günlerimizi, biz onun zayıf cihetlerini öğrenmiştik.

O aralık nisbeten daha serbest bir idareye mazhar olan Selânik'te olan Osman Tevfik Bey (Vatancı Ahmed Emin'in babası) "Mütâla'a" namiyle merkût bir risâle neşretmeye başlamıştı. Bu risâle burada basılan yazılarımıza bir intişâr vesilesi oldu. Elimizde kalmış yazıları "Mütâla'a"ya gönderiyor, Selânik'te bastırıyorduk.

Bu cümleden olarak Fikret de burada izin alamadığı veyahut veremediği bazı sert şiirlerini "Mütâla'a"da bastırmıştı. Yunan Muharebesi Osmanlı idaresinin mazhariyetiyle neticelendiği vakit Abdülhamid Hükûmeti'ne yalandan bir kuvvet ve şehâmet gelmişti. Sansür bu şehâmete istinâden çemberini biraz genişletmeye meylederek eski tazyik biraz müsait sahaya intikal etti.

Bir gün Hıfzı Bey yine Servet-i Fünûn'a gelmişti, Fikret lakırdı arasında latife makamında "Mütâla'a"da basılan şiirleri kendisine gösterdi. Hıfzı Bey de hepimiz gibi bunlar hakkında eski şiddetinin vârit olmadığını tasdîk ederek: "Bugün olsa ben de müsaade ederdim!" dedi.

Fikret bu müsaadeden hemen istifade için: "Siz müsaade buyurun, biz yine basarız..." dedi, bir musahabe-i edebiyye içinde bunları sıra ile bastırdı.

* * *

Yukarıda sansür bizim tehlikeli noktalarımızı biz onun zayıf cihetlerini öğrenmiştik, demiştim. Bu kabilden olarak bize artık ma'lûm olmuştu ki: Gazete çıktığı zaman sansür idaresi makaleleri yukarıdan aşağı tekrar okumuyor ve elinde elinde bulunan prova kâğıtlarındaki çizilmiş satırların basılıp basılmadığını muâyene ile iktifâ ediyordu.

Bu halden istifâde etmemek için biz biz olmamalıydık. O zaman buna çare arandı ve bulundu.

Bu kabilden olarak sansürün okuduğu ve dokunmadığı satırların arasına sahife tashihinde yeni cümleler ve yeni terkipler ilâve ederdik. Fakat Demokles'in kılıcı her an başımızın üstünde müteallik olduğundan çok ihtiyat ve teenni lâzımdı. Bunun için ilâvelerimiz yıldız erkânını korkutmayacak hafifçe, ahlâkî veya hayâtî cihetlere inhisâr ederlerdi.

Meselâ Fikret "Rübâb-ı Şikeste"de son mısrâında "bürehne ser-tâ-pâ" diye biten böyle bir oyun sâyesinde aynen Servet-i Fünûn'da bastırabilmişti. O zaman serâpâ çıplak bir kadından bahsetmek (Çünkü devrin ahlâkı o kadar mazbut ve mukayyiddi ki!) ahlâka karşı büyük cinayet olacağından gazete de basılamazdı. İşte Fikret burasını sansürün satırından kurtarmak için tedkîka prova kâğıdında "bürehne ser-ü-pâ" diye dizdirmiş, yani başı ayağı çıplak bir kadın sûretinde sansüre gönderip kâğıtlar tedkîkten gelince bu mısraı "bürehne ser-tâ-pâ" sûretine koymuştu.

İşte Abdülhamid sansürüne oynadığımız oyunların en zararsız bir tanesi.

Mehmed Rauf

(nr. 7, 1 Nisan 1927, s. 10-11)

AHMED HİKMET'İ NASIL TANIDIM?

/6/ İlk günlerde idi. Sonraki teklifsizlik ve samimiyet daha pek hâsıl olmadığından Servet-i Fünûn'a her gün gitmiyor ve gittiğim zamanlar çok kalmıyordum. O günlerde Cenâb ile beraber Câhid'in terk ettiği "Mekteb" risalesinde çalışıyorduk. Şimdiki ajans binasının üst katında bir odada bulunan idare hânede haftada üç dört gün buluşur, orada yazı ve tashih işlerini bitirdikten sonra beraberce Servet-i Fünûn'a giderdik.

Fikret oraya kendine mahsus galeyanla bütün dostlarını celb ve davet ediyor, erbâb-ı iktidârı toplamaya çalışıyordu. Bu sebeble o zamana kadar tanımadığımız, görmediğimiz birçok adamlara rast geliyor ve birçok kişilerle temas ediyorduk.

H. Nâzım, Ayın Nâdir gibi bilâhare edebiyatta büyük mevkiler alan zevât ile Hüseyin Sîret'i, İsmâil Safâ'yı orada bu esnalarda gördüm, tanıdım. .

*

* *

Yine bir gün Fikret'le idârehanede yalnızdık. İnce, uzun boylu ve centilmen tavırlı bir zât geldi. Bu hiç görmediğim bir sima idi. Fikret onu harâretle kanepeye oturttu, konuşmaya başladı. Ben, kenarda, yazıhânede İngilizce gazetelere bakıyordum. İki dakikalık bir muhâvereden sonra Fikret'in dostlarına hitâp ederken tatlı bir âhenk alan sesi yükseldi.

— Rauf Bey...

Başımı kaldırdım. Misâfir de teveccüh-kâr bir tebessümle bana bakıyordu.

Fikret takdim-kâr bir tavırla:

— Ahmed Hikmet Bey "Pera Palas'ta" hikâyenizi pek beğenmiş ve ondan heveslenerek bir hikâye yazmış, getirmiş, dedi.

Rûhî ve ma'nevî râbıtaların sevkiyle samîmî olmaları mukadder insanlar gibi ikimizde de bir hamle oldu. Ben şitâb ettim, o iki adım attı, uzanan ellerimiz birbiriyle kucaklaştılar.

İşte Ahmed Hikmet'le ilk tanışmamız bu suretle oldu. Kendisi Servet-i Fünûn'dan evvel birkaç ufak mecmuaya hikâyeler yazmış, o zaman bir mevcûdiyet-i edebiyye sahibi idi. Vazife itibariyle hâriciyeye devam ettiğinden idârehâneye nâdir gelir ve geldiği zaman nîm-i resmiyetle beraber bezm-i sârî ve galeyanlı şetâretimize iştirak ettiği olurdu.

Servet-i Fünûn'da birbirini takip eden hikâyeleri oldukça bir kudret gösteriyor ve umûmî takdîr-kâr olmaya sevk ediyordu.

Git gide bütün arkadaşlar gibi onunla da dostluk kuvvetlendi, Bir gece bütün Servet-i Fünûn erkânını o zaman Osmanbey'de gazinonun karşısındaki evine yemeğe çağırdı, beni birkaç defa husûsî davet etti. Samimiyeti kuvvetlendirmek için lâzım olan şeyleri yaptı.

*

* *

Hâristan ve Gülistân kitabı neşrolduğu vakit, Fikret Servet-i Fünûn'dan çekilmiş, gazeteyi Câhid üzerine almıştı. Ben o günlerde çıkan kitaplar hakkında makaleler yazmakta olduğumdan bir tâne de onun hakkında yazdım.

Hiç unutmam bu makale neşrolduğu gün matbaada üç dört arkadaş oturuyorduk. Hikmet kapıda göründü. Makalem umûmî hatlarında lehinde olmakla berâber birkaç noktada onu menun etmeyecek surette aleyhte idi. Kendisinin bunları nasıl telâkki edeceğini bilemeyerek şüphe ve tereddüt ediyordum.

İlk sözlerinden hemen anladım ki, yazdığım şeyleri hoş görmemişti. Hazır bulunanlar her vakitki gibi kahkaha ve alayla onun resmiyetini ve i'bârını izâle ve samimiyetini celb ve davete çılıştıkları halde o ciddiyetini muhafaza etti. Ve lakırdı arasında: "Canım bunu neden böyle yazdın?" demeye kadar vardı.

Dostluk simamızda peydâ olan bu hafif bulut samimi san'atkârlar arasında olması lâzım geldiği gibi pek çabuk dağıldı, o benim takdir ve hüsn-i niyyetimi anladı, ben onun bu inceliğine minnetdâr oldum. Başka her hangi muharrirler arasında ihtimâl kırgınlığa kadar varabilecek bu hâdise böyle kapandı. Samimiyetimiz bilâhere her fırsatta, hayatının bütün safhalarında vefâ ve sadâkatte devam etti. .

Bu kış başında kendisine bir gece "Millî Sahne"de rast geldim. Ankara'dan avdet etmiş İstanbul'da yerleşmişti. Kim derdi ve nasıl inanabilirdi ki o zaman bu kadar canlı, bu kadar zinde ve genç görünen bir adam bu kadar çabuk aramızdan çekilecek gidecekti?... Ah hayat bu işte ... Bir varız, bir yokuz... Tahammül etmeli.

*

* *

Ahmed Hikmet bu son günlerde o kadar takdir ve sitâyişle mevzû-ı bahsolan Türkçülük'e Galatasaray Sultânîsi'nde edebiyat hocalığını deruhte ettiği zaman meyletti. Ve bu büyük fikr-i ûlâ, yalnız Türkçemizde Arabî ve Fârisî kâidelerin tahakkümüne ânî bir isyandan peydâ oldu.

Kendisi riâyete mecbur olduğumuz bu kâideleri istemiyor, kabul etmiyor ve kaldırıp atmayı iltizâm ediyordu.

Bir gece Büyük Ada'da Halid Ziya, o ve biz, bu bahis hakkında uzun uzun münâkaşada bulunduk. Kendisi bu fikre, o kadar bütün mevcudiyetiyle bağlanmıştı ki tahammül edemiyor, taşıyor ve coşuyordu:

— Canım ne demek Allah aşkına diyordu; haydi lisanımız fakir olduğundan tıpkı Fransızların, İngilizlerin yaptığı gibi ecnebî kelimelerini alalım, kullanalım. Bu kaidelerin ne işi var? Bunlara neden mecbur oluyoruz? Fransızcada bir çok Latin

kelimeleri var, İngilizcede birçok Fransız kelimeleri olduğu gibi... Muharrirler bu kelimeleri kullanıyorlar, fakat İngilizler bu Fransızca kelimeleri Fransız sarf ve hahiv kaideleri ile değil sırf İngiliz kâidelerine göre kullanmıyorlar mı?

Bizim bu hâlimiz lisan meselesinden çıkıyor da âdetâ bir esâret oluyor, insan konuştuğu, yazdığı dile hâkim olmazsa neye hükmedebilir!

İşte bu nüvedir ki mürûr-ı zamanla ve muhtelif avârız ve şerâit te'siri altında genişlemiş, derinleşmiş, uzamış ve bugünkü bülent ve muhteşem Türk varlığının temelini teşkil eden milliyet fikrini doğurmuştur.

Bu itibarla Ahmed Hikmet sadece bir edib olmakla kalmamış, edebiyatın da fevkine yükselerek bir nev millî mürşid mevkiine çıkmıştır. Bu sebebledir ki bütün ediblerin gıbtasına lâyıktır.

Mehmed Rauf

(nr. 11, 1 Haziran 1927, s. 6)

KINA GECESİ ESERİ

/10/ Bir kitap çıktı, bir kitap ki ihtimal üç ayın içinde iki defa tab edilecek kadar bahtiyâr olmayacak, ihtimal her nev yazı molozlarını şevkle okuyup zevkle hazmedebilen kârileri memnun etmeyecek ve yine ihtimal gazetelerde "pek kıymetli edebî eser" tavsifiyle zikre şâyân görülmeyecek. Yani okunmayacak, beğenilmeyecek ve pohpohlanmayacak... Fakat ne beis var? Müellifi bütün bu yalancı şa'şaaları istihkâr edip bu avâm-pesend alkışlara beş on ince ve kıymet-şinâs takdîri tercih edecek kadar yüksek bir san'atkârdır.

Fahri Celâl'in yeni çıkan "Kına Gecesi" kitabından bahsediyorum ve bu eserin son sene zarfında çıkan kitapların hepsinden kıymetli ve san'atlı bir eser olduğunu ilân etmeyi bir vazife biliyorum.

Matbuatta bugün roman ve hikâye vadisinde o kadar savrukluk hükümrân ve zerre kadar kıymeti olmayan yazılara, hiçbir şey anlamayan adamlar o kadar rağbet ve alkış bezlediyorlar ve bu kargaşalık arasında kârilerin temiz kudretleri o kadar alçalmış bulunuyor ki buna tam muvâfik bir isim olmak üzere bugünkü edebiyata "çörçöp edebiyatı" denilmelidir.

Meselâ bir gazete Garb'ın en yavan bir muharririnin en bayağı bir eserini tefrika edecek, kârilere bunu bir işgüzarlık, bir hizmet diye göstermek için bir ay evvelden ilâna başlıyor, bu eser şöyle bir eserdir, müellifi şu kadar büyüktür, bu kadar büyüktür, ilh ilh... Yani o tefrika Türk edebiyatı için âdetâ mahz-ı ni'met addolunuyor.

Teessüfe en şâyân nokta gazeteler ve muharrirler halkın fikriyatını, rûhiyatını tevsî ve i'lâya çalışacaklarına kendileri o seviyeye iniyorlar, yani halkı daha alçaltıyorlar.

Çünkü her şey ve herkes paraya tapıyor ve san'at para için zerre-i mevcûdiyetini ettiği dakika artık san'atlıktan çıkıp hokkabazlık olur ve kıymet rezâlete döner.

Bu sebebledir ki bugün bütün gazetelerde, hatta büyük imzalarla basılan tefrikalardan neşrolunan kitaplara kadar her şey, bir gazetenin bir gün zarifâne olarak "Nasıl Edebiyat" diye tavsif ettiği hufreye yuvarlandı.

Bütün kudret, halkın merâkını celp edip eserini okutmak için garip mevzular bulmaya, yahut ibtidâî kârilerin basit ve yavan zevklerini tahrik etmeye inhisâr ediyor.

*

* *

İşte böyle mağşûş bir zamanda kıymetli eserini bize verdiğinden dolayı Fahri Celâl cidden teşekküre lâyıktır.

Bu muharrir öteki meslek arkadaşları gibi âdî reklâmlara, kolay iltifatlara muhtaç görünmeyen bir san'atkâr gururuyla ve mahviyetli bir vakarla nâdiren yazıp, nâdiren bastırdığı hikâyelerini bu kitapta toplamış. Bunların hepsinde cidden ince ve cidden de san'atkârâne bir zevk, derin ve mû-şikâf bir tedkîk ve müşâhede kudreti, pek yüksek bir derecede hâdisâtı kavrayıcı bir nazarla görmek ve işitmek hassası ve gördüğünü, işittiğini mübâlağaya, galeyâna düşmeyerek olduğu gibi bütün sıhhatiyle zabt ve tesbit mahâreti var ki emsâlsiz.

Bunları okuyunuz, hepsi orijinal esâs fikirleri ile emsâlinden ayrılır ve tasvir-i tahkiyeleri pürüzsüz ve saf, tipleri canlıdır. Hem o kadar canlı ki âdetâ hepimizin hayatımızda her gün rast geldiğimiz adamlardır. Şöyle gözümüzü kapayalım, hepimiz bazılarını her gün görüyoruz, kendileriyle temas ediyoruz ve konuşuyoruz. Muharririn bunları bu kadar ince, bu kadar yakın, bu kadar canlı zabta nasıl muvaffak olduğuna

hayret ediyoruz. Bunlar yalnız şekilleri ile değil, hayalimizde sesleriyle, harâretleryle teressüm ediyorlar.

Yalnız kitap sahifesinde okunan birer gölge değil, gözlerimizin önünde kalpleri çarpa çarpa, gözleri yaka yaka yaşayan birer insandır.

Hikâyelerin esasları orijinaldir, demiştim, bu itibarla Fahri Celâl "Maupassant"ı andırıyor ve bu andırış yalnız hikâyelerin mevzularıyla değil, tahkiye ve tahlil tarzıyla da vardır. Satırların arasında aslâ muharriri göremezsiniz. O hissiz ve kayıptır. Âdetâ bunları yazan bir adam değil, bir makinedir demek doğrudur. Tıpkı "Flaubert" ve şâkirdi "Maupassant" gibi "San'atkâr eserinde görülmemelidir." fikrini kabul etmiştir.

Vâkıâ "Bourget"nin iddiasına göre, san'atkâr kendini ne kadar gizlerse gizlesin eserinde, baştan başa onun şahsiyeti, onun canlılığı hükümrândır. Mevzûu intihâbdan, üslûbdan, sıfatları tercihinden, hâsılı san'atın bin bir dakîk noktasından san'atkâr gözümüzün önünde elbette ateş saçar. Fakat bütün bunlara rağmen meselâ bir Maupassant'ın eserleri, tahkiye esnâsında kahramanlarıyla beraber ağlayan, gülen ve onlara şefkatle hitâp eden ve onları himâye ve müdâfa eden "Daudet"nin bir eseri arasında muharririn eserde yaşaması nokta-i nazarından elbette fark vardır. İşte Fahri Celâl Bey bu nokta-i nazardandır ki "Maupassant"a benziyor.

*

* *

Hikâyeleri çoktan beri unuttuğum bir kıraat zevkiyle okudum. Seneler var ki alkışlarla bassılan romanları ya hafif, ya sathî bulmaktan rûhum kurumuştu.

Hele o "Devâir-i İşgâl" hikâyesi. Bu emsâlsiz ve nefis bir eser. Bunda yalnız bir tip değil, birkaç nesil canlanıyor. Bir kere tip itibâriyle ne şâyân-ı hayret bir canlılık var. Satırların arasında nazarınıza iki kelime ilişiyor ve gözlerinizin önünde bütün bir cihan aydınlanıyor.

Hâsılı kitap, makalenin başında söylediğim gibi "Nasıl Edebiyat" meftûnu kârileri memnun etmeyecek ve şüphesiz üç ayda nüshaları tükenip tekrar

basılmayacak, fakat yalnız bu "Devâir-i İşgâl" hikâyesine son seneler zarfinda türlü parlak reklâmlarla gazetelere tefrika edilmiş ve veyâhut kitap halinde mükerreren basılmış bütün eserleri minnetle fedâ ederim.

Mehmed Rauf

(nr. 12, 30 Haziran 1927, s. 10)

Edebî Musâhabe

EDEBİYATIMIZIN BİR NOKSANI DA...

Münekkitsizliktir. Hem de en hayâtî, en esaslı bir noksan...

Bir edebiyatta münekkit kâriler için yanılmaz bir delil, muharrirler için hayırhâh bir mürşittir.

Kârileri, çıkan kitapların iyilerini haber verip, fenâlarından tahzîr ederek beyhûde vakit ve nakit sarfından men eyler. Meselâ "Bu hafta şu kitaplar neşrolundu. Bunlardan şu ve şu benim hoşuma gitti. Şunu ve şunu ise beğenmedim." der. Ve kâriler, ale'l-umûm münekkitler lâ-yuhtî birer mektep hocası mevkiinden çoktan inmiş olduklarından onların hükümlerine her ne kadar pek boyun eğmezlerse de her ne olsa ömrünü kitapların üzerinde kütâlaa ile geçiren ve kitapların takdiri husûsunda meleke kazanmış birer üstâd sıfatıyla reylerinin elbette hükmü ve ehemmiyeti olacağından onların sözünü tutmuş olmakla aldanmamış olurlar.

Bir kitabın kıymeti hakkında fikir edinmek için onu okuyanlara sormak tabiidir. Dostlarımızdan Ali'nin Veli'nin falanca kitap hakkında düşündüğünü öğrenirsek bu adamların zevklerine, mütâlaalarına emniyetimiz nisbetinde kitap hakkında sarîh bir fikir edinmiş oluruz.

Mütâlaa bahsinde ibtidâî olması lâzım gelen Ali Veli için bu hâl vârit olunca işi gücü kitap okumak ve kitaplardan bahsetmek olan münekkitler için ulviyetle vârittir. Ve münekkit makalelerinden basılan ve neşrolunan kitapların hangileri şâyân-ı mütâlaa ve hangileri zifos olduğunu anlayabiliriz.

Yani münekkidin kârilere delâlet edip çörçöp kitaplardan korumak husûsunda büyük bir ehemmiyeti ve hayırlı bir hizmeti vardır.

Meselâ böyle bir münekkidimiz olsa, bize her hafta şimdi en mağşûş yazılarla doldurdukları halde yarım sütunu böyle bir faydalı işe tahsis etmekten çekinen, bu lüzûmu anlamayan veyahut anlamayacak bir halde olan yevmî gazetelerimizde haftada bir, yahut kitap çıktıkça bugün gördüğümüz ilânlar tarzında değil, ciddî makalelerle:

"Şu ve şu kitaplar çıktı. Birinci şu ve şu sebepten hoşuma gitti. Okumak zahmetine değer, kıymetlice bir kitaptır. İkincisi ise her ne kadar Abdürrezzâk'ın sahneye çıkmasına tekaddüm eden o meşhur velveleye benzer mürettep in'ikâslarla karşılanıyorsa da bende hiçbir tesir hâsıl etmedi. Çünkü ibtidâî, sathî ve hafiftir. Yani beş para etmez." dese, kâriler gazetelerdeki tarafgirâne reklâmlara kulak vermezler, ve herkes de böyle vâkıfâne delâletler sevkiyle edebî zevk bir mi'yâr bulur, bir karar alır, bir itidâl ve kemâl kazanır. Ve bugünkü perişanlık zâil olarak kitap husûsunda kıymet te'sis eder.

O zaman bugün sahiplerinin tertibâtıyla kıymet gasp etmiş hiçten kitaplar artık yüz bulamayarak elden düşer. Ve o kitapların eften püften muharrirleri kalemlerini bırakarak daha iyi becerecekleri işlere razı olurlar.

Halbuki çok yazık ki bu kadar senedir gûyâ bir edebiyatımız olduğu halde tek bir münekkit yetiştiremedik. Kitapların tenkidiyle meşgül olanlar ya dostlarını taltif için kâmilen ifrât ile medh-ü-senâya boğuluyorlar, yahut düşmanlarını iskât için mübâlağa ile zem ve iftirâya meydan açıyorlar.

Öyle oluyor ki gazetelerde pek nâdiren görülen bu yolda makaleler hiçbir itimat celp edemeyerek, hiçbir kıymet gösteremeyerek yalnız bir karalama teşkil edebiliyorlar.

İşte bunun içindir ki işler böyle devam ettiği cihetle şimdiye kadar münekkidimiz olmamıştır, bundan sonra da olmayacaktır.

Kâriler ve edebiyatımız için böyle fevâidi olan münekkidin bizzat muharrirler için de ne derin hizmetleri vardır.

Bizde muharrirlik âdetâ bir işkencedir. Başka edebiyatlarda bir muharrir eserini neşrettiği vakit, yevmî gazeteler başka, haftalıklar başka, on beş günlük mecmualar başka, aylık risâleler başka makalelerle ondan bahsederler. Hepsi ayrı ayrı eseri tedkik haddesinden geçirerek, başka nokta-i nazarlardan tahlil ederek kıymetini kestirmeye çalışırlar.

Muharrir, eserinin ne gözlerle görüldüğünü, ne fikirlerle ihâta olunduğunu ve bunların her biriyle ne cephelerden teşrîh edildiğini görerek nihayetsiz faydalar çıkarır. Âdetâ bu makalelerin hepsi başka bir üstadın verdiği başka faydalı bir ders olur. Müsâdeme-i efkârdan bârika-i hakikat çıktığı gibi tenkid-i âsârdan da zevk ve san'at için hârika-i kemâl çıkar.

İşte o memleketlerde müelliflerin her gün aldıkları bu derslerdir ki onların zevklerini ve onların san'atlarını her an inceltir, yükseltir ve kemâle eriştirir.

Bizde ise muharrir kitap neşreder. Kitap bir kere matbaadan çıktı mı artık aks-i sadâ duyulmayan derin, ucu bucağı bulunmaz karanlık bir kuyuya atılmış gibidir. Belki bir iki gazete kitapçının rica ve iltimasıyla veya muharririn hatırı için üç dört satırlık bir "ilân" koyar.

Fakat kâmilen hâyide ve soğuk medihlerden mürekkep olan böyle ilânlar kıymetini bilen ciddî bir muharrir için nedir, ve ne söyler, ve ne öğretir, ve ne yolda tesir eder?...

Yahut daha fevkalâde bir ihtimâl olmak üzere muharririn bir dostu veya düşmanı: "Hah firsat bu firsattır ... Hınzırı ezelim..." ve eğer dost ise: "Bizim için de faydası var, alkışlayalım."diye ya merhametsizce yüklenirler, veyahut kör gibi methederler.

Eğer muharrir farzettiğimiz gibi ciddî ve samimi bir adamsa aleyhteki makaleyi lâyık olduğu bir nefretle, ancak bir omuz salıntısı ile karşılar. Dost alkışından hiç memnun olmaz.

Zaten kitap tabii olarak satılmamaktadır. Yani neşesizlik ve şevksizlik onu her gün kırmakta ve ezmektedir. Rûhuna her gün daha derin ve her gün daha karanlık bir ye's sızarak azmini kırar,. ümidini ezer ve faaliyetini köreltir.

Çünkü beklediği şitâbı görmemiş ve umduğu tehâliki bulamamıştır. Ve böyle böyle o muharrir söner, biter. Ve o edebiyat bugün bizim edebiyatımız gibi kıymetli eserlerden mahrûm kalarak herze-vekîl muharrirlerin mâlikânesi olur.

İşte bir münekkidimiz olsa bundan dolayıdır ki kâriler için kıymetdâr bir delîl ve bizzat muharrirler için emsalsiz bir rehber olur. Yani kârilere kitabın hakîkî kıymetini ve muharrirlere kendi kıymetlerini gösterir.

Ne yazık ki gazeteler her sütunlarını başka mâlâya'niyâta tahsîs ediyorlar da bir tânesi milletin varlığında edebiyatın da mühim bir hizmeti olduğunu düşünmüyor, düşünemiyor.

Mehmed Rauf

(nr. 14, 15 Ağustos 1927, s. 10)

SİYAH VE KIRMIZI

/ 6 / Trenle Hannover'den Brüksel'e gidiyorduk. Bulunduğum kompartmanda bir genç ve güzel bir kadından başka kimse yoktu. Karşıki köşeye oturmuş, ten rengi ipek çorapları altında teressüm eden ayaklarını laübalice birbiri üstüne atmış ve sarı ipek fistanının eteklerini diz bağları görünecek kadar kalrırmıştı. Başını pencereye doğru çevirmiş, sigarasının dumanlarını üflüyordu, batan güneş rengine boyalı saçlarının her kıvrımı, fikrindeki sanîaların birer yuvası gibi duruyordu. Kaşları, burnu, üst dudağı, göğsü, hatta ayakları da bir çerçeve gibi duran kunduralarının ucu bile yukarıya doğru kalkıyordu. Yüzünde feryat eden renkler, dudaklarında gözleri ısıran kızıllıklar, parmaklarında bir kuyumcu dükkanını hatırlatacak muhtelif yüzükler ve çantasında dünya çiçeklerine benzemeyen kokular vardı.

Alışmış bir göz için bu kadının mevki-i ictimaisini tain güç bir şey değildir.

Mevsim yazdı. Vagonun açık pencerelerinden zümrüdî çayırları, taze yapraklanan ağaçları, akan yeşil ırmakları, uçuşan kuşları seyrederek geçiyorduk. Durduğumuz bir şehirde kompartımanımıza bir yeni yolcu girdi. Bu bir papazdı. Parlak siyah yeşin çantasını vagonun gül rengi döşemesi üzerine bir incil koyar gibi dinî bir hürmetle hafifçe bıraktıktan sonra ortasından küçük bir şeritle gaddarâne boğulmuş siyah şemsiyesini de onun yanına dayadı ve bir köşeye oturdu.

Uzun etekli siyah elbisesini ortadan ayıran ve kilisenin küçük müezzinleri gibi itaat-i dindârâne ileyukarıdan aşağıya kadar sıralanan küçük düğmelerinin hepsi de ilikleri içine çekmiş, etekleri kunduralarının ucunu bile örtmüştü. Omuzlarından bellerine kadar sarkan pelerini ancak iki buruşuk linin geçmesine müsade edecek kadar bir geçit veriyor, bir kadınlar manastırı kapısına benziyordu.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Elinde kenarları yaldızlı küçük bir Kitab-ı Mukaddes vardı. Aşınmış kitap rahlesine benzeyen bu kuru ellerde o yaldızlı kitapla bir garâbet görülüyor, avucu içinde kitap, yerinden hoşlanan bir kedi gibi yatıyordu.

Gölgeye benzeyen uzun bir siyah kütle halindeki elbiselerin baş tarafında metruş bir çehrenin enfiyeden tırtıllanmış burun delikleri ile şimendöferin tekerlekleri gibi mütemadiyen haret eden dudaklarından başka bir şey görülmüyordu. Üst tarafını kenarları geniş siyah bir şapka örtmüştü.

Ne o kadın buna, ne bu o kadına bakmıştı. Ben hem buna hem ötekine bakıyordum. Kadın çantasının içine gizlenerek yapışık aynasında dudaklarını boyuyor, papaz bunu görmemek için İncil'ine saklanıyordu.

Dışarıda otlar, çayırlar, ağaçlar, renkli çiçekleri, çiçekli aşklarıyla taze nesiller yetişiyor, kuşlar yavrularına yemek taşıyor, kelebekler birbirlerini arıyordu.

Ne kadın ne de rahip bunların hiç birine bakmıyor, biri yaldızlı siyah kitabından, o biri, kırmızı boyasından gözünü ayırmıyordu. Dışarıda güzelliklerle çırpınan yaprakların hayat ve tenasül esrarını anlatmaya çalışan hareketleri gibi rahibin muttasıl oynayan parmakları o siyah yaldızlı kitabın sahifelerini karıştırıyor, o büyük muammanın hallini arıyordu.

Arada sırada duruyor düşünüyor, kâh cennetle cehennem arasında kıvranan bir şeytana, kâh yedinci kat semâda oturan bir evliyaya benziyor, muttasıl arıyor, sağdan sola, soldan sağa sahifeleri çeviriyor, hep arıyor, arıyor, bütün esrar-ı tenasülü bu siyah kitapta bulmak istiyor, fakat çayırların bahar kokusunda günlük râyihasından, gelinciklerde kardinal elbisesi renginden başka bir şey bulamıyordu.

/ 7 / Kadın Cennet'ten ilk tard olan Şeytan'ın tırnaklarına benzeyen sivri parmaklarını yanağına dayamış, çayırlarda gezen kaz ve ördek sürülerinin bereketinden endişe-nâk düşünüyor, ana olmaktan korkuyordu. Trenimiz o esnada

geniş ve çiçekli bir vadiden geçiyordu. Vagonun açık pencerelerinden içeriye yıldız şeklinde tüy gibi uçan tohumlar giriyordu.

Sevdadan sarhoş olmuş kelebekler gibi serseri serseri dolaşan bu esîrî tohumlardan biri her gün küdrî ile sürte sürte cam gibi madenî bir parlaklık verdiği tırnağına konmak istedi, tutunamadı, kaydı, yuvarlandı ve uçtu...

Nazarım bilâ-ihtiyâr havada helezonlar yaparak yere inmek isteyen bu kanatlı tohuma daldı. İçinde yapraklarının yeşilliğini, çiçeklerinin kırmızılığını yaşamak ve doğurmak için hayatın bütün tenasül kuvvetlerini taşıyan bu küçücük tayyare konacak yer arıyordu. Onunla beraber gezen gözlerim yaldızlı siyah kitaba kadar gitti. Tohum, ancak sahifenin siyah yazılarını okşaya okşaya dönüyor ve iki iki sahifenin ortasındaki çukura doğru nazlı nazlı yuvarlanıyordu. Tam o esnada rahibin kuru parmakları kitabı kapadı ve bütün bir vadiyi yeşilletecek kadar büyük bir hayat menbaı taşıyan o tohum, siyah ve yaldızlı kitabın yaprakları arasında kaldı. Zavallı tohum!

Celâl Es'ad

(nr. 5, 1 Mart 1927, s. 6-7)

POMPEİ

Nepoli Körfezi'nin kenarında, Vezüv yanar dağının eteklerinde iki bin altıyüz sene evvel te'sis olunmuş bir şehir vardı. Pompei ismini taşıyan bu şehir; mabedleri, forumları, hipodrumları, hamamları, etrafindaki bağları, kumlu sahilleri, o zamanın en güzel ve eylenceli bir yeri idi. Hatta Neron, Tiber, Kaligula gibi meşhur roma imparatorları bile eylenmek ve istirahat etmek için buraya gelirlerdi.

Şimdi ucu püsküllü gecelik külahiyle sakin sakin denizleri seyreder gibi görünen Vezüv 79'uncu senesi bir ağustos günü semayı kaplayan cesîm dumanlarla ateşler püskürerek kudurmuş yavrularını yiyen bir hayvan gibi civarındaki Herkülanom ve Pompei şehirlerini yakıp kavurmuş, insanlarını boğmuş, ağaçlarını yakmış ve bu cinayetinin külleriyle örterek on sekiz asır beşeriyetten saklamıştır.

Dağın tepesinden çıkan dumanlar kesif bir zift tabakası gibi aşağılara doğru inmiş, şehir kapkaranlık olmuştu. Dağın yamaçlarında açılan yarıklardan alevler gışkırmağa, ateş halinde nehirler akmağa başladı.

Yanardağın püskürdüğü lavlar semayı örten kara dumanlar içinde Cehennemî renklerle toplayıp açılırken ifrit gözüne benzeyen bu ziyâların korkunç ışıkları altında babalar, analar, çocuklar birbirlerini arıyor, deli gibi bağrışıyor, isimlerini çağırıyorlardı. Mabedlere koşan, mermer ilâhlar önünde diz çöken, mahzenlere giren, kuyulara atılan halk halkın bağıran ağızlarını volkanın sıcak külleri tıkıyordu.

Mısır'a ve Suriye sahillerine kadar gittiği söylenen bu ölüm çehreli küller, durup durup sallanan arzın yere devirdiği sütunlar, heykeller, duvarlar insanlar üzerine mezar dolduran toprak gibi yığılıyordu.

Şehrin en yüksek binalarından bile bir nişâne kalmadı. Hepsi örtüldü. Üstünde otlar bitti, keçiler otladı, bağlar yapıldı.

On sekiz asır güneş, mehtap ve yıldızlardan başkası buradaki şehri unuttu. Gelen nesiller Pompei'nin yerini kaybettiler.

1748'de bir köylü orada bir heykel buldu ve Pompei şehri bu suretle bulundu. Üstünü örten topraklar kaldırıldı.

Her şey dünkü gibi duruyor ve 79 senesi felaketindeki vaziyetini muhafaza ediyordu. Ölüm ihtilacları içinde kıvrılanlar, birbirlerine sarılı olarak ölenler kükürtlü dumanlar içinde olduğu gibi bulundu. Dükkânlarda yiyecekler, teraziler, küpler, buğdaylar, ekmekler, kumaşlar hep duruyordu. Sanki, tabiat yirmi asır sonraki insanlara filim ve fotoğraf olmayan o zamanın bir şehrini göstermek için "konserve" yapmıştı.

Napoli'ye uğrar uğramaz ilk işimiz bittabî Pompei'yi görmek oldu. Otomobilimiz Napoli körfezini dolaşan iri kaldırımlı kurûn-ı vustâ yolu üzerinde bir saatten beri didiniyor, seviyesi bozulmuş büyük taşların çukurlukları üstünden atlayarak koşuyor, bizi Pompei'ye götürüyordu.

Kalın duvarlı iri kâgir binaların çerçevesiz pencereleri, kanatsız kapıları içinden bize bakan, ayağı çıplak, elbiseleri pejmurde siyah saçlı İtalyan çocukları dükkanlar önündeki kırmızı domates sepetleri, iki tekerlekli büyük arabaları, her kovukta mumları yanmış Meryemana heykelleri, kapısı açılmış kiliseler, kızartma kokan dar sokaklar, sıvaları dökülmüş duvarlar, ağaçları dökülmüş bahçeler sanki tekerlekler üstünde sanki yuvarlana yuvarlana yanımızdan geçiyordu.

Vezüv yanardağının eteklerindeki bu mahallelerde yaşayanların muhtemel felâkete karşı lâkaydîleri hissolunuyor, Vezüv'ün artık ihtiyarlığından korkmadıkları görülüyordu.

Semâda dâimî bir duman, yolda yuvarlanan toz bulutları vardı. Yakıcı güneşin saman rengi ışığı altında bu sokaklar, bu kaldırımlar, bu nâtamam evler, bu çerçeveler, pencereler, cilası sararmış eski bir tabloya benziyor, hayalimizi kadîm Roma asırlarına götürüyordu.

Pompei şehrinin deniz tarafindaki kapısı önüne geldik, hafif bir sath-ı mâ'ilden kale kapısına doğru çıkılıyordu.

Kıvrımlı beyaz harmaniyelerini omuzlarından bağlamış, eteklerini bellerine sarmış, göğüsleri üzerindeki mercan ve altın gerdanlıklarını düzelten Pompei kızlarını, omuzlarında ucu sivri şarap testilerinin büyük kulplarını tutmak için kolları açılmış siyah saçlı esmer kadınlarını, bağrışarak koşan çocukları, karpuz taşıyan iki tekerlekli arabaları, mızraklarının ucu parlayan kısa fistanlı askerleri hep görür gibi oluyorduk.

Kemerleri daha dün örülmüş gibi duran bir kapıdan serin bir dehlize girdik. Üç metre kadar genişliğinde iri kaldırımlı kısa bir yokuş bizi güneşli bir sokağın başına îsâl etti. Yolun iki tarafinda evler, kapılar birbirini takip ediyordu. 2000 sene evvel geçen arabaların kaldırımlara bıraktığı izlerde daha hâlâ tekerleklerin gürültüsü vardı. Güne o güneş, semâ o semâ, gölgeler o gölge idi. Bu şehri dolduran, bu sokaklarda gezip dolaşan, bağıran, çağıran, me'yûs olan ve sevinen, gülen, ağlayan, seven, hayata sarılan halk nerede idi.

Ortası havuzlu evlerin serin revakları altında sedirlere uzanmış âşıklar, lir çalan, şarkı söyleyen şâirler, havuzda yıkanan uzun saçlı esmer kızlar, mabedleri dolduran beyaz harmâniyeli kâhinler, revaklarda ders veren filozoflar, döğüşen gençler, güreşen atletler, kapıları önünde çorap ören, beşiğini sallayan kadınlar, hamamlarda, zevk edenler, hapislerde ağlayan, iri değirmen taşlarını çeviren esirler, öten kuşlar, yumurtlayan tavuklar, otlar, böcekler ne olmuştu?

Bir gün Vezüv kendine edilen yalan yeminlerden çatlamış, kızıl ateşten cehenneme bir yol yapmıştı. Şehir üstüne alevden bir nehir aktı, mermerden yapılı ilâhlarını bile yaktı. Otlar, böcekler, kuşlar, insanlar hepsi kül oldu, aşkı şehvete öldürten bu halk günahlarının tortusu altında örtülüp kaldı.

Şimdi ölen güzel güneşler tekrar doğuyor, kuşlarına yuva yapıyor, yine geceleri evlerin üstü açık, havuzlu avlularında ateş böcekleri birbirlerini arıyorlardı.

Celâl Es'ad

(nr. 6, 15 Mart 1927, s. 10)

Seyahat İntibalarından

TİYOVELİ

/10/ Güneş, Danimarka şehirlerinden ayrılıp Şimal Denizi sularına girdiği vakit Kopenhag'ın samasında ziyâdâr bir hâle doğar; bu aydınlık Tivoli'nin bulutlara vuran ışıklarıdır.

Tivoli bir eğlence bahçesidir. Dünyadaki lunaparkların büyük babası ve en ihtişamlısı olan bu bahçe, Kopenhag ismiyle hatıra gelen ilk şeydir. Kopenhag'a gidip de bu eğllence yerinde bir akşam olsun geçirmeyen yoktur.

Kiliseler kapılarını kapayıp çanlarını duvarlara astıktan sonra kandilleri yanan bahçede çalgılar, ziller, davullar, cazbandlar çalınmaya, dönme dolaplar, atlı karıncalar dönmeye, kızaklar, çarklar tekerlekler uğuldamaya başlar. Cephesi ziyâdâr yüzlerce köşkler, yaprakları şuleden binlerce ağaçlar, oyuncağa benzeyen binalar, yalancı köprüler, uydurma havuzlar, fiskiyeler, şelâleler, kızıl semâ, mavi çimen, yeşil kum, havaî fişekten dökülen elvân kandiller gibi renkli ampullerle donanmış yollar, setler, tâk-ı zaferler insana sanki kamerde veya arzdan hariç bir âlemde bulunuyor hissini verirdi.

Bu periler bahçesinin kuvvetli yolları üzerinde bir nehir suyu gibi omuz omuza akan halkın bile siması değişiktir. Hayatın ezici mihnetleri altında somurtan çehrelerin kederi, bahçenin kapısındaki turnikede bir süzgeç hunisinden geçer gibi kalmıştır.

Büyüklerde oynamak isteyen bir çocuk, çocuklarda fazla meserretten doğan bir ihtiyar şaşkınlığı hali vardır.

Lokantalar, kahveler, konserler, dansingler, kayma yerleri, atlıkarıncalar, nişan atma yerleri, montaniruslar, topoganlar, piyango dükkânları hep halk ile doludur.

Hayatın iniş ve çıkışlarına benzeyen "Rus Dağları"nın demir rayları üzerinden baş aşağı yuvarlanan küçük vagonlar, karanlık tavanlardan dolaşıp uçurumlara düşer gibi kayarken birbirlerine sarılan çiftlerin çığlıkları da beraber yuvarlanır arabaların gürültüleri içinde uzaklaşır. Öbür tarafta sac levhalarından yapılmış bir denizin kabarıp inen dalgaları üstünde birbirlerine çarpan, sallanan, kayan, sürüklenen sandalların çıkardığı madenî sadâlar işitiliyor, topoganlardan kendini koyuverip aşağıdaki yumuşak mindere düşenlerin haykırmaları duyulur.

Semâhânenin sofasının meydanı gibi büyük bir yuvarlak tablanın macuncu fırıldağından daha süratle dönerken muhitlerine doğru firlayan, kendilerini kenara çarpan, kısa jüpleri açılan, ipek çoraplarından yukarıları görünen, birbirlerine sarılan, gülen, eğlenen gençliğin, çığlıklarında vahşî kuşların sadâsı işitiliyor.

Bu hareket eden, dönen, zıplayan, haykıran kalabalık içinde sımsıkı tutunan eller, birbirini arayan dudaklar vardır.

Bir duvardan öbür duvara çarpan ayyaşlar gibi herkes bir eğlence yerinden öbürüne koşan bir sarhoştur.

Kesik sarı saçlarını eliyle alnından açarak dizili şişelere halkasını geçirmek isteyen bir kızın kızaran yanakları yanında Şeytan'la karâbeti olan bir gencin bekçilik ettiğini görürsünüz.

Beri taraftan gözleri ışıldayan büyük bir ejderha vardır. Bu cesîm ağız önünde haşarât kadar küçük görünen halk, ağızdan içeriye giren mini mini şimendöferimizin vagonlarına yerleşince birer dev gibi büyürler. Düdük çalar. Tren hareket eder. Mağaralardan, göllerden, sahralardan geçilir, burası Yecüc Mecüc'lerin memleketidir. Düğünler, idamlar, ziraat, sanâat-ı muhârebeler, yangınlar velhasıl mevcut olmayan bir hayatın bütün safahâtı mücessem olarak gösterilmiştir. Vagonlar ağır ağır geçerken dünyadan beş altı dakika için tecerrüd eden yolcuların ruhunda bir masal âlemi, bir rüya ihtisâsı başlar. Birkaç dakikalık seyahat insanı zamanın gitmediği uzaklara kadar götürür. Ejderhanın ağzından çıkanlarda bu sefer de yan taraftaki dükkânların önüne

yığılırlar. İnip kalkan kafalara top atanlar, duvarlardaki raflara konulmuş destelerle kabakları tahta toplarla kıranlar, nişan atanlar, yuvarlak bilyaları kazılan çukurlara yerleştirebilmek için yay başında nişan alanlar ceplerinde kalan paranın hesabını şaşırmış, sersemleşmişlerdir.

Bahçenin her tarafında palaslar, kafeler, lokantalar, birahaneler, vardır. Bunların her biri bir mimarî üslûbundadır. Lui Quinze bir lokanta yanında masaları ve sandalyeleri fiçı şeklinde birahaneler, takımları kamıştan kahveler, Japon üslûbunda çinli gözü gibi damlarının ucu kalkık çayhaneler, kafesli haremler, kubbeli dansingler binlerce elektrik kandilleri ile donanmış, her birinde ya orkestra, ya cazband ortalığı gürültüye boğmuştur. Bahçenin bir tarafından öbür tarafına uzanan dolambaçlı yollar üzerinde devir-i dâim yapan halk dalgası her binaya kendi hissesini vererek gider gelir, seyreder, eğlenir. Bir karınca yuvası ağzındaki hareketi andıran bu kalaballık muttasıl yürür, etrafta devreden, yuvarlanan, inip çıkan montaniruslar, salıncaklar, dönme dolaplarla beraber başlar, yürekler, gözler ve sadâlar da döner durur. Bu devranı idare iden Şeytan'ın yeri belli değildir. O külâhındaki tüyle açık gerdanları, üryan sineleri gıcıklar, kaçar; kâh saçları örgülü sarışın bir kız olur bir ihtiyarın koluna girer, kâh yaşlı bir kontes olur bir mekteblinin elinden tutar, kâh karanlık bir köşede adamı bekleyen bir Havvâ, kâh dans salonunda üryân bacakları çıldırtan bir kemancı şeklinde görünür. Bin kalbe, bin kıyafete girer.

Bu Şeytan'ın kulağı hep kilisenin çanındadır. Gece yarısı katedralin saati kurûn-ı vustâdan kalma bir havayı çalarken herkesten evvel o kaçar, sözleşenlerin kapıda yolunu bekler. Lambalar söner, tekerlekler susar.

Saat kulesinin çaldığı havayı Kopenhag'ın diğer saatleri tekrar ederken Tivoli'nin kapılarından caddeye dökülen halk, otomobillere, tramvaylara, gece kahvelerine, barlara, sokaklara taksim olur, biraz evvel güneş kadar parlayan bahçenin karanlık köşelerinde artık, yeni aşkların hesâb-ı cârîsini deftere geçiren birkaç peri ile damlarda dolaşan birkaç kediden başka kimse kalmamıştır.

Celâl Es'ad

(nr. 8, 15 Nisan 1927, s. 10)

VENEDİK

/4/ Asrın tekerlek ve elektrik gürültüllerinden usanan, Avrupa şehirlerinden bıkan insanlar hiç olmazsa bir hafta için Venedik'e gitmelidirler. Venedik dünyanın hiç bir şehrine benzemez. Sokakları sudan, suları kumaştan , binaları mozayikten, ahâlisi masal eşhâsı, hayatı kurûn-ı vustâî bir şehirdir.

Vaktiyle şimâlden gelen Hunlar, Avarlar, İskitler, Kumanların hücumundan, yağmasından saklanmak için Adriyatik'in bir köşesinde sığlık bir kumsala sığınan Venetlerlerin sular içine kurdukları bu şehir, tufandan kalan sellerin sarı suları üstünde hâlâ sekiz asır evvelki çehresini muhafaza eder. Eskiden yalnız bir gemi ile gelinen bu şehri şimdi Avrupa'ya rabteden uzun bir şimendöfer köprüsü vardır. Tarlalar, ormanlar, bahçeler, dereler, dağlar, tepelerle muhât, asfalt yollu, tramvaylı, fabrikalı Avrupa şehirlerinden geçip bu köprüye gelen trenin pencerelerinde bir iki metre derinliği geçmeyen vâsi' bir denizin rutubetli havası teneffüs edilir. Tren diğer garlar gibi bir garda durur, fakat bu garın kapısından çıkılınca arabalar, otomobillerle dolu bir meydan yerine mermer basamakları ıslak bir rıhtıma yanaşmış siyah gondollar görülür.

Başları eski baştardalar gibi kalkık, oymalı tezyînâtı bir boydan bir boya uzayan pelesenk ve abanoz renkli bu Venedik kayıklarının birer köşkü vardır. Gondolcu bu köşkün arkasındaki kısımda ayakta durur ve sıvalı paçalarından çıkan çıplak ayaklarının birisini yürür gibi ileriye atarak, gondolun kenarındaki ıskarmoza dayanmış olan tek ve uzun küreğiyle onu yürütür. Şehrin bütün evleri bir taraftan kanallara, diğer taraftan dar sokaklara temas eder. "Canale Grande" dedikleri büyük bir kanal, en büyük caddeye mukabildir. Orada otomobil yerine gondollar, tramvay yerine küçük motorlar işler. Büyük Kanal'dan iki tarafa kaldırımları sudan küçük küçük yollar ayrılır.

İri parmaklıklı pencereler, demir kapılar, küf kokan binalar arasından sağa, sola dönerek şehri dolaşan bu kanallar kâh küçük bir meydanın eteğini yalar, kâh bir barok kilisenin rıhtımlarını ıslatır, kâh bir köprünün altından geçer, kâh bir mağaranın eşiksiz kapısından girer, nihayet San Marco Meydanı'nın önündeki vâsi' limanda birleşir.

Bir taraftan Dukalar Sarayı, Ayasofya'nın hemşehrisi olan San Marco Kilisesi'nin yaldızlı kubbeleri, bir taraftan yüksek campanile ve kütüphanenin */5/* revakları ile muhât olan bu mazaik döşemeli meydan, Venedik halkının piyasa yeridir.

Bir vakit Asya'nın halılarını, Hint'in kumaşlarını, Çin'in fağfurlarını, baharlarını taşıyan kırmızı yelkenli eski Venedik gemilerinin yanaştığı bu rıhtımda şehrin timsâli olan tunç arslan, hâlâ yüksek sütunun üstünde pençesini kaldırmış ufuktan gelen asırları parçalamak ister gibi durur.

El ele vermiş revakların dokları bekleyen dehlizleri altında hâlâ geçen asırların gölgeleri saklıdır.

San Marco'nun yaldızlı sahilleri üstünde uçuşan mavi güvercinler ipek kanatlarının hışırtısıyla havayı yırtarak meydanın tunç yalaklı çeşmeleri etrafında uçarken fildişi yüzlü Venedik kızlarının iri dallı atkılarını dalgalandırır.

San Marco Meydanı'nın Şehzâdebaşı çayhaneleri gibi sekiz kişiden fazla almayan kahvehanelerinde yaldızlı peykeler ve oymalı Venedik aynaları karşısında insan bulunduğu asrı unutur. Şimdi her akşam belediye müzikasının etrafina toplanan halkı, Kandiye'nin fethi münasebetiyle bu meydanda tertip olunan büyük cirit oyunlarını seyre gelmiş zanneder. Bayram günleri sırma işlemeli elbiseleri ile kiliseye giden kafileleri, üstüne Venedik arslanlı bayrağı çekilmiş uzun kırmızı direkler önünde yapılan esnaf alaylarını, büyük muhâkemeleri, alenî idamları düşüne düşüne kendinden geçen insanın hayâli kurûn-ı vustâya gider. Meydanın birkaç yerinden ayrılan dar sokaklar kırk elli adımda bir, mukavves köprülerden başka bir adaya geçtikçe kırmızı kiremitli yüksek evlerin gölgeli duvarları arasına sokulmuş kanallar, selâba uğramış bir

şehrin sokaklarını andırır. Eşikleri suya batmış mermer kapıların oymalı söveleri, üçüzlü yonca şeklinde oyulmuş pencerelerin alçı organları kanalın yeşil sularına akseder. Gölgelerde, kuytularda koyulaşan yeşiller, maviler, turuncular, kırmızılar, yanar döner kumaşlara benzeyen ışıklarla parrlarken, mukavves köprülerin bu zemin üstüne kullâptan halkalar işleyen güneşli akisleri Bizans imparatorlarına hediye edilmiş eski bir Venedik dîbâsını hatırlatır. Kanalların tütsü rengindeki suları üstünde uzayan bu renkler, sarayların suya batan eteklerini öperken, gondolların küreklerinden dökülen ince katreler, rıhtımların mermer basamaklarına kadar girift halkalar hâlinde gider, şıpırdayan sularla hasbihâl eder.

Yüksek duvarlarla muhât dört arşınlık bahçelerin sulara kadar sarkan mor salkımları arasında kırmızı zakkumların sivri yaprakları görünür. Sulardan dışarıdaki her şeklin sular içinde de bir resmi hâsıl olur. Tersine çevrilmiş pencereler, tırabzanlar, duvarlar, kapılar ve bunların altında mavi bir semâ ebrûlî bir kâğıt gibi hâreli renklerle teressüm eder, erimiş züccâcdan bir tablo yapar. Bu renkleri bazan bir gondolun siyah bıçağı keser, akîde gibi uzatır, sallanır, birleşir ayrılır ve gondolcunun başka bir gondolla müsâdemeyi men için "O hoo! "diye çıkardığı o müellim sadâ duvarlarda aksini kaybettikten sonra yine eski şeklini alır. Menba-ı ilhâmı olan binalara, renklere, salkımlara, semâlara serenat yapar. Yarısı güneşli, yarısı gölgeli dar kanalların nihâyetinde bazan güneşle parıldayan saraylar, yaldızlı kubbeler, kırmızı köprüler, sarı duvarlar, pembe binalar görünür.

Şallarının uzun püsküllerini sarkıtarak gondolları seyreden genç kızların köprüler üzerinde yürüyüşleri ile uzun mantolarını sallayarak giden ihtiyarların revişlerinde hep sükûn ve hayal vardır.

İki metreyi geçmeyen dar yollarında ne bir at nalı, ne de bir tekerlek gürültüsü işitilir. Burada acele bir şey yoktur. İnsanlar zamana gitmez, zaman insana gelir. San Marco Meydanı'ndaki "Jacomart"ın eli tokmaklı heykelleri saat başını çaldıkları vakit herkes vaktin geçtiğinden değil belki mülâkât zamanının geldiğinden memnundur.

Alçak tavanlı karanlık odaların dar pencerelerinde bekleyen sevdâlılar vardır. Dükkânlarında kurûn-ı vustâdan kalma sesler, evlerinde sekiz asır evvelki âdetler yaşayan bu şehirde gündüzle gecenin farkı pek azdır.

Mehtablı gecelerde kanallar mandolin ve gitar sesini taşıyan gondollarla dolar. Yuvarlak kâğıt fenerlerle donanmış olan bu kayıkların köşkleri içinde mehtabdan bile gizli buseler alınıp verilirken, köprüler üstünde durup bir ağızdan şarkı söyleyenler, sevdiğinin penceresine serenat yapanlar işitiliyor. Sarayın yanındaki karanlık hapishanede idam edilenlerin üç delikli taştan damlayan kanları belki hâlâ duvarların sudan yukarı kalan kısımlarında bulaşıktır.

Aşkın, kıskançlığın, kinin, garazın, casusluğun, iftiranın bütün kudretiyle hükümrân olduğu bu sarayda artık ne yanan bir meşale, ne ızdırap çeken bir mahbus kalmıştır.

Saray içinde "Dogeler"in siyah mantolu hafiyeleri yerine şimdi elinde anahtarları ile gezen müze bekçileri duvarlardaki resimlerle hasbihâl eder.

Avluların mermer dehlizlerinde ipekli fistanlarının eteklerini hışırdatarak gezen düşesler, saraylılar, favoritler yerine şimdi tekir kedilerin sessiz ayakları dolaşır.

Mehtaplı gecelerde Venedik'i aydınlatan kamer bir tâne değildir. Her sarayın, her kanalın, her köprünün, her sokağın ayrı bir ayı vardır. San Marco meydanının kameri "Rialto" Köprüsü'nün kamerine, "Evalom" Köprüsü'nün kameri Barbieri Kanalı'nın kamerine benzemez. Kâh yüksekte, kâh alçakta, kâh büyük, kâh müçüktür. İnsan zanneder ki tabiat venedik'in her köşesini bir sulu boya resim aşkıyla boyamış ve her levhanın en münasip yerine bir ay koymuştur.

Celâl Es'ad

(nr. 9, 1 Mayıs 1927, s. 4-5)

POMPEİ VE SERÇE

"Vezüv"ün örttüğü yorgan altında, yirmi asırlık uzun uykusunu uyuyan "Pompei" gözlerini açtığı zaman, güneş yine mavi semâ üstünde, ilk yaratıldığı günkü tazeliğiyle parlıyordu.

O sabah, sâde şehrin duvarları, kaldırımları, kiremitleri, mermerleri değil; bahçelerindeki otları, ağaçları, çiçekleri, kelebekleri de, hep uyandılar; kamaşan mahmur gözleriyle bir semâya, bir de toprağa baktılar ve sonra birbirlerini aradılar.

Kelebekler güllerini, güller renklerini kaybetmişlerdi. Evler damlarını, kiremitller çatılarını bulamıyordu.

Felâket gününün yaygaraları, siyah kül halinde cesedlerin çenelerinden döküldüğü zaman, kaldırımların aralıklarına serilmiş hayat tohumlarından fışkıran haşerât, iki bin sene evvelki gibi yürüyorlardı.

Kamer, bu harâbenin üstünden otuz defa geçmemişti ki yıkılmış, çentilmiş duvarlarda güneşe dilini çıkaran kertenkeleler, hâreli mermerleri üzerinde kanatlarını temizleyen sinekler peydâ oldu.

Baykuşlar gibi harâbeleri seven ballıbabalar, devedikenleri çarçabuk etrâfi sardı. Ağustos böcekleri ötmeye başladı.

Bahçeleri yeşil çimenler kapladı. Havuzlar sularla doldu. Serçeler, kargalar birkaç tohum getirdi. Sarı margaritalar, yeşil akasyalar çıktı.

Turuncu yaz günlerini, tirşe mehtaplı geceler, ağustos sıcaklarını fırtıralı akşamlar takip etti. Pompei artık Akdeniz'in mavi atlas ufku karşısında eski hayatını yaşamaya, eskisi gibi geceleri yıldızlarla konuşmaya başladı.

Evler, dükkânlar, saraylar, hamamlar hep dünkü tazeliğiyle duruyordu. Eksik olan şey damsız evlerin içinden esîre karışan, iki bin sene geride kalan aşklar, elemler, sevinçler, matemler, kıskançlıklar, buselerdi. Onlar ve sahipleri şimdi neredelerdi?

Aralıklarında otlar bitmiş, iri kaldırımlı dar sokakların izbe köşelerinde birbirini bekleyen beyaz mantolu âşıklar, Tebdil-i havaya gelen Roma imparatorlarını karşılamak için şehrin kapılarına koşuşan kadınlar, ihtiyarlar, çocuklar, "Forum"daki mabedin önünde bir ağızdan ilâhî söyleyen genç kızlar şimdi ne olmuştu?

Vezüv'ün lavları ile kavrulup kül olan bu halk bir toz olmuş etrafa savrulmuştu.

Tabiat cinâyetine bîgâne, semâ ketum idi. Sanki oralarda bir şey olmamış, şehir halkı evlerini bırakıp başka bir diyâra hicret etmişti.

Üzerlerinde bin türlü meyveler, en güzel şaraplar duran, oyma mermer masaların satıhlarında hâlâ yemiş ve şarap lekeleri duruyor, mâil yataklar üstündeki üryan vücutların inhinâları teressüm etmiş görünüyordu.

Soluk kırmızı renkli aşk odalarının duvarlarında iki bin sene sonraki insanlara eski aşk hikâyelerini söyleyen resimler vardı.

Orada, o penceresiz odaların yumuşak şilteleri üstünde çırpınan, titreyen, ağlayan, sevinen gönüllerin ateşi, yarardağın alevleri altında sönmüş, ebediyete edilen sevdâ yeminleri "Gupido"nun ninnisine birer nakarat olmuştu.

Önünde binlerce halkın diz çöküp titrediği Jüpiter, Venüs, Mars, Apollon şimdi Napoli Müzesi'nde elli santime sıra edilir birer ucûbe olmuştu. Bâkirelerin elleri

bile dokunmayan mukaddes kürsüler üstünde şimdi Amerikalı siyahların yorgun kalçaları dinleniyor, gladyatörlerin döğüştüğü arenalarda köstebekler cirit oynuyordu.

Kadınlar hamamının daha dünkü bahar damlaları duran kubbesinde pembe vücutların aksi görünür gibiydi. İnsanın gözleri mermer setler üstünde unutulmuş bir peştemal hâlini seziyordu.

İki bin senelik zaman, şu kubbenin neresine sığmıştı? Nalin seslerine karışan ber-neş'e şarkılar nereye saklanmıştı?

Öten ağustos böceklerini anlamak kâbil olsa, bu sır ne kadar çabuk fâş olurdu. Onu yalnız çatlak duvarlar üstünde cıvıldayan serçeler anlıyordu. Onlar için geçen yalnız bulutlardı.

Tarihsiz yaşayan bu kanatlı çiçekler zaman ile ne kadar sırdaş idi. Hafta, ay, sene, asır bunlar için bir efsane idi. Milyon asır evvel, kâinatta geçen tahavvüller, yıkılan dağlar, kaybolan denizler, tarihin bilmediği hâdiseler önünde zelzelelerden fırlayan ateşlerden kurtulan topraklar üstünde doğup sevmek, sevip ölmek için ona iki bahar kâfî idi.

Koca Pompei harap olmuş, binlerce halkı ölmüş, o bî-haber aşkıyla meşgul, ötüyor ve eşini gözetliyordu.

Celâl Es'ad

(nr. 15, 1 Eylül 1927, s. 5)

BİR TEMMUZ GÜNÜ

Ada'nın evleri henüz öğlen uykusundan uyanmış, panjurlarını açarak esniyor gibiydi. Sokaklar tenha, kahveler boştu.

Kartal'a karşı sahillerde ağını ören balıkçı, denize giren birkaç çocuk buralara bir Kurûn-ı Vustâ manzarası verirken Maltepe'den gelen rüzgâr, uzun mantolu papaza eteklerini toplatıyor, kalpağını tutturuyordu.

Diyaskalos'ta içen, eğlenen, dans eden bir halk vardı. Ayayorgi Manastırı'nın bin seneden beri sönmeyen kandili etrafında haykıran delilerin kaçan akılları bu kahvenin yeşil asmalı çardakları altında zıplayanlarla muârefe kesbederken manastırın ihtiyar Rum papazı taranmış beyaz saçları arasından yayılan günlük kokuları ile bu günahların kefaretini semâlara yolluyor, Ada'nın en yüksek yerinden Olimpik zirvelerini gözlüyordu.

Aşağıda mavi, masmavi bir denizin küçük dalgaları, Ada'nın kırmızı sahillerinde köpüklerden beyaz bir dantel işliyor, çamlar temmuz güneşinden gıcıklanan kozalarıyla akşamı bekliyordu.

Sahillere sarkan yalçın kayalar, serinlemek için ayaklarını suya sokmuş gibi idi.

Neftî gölgeli dağ yollarında, toz kaldıran mini mini merkep nallarının çıkardığı sadâlara çığlıklar karışıyor...

Hopleş... hopleş... diye bağıran çocuklar, kadınların neşeli sesleri işitiliyordu.

Yaklaşan, uzaklaşan, yamaçların bir tarafında kaybolan bu sesleri başka bir kafile takip ediyor; hep bunlar Ada'nın yüzünü okşayan bir el gibi gelip geçiyordu. Dil'in denize yakın sırtlarında gördükleri otlara yetişemeyen keçiler, düşündüklerini birbirlerine söyleyemeyen sevdâlılar çıtırtılara karşı müteyakkız, kâh şaşkın, kâh müterreddit hatvelerle kuru çam yaprakları üzerinde kayarken bir çamın gölgesi altında uyuyan kâğıt helvacı İlbesan da rüya görüyordu.

Daha kuytu bir yerde, daha gizli hasbihâl etmek isteyen bu çift Heybeli'ye karşı yamaçların oyulmuş kovuğunda oturdular. Etraflarında, ara sıra sanki bunları gözetlemek için başını denizden çıkarıp yine saklanan birkaç Yunus balığı ile kayalar üstünde çamaşırlarını kurutan martılardan başka bir zî-hayat görünmüyordu.

Tamamiyle yalnızdılar...

Burası tenhâ ve âlemden uzak bir köşe idi. Fakat kuytunun etrafindaki çalılar, sarı gaziyesler, uzun saplı otlar üstündeki buruşuk simalı çam ağacının topraksız kalmış kökleri onlara anlattıkları hikâyelerden hasbihâle vakit bulamıyor, bir tek söz söyleyemiyorlardı.

Edilen yeminlerin gömülen cenâzeleri hep o çam yapraklarının altında idi. Kırk sene evvelki aşkların enkâzı oradan denize atılmış, oradan hayata giren nesillerin ahfâdı yine oradan batan güneşi seyretmiş idi.

Terk edilmiş veremlilerin, sevdâ yetimlerinin göz yaşları kaç defa bu kırmızı toprakları ıslatmış ve kurumuştu.

Buraya koşarak, zıplayarak gelen gençlerin titreyerek iki büklüm gittiğini gören bu ağaçların, bu kayaların daha söyleyecek ne masalları vardı.

Ayasofya'nın minaresiz kubbeleri karşısında yumruklarını bu kayaya vuran esir Bizans imparatorlarından, davul zurnaları, zilli maşa ve darbukalarıyla âlüfte oynatarak güneşin iki defa battığını seyreden yeniçerilere kadar ne misâfirler gelip geçmişti.

Semâ, renkler, deniz, çiçekler hepsi de aynı idi. Otlar arasında gezinen karıncalar, orada sararmış bir gazete parçasının harflerinden bî-haber gelecek asırların güneşlerini bekliyordu.

Celâl Es'ad

(nr. 16, Terîn-i Evvel 1927, s. 10)

ROMANTİZM

Nedir? Nasıl Doğdu?

/ 12 / Yüz yirmi seneye yakın bir zamandan beri Avrupa milletleri tarih-i edebiyatında en fazla kîl ü kâle sebep olmuş, en hararetli kalem kavgalarına yol açmış bir tabir varsa o da hiç şüphe yok ki, romantizmdir. Şunu da hemen ilave edelim ki bu kelime etrafinda koparılan kıyametin gulgulesi susmak şöyle dursun, şu son seneler zarfinda yeniden yeniye şiddetlenmek istidadını göstermeye başlamıştır.

Uzun müddet edebiyat mücahitleri elinde bir ilim gibi taşınmış olan romantizm tabirindeki vuzuhsuzluk, anlaşmaktan ziyade dövüşmek maksadını güden san'at erbabı arasında daimi bir nizaya vesile olmuştur. Aynı tabir, bir kısım üdebâ nazarında ruh-ı beşerin fesahatini en güzel ifade eden bir remz, diğer bir zümre indinde de aczin, sükût ve dalâletin bir timsali haline girmiştir. Fakat hadd-i zatında romantizm nedir? Evvela bunu tarif edelim.

Fransa'da 1820 senesine doğru başlayıp 1850'ye kadar devam eden ve tarih-i edebiyat sahifelerine romantizm ismiyle kaydolunan büyük bir hareket-i edebiyye... Öyle bir san'at ki bütün feyzini mahîle ve hassasiyetinden alıyor ve bu iki meleke-i akliyeyi diğer bütün melekâta hakim kılıyor. Onyedinci, onsekizinci asrın klasik san'atıyla taban tabana zıt bir san'at telakkîsi: İşte romantizm.

Ancak romantizm tabirine verilen bu sarih mana pek geç olarak tebellür edebilmiştir. Filhakika, Fransa'da husûle gelen romantizm buhranı dünyanın hemen bütün memleketlerinde mevcudiyetini hissettiren cihan-şümûl hareketin son tezahürlerinden birini teşkil eder. Fransa'da olduğu gibi İngiltere, Almanya hatta Rusya'da bile romantikler yetişmiştir. "Victor Hugo" ismi, İngiltere'nin "Byron"ını, Almanya'nın "Goethe"sini, Rusya'nın "Tolstoy"unu hatırlatır.

Romantizm tabirine iki türlü mana verilmiştir. Bunlardan biri etimolojik yani iştikâkî mana, diğeri edebiyat tarihinde verilen manadır.

Romantizm etimolojik manasıyla, putperest klasik edebiyatına mukabil Garp'ta inkişaf eden Hristiyan edebiyatıdır. En geniş manasıyla romantizm "Roman"lara has olan hayat telakkîsidir. Bu telakkînin ifadesine, Roman milletlerinin hamasi destanlarında tesadüf ederiz. İlk önce kurûn-ı vustâ dehasını inkişaf ettiren Romanlar olduğu için, Roman ismi kurûn-ı vusta dehasına alem olmuştur. Halbuki Garbî ve Şimâlî Avrupa milletlerinin mâl-i müştereki olan bu deha, Hristiyanlığın zuhuru gibi büyük neticeler doğuran bir hadiseden neş'et etmiştir.

Demek bu itibarla romantizm, ilhamını Hristiyan'lıktan alan Garp ve Şimâl akvâmının zihniyetidir. Nitekim ki bunun aksi olan kurûn-ı evveli klasik edebiyatı da ilhamını putpereslikten ve Yunan - Latinlikten alır.

Garbî ve Şimâl zihniyetten, La-yetenâhiyeti ifadeye çalışan zihn-i beşerin yetişemeyeceği şahikalara yükselmeye, aklın idrak edemeyeceği harikaların harîm-i esrârına nüfûz etmeye çalışan ve hem hayal dolu, esrâr-engiz bir san'at doğdu. Halbuki kadim klasik san'at aklı, sükûnu, sadeliği, asaleti, vuzûhu bulmaya çalışırdı.

Romantizmin kurûn-ı vustâî zihniyetinde huşû-ı dindârâneye, bahâdırâne bir cemiyete karşı duyulan vecd ve arzu, muammavî şeylere karşı muhabbet esas oldu. Romantizm imana, hissiyata, fantaziye ehemmiyet veriyor, bilakis tenkide, akıl ve tedbire lâ-kayd kalıyordu. Hasılı akıl ve ahlâk hocalığı eden putperest kurûn-ı evvelî san'atkârlarının temayüllerine tamamen ma'âkesî temayüllerin ifadesidir.

Germenlerin meşhûr "Niebelungen" halk şiirleri, Fransızların "Chanson de Roland"ı, İspanyolların "Romancero"su, Dante'nin "İlâhî Komedya"sı tedkîk edilsin: Bunların hepsinde mevzûun, dekorun, efkârın tenevvüüne rağmen, edebiyat-ı kadîmede müşterek bulunan evsâfa tamamen zıt, bazı evsâfin ana hatlarını fark etmemek kabil değildir.

Bütün bunlarda görüleceği vechiyle insan artık cisim olmaktan çıkıp ruha inkılâp etmiştir. Bedeni ızdırâbât artık bir hâile mevzûu değildir. Kahramanların çektikleri azap bedenî değil, rûhî ve derûnîdir. Aşk, havâstan o derece tecerrüd ediyor ki adeta serâb halini alıyor, zamanın, */13/* mekânın, hatta nemâtın mâverâsında iki rûhun mücerret surette telâfisinden, mütekâbil incizâbından ibaret kalıyor.

Tabiat-ı hârice de değişiyor. O da insan gibi heyecan ve endişe ile ürperiyor; insan tabiatta rûhunun inikâsını görüyor; her biri kendi ülkesinde hüküm süren ma'budlar yerine, hayrı veya şerri temsil eden ve dünyayı hükümleri altına almak için aralarında mütemâdiyen çarpışan ervâh, cinler, periler kâim olmuştur.

Her şeyin kıymeti havâs ile değil rûh ile ölçülüyordu. Kaza ve kader telakkîsi yerini serbest surette hareket eden âmillere terk etmişti. İnsan hür ve yalnız kendi irâdesine tabii idi. İrâde-i ilâhiyye nizâm-ı tabiata müdahaleden ziyade ruhlar üzerinde tesirini gösteriyordu. İşte Hristiyanlıktan, Kelt-Roman ve Germen akvâmının rûhundan doğan adına umûmî ve geniş manasıyla romantizm denilen fikrî inkılâbın ana hatları bundan ibaretti.

Onbeşinci ve onaltıncı asır Rönesansı bu cereyanı en fazla Fransa'da ta'dîl etti. Bu değişme hiç bir yerde Fransa kadar derin ve esaslı olmamıştır. Filhakika "İlâhi Komedya" ismindeki eserinde tasvir ettiği hayalî seyahatte "Virgil"i kendine rehber edinmiş olmasına rağmen ne Dante, ne kadar Anglo-Sakson ise hemen o kadar da İtalyan olmasına rağmen ne de Shakespeare, klasik edebiyatın Fransızlar derecesinde esîrâta taklidi cihetine gitmediler. Onsekizinci asırda Fransız edebiyatı tamamiyle tarz-ı kadîme döküldü. Bu tarzda yükselip Avrupa'da parlamaya başladı. Bunun üzerine diğer Avrupa edebiyatları, kurûn-ı vustada Fransa'nın da geçmiş, fakat diğer milletlerden farklı olarak Rönesans'ta büsbütün terk etmiş olduğu müşterek romantizm yolundan ayrılıp onlar da Fransa gibi klasik vadisine döküldüler.

Romantizmin edebiyat tarihinde kabul edilen ikinci manası bundan sonra anlaşılır. Filvâkı bu manada romantizm onsekizinci asrın sonunda ve ondokuzuncu asrın bidâyetinde klasikçiliğe karşı hasıl olan aksü'l-amel demektir.

Fransa'da onaltıncı asırda moda olan klasik edebiyat taklitçiliği onsekizinci asırda hadd-i kusvâsını buldu. Diğer milletler de bu yolda Fransa'nın taklidini taklide başladılar. Fransa edebiyatı diğer milletler nazarında kadîm edebiyatın asrî bir nümûnesi haline girdi. Yeni Avrupa'da kadîm fikre karşı yabancılık hissetmeyen yegâne millet Fransa idi; Fransa için, Yunan ve Roma'yı taklit ne moda, ne de esâretti. Sadece aynı aileye ait an'anâtın devam ve temâdisinden ibaretti.

Fakat nihayet öyle bir zaman oldu ki yeni klasik edebiyat ekseri Avrupa milletleri için tahammül edilmez bir boyunduruk haline geldi. Edebiyat-ı kadîmeden alınmış bazı esaslar üzerine kurulan bu san'at telâkkîsi, yavaş yavaş kendine hüsnün ve kemâlin tağyîr kabul etmeyen bir enmûzeci süsünü vermeye başlamıştır. Halbuki hareketsizlik tab-ı beşere muhalif olduğu kadar ezeli bir tebeddül-i arz eden fikir panoramasına ma'kes olmak itibariyle bilhassa edebiyatla taban tabana zıt düşüyordu.

Bundan başka her milletin hususî dehası, ecnebî milletlerden alınan şekillere güçlükle intibâk eder. Esasen Fransız dehasıyla yoğrulmuş olan yeni klasik edebiyat, cihan-şümul mahiyetine rağmen tamamiyle Fransız çeşnisini taşıyordu. Bu hal diğer milletlerin millî dehalarının serbest surette inkişâfına engel oluyordu.

Onsekizinci asırda Fransız edebiyatının bu parlayışı Avrupa'da bir aksü'l-amel husûle getirdi. İşte bu aksü'l-amele tahsîsen "romantizm" namı verildi.

Bu aksü'l-amel ilkönce, Fransız edebiyatının şiddetle hakim olduğu Almanya'da baş gösterdi, oradan İngiltere'ye geçti. Bu suretle ondan daha çok sonra Fransa'da başlayan romantizm aksü'l-ameline bile pek mühim bir te'sir icra etti.

Asıl romantizm bu suretle ve bundan sonra başladı. Bütün cihan edebiyatında parlak bir fecr gibi parladı. Gelecek nüshadaki makalemizde romantizmin Almanya ve İngiltere'deki tezâhürâtından, o memleketlerde romantizm cereyanını temsil eden büyük Alman ve İngiliz ediplerinden bahsedeceğiz.

Kâmuran Şerif

(nr. 8, 15 Nisan 1927, s. 12-13)

ALMAN ROMANTİZMİ

/14/ XVII. Asırda Alman edebiyatında tebârüz etmiş bazı şahsiyetler eksik değildir. Eksik olan şey bu şahsiyetleri bir araya toplayan millî ve müşterek duygulardı. Alman muharrirleri birbirinden uzak kalmışlardı. Umûmî hiçbir fikre istinâd etmiyorlardı. Almanya sanki mazisini unutmuş, XIII. asrın millî romantik Almanya'sı hafizalardan silinmiş gibiydi. "Luther" ve rüfekâsının vücuda getirdiği şiddetli fikir cereyanlanını kimse hatırlamıyordu. Ediblerden bir kısmı 13. Lui devrindeki Fransız edebiyatını taklit ediyor, bir kısmı da İtalya'yı örnek alıyordu. Sanki bütün bir millet kendinden geçmişti. Bu esnâda birinci sınıf bir dâhî yetişti, etrafında canlı bir şey göremedi. Bu dâhî "Leibniz" idi. O da Latince yazdığı için Alman tarih-i edebiyatında bir mevkiye hak kazanamadı. Milleti kendi eski an'ânâtına ve millî dehâsına kavuşturacak bir aksü'l-amelin vukûu mukadderdi. Bu da XVIII. Asırda ve bıtâ bir tarzda vukûa geldi.

"Büchner" isminde İsviçreli mutavassıt bir şâir, Germen dehâsına karşı olan müteheyyic hitaplarla ilk olarak millî bir duygu uyandırdı, Latin ırkının şiir ve edebiyatına karşı Şimâl şiir ve edebiyatını ileri sürdü. Kurûn-ı Vasatî'nin safdilâne aşkıyla etrâfına heyecan verdi.

Büchner'in pek ziyade takdir ettiği ve bir ahlâkçı gibi göklere çıkardığı "Klopstock" muhayyileleri fikrin yüksekliklerine çıkaran âbid ve dindâr bir şâirdi. Muhîtinde maâlî zevkini ihyâ etti. Sesi eski Germania'nın ilham perilerini uyandırıyordu. Mesih hakkında yazdığı destânî bir eserde Alman fazîletlerini, Germen ırkının şevk ve gayretini, huşû-ı dindârânesini terennüm etti. Hristiyanlığın ilk günlerini ve Mesîh'i nasıl takdîs ettiyse "Hermann"ı ve Germania'nın ilk devirlerini öyle göklere çıkardı. Kadîm Hristiyanlık ve kadîm Almanya Mesîh'e dair yazdığı eserin iki esaslı mevzûunu teşkil etti.

Klopstock'tan büsbütün farklı olan "Lessing" kalpten ziyade fikre hitap etti. Kendisi şâir, filozof, âlim, gazeteci idi. İlim, ilâhiyât, tiyatro, tenkîd gibi temas ettiği bütün mevzuları yenileştiriyordu. Lessing Almanya'da emsalsiz bir te'sir uyandırdı. Pek mühim olan kalem mücadeleleriyle halkı faaliyete, cidâle teşvîk etti, etrafında yeni yetişmekte olan yeni istidâdları tenmiye etti. Denilebilir ki "Goethe", Lessing'i okuyarak şâir oldu.

Alman milletinin serbest surette inkişâfını te'min için Lessing, edebiyatı tahakkümden kurtarmak istedi. Evvelâ Fransız temâşâ san'atının istinâd ettiği nazariyeleri zîr-ü-zeber etti ve bunların yerine Almanlara yeni örnekler fösterdi. O devirde Fransız temâşâ san'atı Aristo'nun vaz ettiği esaslar üzerine binâ edilmişti. Lessing, Fransız münekkid ve şâirlerinin Aristo'yu yanlış yanlış anladıklarını ve onun vaz ettiği nazariyeler yerine, indî bir takım kâideler kabul ettiklerini iddiâ etti. Fransız temâşâ esaslarını bu suretle çürüttükten sonra Almanlar'a Germen zekâsına daha uygun olmak üzere Shakespeare'in tiyatrolarını gösterdi. Filhakika Shakespeare'in eserleri yalnız Alman dehâsına daha yakın olmakla kalmıyordu, ale'l-umûm dehânın serbestî-i inkişâfina daha müsâit bir mahiyet arz ediyordu.

Lessing'in tahriki ile Almanya yeni bir yola atıldı; edebiyatta kendi benliğini buldu, orijinal eserlerini vücuda getirdi. Bu suretle Almanya'nın öz malı olan bir klasik edebiyatı vücuda geldi.

"Herder" de Lessing gibi etrafını uyandıran inkılâpçı bir şâirdi. Son asırların te'sirâtını son ve kat'î bir darbe ile temelinden yıktıktan sonra muhitinde ilk asırların edebî zevkini uyandırdı. Hiçbir şâir, dünyanın ilk devirlerini, her milletin ilk ilhamlarını Herder derecesinde kuvvetli bir insiyakla hissedememiştir.

"Türkler", "Milletlerin Sesi", "Şarkın Aşk Şarkıları"... ilh. gibi eserleri saf, berrak bir şiir kaynağına benzer. Âsârı, hayran bir takdirkârı olan "Edgar Giné" tarafından Fransızcaya tercüme edilmiştir.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Goethe ve Schiller

Goethe (1749 - 1832)'de Lessing'in "Laokoon" ismindeki eseriyle yeni bir âleme gözlerini açmış gibi oldu. Strasbourg'da Herder'le olan tesadüfü, Goethe'nin dehâsını bütün feyziyle izhâra sâik oldu. Goethe, "Werther" gibi ilk eserlerinde Herder'in genç ruhunda uyandırdığı aşk ve harâreti bütün şiddetiyle ifade eder.

Germen dehâsının tutmuş olduğu yeni yolda her türlü engelleri kırıp devirerek ilerlediği bu şevk ve gayret senelerine edebiyat müverrihleri "Sturm und Drang Preiode" (Aşk ve Fırtına Periyodu) ismini veriyorlar. "Maximilian Challenger"in bir romanından alınmış olan bu garip ve mutantan ünvan bile bu devrin o intizamsız ve âdetâ korkunç bir hal alan zihniyetini ne güzel ifade eder! Bu heyecan baştan başa bütün Almanya'ya sirâyet etmişti. "Fust", "Jürger" */15/* "Heine" gibi genç hayal-perestler "Goethingen" civarında bir ormanda toplanıp yeni şiir ve edebiyat namına ahd-ü-peymân ettiler, Klopstock'u "gavs-ı edeb" mevkiine çıkardılar, bir aralık Fransa'yı taklide yeltenmiş olan Wieland'ın eserlerini ateşte yaktılar. Bu ormanda yapılan bu ahd-ü-peymân, edebî ictimâdan ziyâde bir araya toplanan bir takım fesat erbâbının baş başa verip bir suikast tertip etmelerini hatırlatıyordu.

Filhakika o sırada Alman edebiyatında hakiki bir anarşi hüküm sürüyordu. Bu devir, bizzat Almanların dediği gibi "vahşete rücû" devri idi. Schiller'in "Haydutlar" gibi ilk dramları bu devrin parlak bir ifadesidir.

Yeni şiir ve edebiyat orijinalitesini muhafaza edebilmek için daima çocuk kalmak ihtiyacını hissediyor, Kurûn-ı Vustâ'nın şedîd, garip, safdilâne ilhamlarından ayrılmak istemiyordu. Mazinin bu suretle canlanması büyük bir yenilik oldu: yalnız ortadan kalkmış bir takım hissiyât ve akidelerin hoş bir tasvirinden ibaret kalmak ve bu suretle hakiki edebiyattan ziyade bir edebiyat oyununa benzemek gibi bir kusuru vardı. Bilhassa garip zihniyetli bazı yeniler bu garâbeti ifrat derecesine vardırdılar. Bunun için Kurûn-ı Vasatî merâkı bir müddet gözleri kamaştırdıktan sonra nazardan düşmeye başladı.

Bu edebî cûşişi bi'z-zarûr sâkin bir ilham devresi takip etti. 1786'da "Limon çiçeklerinin açtığı memleket" "İtalya"ya ziyarete giden Goethe Kurûn-ı Evvelî güzelliğine meftûn oldu. Gençliğinde vücuda getirdiği eserler ne kadar coşkun, gürültülü ise, İtalya'dan getirdiği eserlerinin kâfesi, gerek şekil ve gerek fikir itibâriyle o nisbette saf ve azametli oldu. Eserlerinde fazla hayal yerine ideal bir sükûnet bulundurmaya çalıştığı görülüyordu.

Goethe ile Schiller dost idiler. Her iki şâirin yekdiğerini tashih ve ikmâl edebilmeleri hususunda bu dostluğun büyük faydası dokundu. Schiller'in şevk ve heyecanı onu ifrâta sürükleyebilirdi. Goethe ilâhî sükûnetini yavanlığa kadar vardıracaktı. Goethe, hayal ile hakikatin, akıl ve tedbir ile cûşiş ve heyecânın te'lifini Schiller'den öğrendi. Buna mukabil dostunun cûşiş ve ihtirâzını, hüsnün ezelî kâidelerine münkâd kıldı. İki şâir el ele san'atta kemâle doğru yükseldiler. Teâtî ettikleri mektuplarda aynı ideal-i aşkî etrafinda birleşen bu iki büyük ruhun birbirlerini nasıl teşcî ve tashîh ettiğini pek güzel gösterir.

Bundan sonra Alman edebiyatının on iki senelik bir devresi gelir ki Germen dehâsının, bu kadar gayretten ve hazırlıktan sonra nihâyet en parlak inkişâfını idrâk ettiği devredir. Bu müddet zarfinda Goethe, "Tole Kralı", "Hermann ve Dorothea" gibi en nefis şiirlerini yazdı. Nihâyet, vaktiyle "Werther"de ilk çizgilerini çizdiği mukadderât-ı beşeriyyenin cesûrâne ve şâirâne bir remzi olan "Faust"u bu sırada ikmal etti.

Buna mukâbil Schiller de Goethe'nin yardımıyla san'atın yeni şâhikalarına yükseldi. En güzel şiiri olan "Taucher"ı, dramlarının en güzeli olan "Wallenstein"i, "Orleans Bakiresi"ni, "Wilhelm Tell"i bu devrede yazdı.

Kâmuran Şerif

(nr. 9, 1 mayıs 1927, s. 14-15)

İNGİLİZ ROMANTİZMİ

/15/ Romantizm İngiltere'de, Almanya'da olduğu gibi, millî ve mahallî dehâya rücû suretinde tecelli etti. Almanya ve İngiltere'de muvakkat bir zaman için Fransız klasizminin te'siri altında kalmıştı. Romantizm bu te'siri izâle eden bir aksü-l'amel oldu; Şimâl dehâsı bu sayede, yeniden benliğine kavuşarak Fransız taklitçiliğini terk etti. Ancak İngiliz edebiyatı, Fransız te'sirine Alman edebiyatı derecesinde zebûn olmamış. Nisbeten daha müstakil kalmış olduğu için romantizm aksü'l-ameli İngiltere'de daha az hissedildi. Almanya'da Romantizm, bilhassa Fransız te'sirine karşı vukû'a gelmiş bir aksü'l-amel, millî bir san'atın zuhûruyla neticelenen bir hareket şeklinde tecellî ettiği halde İngiltere'de sadece Kurûn-ı Vustâ'ya ve "Kelt" edvâr-ı kadîmesine rücûdan ibâret kaldı.

İngiliz edebiyatının şiir ve roman sahalarında yeni temâyülleri XVIII. Asrın ortasına doğru başladı. "Young" 1741'den 1746'ya kadar, XIX. Asrın marazî mâlihulyâsını ihsâs eden ve hayatın acı cilveleri ile yaralanmış bir ruhun elem ve ızdıraplarına tercüman olan "Geceler"ini neşretmiş, "Harvey", 1746'da "Mezarlar Arasında Tefekkür" ismindeki eserini yazmıştı. "Gray"in "Bir Kır Mezarlığında Yazılmış Eleji"si birçok lisanlara tercüme olundu.

Diğer taraftan rûhiyât da edebiyatta hâkim bir mevki kazanmıştı. "Richardson" rûh-ı beşerin tasviriyle iştigâl etti "Clarissa Harlow" adlı romanını neşretti. Bu eser hakkında Jean Jacques Rousseau: Şimdiye kadar hiçbir lisanda "Clarissa Harlow" ayarında, hatta ona yakın bir eser vücuda getirilmemiştir." der. "Fielding", "Richardson" derecesinde rakîk olmamakla beraber, "Tom Jones" isimli eserinde tasvir ettiği tabloların tenevvü ve sıhhatiyle efkârı belki daha fazla alâkadâr etmişti. "Goldsmith", "Wakefield Rahibi" adlı eseriyle temiz, ahlâkî bir roman numûnesi

göstermiş ve hayır-hâhlığa, insâniyet-perverâne-i efkâra ma'kes olan eserinin tatlı çeşnisi bütün Avrupa'da takdir kazanmıştı.

İşte bu sırada da Almanya'da "Herder" ve "Goethe"nin eserleriyle husûle gelen heyecan-ı efkâr İngiltere'ye sirâyet etti. 1765'te Piskopos "Percy", büyük bir merak ve tehâlükle arayıp topladığı eski millî baladları neşretti. "Chatterton" isminde bir genç hârikulâde bir anaçlıkla, eski İngiliz şiirlerini taklîden bir silsile-i nazım vücuda getirdikten sonra, henüz çocuk denilecek bin sinde, on sekiz yaşında vefât etti. "Wesley" 1781'de neşrettiği şiir tarihinde halka, İngiliz şiirinin safdilâne kudretini tanıttı.

Fakat edebiyatta husûle gelen bu istihâlenin hakiki işaretini veren şâir "Cowper" oldu. Şâirin hemen bütün hayatı inzivâ içinde geçmişti. Eserlerinde seciyesinin en bâriz husûsiyeti olan bir hüzn-i dindârâne nazara çarpar. Yeni İngiliz lirizmini Cowper vücuda getirmiş gibidir. Bu lirik şiirlerde rûh, en gizli hareketlerine varıncaya kadar bütün genişliği ile açılıp temasa gelir. Cowper için kendinden evvel gelenlerin kâle almaya tenezzül etmeyecekleri en ufak hâdiselere kadar her şeyi bir şiir mevzûu olabilir. Annesinden aldığı bir resim, kırda gördüğü kış menâzırı, ormanda yaptığı bir gezinti ona en nefis şiirlerini ilhâm için kâfi gelir.

İşte İngiliz romantik mektebinin başlıca evsâf ve husûsiyetleri bunlardır: Rûh-ı beşerin samimî hislerine tercümân olmak, tabiatın en basit ve mûnis levhalarını tasvir etmek...

"Humberland" ve "Westmoreland" göllerini terennüm eden göl şâirleri bu "tabiata rücû" hareketine, bir de "gayret"i ilâve ederek onu bir kat daha yükselttiler. "Wordswort", "Coleridge", "Shelley", "Keats", "Southey", "Wilson", "Thomas Moore" gibi şâirler, zengin hayallerle dolu lirik eserleri ile "Lakiste" mektebinin başlıca erkânını teşkil ederler.

"Byron", "Childe Harold'un Ziyareti" ismindeki eserini 1812'de neşretmiştir. Bir şâirin seyahatlerini tasvir eden bu eserde, heyecan ve ihtilâclarla sarsılan bir ruhun intibaları pek canlı bir sûrette görülür. "Childe Harold", "Byron"un mizac ve hayatı

gibi, anîf, şedîd, ihtilaclı dehâsının en sâdık bir ma'kesini teşkil eder. "Childe Harold" sık sık Fransız romantikleri, ezcümle "Lamartine" için bir ilham kaynağı olmuştur.

Nihayet "Walter Scott", "İskoç Hududunun Halk Türküleri", "Son Saz Şâirinin Şarkısı" şiirlerinde hep mâziyi ihyâ, mâzinin güzelliklerini terennüm etmiştir. "Waverley", "Perth'in Çılgın Kızı", "İvanhoe "adlı romanlarında kendi tabiri vechile, "perileri, devleri, ejderhaları, cüceleri ile" Kurûn-ı Vasatî'yi, şovalye hayatını canlandırmıştır.

Kâmuran Şerif

(nr. 10, 15 Mayıs 1927, s. 15)

ŞÂİRE YOL GÖSTERENLER!

Doğrundan doğruya san'at eserleri vücuda getirecek kadar kendilerinde kudret ve kabiliyet görmeyen bazı genç âlim ve münekkidler bir zamandan beri ilim ve san'at namına şâire yol göstermeye uğraşıyorlar. Çok tekrâr edilmiş fikirlerin bir daha tekrarından ibaret olan bu kabil nasihatler, bilmem ki, edebiyat ve san'at âleminde nasıl bir tesir bırakıyor! Benim asıl garip bulduğum şey, şâire yol göstermektir. Hakiki şâir maddî hayatı itibâriyle bizim gibi fânî bir mahlûk olsa bile ma'nevî hayatı itibariyle fevka'l-beşer sayılır. Biz ona nasıl yol gösterebiliriz ki güzellik ve hakîkat yolunda o bizim vicdanımızın rehberidir. Onun sesi, diğer bütün insanların seslerinin üstünden kalplerimize nüfûz eden ilâhî bir hitap olmalıdır. Bizim emekleyerek yürüdüğümüz karanlık yollarda onun çerâğı hakîkat ve güzellik nurunu bize saçacaktır. Biz, onun arkasında vecd ile, iman ile yürüyeceğiz! Bundan bir lahza şüphelenirsek şâirlerin sazı koltuğunda gezen bir serseriden ne farkı kalır? Nasıl bir peygambere, ümmeti Allah'a vusûl için hidâyet yolunda rehberlik edemezlerse, bir şâire de bizler, güzellik ve hakîkat yolunda bu aciz idrâkimiz, bu basit ilmimizle yol göstermek küstahlığına kalkamayız! Bir zamandan beri matbû'atımızı istilâ eden sân'at ve edebiyat rehberliğinin artık nihâyete erişmesini temenni etmeliyiz. Birkaç muharrir ve münekkidin intihâb edeceği mevzûları terennüm edecek ve gösterdiği yoldan yürüyecek bir şâir öyle zannolunduğu gibi "millî şâir" falan değil, ancak bir mektep talebisi olabilir. Hem anlamıyorum, bu kayd-ı ihtirâzî ne oluyor? Milli şâirin aksi nedir? "Gayr-ı millî" şâirden "beyne'l-milel şâir" manâsı mı anlaşılacak? Eğer böyle ise ben Türk milletine, büyük muzafferiyetleri kadar şeref verecek böyle bir şâirin zuhûrunu bütün kalbimle temenni ederim. Bir Türk şâiri tasavvur ediniz ki eseri bütün lisanlara tercüme edilerek dünyanın her tarafında hararetle okunuyor. Kim böyle bir şerefi kendisi için, hatta kendi milletinden bir şâir için temenni etmez.

Avâm-firîbâne bir vatanperverlikle bazı harp menkıbeleriyle ictimâî ve ahlâkî nasihatlerden başka mevzularda şiir yazıldığını istememek ne münekkidlik ne de ilim adamı olmak şerefiyle kabil-i te'lif değildir. Vatandaşlarında fazîlet hislerini, cesaret ve vatanperverlik duygularını coşturan çok büyük şâirler olabilir. Fakat san'at eserlerini yalnız bu mevzulara hasrettirmeye çalışmak kurnazca ve vatanperverlik nümâyişi değilse çok basit bir fikirdir. Bu âdetâ bütün ressamların yalnız portre yapmasını istemek gibi gülünç bir şeydir. Şayet bir çok beklenip de bir türlü zuhûr etmeyen "millî şâir"den maksat bir gün Türk lisan ve edebiyatını diğer büyük milletlerin lisan ve edebiyatı gibi beynelmilel şerefli bir mevkie yükseltecek bir dâhînin zuhûru ise, bunu içimizde beklemeyen kim vardır? Fakat henüz aramızda böyle bir dahinin çıkmaması edebiyata ta'riza bir sebep teşkil edemez. İlim aleminde sahib-kıranlık eden mütefekkirlerimizin dünyanın büyük âlim ve feylesofları arasında mevkîi ne ise şâirlerimizin de odur. Belki bu mukâyese şâirlerin çok daha lehine çıkar. Yakın bir zamandan beri genç âlimlerimiz ilimsiz hiç bir şey yapılamayacağını ileri sürerek eski müftüler gibi her şey hakkında fetva vermeye başladılar. Eğer şâir de şiirini yazmak ve mevzuunu intihâb etmek için âlimlerden fetva alacaksa edebiyatı ilmin elinden kurtaracak bir inkılâp yapmaya mecburuz.

[İMZASIZ]

(nr. 2, 15 Kanunîsânî 1927, s. 2)

SANMAYIN Kİ KARGA DELMİŞ...

/11/ Mavi, siyâh, yeşil, mor, kurşunî, lacivert, neftî mantolu kızlar, gelin!.. Ve her birerleriniz, aynı renklerdeki gözlerinizle yakından yüzüme bir daha bakın!... Korkmayın, nazarlarınız artık eskisi gibi beni eritmez. Çünkü ben şimdi kendi yağımı, kendi ateşimle kendim eritiyorum. Sizi yanıma çağırmam, eskisi gibi gül yüzlerenize hayranlığımdan değil, fakat bu sırada buluttan nem kapacak kadar alıngamlığımdandır. Siz yolda ve şurada, burada kâh yüzüme gülümsemeye ve kâh yaz akşamlarının hafif, ılık tatlı meltemleri gibi, karşımda sanki rüzgâr olup gönlüme doğru yeniden esmeye yeltenirken benim lâkaydîliğim, şüphesiz sizin canınızı sıkıyor ve arkamdan hayretle beni göstererek birbirinizin kulağına:

— Bu da ne biçim adam böyle? Amma da vurdum duymaz ha!... Diye hem kızıyor hem eğleniyorsunuz. Fakat bilmiyorsunuz ki:

"Neler geldi, neler geçti felekten
Un elerken deve geçti elekten"

dedikleri gibi, benim de böyle, bir zamanlar vara yoğa sizin peşinizden firaklı firaklı melerken neler ve neler geçti başımdan!

Güneşle yağmurun, gül bahçelerinin üstüne allı, yeşilli, morlu, turunculu gelin askısı astığı eski yaz akşamlarında ben böyle miydim, unuttunuz mu?...

Araya giren kışlarda sizler, nazlı limonluklarda solmadınız; bense çıplak bahçelerde, kavurucu rüzgar ve fırtınaların altında metrûk kalarak bu hâle geldim.

Halinizi kıskanarak size küskün değilim; fakat artık lâ-kaydım... Biliyorum sizin bazan ve tam zamanında yapacağınız ufacık bir tesir, hayattan tekaüdlüğünü talep edip inzivâ köşesine çekilmiş bir velinin, kırk bir yeşil mahfaza içinde derin bir hâb-ı istirahata varmış yorgun ve bezgin gönlünü yeniden kanatlandırıp eski gül bahçelerinde eskisinden daha çılgınca uçurtmaya ve daldan dala fışkırtarak nihayet büsbütün kanadı kırık bir halde tekrar yere düşürmeye "bülegan ma-belağ" kâfidir. Evet ama, ben şimdi ne veliyim ne de deli... Şimdi hayatın birinci cephesinden ikincisine geçmiş, deliliği de, veliliği de sırasıyla tecrübe ederek onları hep geride bırakmış, yani dünyaya ikinci defa gelmiş bir adamım... Eski zevkleri, eski duyguları, eski hayatları ben şimdi tekrar o bütün tahammül olunmaz acıları, kederleri, emelleri yeisleriyle yeniden yaşamak ister miyim ya?...

Tâli'in seyrettirdiği otuz bu kadar senelik fâciayı, elimde meccânî davetiye varakası bile olsa yeni baştan tekrar görmeye asla taraftar değilim!...

Bırakın beni kendi halime ki, biraz da muzika seyrine varıp bakayım, âine-i devranı bir parça da o taraftan göreyim!...

Hayattaki faciaların en müthiş ve en uzunu, tecrübemle söylüyorum, insanın yüzüne sizin bir ufak gülümsemenizle başlıyor ve gülmenin sonundan daima ağlama geliyor. Benimse güldüğüm de beter, ağladığım da, gönlümü vaktiyle saçlarınızın teline bağladığım da.

Artık benim neme gülümsüyorsunuz ayol?... Telgraf direklerinden meyve bekleyin, fakat benden bir dilim ayva bile beklemeyin!... Farz edin ki, sam vurmuş bir ağacım ben!...

*

* *

Hayır hayır, caydım... Şaka söyledim... Vâkıa beni sam vurdu, fakat henüz gönlümde hayat var. Kurumaya yüz tutan bir söğüdü su ile nasıl canlandırırlarsa gelin,

siz de benim soluk yüzüme biraz gül suyu serperek canladırın!... Bakın sizi Erzurumluların bir şarkısını okuyarak çağırıyorum işte:

Gelin kızlar, bir araya,
Merhem vurun şu yaraya,
Delik dönmüş mağaraya...
Sanmayın ki karga delmiş!

Osman Cemâl

(nr. 2, 15 Kânûnisânî 1927 sayfa 11)

SON ŞÖHRETLER

Bu yazılar benimdir, fakat yazdıran Ahmed Haşim'in bütün hayranları gibi ondan bana geçen zevk ve hevestir. Onun için bunları ona ithaf etmekte ayrı bir zevk duyuyorum.

F. L.

Mukaddime

/14/ Son devrin edebi şöhretlerine dâir bir eser yazmak çoktan beri zaman zaman arzu ettiğim bir şeydi, fakat bu arzunun geç tahakkuk etmesindeki kabahat yalnız benim değil; biraz da devrin ve semeresi çok aşîkâr bayağı hırsların edebiyat ve san'at alemini, iyilik ve güzelliğin nefes alamayıp boğulduğu hazin ve mukassî bir meclis haline getirmesindedir. Bu âlem şimdi kapısını başı boş davarın yıktığı sahipsiz bahçe gibi şunun bunun en ham ve fânî vicdanların omuzdaşlık ettikleri nizâmsız bir yer haline gelmiştir. O temiz alemi kaplayan ikinci hava içinde ruhun selâmette kalması kabil midir? Her memlekette millî dehânın en şerefli bir tecelligâhı olan edebiyat ve san'at, şimdi bizde geri kalmışların yolunu şaşırmış zayıfların âdetâ tesellî eğlencesi haline girdi. Bir çokları ise onu ahmâk ve behîmî sûretlerinin toz pembe rengini, salon ve sosyete kadınına dahi zeki ve daha cazip göstermek için ellerine aldılar. Etrafımıza bakınız, asîl ve müstesnâ muharrirler nerede? Türk zekâsına iftirâ olmak üzere intişârlarını binlerce kari'in beklediği mütemadiyen söylenen ve ilân edilen, edebî eser nâmına sürülen gülünç ve bayağı kalem mahsûlâtıyla muhâtız. Türk şiir ve edebiyatı bugünkü kadar hiçbir devirde sükût etmemişti. Artık fikir, his ve edep nâmına ancak ölülerimizle iftihara mecbur kaldık. Nedim ve Fuzûlî bize şimdi birer erişilmez kutup gibi görünüyorlardı. Ancak bu çoraklıkta kıymeti anlaşılan Hamid'e gecikmiş bir minnetin maddi âsârını şimdi gösteriyoruz. Edebiyat namına ciddi veya hafif gazetelerin sütunlarını günden güne daha fazla istilâ eden Çiçekçioğlu'nun en bayağı tekerlemelerinden de aşağı kelime oyunlarının, hikâye namına en sathî ve iptidâî kari'in bile bir türlü tadını alamadığı her hangi bir lisandan aşırılmış tefrikâları

göre göre hakîkî fikir mahsullerinin lezzeti unutuldu, böyle bir devirde zekâ ve zarafet mahsülû olabilecek san'at eserleri aramağa hacet var mı?... Bu makâlelerde isimleri geçecek olanlar, san'at ve edebiyatla alâkadar olan Türk halkı onları iyece tanımış oldukları için onlar hakkında kâri fikrini daha evvel vermiş olmak lâzım gelir, biz ona bu hususta rehberlik edecek değiliz. Maksadımız devrin zekâ ve hamâkat nümûnelerini ayrı ayrı bulmak ve çıkarmaya çalışmak değildir. Her taraftan hayatın vüs'atini istilâ eden hamâkat, görünmek için hiç bizim delâletimize muhtaç bulunmuyor. Onu göremeyenler ancak körlerdir. Güzelliği de göstermeye çalışmanın şimdilik beyhûdeliğine kani'iz. Onun için bu yazılar ne ilmî, ne de edebî olmak iddiasındadır. Artık okunacak bir şey bulamayan zevki aç, ruhû boş ve bunun için eski sevgililerini hatırlamak için nefretlerini harekete getiren bir adamın, bir nev derûnî muhasebesi mahiyetinde olan bu yazılar belki yalnız muharririni eğlendirmeye kifâyet edecektir.

—1—

Ahmed Haşim

Şöhretler kimya tâbiriyle birer "cism-i mücerred" değildir. Bir şöhret bazan en hatıra gelmez unsurlardan vücûda gelir bunu ilk bakışta anlamak kâbil değil. Fakat ufak bir tahlil bazan filan büyük şâirin şöhretinin eserle hiç alâkası olmayarak soytarılıktan, filan muharririn şenâatlerden, filan siyasinin mide ve hazım kuvvetinden ileri geldiğini anlatmağa kâfidir. Halis şöhret, berrak elmaslar gibi malesef nâdirdir.

Türk şiirini garip bir sahaya götüren, gayr-i mahsusa lisan veren Ahmed Haşim'i şâirliğinden başka bir şeyiyle hatırlamanın imkânı yoktur. Bu ayrı duran taş hiçbir yabancı cisimden kuvvet almaksızın şiir âleminde tek başına eşsiz parıltılarını neşrediyor. Bugünkü Türk edebiyatından bahsedecek olan yarınki serbest tarih, o edebiyatın en mütemâyiz vasıflarını ancak onun adında ve eserlerinde bulacaktır. Sade kıymetsiz ve alâyişsiz hayatı, eserleri yanında o kadar mahcup ve mütevâzi durur. Ahmed Haşim şair olarak ne rehber, ne mürşid, ne hatip, ne siyâsî, ne nüktedân, ne gazel-hândır. Yalnız ve münhasıran hâlis şâirdir. Şiiri gözlerimizinin önünde rengârenk billurlar gibi aksettirmek isteyen dilini ne anlayanlar, ne anlamayanların

vücûdundan külliyen haberdâr olmaya tenezzül etmeyerek, derûnî aleminin elemlerine, sevinçlerine */15/* fırtınalarına ve sükûnlarına göre kâh garip, kâh basit, kâh mağrûr, kâh müstehzî, kâh mûnis ve kâh vahşî hâsılı bir anda bin renk ve şekle giren fakat daima güzel ve usta kalmasını bilen bu asil sihirbazın bütün rûh ve hareketlerini, tahavvüllerini, tecellilerini çok yakından görebildim. Asıl bu anı ve baş döndüren hâlet-i rûhiye tahavvülleri anındadır ki bu münferit fitratın ezelî bir hidâyetten nasip aldığı anlaşılır, o kadar hârikulâdedir. Şiirin, anlayışın ve hissin muammalı bir ma'nâ ile derinleştirdiği hudûdu girift çehresinin ortasında, taş kovuklarında gizlenmiş iki pınar gibi parlayan, yumuk, oynak ve küçük gözleriyle sinirleri, kalbi ve beyni arasındaki muhayyerü'l-ukûl yakınlık, dostluk, anlaşmayı onu yakından tanımakla anladım. Bunların hepsi onu gözle hayret ve çirkine garazla doldurmak için daîma hazır ve seferberdir. Bu adamın kıpırdayan gözleri an-be-an gerilen veya gevşeyen sinirleri, düşünen ve bulan bir beyni, müthiş hisseden ve çarpan bir kalbi vardır. O bunların hepsiyle bir küldür ve Ahmed Haşim parça-ber-parça bir hiç, toplu olduğu zaman müheyyic bir vahdettir. Onu anlamamış olanlar ve anlamayacaklar gözünü ve sinirlerini, kalbini ve beynini ayrı ayrı yoklayanlar ve ayrı ayrı ölçenlerdir. Ancak o vahdetin gizli hendesesini keşfedenlerdir ki bu rûhun sırrı ve güzellikleri münkesiftir.

Ahmed Haşim ve İlim

Zaten bu kelime onun isminin yanında ne kadar ma'nâsız duruyor. Fakat Ahmed Haşim'in şiiri birçok çiçekten toplayan bir öz gibi yeni dünyanın her sahadaki fikrî inkilâbının mahsûlüdür. Binâenaleyh denilebilir ki bu şiir cihan-şümûl ma'nâsıyla mütekemmil bir şiirdir. Bu şiir hisleri, düşünceleri fenni, mihânikî ictimâiyâtı, raksı, tiyatroyu, raksı ve mûsikiyi değiştiren yeni fikrî avâmile vukûf neticesinde vücûda gelmiştir. Binâenaleyh bir bilgi şiiridir. Elektrik gibi bir seyyâleyle mahmûl olan bir hassasiyetin doğruyu, iyiyi arayış ve buluşta ne müthiş bir kudreti var. Onun şiirlerinde olduğu kadar nesirlerinde de bu kudreti ne kadar vuzûhla görüyoruz. Acaip billurlar gibi rengârenk ve müstesnâ cümleler yığını içinde ne şâyân-ı hayret fikir ve emeller vardır. Onun her sözü ve her cümlesi birinci bakışta yalnız hoş, san'âtkârâne ve yenidir. Fakat ikinci ve üçüncü bakışta görülür ki onlar yalnız hoş cümleler değil aynı zamanda belki bugün için mühim, fakat yarın için sarih ve büyük hakîkatlere temas

eden fikirlerdir. Bu fikirlerde denilebilir ki gelecek senelerin hakîkatleri tohum halinde yaşıyor. Yalnız onu şâir tanıdığımız, şâir bırakmak istediğimiz içindir ki bu fikirleri üzerinde fazla durmadığımız, onlara iltifat etmediğimiz olmuştur. Fakat onlar, o kadar parlaktır ki, kadını kendilerine çeken elmaslar gibi bilmeden, haberimiz olmadan, hatta düşünmeden bizi kendilerine çekerler.

Ahmed Haşim, kelimenin şu Dârü'l-Fünûn'daki ma'nâsıyla âlim değildir.

Her yeni nesrinin arkasından saatlerce düşünmemiz onda dünküne benzeyen bir fikir görmeyişimizden ve müthiş yeniliğin karşısında şaşkınlık geçirip dalgın hale gelişimizden başka nedir? Onun ne tuhaf cümleleri vardır ki her biri idrakimize hayret veren acaip fikirlerin muhayyerü'l-ukûl ifadeleridir. Onlar dün yalnız acaipti, fakat gün geçtikçe, atiye doğru adım attıkça anlıyoruz ki bu acayip şeyler yine şayân-ı hayret derecede güzel olmakla beraber bilhassa doğrudurlar!... Bunu anlamak için Ahmed Haşim'in nar çiçeği kızıllığındaki şiir ve ilham örtüsüne sarınıp bizim çok basit mıntıkamızdan geçerek kıymetlerin daha hakîki bir mi'yâra tâbi olduğunu, bir âleme pervâz etmiş olduğunu bilmeliyiz, bilmeliyiz ki onun gözünde her şeyin heyecan verici bir ma'nâsı vardır. Uzun söze ne hacet! Bütün basit şeylerin ne şâyân-ı hayret şeyler olduğunu pek kolay idrak edebilirdik, fakat bir an için onun gözleri bizde olsaydı ve âleme o gözlerle bakabilseydik...

Ahmed Haşim'in, her biri yeni bir zevk ve fikir getiren makâlelerinin hepsini böyle okudum. Bu defa okuduktan sonra anladım ki onun sözleri tekmil his ve hayâl alemindekilerin kendi mallarıdır. Fakat söylemesini yalnız o bilmiştir, bulan odur. Hangi âlim, hakikatleri bu kadar sade, bu kadar güzel, bu kadar âlem-şümûl bir hâle getirebilmiştir? İlim münâkaşa edilir bir şeydir, ilmin nice nazariyeleri vardır ki doğruluğunda ittifak imkânı hasıl olmamıştır ve olamayacaktır.

-Mâba'dı Var-

Fevzi Lutfi

(nr. 2, 15 Kânûnisânî 1998, s. 14-15)

SÜLEYMAN NAZİF

4 Kânûnisânî 1927, Salı mazlum bir geceden çıkarak o meş'um sabahta açılan gözler gazetelerde Süleyman Nazif'in vefatını görür görmez dehşet ve hayretle kendi kendine: Süleyman Nazif vefat eder mi? Diye soruyordu.

Bu bir hikâye değil, vak'âdır. Herkes bilir ki insanlar ölür. Hiç kimse bilmiyordu ki Süleyman Nazif ölebilir. O mübarek na'şı tabuta hazırlamak bana tekvin-i tekfin etmek gibi geliyordu... Önünde, bir insanda mevcut olan hayat değil, başlı başına kâinatta meşhûd olan hayat idi.

Menba-ı lâ-yemûtiyetten onun ruhuna mensup olmuş İlâhî bir Ab-ı hayat vardı ki ondan serpilen zerrât isabet ettiği her yere, tarihin zalâm içinde kalan akvâmına, mazlum milletlerin tali'lerine, Irak'ın çöllerine, ağlamaktan sönmeye başlayan gözlere, durmak üzere olan kalplere, her yere, her yere can verirdi.

Süleyman Nazif'te hayat bir derecede idi ki ruhuna elle dokunulur, hissiyâtı gözle görülebilirdi.

Âteşîn fikirleriyle, âlî emelleriyle, dil-rübâ hayalleriyle yolda beraber yürüyerek arkadaşlık etmek veya onları davetle sofrada beraber oturarak konuşmak mümkündü. Ben Süleyman Nazif'in vefatını gazetede okur okumaz birden bire yerimden kalkarak artık safha-i tabiattan çekileceği vâhimesine düştüğüm hayatın cenaze alayını görmek için odamın penceresine doğru yürüdüm. Süleyman Nazif, edebiyatın bu velî-i ni'metini son defa gördüğüm zaman bana "Tagor"a ait makalesini okumuştu. İngiltere'nin harekât-ı milliyesini zapt ve tashîr için ordularından daha kuvvetli bularak âlem-şümûl bir mevkiye götürdüğü bu büyük şâire dair makâlesinde tuyûr-ı Hind'in

nağmeleriyle arslanların, kaplanların işitilen sayhalarıyla, ma'bedleri, ateş-gedeleri, Himalaya dağlarının şahikalarıyla bir kıta, bir iklim vücûda getiriyordu.

İnsan o kıt'ada, o iklimde zîr ü bâlâya meftûn, mütefekkir, hayran olarak dolaşıyordu. Benim büyük ve sevgili Nazif'imin son sözünü, son sesini ben "Tagor"u okurken işittim. Şimdi o ses kalplerden kalplere, ruhlardan ruhlara, yıldızlardan yıldızlara geçerek ebediyete aksedecektir.

Şimdi benim için o kıt'adaki Himalaya dağlarının şevâhikinde esen rüzgârlar, ruhlar Süleyman Nazif, bî-nihâye ormanlarında uçuşarak kalbe konan renkli nağmeler Süleyman Nazif, ma'budları olan nehrin aguş-ı ulûhiyyetine kucak kucak ve arz-ı takdim ederek ebediyete doğru cereyân eden yaseminler, nilüferler Süleyman Nazif, yıldızların zemine dokunduğu Hindistan'ın yaz gecelerinde uzaktan uzağa akseden aslan sayhaları Süleyman Nazif!

Süleyman Nazif'in hayatı tasnif ve taksim olunsa "harikadan harikaya" demek lâzım gelir.

Milletini Süleyman Nazif'ten ziyade seven bir edip görülmemiştir. O sevgi sevmekten de yüksekti. Zaten bunu tezkâra hacet görmeyi onun büyüklüğüne karşı hürmetsizlik sayarım. Fertlerden milletlere kadar bütün mazlumlara ve bi-husûsu-l'husûs istiklâllerini kaybetmiş şarkın bazı akvâm-ı bi-dermanına bu büyük edibin kalbi bir penâh idi. Bir ucu ulûhiyete peyveste olmuş bir penâh.

Onun görülmemiş bir cesaret, dehşet veren bir feverân ile İngilizler hakkında Mısırlılara bir hitabesi var. Ehrâm dört bin senelik hayatında iki hitabe dinlemiştir. Biri Napolyon Bonaparte'ın biri Süleyman Nazif'in.

İran-ı Kadim haklı, haksız iki hücûm görmüştür. Bir Selim'in kılıcı, biri Süleyman'ın kalemi.

Muhalif olduğu efkâr ve eşhâs hakkında hücûmlara uğrayanlar da bilmem nasıl söyleyim, büsbütün bir husûmet, ateşli bir kin, o kalplerde derin bir iz bırakmıyor. Galiba Süleyman Nazif'in şimşeklerinde gizli bir tebessüm, yıldırımlarında saklı bir nağme vardı.

Harika dediğin burasıdır.

"Schaupenhauer" diyor ki: "Çocuklar bazı nokta-i nazardan dâhî, dâhîler bir çok nokta-i nazardan çocuktur."

Süleyman Nazif de bazan öyle büyük bir çocuktur. Onun hiddet ve dehşeti bir tayfun gibi dalgaları ancak sevâhile dokunabilecek derecede râkid bir umman, sâkit bir hava, âsûde bir muhit husûle gelir. Kalb-i insaniyye büyük bir vukûf gösteren üstâd edib Cenâb Şehâbeddin şu hakikati bakın ne güzel söylüyor:

"Ömründe hiç kimseye sû-i isnadda bulunmayan Nazif "Dinim kinimdir!" dediği zaman nefsine en büyük iftirayı etmişti."

İşte bu müthiş, bu samimî Süleyman Nazif bir bebek hıffet ve rıkkatiyle bütün kalp ve ruhumun mescit ve ma'bedi olan İclâlciğimin* Hâbgâh-ı ebedisine benimle beraber gelerek diyor ki:

"Oh İclâl Hanım!..." Şimdi ne ve nerede olursan ol ve nerede bulunursam bulunayım. Büyük dayının mezarın baş ucuna diktiği bu isim, bu zıll-ı giryân, cismim mevcûdiyetim fenâ-yâb olduktan sonra da sana mücâvirdir. Asırların mezarına edeceği tevkiri, ben namına inşa edilmiş olan bu ebediyet-serâ-yı san'atın eşiğinden hem râtib, hem müftahir nazarlarla temaşâ edeceğim."

O âteşîn edîb-i mehîbin a'mâk-ı mevcûdiyetinde hâbîde ince, rakîk, hassas bir şair vardı ki ebvâb-ı ebediyeti çalarak açılmasını eşiğinde bekleyen mesâb-ı hicrân olmuş kardeşlerinin yukarıda görüldüğü gibi daima yanında bulunurdu. O yıldırımın

---

* Sezâi Beyefendi'nin "İclâl" ünvanlı nefis bir eseri vardır. (Güneş)

dostluğu nesîm-i nev-bahar gibi nazın, sabah yıldızlarının ma'nevî şu'le-i dârından ince, uzun yaz gündüzlerinin bütün gece ufuklarda dolaşan ziyâ-yı nîm hâbı kadar rakîk ve şeffaf idi. O dostluğa mashar olan kalbim duruncaya kadar ve durduktan sonra da Nazif'e meftûn ve minnettârdır.

Süleyman Nazif'in sözlerinin, makalelerinin, kitaplarının kendisine mahsus bir pisikolojisi vardır. Onun tedkikini bu sahifeler istiâb edemez.

Süleyman Nazif'in içinde güneşiyle, yıldızlarıyla bir semâsı vardı. Parlak nükteleri rengârenk şulelerle o semâdan inerdi ki emsâline olsa olsa şehâb-ı sâkibin pek ziyâde meşhûd olduğu geceler ufuklarda tesadüf olunur. Onun bütün zekâ ve irfanı, edebiyatı; milletini, milletin büyüklerini, hâdimlerini başka bir şevk ve neşe ile her gün daha ziyâde büyültmeye, daha ziyâde yükseltmeye ma'tûf ve münhasırdı. Süleyman Nazif'in ufûliyle memleket müna'im ve muazzam bir kudret-i edebiyeden mahrûm kaldı.

Sevgili Süleyman Nazif! İnsan hayatta ilerledikçe muhitinde hazır olan mevcûdât yavaş yavaş hep uzaklaşıyor, mâverâ-yı cihandakiler, gâibler yaklaşıyor. Onun için hayatta olduğun zaman gibi, rûhum sana daima hemdem, daima mahrûm olacak.

Sâmi Paşa-zâde

Sezâî

(nr. 3, 1 Şubat 1927, s. 2-3)

NAZİF'İN AHENG-İ NESRİ

/6/ Bugün artık icmâ-ı ümmetle müsellemdir ki Süleyman Nazif nesrinin kuvvetli ahengi ile hemen her nâzımı peşinde sürükleyebilecek bir şâirdi. Onun hiçbir cümlesini meziyet-i musikiyeden mahrûm bulamıyoruz. Galiba ilk tecrübe-i edebiyesi için kalemi eline aldığı saatte selâmet-i zevkinin hâtifi nidâsı ona telkin etti ki: "Nesr-i hiçbir nizâm-ı veznîye tabi olmaksızın istediği gibi harekete me'zûn bir lakırtı silsilesi zannedenler aldanıyorlar. Madem ki nesir edebî bir san'at-ı bedîadır. Her san'at-ı bedîa gibi önünde bazı kavâid-i ahenk ile tekayyüd edilmesi iktizâ eder. Mimaride tenâzırla, resimde gölge ve aydınlığın hüsn-i münâvebesiyle, musikîde biri birine yakın perdelerin sâmia-i âvâz imtizâciyle temin edilen ahenk her san'at-ı bedianın erkân-ı asliyesindendir. Ahenk kayıtlarına karşı başıboş bir nesr-i edebî olamaz. Nazmın bildiğimiz ahenk ölçülerine mukâbil nesrin de şüphesiz gizli bir aruzu vardır. Sen ey şanlı bir handân-ı edebin büyük hayrü'l-halefi, bu gizli aruzu keşif ve tatbik ile mükellefsin!" Belki hepimizden evvel bu esrâr-ı bedîaya nüfûz eden merhûm şunu da keşfetmekte gecikmedi ki nesirde ahengi istihsâl için nazmın şerâit-i vezniyyesinden bütün bütün başka bir şekl-i mûsıkî lâzımdı ve bir hatve daha atınca nazım ve nesrin o saf ahengi arasındaki cıddiyete temas etti. Filhâkîka nazımda ahenk bize muayyen ölçüler dahilinde muntazam tekerrürü hatırlatır. Nesirde bu çare-i ahenge müracaat edecek olsak elde edeceğimiz bir mûsıkî değil, ancak bir "ıttırâd olur ki san'atın en soğuk düşmanıdır." O zaman Süleyman Nazif bir taraftan "vahdet içinde tenevvü" uknûm-ı bedîisini, diğer cehetten eslâfımızın nesirlerinde ahengi ihlâl eden avâmili düşündü ve karar verdi ki nazmın ahengi muayyen ölçüler dahilinde tekerrürât-ı muntazama ile temin edildiği halde nesrin şart-ı mûsıkîsi bilakis vahdet-i makâm içinde nihayetsiz tenevvüdür.

Bu karar Nazif'in nesirde gittikçe kuvvetlenen bir kanâatle ale'd-devâm tevessül ettiği düstûr-ı ahenk oldu.

*

* *

Merhum-ı muazzamın nesrimizde ahenge müte'allik bütün nazariyâtı gibi temin-i ahenk için sarf ettiği mesâîyi de an'ânesiyle bilirim, zirâ nazariyâtı birer güzel ders gibi kendisinden ale't-tafsîl dinledim ve bilâhare o mesaiye zayıf bir maâvin sıfatıyla bizzat iştirak ettim. Müsâhabelerimizin kısm-ı a'zamı o mevzuûa dâir müdâvele-i efkâr ve cem-i tahkîkât olurdu. Şüphesiz pek çok meslektaşlarımızla beraber ikimiz de bedâyeten şu hakîkati teslim etmiş bulunuyorduk ki lisanımızın beniye-i nâhviyesine râci bir husûsa yani her cümlemizin son haddini bir fiil ile teşkile mecburiyetimiz nesrimizde te'min-i ahenk için lüzûm-ı iktihâmı en mübrem bir mâniadır; fakat fiiller binâ-yı kelâmın temel direği mesâbesinde olduklarına göre onları istediğimiz gibi tenevvî etmek şüphesiz kolay olmayacaktı. Mamafih Süleyman Nazif ahenk namına te'sîs-i inkılâba oradan başladı. Kâh cümleleri ismiyye ve fiiliyye kalıplarına dökerek, kâh fiilleri zaman, sîga ve şekil itibarlarıyla çeşitlendirerek ve icâb-ı iddâya göre hâl ile mazî ve müstâkbeli, ma'lûm ile mechûlü. müsbet ile menfiyi, istifhâm ile istiğrakı, hitap ile hikâyeyi, vücûbiyye ile iltizâmiyyeyi, elhâsıl fiillerin bütün şivemizde müstâid oldukları sûr-ı mütenevviayı ale'l-münâvebe istihdâm ederek nesrimizin an'anevî ittirâdını kırdı. Onun ibârelerinde hatta iki cümlenin bir örnek nihâyetlendiği görülmez ve bu husûsiyet şüphesiz bir mebde-i ahenktir.

Süleyman Nazif'in iştiyâk-ı bedî'îsi bu kadarcıkla kanaat edebilir miydi? Onun her ittihâz ettiği yolda şâhikaları tahassürle arayan bir nazarı vardı. Ahenk sahasında şüphesiz en yüksek mertebelere varmak isteyecekti.

*

* *

Nesrimizin kafiyeleri hükmünde olan fiilleri bir dereceye kadar icabât-ı ahenge tevfik ettikten sonra nesc-i cümleye girince gördü ki orada yalnız izâfetlerin tetâbu'u değil aynı kalıptan dökülmüş teşbihler ve istiâreler, vasfî ve tavsîfî terkibler gibi aynı ismin ve hatta aynı edatın hatta fasılalı olarak bile tekerrürü münâfi-i tenevvü'e muhal-

i ahenktir. Büyük Garp nesirlerinin nefâisi üstüne hayraniyetle eğilmiş, geçirdiği uzun saatler bu hükmü ve bu kanâati her gün biraz daha takviye etti. Artık Süleyman Nazif için meselâ "Güneş gibi parlak ve yaz gibi sıcak bir şiir" terkibi kadar "Sivrisineklerden kurtulmak için Erenköy'den kaçtım", "Nihat'la Nuri yarın iki vapuruyla bize gelecekler." Yahut "Fukarayı himâye eden zatı gördüm." cümleleri de ahenkçe kusurlu idi; çünkü teşbihler aynı kalıptan dökülme olduğu gibi cümlelerden birincisinde "-den" edatı, ikincisinde "ile" edatı, üçüncüsünde "fukara" ve "zat" kelimelerinin mef'ûlünbih hali tekrar ediyordu; onların yerine faraza "parlak yaz güneşi gibi sıcak bir şiir.", "Sivrisinekler beni Erenköy'den kaçırdı.", "Nihat ve Nuri yarın iki vapuruyla bize gelecekler.", "Fukaralara muâvenet eden zatı gördüm." Şekillerini kabul etmek daha muvâfik /7/ musikî idi, zirâ bu şekillerde tenevvü temin edilmiş oluyordu. Hele "Gördüğü zatı tanımadığı için selâmlamadığı kendi ifadesinden anlaşıldığı..." ibaresindeki gibi sıla sigalarının yahut "Memleketimizi alâkadar eden iktisadî mes'eleleri tetebbu için Avrupa'ya giden heyetle beraber filân bey bu sabah hareket eden sürat katarıyla şehrimizden müfârakat etmiştir." Cümlesindeki gibi ism-i faillerin tekerrürü ona katiyen tahammülsüz gelirdi.

Bunlar hep ahengin, tabir-i caizse, kısm-ı nâhviyesi idi. Ahengin şüphesiz bir de sarf kısmı olacaktı. Nazif merhum artık bu son kısım ile meşgûl olmaya başladı.

O sırada eslâfımızdan birinin, ahenk itibariyle bir tasnif-i hurûfu gözüme ilişti: Harflerimizi müellif "mehmûse, mechûre, şedîde, râhve" namlarıyla dört sınıfa ayırıyor ve iki evvelkilerde hurûfî-i münferiden ve iki sonrakilerde ale'l-ictimâ mütalâa ediyordu. Mehmûse dediği "hı, ayn, te, zel, dad" gibi biz türklerin güçlükle telâffuz ettiğimiz harflerdi, bilâkis lisanımızın sâmidleri oldukları için bi's-suhûle telâffuz ettiğimiz "sin, mim, kaf, lâm" gibi harflere de mechûre ismini vermişti. "Şedîde" o harflere deniyordu ki münferiden kolayca telâffuz edilebildikleri halde müctemeân telâffuzları güçtür: Kaf ile kef. , şın ile sin, te ile tı gibi; mehmûse dediği harflerin telâffuzunu teshil eden harfleri de "rahve" tesmime etmişti: Ayn ile ve, hı ile lâm, se ile elif gibi. Ve bu tasniften ahenge müteâllik bazı esaslar da çıkarıyordu: Ezcümle meselâ "ahz-ı sâr" terkibinde gördüğümüz vechile hurûf-ı mehmûsenin ictimâî lisan için mûcib-i sıklet ve mahl ahenktir; hurûf-ı şedide câlib-i tenâfir olur; isti'mâlde hurûf-ı

mehmûse mümkün mertebe "râhve" haline getirilmeli ve ahenge hürmeten, mahrecleri münâkareb harfleri, yekdiğerinden uzak tutmaya çalışmalı.

Bunları merhûm-ı muhtereme haber verdiğim zaman: "Kelimelerde ahenk mes'elesine girmek için bir miftâh olabilir." dedi ve haklı olarak izhâr etti ki bu eserde sâitler ve onların ahenk itibariyle kıymetleri hiç mevzû-ı bahs değildi.

Ahenk mes'elesi son tahlilde bir telâffuz ve istima' mes'elesi olduğuna göre bizce dikkatle tetabua şayân bir "fizyoloji" faslı açıldı. Malûmdur ki elfâzın ahengi hususu ile alâkadar iki cihaz uzviyetimiz vardır: A'zâ-yı savtiyye, a'zâ-yı sem'iyye; a'zâ-yı savtiyyemiz sa'itler için hançere, sa'itler için ağız, damak, dil, dudak gibi bazı aksamıdır; a'zâ-yı sem'iyyemiz bilhassa kulağın içinde "kortu uzvu" dedikleri kısma ait elyâf-ı asabiyyeden teşekkül eder. Bu iki cihazdan birinin tenevvü ihtizazlarını diğeri yine mütenevvü ihtizazlar i'ânesiyle alır: Söylemek ve dinlemek bunlar olduğu gibi okumak da biraz bunların mecmû'udur. Zirâ mücerrebât-ı rûhiyedendir ki insan işittiklerini ve bilhassa dikkatle dinlediklerini biraz içinden tekrar ettiği gibi okuduklarını da biraz söyler ve dinler diğer cihetten ahenk mes'elesinde dikkat-i nazara şayân bir husus daha vardır: Cihaz-ı sem'î ile cihaz-ı savtînin faaliyete karşı derece-i mukavemetleri şayân değildir. A'zâ-yı savtiyye ve bilhassa hançere kulaktan ve dolayısıyla mütekellim muhataptan çok evvel yorulur. Zirâ telaffuz ve tekellüm için faaliyete âvdet ettiğimiz uzûvlar mahdûd olduğu halde dinlemek ve işitmek kastiyle çalıştırdığımız elyâf-ı asabiyye nâ-kabil ta'dâd denecek kadar çoktur. Kortu uzvûnda münavebe-i aksam faaliyetin getireceği yorgunluğu geciktirir. A'zâ-yı savtiyye yorgunluğunu ünf ve şiddet, a'zâ-yı semiyyenin yorgunluğunu gerek lahn ve gerek perde, gerek kuvvet ve gerek irtifâ itibariyle müsâvât ve ıttırâd ta'cîl ediyor. Halbuki yorğunluk bedîî telezzüzün en büyük hasmı olduğu malûm ve müsellemdir.

Binâenaleyh telaffuz ve istimâ hususlarında kuvvet-i bediayı temin etmek bir taraftan a'zâ-yı savtiyyenin ünf ve şiddetten, diğer taraftan a'zâ-yı ezniyyenin ıttırâd-ı faaliyete mecburiyetten vikâyesine tevakkuf eder.

Erbâb-ı ihtisasın cümle-i tahkikatındandır ki bizim eski musannifimizce "mehmûse" denilen telaffuzu güç samidlerin kesreti mütekellimi çabuk yorduğu gibi aynı perde-i mûsıkîden irâd edilen sözler de samîi yormakta ve uyuklatmakta gecikmez. Bu cihetle a'zâ-yı savtiyyenin telezzüz-i bedîîsi için samitlerle saitlerin nisbeti ve a'zâ-yı semiiyyenin telezzüz-i bedîîsi için sözde perdelerin nisbeti haiz-i ehemmiyettir. Dikkat olunmuş ki bir ibârede sâ'itler sâmitler refakat etmek yani biribirine melâsık olmamak şartiyle ne kadar çok ve bundan dolayı sâmitler ne kadar müteharrik ise telâffuz o derecede kolaylaşır: Binâenaleyh telâffuza ait şart-ı bedîînin temini bir taraftan mahreçleri mütekârib samitleri biribirinden az çok uzak bulundurmaya, diğer cihetten sakin samitlerin miktarını mümkün mertebe azaltmaya tevakkuf edecek.

Tekmil mukaddemât için ilâve edeyim ki nesirde ahenk mevzu-ı bahs olunca sâ'itlerin tasarrufuna ait bazı husûsâtı da der-pîş etmemiz lâzım gelir. Ma'lûm ya, her sâ'it âdetâ bir musikî notasıdır. Eğer bir cümlede aynı sâ'iti, velev her biri bir sâmitin refakâtinde olsun, çok tekrar edecek olursak kerrâren piyânonun aynı tuşuna parmak vurmuş gibi oluruz ki bundan bir ahenk çıkmayacağı muhtâc-ı isbât değildir. Meselâ "üzüntülü, gürültülü düğünümüzü görürsünüz." Cümlesine ahenkdâr denemez, çünkü onu teşkil eden dört kelime de "u" sesinin onaltı tekrarını buluyoruz. Askam-ı cümle bilhassa aynı perdeden telâffuz edilince sem'a nevâziş-kâr gelmek ihtimâli yoktur. Binâenaleyh sa'itlerin tasarrufunda da alâ-kadrü'l-imkân-i münâvebe gözetmeliyiz ki nesrin te'min-i ahengine istihdâf eden maksadımızda tamamiyle muvaffak olalım.

Bütün bu nazariyelerde üstât-ı mağfûrum ile infâk-ı tâmmımız var idi ve şüphe yok ki âtiyen ibdâ edeceği nesirlerde noktası noktasına bu şerâit-i ahenge riâyeti görülecekti. Zirâ bizim için Türk nesrinin ahengi mes'elesi cezrî ve ilmi bir surette hallolunmuş bulunuyordu.

Diyeceksiniz ki bu kadar kuyûd altında yazı yazmak bir kalem işkencesi olmaz mı? Belki öyle olur ama san'at güçlükle kâimdir.

Cenâb Şehâbeddin

(nr. 2, 1 Şubat 1927, s. 6-7)

SÜLEYMAN NAZİF'E DAİR MÜŞAHEDELER VE TAHASSÜSLER

Süleyman Nazif'in Mezarında

[Midhat Cemâl Beyefendiye gönderilen
bir mektuptan istinsâh ettiğimiz aşağıdaki
hazin satırları bütün Süleyman Nazif'i
sevenlerin nazar-ı dikkatine arz ediyoruz :]

/ 8/ Kendisini kabristan muhafızı sıfatıyla bana takdim eden kıranta bir adamın lütûf ve delâletine ilticâ etmeseydim bu aziz ölünün kabr-i Allah-ı karinine sokulamayacaktım. Eliyle işaret ettiği duvardan zaviyenin hatt-ı munsafi üzerindeki nokta, aradığım medfen-i mükerremi bana göstermişti. Bütün kuyûd-ı fâniyyeden tecritle oraya yaklaştım. Yağmurun sıkıştıramadığı gevşek ve ıslak toprak ve bu hafif kabartı üzerindeki çelenk-pareler, kabri işaret ediyordu... Huşû ve minnetle ayak ucunda el bağladım. Ağladım, ağladım. Avucumda henüz solmayan birkaç boynu bükük çiçek vardı. Gözyaşlarım toprağı ıslatıyor, kalbimi yıkayamıyordu. İçime akıttığım bu damlalarda, o zî-hayat ölünün âkıbet-i elemiyesine ağlayan hislerden ziyâde, merkadın vaziyet-i pereşaniyesinden olan ızdıraplar vardı. Üstüne gözyaşlarıyla konan nâkıs minnetli çelenklere el uzatacak kadar haya ve insaftan nasibi olmayan insanların aramızda bulunuşu beni kahretti. Çiçekleri yolunmuş iskeletlerin, kabre va'z edilmek için gönderilen çelenkler olduğunu yine o adamcağız bana söyledi. Hatta mezarın delik deşik edilen bazı yerlerini bana gösterdi. Mezarlığa mücâvereti olan bir mahallenin, evleri kadar kara yüzlü ve kara kapli sekînesinden bir kısmına ait olan bu tecavüzü, kabristan muhafızından duydum. Çiçeklerin rabtedildiği iki buçuk tahtayı bile ihtiyâcât-ı hayvaniyeleri uğrunda fedadan çekinmeyen bu hayasızlara mani olmasını rica ve bekçinin bu husustaki merhametine iltica ederek bu mutâf-ı mukaddese veda ettim.

Ey şimdi bu mahalled vücûda bir melâz-ı zî-şeref olacak lâhdi bina ve inşâyâ vesâtat eden şair!... Size söylüyor ve yine sizden hiçbir kimsenin his ve ifadesine tercüman olmak istemeyen bir insan sıfatıyla rica ediyorum ki: Bu mukaddes medfene uzanan elleri te'dip ettiriniz ve onu pâmâl-i tecavüz olmaktan kurtarınız!... Aziz nefsimizden, hukuk-ı ailemizden, ezvâk-ı hayatiyemizden bir parça fedakârlık bekleyen bu kefeni solmamış taze ölüyü sıyânet, Allah'a ibadet kadar borcumdur. "Kara gün mebde'inin, iyi gün dostları olmaktan utanalım." aziz şâir!...

*

* *

Ah Süleyman Nazif!..

[Tokadî-zade Şekib Bey'in Süleyman Nazif hakkındaki ihtisâsâtından aşağıdaki kıymetli sözleri naklediyoruz.]

Huzur-ı belâgâtında hayretler, ta'zîmlerle baş eğdiğim bu pek büyük edibimizin matem-i ziyâ'ından âzade kalmak hayatımda daîma imtinâ-ı kat'î ile karşılaşacaktır. O benim dostum, kardeşim, üstâdım idi. Musâhabesinden, eserlerinden aldığım zevk-ulvî muzdarip varlığıma pek kıymetli ve sâîk-i temeli ihsan ediyordu.

Millî hislerle onun kadar gülmüş, ağlamış şâd ve nâ-şâd heyecanlara düşmüş kaç edibimiz vardır bilmem. Daîma yükseklere mün'atif olan gözlerine ölüm döşeğinde yatarken dikkatle bakılsa idi eminim ki şanlı hilâlimizin nazar-rübâ aksi görülürdü.

Süleyman Nazif kadar sevilmek, takdir edilmek saadeti bilmem kaç sahib-i fazilete nasip olmuştur. Onun kudret-i bülendine senâ ile şöhretten, zî-kudret ellerine de perestiş-kârane tekabbillerden gınâ gelmişti.

Mübarek vatanımızın her zerre-i hâkinden sâmiama şu anda "Ah Süleyman Nazif!" feryadı aksediyor. Ah Süleyman Nazif!

Tokadî-zâde Şekib

(nr. 3, 1 Şubat 1927, s. 8)

SÜLEYMAN NAZİF'E DAİR NÜKTELER VE FIKRALAR

Deniz Nasıl?

Faik Ali Bey Mudanya'da kaymakam iken Süleyman Nazif Bey de Bursa Mektupçusu bulunuyordu. Bir gün Süleyman Nazif Bey Mudanya'ya biraderinin yanına geldi. Vapura binip İstanbul'a gidecekti. O gün hava sisli ve lodos pek şiddetli idi. Faik Ali Bey, en büyük mülkiye memuru olmak sıfatıyla ahâlinin bir tehlikeye maruz kalmasına mani olmak için vapurun hareket etmemesini emretmişti. Esasen kaptan da böyle bir havada İstanbul'a gitmeye pek taraftar değildi. Fakat İstanbul'a gidecek müşteriler arasında bulunan Süleyman Nazif Bey, biraderinin vapurun kalkmasını men ettiğini duyunca hiddetle Faik Ali Beyin yanına koştu:

— Niçin vapurun kalkmasını men ediyorsun? Bu havada ne var? Herkesi neden işinden alı koyuyorsun?... diye söylenmeye, vapurun kalkması için Faik Ali Bey'i tazyik etmeye başladı. O kadar ısrar etti ki nihayet Faik Ali Bey arzusu hilâfina olarak vapurun hareket etmesini kabul etmeye mecbur oldu.

Vapur hareket etti biraz sonra etrafi kaplayan sis içinde, müthiş dalgaların arasında bocalayarak yürümüye başladı. Faik Ali Bey bu havada vapurun İstanbuy'a gidemeyeceğini düşünüyor, bir kaza olması ihtimâlini hatırına getirerek üzülüyordu. Filhakîka geceleyin aldığı bir telgrafta Bozburun'u geçemediğini, yolda devrilmek tehlikesine maruz kaldığını, güç belâ Gemlik limanına sığınarak müşterilerini çıkardığını öğrendi. Ertesi günü Süleyman Nazif Bey bir araba ile Gemlik'ten Mudanya'ya geldi ısrarının haksız olduğunu anlamıştı. O gün hava gayet güzel, deniz son derece râkitti. İstanbul'a hareket edecek vapur da iskelede duruyordu. Süleyman Nazif Bey, Faik Ali Bey'in yanına sokularak hatasını itiraf etmiş olmak için:

— Faik, dedi, deniz nasıl; İstanbul'a gideyim mi?... Ne dersin...

En Güzel Beyit!

Süleyman Nazif Bey, Halil Nihad Bey'in pek zarif bir tarzda yaptırdığı yeni evini gördüğü zaman:

— İşte azizim, dedi, senin en güzel beytin!

Yılbaşında

Süleyman Nazif Bey'e yılbaşı gecesi şâir Enis Behiç Bey rastgelmişti. Biraz evvel önünden geçen gayet güzel bir hanımı kastederek:

— Üstad, dedi, onu bir gün evvel görmediğinize teessüf etmelisiniz!

Süleyman Nazif Bey:

— Neden?

Diye sordu.

— Çünkü onu bir yaş daha genç olduğunuz halde görecektiniz!

Süleyman Nazif Bey cevap verdi:

— Hayır bunun için değil onu bir yaş daha ihtiyarlamış gördüğüm için teessüf ederim!

Kömür Ticareti

Süleyman Nazif, Harb-i Umûmî'de biraz kömür ticareti yapmıştı. Tanıdıklarından biri serzeniş etti:

— Ayol siz üdebâdan adamlarsınız, kömür ticareti yapmak yakışır mı?

Nazif Bey hemen cevap verdi:

— Ah azizim... Nasıl olsa bu harbin içinden yüzümüzün karasıyla çıkacağız... Bizimki, hiç olmasa kömür karasıdır!

Bir Mısra

Süleyman Nazif Bey, hakikaten pek müstesnâ ve hiç kimseye benzemeyen bir şahsiyet olan Mahmut Kemâl Bey'i şu mısra ile tarif ederdi:

"Ne kendi kimseye benzer, ne kimse kendisine!"

[İMZASIZ]

(nr. 3, 1 Şubat 1927, s. 9)

SÜLEYMAN NAZİF'E DAİR

Kıymetdâr genç muhibbim Orhan Seyfi Bey "Güneş'in doğacak nüshasını kadîm ve adîm dostum Süleyman Nazif Bey'in ruhuna itâf edeceğiz, sizin de ihtisâslarınızın bulunmasını istiyoruz." Dediği vakit hüzünlü bir sevinç duydum. Rûhumda ancak dostuluğu yaşayan Süleyman Nazif'in cenazesini teşyî etmek kadar ağlayan ve ağlatan rahmânî ve fikrânî bir borç edâ edilecekti.

Nazif ile muârekâmızın ibtidâ ettiği gün ile bugün arasında muhakkak bir kaç asır var. "İstanbul"da, "Diyârbekir"de, "Cenevre"de, "Paris"te beraber fikir hayatı, heyecan hayatı yaşadık, ben onunla altı yedi gün musâhabet nimetiyle mütena'im olmak için at üstünde üç günlük yolculuk ettim. Ma'mûretü'l-âziz'den "Diyarbekir"e gittim ve iki sene fasıla ile iki defa aynı sâika ve şâika ile aynı atın sırtında yolları katettim. Faik Ali'yi ter-ü-taze bir şâir tanıdım. O, o zaman güzel gazeller yazardı. Bir gün ağabeyiyle biz konuşurken Harem tarafından elinde bir gazel olarak geldi. Bu gazelden şu beyit hatırımda kaldı:

Derdim ey leylim sana ley-l ahir-i ömrüm ol
Yarimin yâd-âver zülf-i siyahı olmasan.

Bu gazel serapâ kuvvetli ve güzeldi ve bence hâlâ güzeldir ve geçen "Güneş"de:

Bu hafâ-gâh-ı sermediyyette
Tanırım bir ketibe-i pirân

Matlâıyla başlayan manzumesinden daha talihlidir. O zaman babalarını yeni kaybetmiş bu iki yetim, muhakkak "yetimü'd-dehr" değildiler. Süleyman Nazif Bey bî-

mânend nâsirliğine başlamıştı Abdülhamid idaresine karşı, istibdada karşı köpürmeleri vardı. Mehmed Ali Aynî Bey ile hem-hâl idiler.

Ali! Nazif ile ağladı, vatan harab oldu.
Bu milletin bu zamanlar dem-i kıyametidir.

Beytindeki muhatap Ali, Mehmed Ali Aynî Bey muhib-i fazılımızdır.

Bu beyti ihtiva eden gazel "Kütüphane-i İctihad"ın üçüncü kitabı "Gizli Figanlar"da vardır. O "Gizli Figanlar"ın muhteviyâtını ibdâ ediyordu. Ben "Fahriyât"ın:

Berk-i hürriyetle tenevvir eyledim o rengimi
Titresin duydukça zâlim şiir-i ra'd-ı âhengimi...

Ve müstebid padişaha hitap eden:

Olan ey istima'ı girye-i mazlûmdan mahzûz
Tutan ey mülkü bir melek sitem bünyâd halinde
Çıkarken her dil-i bîdârdan bin nâle-i şekvâ
Sönerken ihtisâsat-ı zaman feryâd halinde
Bu hasretler, bu şiddetler, bu fikretlerle sinemden
Çıkar mı bir nefes bak ah istimdâd halinde
.....

Gibi şeyler yazıyordum. O benim bu yolda yazılmış ve kahrîyât-ı muhtevîyâtından olan bir manzumemden seçtiği:

Ey fikir ki darbe-i bülendin
Makberlere ezkiyâ-yı feşândır.

Beytini ağzından bırakmaz ve: "Cevdet, bu senin imâ ettiğin dürr-i yetîmîdir." derdi. Saçının sakalının aklığına rağmen ruhû genç idi ve cenaze günü bana Nazif hakkında ne düşündüğümü soran ve yazan bir gazeteciye söylediğim gibi o daimâ gençti, fakat o biraz da daimâ çocuktu. İşte bu son sıfat onu na-sâvtî kusurlarından tecrübeyle kâfidir. O şüphesiz bir eşek arısı değildi o, bir bal arısı idi. Tabir-i kadime ile hem "nîş"i vardı, hem "nûş"u vardı. Bal arısının a'lâ balı olduğu gibi ağzında ateş gibi bir hançeri vardır. Nasıl bal arısında hem şeker, hem zehirli bir iğne bulunuyorsa o da öyle idi. Balıyla damağını telzîz edenlerin çok kere ateş gibi iğnesiyle dimağını te'lim etmeyi göze almaları lazımdı. Fakat o mes'ud bir arı idi. Bal yapmaktan, bal yemekten ziyâde sokmaktan mütelezziz bir arı.

Garptan şarka güneşler taşıdım,
Cennet'e, Kevser'e eşler taşıdım;
Ben bu yokluk ilinin bir varıyım!
Yaptığı balda boğulmuş arıyım.

Demek hak alımına mâlik veya memlûk arılardan olmadı. Yaptığı balda boğulan arılar, yarattığı ipek kozası içinde mahpus kalan ve kaynar su içinde yanan ipek böceklerinden olmamıştı. Fakat mes'ud kimdir bilinmez çünkü saadet merî değil, harcî değil, gayr-i merî değil ve tamamen derûnîdir.

Şu'le-i hüsn için gözlerimizde
Yanan pervanenin sürûrû yanar.

Dediğim vakit galiba bunu anlatmak istemiştim.

Süleyman Nazif Bey'in cenazesi Ayasofya Camii'nin musalla taşında yattığı ve ruhûmuz hüzn ve istiğraka battığı bir sırada bir genç gazeteci bana geldi. Victor Hugo ile Süleyman Nazif Bey arasında ne "vech-i şebeh "bulursunuz? Demek isteyen bir kaç kelime telaffuz etti. Cevap vermem lâzım geldi. Şüphesiz Süleyman Nazif mümtaz ve mütehayyir bir şahsiyet-i kalemiyye oldu. Fakat Victor Hugo ile Süleyman Nazif Bey arasında bir irtibat ve mukayese tesis etmek istersek Victor Hugo'ya "Bahr-ı Muhît-i

Atlasî "diğerine "Van Gölü "demek lâzımdır. Bunların her ikisi de sudur. Böyle bir mukayesiyi yaptırmamak doğrudur demiştim. Fakat bizim Van Gölümüz onların Océan Atlantique'inden bizim için daha "Zihâr"dır. Filhakîka Nazif Bey Victor Hugo'ya çok hayrandı. Hırs ve heyecanları benzerdi. Victor Hugo'nun ruhu Nazif'in ruhu üzerinde muazzam bir tesir yapmıştı. Alfred Barbou'nun "Victor Hugo et Son Temps" adlı kitabını elinden bırakmazdı. Süleyman Nazif için de "Napolyon le Petit" lâzımdı. Bu bulunmayınca bir adam bulup onu hiciv ve hücuma müstehak kılmak icâb ederdi. Fakat Victor Hugo asırlarca fikrânî hayat yaşamış bir ırkın evlâdı olmak gibi bir mevhibe ile mücehhezdi. Onun çeşme-i efkârına çok uzak ve yüksek şevâhikten sular inerdi. Hükümetler gibi şâirler de milletlerin ve ırkların bir mahsûle-i tüvâzen-ü-irfânıdır. Denizlerin sathındaki dalgaların ne ehemmiyeti vardır. Asıl muazzam dalgaların, ummanların ka'rlarında yuvarlanır. Ummanı tahrik eden dalgalar bu derûnî ve derin dalgalardır.

Hakîm Ömer Hayyam:

"Derya be-vücûd-ı havîş mevcî dâred
Has pendâred ki keşâkeş bâ-avest"

Dediği vakit bunu gözü önüne getirmiş olmak gerektir.

Süleyman Nazif Bey ırkımıza çok gıdâ-yı ruhânî bırakabilirdi. Meyve vermekten ziyade çiçek açmak i'tiyadında bir ağaç oldu. H. Spencer'in "husûmet-i dinî" tabir ettiği zihniyeti diriltmeye hayat-ı fiilî ve kavlîsiyle cehdetmiş olması hüzn-engîzdir. Güneş muhabbettir. Bundan dolayı daha az mı zî-kudrettir? Daha az mı zî-ni'mettir. Ahfâd nûr ve hararetiyle ta'dî ve tenmî edecek eserler arayacak canları, ağaçları, tarlaları ihyâ etmiş olduğu halde batan güneşler istiyoruz. Ufkun altına geçtikten sonra yine nûr ve hararetiyle uzun zaman yaşayan güneşler isteriz. Fakat bugün bizim hakkımız yalnız tebcîl etmektir, fakat tahlil etmek değil, tenkit hiç değil. Sevmeye devamdan bir an fâriğ olmadığım bir zekânın matemini tutmaya devam edeceğim. Fakat bu matemi uzun müddet tutacak bizim yaşımızdakiler olamaz. Şu perişan ve matemimizde mülâhazalara bundan on iki sene evvel "Nevsâl-i Millî"ye

Süleyman Nazif için yazmış oyduğum şu satırlarla nihayet vereceğim. Bu onun ince ruhunun fotoğrafyasıdır:

Süleyman Nazif Bey

İşte bir zekâ ki, tamamen kendi kendisinin üstâdı, kendi kendisinin şakirdidir. Muntazam hiçbir mektep görmemiş, fakat "Mektep" sahibi olmak kuvvetini göstermiştir. Manzum yazar, mensur yazar.

Mazumelerinin hemen hiçbiri yoktur ki içinde şebâb kelimesi bir kere olsun kullanılmış bulunmasın. Bundan istiblâl ederim, ki ona ilhâm-ı ilâhî olan ancak şebâbtır, ebedî gençliktir, ebediyetin saçları ağarsa yine Süleyman Nazif'in aşk-ı şebâbı bernâ-vü-tüvânâ kalacaktır.

Şâiriyet ona değil, o şâiriyete hakimdir. Bu fikrimi "O artisttir." demekle ifade edebilirim. Böyle nazım yazanlar çoktur.

Nesrine gelelim, onun gibi nesir yazan hiç çok değildir. Onun nesri yüksek dağların başından lâ-yenkatı dökülen büyük bir su, meselâ "Eyin" şehrine muazzam "Kadı Gölü"nün ikibin metreye yakın irtifâdan kulak sağır edici gürültülerle aşağı düşen beş metre kuturunda su ve köpük sütunu gibidir. Bu muazzam velvele ve musikî-i elfâzın bir mahzuru vardır; insan bu pür-tantana elfâzın sehhâr ve sahhâr galgale-i musikî-âlûdu içinde mefkûrenin ve muhakemenin hassa-i tenkıdini vermeye meydan bulamaz. Kâri bir şehâmet ifade ve elfâz gird-i bâdı içine alınarak, muharririn istediği tarafa götürülür; netice, musikî sustuktan sonra, anlaşılır. Benim Süleyman Nazif'ten anladığım budur ve beklediğim budur. Muhteşem ve sahhâr ve bu mümtâziyetle bazan tehlikeli bir muharrirdir. Dostum Süleyman Nazif arslanlarla oynayan ve onlara hâkim olan bir cambaz gibi en vahşi ve gayr-i mûnis kelimelerle oynar, benim nazarımda ise kelimelerin arslanlığı arslanların arslanlığından daha heybetli, daha muhataralı ve bâ-husus daha müstemmirdir.

Doktor Abdullâh Cevdet

(nr. 3, 1 Şubat 1927, s. 10-11)

MERHUM ÜSTADA DAİR BAZI HATIRALAR

Bu geçen yaz günlerinde Edirnekapısı haricindeki şehitliğin resm-i küşâdı icrâ edildiği gün, merhum Nazif Bey'le orada bir hayli çene çalmış, bir hayli dereden tepeden bahsetmiş ve bir hayli de tatlı tatlı adam çekiştirmiştik. O gün şehitler mezarlığının açılma resmine, askerî ve mülkî birçok ekâbir-i me'murîn iştirak ettiği halde üdebâ ve şuarâ namına merhumdan başka hemen hemen kimseler yok gibiydi. Bir aralık kabristanın garp tarafindaki geniş yonca çayırından Kâğıthane, Şişli sırtlarıyla, Marmara'yı ve Adalar'ı seyrederken biraz ileride, Topçular köyündeki beyaz muhteşem bir köşkü bana göstererek sordu:

— Bu kimin, kim oturuyor bu köşkte?...

— Vaktiyle âmedî-i divân-ı hümâyunluk ve bilahere sadaret müsteşarlığıyla Evkâf Nazırlığı eden Mehmed Ali Paşa'nın köşkü idi. O öldükten sonra Tigveşliler aldı, şimdi onlar oturuyor.

— Çok güzel yer, hoşuma gitti. Vasıta-ı nakliyesi olsa ben de gelir, yazın buralarda oturur, biraz başımı dinlerdim!...

Bilmem Nazif Bey o zaman bu sözü can-u-gönülle mi söylemişti, yoksa lâf olsun diye mi?... Eğer can-u-gönülden söyledi ise, işte nihayet muradına erdi, biraz başını dinlemek için yaz mevsimlerinde muvakkaten gelmek istediği yere müebbeden göç etti ve orada biraz değil, ilâ-nihâye yorgun başını dinlendirecek demektir. Aynı günde ve aynı muhavere esnasında yine merhum bana sormuştu:

— Sen buraları daha iyi bilirsin, bari bu civarda konuşulacak, görüşülecek komşular var mıdır, buraların insanları nasıldır?...

Ben de şu cevabı vermiştim:

— Yazın tebdil-i havaya gelenler istisna edilirse yerli ahâli yarı köylü, yarı şehirli sayılır.

O zaman gülerek demişti ki:

— Kâşki, bütün köylü sayılsalar daha iyi idi. Çünkü ben, iki renkli insanlardan hoşlanmam da!...

O vakit Süleyman Nazif Bey'in böyle tez zamanda Pangaltı'daki Hacı Mihâl sokağından sevdiği Şehitler Mezarlığı'na nakl-i mekân edeceğini bilseydim, orada kendisini en iyi komşu, hatta yâr ve kafadar olacak bir zatın istirahatgâhını haber verir, derdim ki:

— Şurada iki dakika ileride "Bâkî Efendi" isminde gıyaben seviştiğimiz bir ahbâbınız sakindir...

İşte artık Süleyman Nazif Bey, hem mezar taşında "Sultânü'ş-Şu'arâ" yazılı "Bâkî" efendiye, hem de bize misafir geldi sayılır; evimin yolu her sabah akşam kabrinin önünden geçer. Eğer onun hayatında sevenlerin el'an kendisine muhabbetleri bâkî ve ilâ-nihâye öyle devam edecekse ve şayet bu vesile ile her vakit kabrini ziyaret etmeye vakitleri müsâit değilse, ben her gün İstanbul'a indiğim için samimi selâm ve hürmetlerini benimle gönderebilirler.

*

* *

Süleyman Nazif Bey'le hukuk ve ülfetim pek az olduğunu vefatı günü Akşam Gazetesi'nde yazmıştım. Böyle olmakla beraber kendisi beni nerede görse nîm resmî bana takılır, şaka eder ve ekseriya:

— Aman, derdi, herkese bir lakap takıp onu beyne-n'nâs o lakapla iştihâr ettirdiğin gibi sakın bana da bir lakap takma!... Sonra seni hicvederim!...

Bir gün kendisine Arapça mı, Farsça mı bilmediğim bir kelimenin doğrusu nasıl okunduğunu sormuştum, yarı alay ve yarı ciddiyetle şu cevabı vermişti:

— Yanlış okudun diye, Matbuat Cemiyeti senden kısta'l-yevm yapacak değil a... Nasıl istersen öyle oku!

Bundan üç sene evvel de bir gece merhum Sergici'de İştirağ Birahânesi'nde otururken beni görmüş ve garson vasıtasıyla yanına çağırtmıştı. Gider gitmez sordu:

— Ahmed Haşim'le bugün atışmışsınız öyle mi?

— Evet, ben kendisini çok sevdiğim halde bir ufak şakama kızmış, bana söylemediğini bırakmadı, şimdi de resmen tarzıye istiyoryor!...

— Ee... Tarzîyeyî verecek misiniz?...

— Bilmem, düşünüyorum!...

— Düşünmeye hacet yok... Hemen ver!... Çünkü, o senin büyüğündür.

— Peki efendim!...

— Fakat nasıl vereceksin biliyor musun?...

— Yevmî gazetelerin biriyle!...

— Hayır... Olmadı işte, gördün mü?... Sen bugün bir mizâh muharririsin... Binaenaleyh yarın Papağan, Akbaba gazetelerinin ressamlarından birisine Ahmed Haşim'le karşılıklı olarak elele tutuşmuş kendi karikatürünü yaptırır ve altına "Şâir Ahmed Haşim Bey'e tarzıye verdiğimin resmidir." diye yazdırır ve aynı sahifede

"Mezkûr tarziye-nâmenin suretidir." diye Haşim'in üslûbuyla fakat gayet gülünç ve saçmasapan bir şey yazarsın, olur gider.

O gece her ikimiz de kafalar biraz cilâlı olduğu için ihtimâl üstadın bu fikri bana da hoş gelir gibi olmuştu; fakat ertesi günü aklımı başıma toplayınca Ahmed Haşim'e karşı böyle bir şey yapmanın sevdiğim müthiş esmayı zorla ve tekrar üzerime sıçratmaktan başka bir netice vermeyeceğimi düşünerek caymıştım.

Bir tarihte Necdet Rüştü berâ-yı intihar mı, yoksa berâ-yı nümâyiş mi, ne ise kendisini Unkapanı ile Kasımpaşa arasında denize atmış ve ben ertesi günü "Halk" gazetesinde yazdığım bir makâlede:

"Necdet Rüştü
Denize düştü."

Diye alay etmiştim. Üstad merhum bunu görünce çok hüşuna gitmiş ve artık diline bu külüstür beyti pelesenk edinmişti, nerede beni görse:

"Necdet Rüştü
Denize düştü"

Diye güler ve arkasından şu beyti ilâve ederdi:

"Bütün balıklar
Ona gülüştü"

Merhumun ruhu, şühedânın ve yanı başındaki ahiret komşusu Bâkî'nin ruhlarıyla haşir neşir oldukça Allah geride kalan beş on şuarâ ve üdebâmıza daha uzun ömürler ihsan ve bu meyânda onlara akıl hocalığı etmekle geçinen karîhası kıt ilhamı kısa kimselere bahş-ı insâf ve iz'ân buyursun, âmîn!

Osman Cemal

(nr. 3, 1 Şubat 1927, s. 12-13)

SÜLEYMAN NAZİF BEY'E

[Fazıl Ahmed Bey'in neşrettiğimiz bu yazısı hem mizâh edebiyatının en güzel bir numûnesi, hem de üstadın en ziyâde hoşuna giden bir mizâh eseridir. Üstad Fazıl Ahmed Bey'in bu mektubundan dâima takdir ile bahsederdi. Bir zamanlar "Feylesof-ı Şûrâ-yı Devlette" serlevhasıyla mizâhî yazılar yazan Süleyman Nazif'in ruhuna ithâf ettiğimiz bu nüshada Fazıl Ahmed Bey'in bu nefis yazısıyla kudretli ressam Münif Bey'in gazetemiz için yaptığı çok kuvvetli bir karikatürünü neşrediyoruz:]

***

Üstad, hakikaten ne rastmâne bir gürz vuruşunuz, ne Haydenburg vâri bir pala çalışınız var! Ve bu bütün usât ve sarf ile tığât-ı nahve, yani ale'l-umûm işrâ-yı lisana karşı belli ki Hâlik-i Levh -ü- Kalem, kişver-i üslûbta ferman-fermâ bir mebus ve hatta muazzam bir cihangir-i kâmus olmanız için size tabl ve ilim göndermiş; hiç şüphe yok ferâne-i edebden intikam edebiyatı alacak yegâne kelim-i zamansınız! Geçenlerde baktım da üstad, hayret ve haşyet içine düştüm. Zira kaleminiz kılağılı bir satır olmuş gibiydi. Ve zannettim ki hûne-i fesâhat güllelerinden bir nev kıyma kıyıyorsunuz! Kollarınız nasıl heybetle sıvanmıştı üstad, hatırınızda mı? Bendeniz henüz unutmadım. Ve siz o günlerde bana pek muhtelif kıyafetler irâe buyurdunuz. Elleriniz öyle her baş muharririn ganem-i ifadesini bir saniyede yüzüp bazan fevce-i bir bût ve bazan birçok futlet çıkararak divâr-ı intifade çengelledikçe bendeniz korkumdan titriyordum!

Sonra tutunuz belinize bin terkible satrançlı rengareng bir peştemâl, bir nev Lâhûr-ı belâgat sardınız. Ve gördüm ki Türkçemiz önünüzde "hamur" tahtası olmuş. Birden bire Asâ-yı Musa ebadında bir oklava şekli alan kaleminiz, onun üstünde yufka açmakla meşgûl. Evet, kârileriniz için âli-cenâb bir tabâh-ı nefâis oluverdiniz. Ve iğbirâr ediniz eski Kırım Hanları gibi ihdâ-yı edebe, yani lisan Moskoflarına akın salarken âtifet-i asîlenizde biz müştâklarınıza Tatar böreği ikrâm etti.

Var olun üstad!

Fakat bilmem ki iz'af-ı telâmiziniz olan bu acizinizi affedecek misiniz? Çünkü şu bodur kâmet-i beyânımla huzur-u belâgatınızda ıstılâh paralamak hakîkatini gösteriyorum. Lâkin emin olun, bu hususta biraz mazurum. Zira nasıl arzedeyim, ben sizin yanınızda bizim bugünkü çürük lehçemizle konuşamıyorum.

Sizin karşınızda terkibsiz lisân isti'mâli bana gülünç görünüyor. Pijama ile İngiliz kralının huzuruna yahut motosikletle Cebel-i Arafat'a çıkmak kabilinden bir hafiflik!

Üstad,

Şu itirafla acaba yeni bir hatada bulundum mu? Her halde Paşaçayırı'na benzettiğim hayme-i affınızın gölgelerine sokulurum. Ve hatta dûçâr-ı ta'riziniz de olsam, sâye-i te'dibinizde tahlîd-i nam ederim diye sevinirim.

Şimdi lütfen müsâde buyurun; zemîn-i istirhâmâtıma nakl-i ibtihâl edeyim. Tabii biliyorsunuz değil mi? Zât-ı üstâdâneniz makalât-ı tenkiliyenize nihâyet verir vermez zavallı Türkçe'nin her nâhîyesinde iğtişâş sarfi tekrar başladı! Heyhât, yüzbin kere heyhât! Maamâfih işin daha acıklı tarafi var: Nâhiv illerinde de asayiş ve inzibat tamamen mefkût! Dirîğ, bir milyon kere dirîğ!

Halbuki üstad, siz birden bire susuyordunuz. Anlaşıldı ki cündî-i intikâdınız, bir şehsüvâr-ı kalem, bir silâhşör-i bedî, yani açıkçası bütün şevâhik-i beyânda bir kır serdarı olmadıkça terkibler, izâfetler nefes alamayacak. Hiç böyle olur mu üstad? Siz ki bütün terkiplerin meb'ûsusunuz, yarın huzûr-ı Rabbü'l-âlemînde bütün o mazlûmîn lehçe sizden da'vâcı olmaz mı?

Sevâhil-i edebîmizi daima nazar-ı teftişiniz bir ganibot, bir mayın gemisi gibi dolaşmazsa dilimizin kelime kaçakçılığından, kavâid korsanlığından kurtulması nasıl mümkündür ki?

Merhamet buyurun üstad, devâvin-i kadîme emniyet-i can ve maldan mahrûm kalmasın ve sanîyen Mehmed Emin Beyefendi muhâllâsınızdan rica edin, hidemât-ı şâfiaya mahkûm bilcümle zu'afâ-yı terâkib ile mağdûrîn-i izâfet hakkında afv-ı umumî ilan buyursun.

Üstad işte yine kemâl-i ibtihâl ile tekrar ediyorum:

Gürleyen infiâlinizin zemin-i lisana döktüğü dolu, edebiyatımıza yağan bir yağmurdu. Bugün ise mezrûât-ı kalemiyemiz kuraklıktan yanıyor!

Aman yetişin üstad ra'd olun, berk olun, bulut olun sel olun, ne olursanız olun; zira "sebzevât-ı edebiye"miz rahmetinize muhtaçtır. Lânega'da bostan ve elimizde lisan kalmadı.

Fazıl Ahmed

(nr. 3, 1 Şubat 1927. s. 14)

ESKİ BİR ÂŞİNÂYA

Şair Midhat Cemal Beyefendiye

Derdin, alnımda, uzaksın diye izler çizeli;
Bunalan ruhuma, bir damla şifa ver demedim.
Binbir âgûşa girip şimdi, vefasız gezeli,
Sarasız kollara can vermek için titremedim.

Dediler: Kalbini sıkmakta uzun vesveseler;
Suretâ, çok kişi hakkında kıymetsiz gibisin.
Zevki, bir kaç pula satmıştı utanmaz, deseler,
Ne de olsan, acı bir menkıbenin sahibisin.

Macerasız sızılar oldu, günün, her yarını
Cürmü, işkence olur bazı, bilirsin aşka.
Seviyorken de batırdın, bana tırnaklarını,
Bu dudak başka öperken o kucaklar başka!...

Nişantaşı: 27 Kânûn-i Sânî 1927

Necmi Nureddin

(nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 4)

MEŞÂHİRE DÂİR NÜKTELER

"Alexandre Dumas"ya bir mecliste tanıdıklarımdan bir kadın şu sözleri söylemiş:

— Monsieur Dumas, sizin için çok müsrif diyorlar... Kazandığınız paraları adeta sokağa atarmışsınız...

Kadın sözlerinin Dumas üzerinde hasıl ettiği fena tesiri görerek ilave etmiş:

— Kim bilir... Belki de hakkınız var... Cömert olmak her halde bir meziyettir... İki kişilik şey üç kişiye de yeter!

— Öyle ya... Üç kişiye yetince dört kişiye de yeter!

Kadın mütebessimâne:

— Değil mi ya... Altı kişilik şey sekiz kişiye neden yetmesin!

Büyük romancı kadına arkasını dönerken:

— Evet, demiş. Sözünüz pek doğru... Şayet kastettiğiniz mum ise!

***

Aleksander Dumas'nın iyilik etttiği kimseler içinde bir kaç kişi varmış ki velinimetlerine karşı daima şükran ve minnetle makabelede bulunurlarmış.

Bir gün Aleksander Dumas, hususi kâtibi ile, bunlardan birine bir mektup gönderip bir miktar para istemiş. Bir saat sonra kâtip, para ile beraber ber de pek hâtırnevâzâne yazılmış bir mektupla avdet ettiği zaman Aleksander Dumas:

— Yahu... demiş. İşte bir adam ki sefaletten kurtardım... Adam edip meydana çıkardım... Öyle olduğu halde hayret olunacak bir şey!... Ne zaman kendisinden bir hizmet istediysem, hiçbir seferinde reddetmedi!...

[İMZASIZ]

(nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 7)

FELSEFİ DÜŞÜNCELER

Türk İnkılâbı insaniyetin pek az gördüğü o ma'şerî hamlelerdendir ki sahası millî varlık olduğu halde mahiyetindeki ulviyet bütün dünyayı hayrette bırakmıştır.

***

Asıl inkılâp nefislerde vukua gelecek inkılâptır. Bugünkü nesli teşkil eden fertler ne vakit "Osmanlı zihniyetini" tamamiyle atıp "Türk zihniyetini" hakkıyla edinirlerse artık inkılâbın bekâsından korkulmaz.

***

İctimâî varlığından bî-haber "fertçi" geçinen gafiller o körlere benzerler ki, içinde gezdikleri, üstünde yürüdükleri halde etraflarını ihata eden şe'niyeti görmezler.

***

Bugün her Türk'e yeni bir hayat veren, ruhuna en yüksek bir mefkûrenin ateşini saran, bugünkü "Türk Cemiyeti"nin saldığı ilâhî nur değil midir?

***

Fertte en canlı endişe ictimâî hayata intibak meylidir. Nasıl böyle olmasın ki ferdin evveli cemiyet, ahiri cemiyet, zahiri cemiyet, batını cemiyettir.

***

Bugün şuursuz bir "Türk" olup da şuurlu bir "Osmanlı" olanlar biraz kendilerine gelseler "milliyet" mefkûresinin ruhlara nasıl vecdli bir heyecan verdiğini sezmeye başlarlar.

***

"Medeniyet" ile "hars" suyu terkib eden iki unsur gibi ictimâî varlığı tekvîn eden iki asıldır. Birinin yokluğu diğerinin de yokluğunu gösterir. Şu halde milli varlığımızın inkişâfi şu iki gâyenin şe'nîleşmesine bağlıdır: "Medeniyette terakkî", "harsta tekâmül"... Ey Türk genci, işte tutacağın yol!...

Halil Nimetullah

(İstanbul Darülfünûnu Mantık Müderrisi)

(nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 7)

ÇOBAN ÇEŞMESİ

Kış ayları, edebiyatımız için en feyizli mevsim oldu. Manzum piyesleri romanlar, romanları şiir mecmuaları takip ediyor.

Çoban Çeşmesi, Şarkın Sultanları Faruk Nafiz'ın eseridir. Aruz ile yazılan o mecmua-i eş'âr ile hece ile yazılan bu şiir mecmuası arasındaki farkı anlamak için iki kitabın ismine bakmak kâfidir.

Faruk Nafiz, öyle kıskanç bir şairdir ki, bir şiirinin diğer bir şiirinden, bir mısraının diğer bir mısraından daha zayıf, daha hararetsiz olmasına tahammül edemez. Onun kaleminden her kelime Yed-i Kudret'ten çıkmış gibi, tartılı, ölçülü, kusursuz çıkar.

Faruk Nafiz, hâliyle, tavriyle, ruhuyla, hayatiyle, kalemiyle tam şairdir. Mısralarında yalnız hayalinin çizdiği meçhul ve özenilen güzellikleri görmezseniz, kalbinin çarpıntıları da duyulur.

Faruk Nafiz'in mecmua-i eş'ârında meziyet sayılamayacak kadar çok, kusur ise bulunamayacak kadar azdır. Çünkü o, şiirin darası alınmış söz olduğunu bilir.

Faruk Nafiz'in hayat-ı san'atını ikiye ayırmak lâzımdır. Bu tasnifi biz yapmasak bile şiirleri yapıyor :

1- Moda sahillerinde gurubu seyreden, dağınık saçlı, gözü ve gönlü rüyâlı Faruk Nafiz. .

2- Senelerden beri Anadolu dağlarını, bayırlarını aşan, mehtabı, ıssız ve yalçın bir tepeden yükselirken seyreden, gözü nemli, gönlü elemli Faruk Nafiz...

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Bunlardan bir nicesi bize "Şarkın Sultanları"nı verdi. İkincisi ise "Canavar" isimli üç perdelik bir memleket piyesiyle "Çoban Çeşmesi"ni kazandırdı.

Çoban Çeşmesi'nde, Şarkın Sultanları'nı yazan Faruk Nafiz'e ait izler de var: Serenad, Bir Gece, Aya Manzumeler, Yağmurlu Bir Gündü, Göllerde, Ölümü Hatırlatan Kadın gibi...

Bunlar şairin nisbeten genç eserleridir.

Fakat bunların arasında: Kızıma, Oğluma, Ayşe Sana!... Oluk Yanında, Orkestra Dinlerken, Han Duvarları gibi her biri bir şair ve bir şöhret için kâfi kuvvette şiirler de var...

Her gün saban başında topladığın kederler
Seni yorgun çıkarır sabahın altısına.
Çalışkan ellerine bakanlar kirli derler,
Leke derler alnında güneş karaltısına!

Ayağından çarıklar dökülür parça parça,
Gözyaşların çürütür gömleğinin kolunu.
Bir lokmanın peşinde dolaşır haftalarca,
Sürgün gibi gezersin kendi Anadolu'nu.

Derdim, omuzlarına yük olmasın bu varlık,
Derdim, oğlum ne Hak'tan, ne kuldan bir şey umsun.
Nasib olmaz kimseye bu kadar bahtiyârlık,
Ki sen benim doğmamış, doğmayacak oğlumsun!

Diye başlayıp biten "Oğluma" şiiri...

Sonra:

Sevdiği ağaçlar boyun kırınca
Duradım ki rüzgar göğsümde ağlar.
Karşılık verirdi ben haykırınca
Çiğdemli tepeler, güvenli dağlar!

Yolda şelâleler yapan kaynağın
İzinden yürüdüm ta aşağılara...
Akşamdı, dönerken gezdiğim dağın
Gölgesi vurmuştu karşı dağlara!

Hele "Han Duvarları" bedîası... Çıplak dağlarıyla, ıssız yollarıyla çıngırakları dağdan dağa bir hıçkırık gibi akseden yaylılarıyla, o hüzünlü, o garip Anadolu şiiri... O dertli Han Duvarları'ndaki:

Garibim namıma Kerem diyorlar,
Aslımı el almış haram diyorlar,
Hastayım derdime verem diyorlar,
Maraşlı Şeyhoğlu Satılmış'ım ben.

Mısraları... Ah o senelerden beri özlediğimiz, beklediğimiz mısraları!... Bunları görmek, bunları duymak, bunları gösterip duyurmak Faruk Nafiz'e nasip oldu. Ne mutlu ona!...

Beri yanda edebiyat allâmeleri, sarası tutmuş dervişler gibi, ağızları burunları köpürerek homurdanadursunlar, genç nesil, hâlâ edebiyatı sanâyi-i lafzıyeden, hâlâ teşbih ve istiâreden, terdidden,tezaddan, teşhis ve intaktan ibâret sanan bu hoca efendilerin anlayamayacakları, göremeyecekleri kadar uzak, başka, yepyeni, âleme girdi... Atı alan Üsküdar'ı geçti!...

Yusuf Ziya

(nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 8)

EDEBİYAT -I CEDîDE BAHSİ

/ 1 / Edebiyat-ı Cedîde'den bahsederken onu istifhâf etmek âdet olmuştur. Filhakika Edebiyat-ı Cedîde'nin çok zayıf olan tarafları vardır. Şimdiye kadar haklı olarak sık sık yapılmış olan bu tenkidleri burada tekrar etmeye lüzum görmüyoruz. Elbette bu günün genç ve millî şuura sahip san'atkârı Edebiyat- ı Cedîde'nin ne nazmının ne nesrinin devamını isteyemez. Fakat bunu, fikrimizce Edebiyât-ı Cedîde'nin vücuda getirdiği inkılâbın kıymet ve ehemmiyeti ile karıştırmamalıyız! "Hayat" refikimizzin bize hulûs ile ihtar etmek istediği şey, Edebiyat-ı Cedîde'nin devamını istemekten ibaretse, temin edelim ki, ona imkân yoktur, esasen o ömr-i tabiisini ikmâl etmiştir. Biz onu yaşatmak istesek de yaşatamayız. "Mâî hülyâ" ve "penbe rüyâlar"ın devri çoktan geçti ve malesef bu edebiyatın ruhumuza munis görünmeyen böyle tarafları pek yüksek ve pek kıymetli şahsiyetlerini ihmâle sebep oldu.

Düşünülürse "Edebiyât-ı Cedîde"nin vücuda getirdiği edebî inkılâp çok şerefli veçok mühimdir. Hatta hürmetsizce bir teşbih addedilmese onu, bir dereceye kadar; bugünkü inkılabımızın hayatımızda yaptığı rehâkâr tesirlere benzetebilirdik.

Edebiyat-ı Cedide köhne edebî anâneleri yıktı. "Gazel" şiirin başına sarılmış bir sarıktan farksızdı. "Divan" edebiyatın medresesi idi ve henüz o medrese büsbütün kapanmış değildi. Arasıra küçük mollacıklar gibi "tegazzül" eden şairler türüyordu. "Kasîde"nin saltanat-ı edebîsi ruhen olmasa bile şeklen devam edip duruyordu. "Mey"ler, "mu'beçe"ler, "tersâbçe"ler, "mahbûb"lar, "meyhâne"ler eski Bâb-ı Âlî hâlâ hayat-ı edebiyyemizde mühim bir vazife ifâ ediyorlardı. Bu devrin "sultanü-ş'şuarâ"sı olmak isteyen Muallim Nâci merhum etrafina azl-serâlardan mürekkeb küçük bir teb'a toplamıştı. Tıpkı mürtecilerin "Din elden gidiyor, bilâ-şeriat elden

gidiyor!" diye kopardıkları yaygaralar gibi fesâhatçiler de "Lisan elden gidiyor!" diye bağırıyorlardı.

Sone, manzum hikâye, serbest kafiyeli nazımlar edebiyatta henüz küfür addediliyordu. İşte böle bir devirde Edebiyât-ı Cedîde bize Şark'tan gelen mazmun ve mefhumların yakasını eski edebiyat kitaplarında müdevven belâgat ve fesâhat kâidelerinin elinden kurtardı. San'at mes'elelerini münâkaşaya başladı. Garb'ın fikrî ve edebî cereyanlarından bizi haberdâr etti. Kendi lisanımızda muâsır hikâye nümûneleri gördük... Hâsılı ozamana kadar mütemâdiyen Şark'a müteveccih giden edebiyat sefinesi birden bire Garb'a çevrildi. Vâkıa Edebiyât-ı Cedîde'nin hiç görmediği şeyler vardı: Meselâ, lisan! Edebiyatın bütün gayr-i ma'mûl mevâd-ı ibtidâîsini hâvî olan bu muazzam sahâya "Servet-i Fünûn" erkânının eli sürülmemiştir. Lisan hakkında tıpkı Dîvân şairleri gibi düşünüyorlardı. Türkçenin Arapça ve Acemceden müteşekkil bir halita olduğunu zannediyorlardı. Lisanı milletin değil, saltanatın malı sanıyorlardı. Osmanlı lisanı, Osmanlı İmparatorluğu'nundu. Fakat Türk milletinin kendi dilini edebiyatta kullanmaya hakkı yoktu. Edebiyât-ı Cedîde'den sonrakiler bu şerefli işi ikmâl ettiler. Garp Edebiyatını taklitten ibâret olan bu hayranlık devri geçtikten sonra yavaş yavaş edebiyat sefinesinin başı kendi benliğimize teveccüh etmeye başladı. Bugün elbette Edebiyât-ı Cedîde'nin ne lisanının, ne zevkinin devamına imkân kalmamıştır. Fakat bunu söylemekle o devrin edebiyatımızda çok hayırlı, çok büyük bir inkılâp yaptığını inkâr etmemeliyiz. Hele Edebiyât-ı Cedîde arasında Cenâb gibi, Hâlid Ziyâ gibi, Fikret gibi bu inkılâbı yapan büyük san'atkârlara karşı nankör olmamaya irfânen borçluyuz. Bize itiraz eden dostlarımız bu hissiyâtımızı müâhaze ediyorlarsa haksızdırlar.

[GÜNEŞ]

(nr. 6, 15 Mart 1927, s. 1)

LUGAVİYÂT

- 1 -

Müterâdifler

Mülâhaza-i umûmiyye eskiler, aralarında manaca hiç bir fark olmayan, güneş, şems, mihr, hurşîd, âftâb gibi kelimeleri de müterâdif telakkî ederlerdi. Bunlara "hem-ma'nâ" demek daha doğrudur. Telakkiyât-ı hâzıramıza göre müterâdif o kelimelere diyoruz ki asıl ma'nâda birleşmekle beraber her biri tazmin ettiği bir kayd-ı asnâfî ile diğerlerinden ayrılır. Her lisanda az çok müterâdifler vardır: Meselâ Türkçede "korkmak, ürkmek, yılmak, çekinmek" müterâdiftirler. Zira hepsi korku denilen heyecânı hissetmek ma'nâsında müşterek olmakla beraber üçünde ayrı ayrı bir mazmûn-ı izâfî mündemicdir. Ürkmek ânî bir sebeb-i muhavveften müteessir olmayı, yılmak mükerrer ve müzmin bir sebeb-i muhavvefe karşı yürekte yerleşmiş bir korkuyu, çekinmek sıkılganlığı veya hicâp sâikasıyla hissedilen hafif korkuyu ifâde eder. Yine meselâ Fârisîde "sühan, güft" kelimeleri de müterâdiftir. Zira ikisi de "söz" ma'nâsına isede aralarında umûm ve husûs alakası vardır: Gerek söylenmemiş gerek söylenememiş olsun ale'l-ıtlâk her söze "sühan" denebilir, fakat; "güft" ancak söylenmemiş sözü ifade eder, "güft -ü- gû" terkîb-i meşhûrundan anlaşılacağı üzere. Yine meselâ Arabîde "keynûnet, sayrûret" kelimeleri de müterâdiftirler. Zira ikisi de "oluş" ma'nâsına ise de "keynûnet" fi'l-asl olmayı, "sayrûret" bi-t'tahavvül olmayı ifade eder. Farisî'de karşılıkları "büden, şüden", Fransızca mukâbilleri ism-i masdar olarak "l'être, le devenir"dir.

Bazı kelimelerde müterâdifler manzarası görüldüğü halde aralarında terâdüf yoktur: Meselâ kalpsiz, yüreksiz, gönülsüz kelimeleri gibi. Zira ma'nâları bütün bütün

ayrıdır; birincisi merhametsiz, ikincisi cesaretsiz, üçüncüsü bir ma'nâsına göre kibirsiz, diğer ma'nâsına göre göre isteksiz demektir.

Mütenev terâdüf münâsebetleri görülür. Bazı müterâdifler arasında umûmiyet ve husûsiyet alâkası vardır: Meselâ hayvâniyet ve behîmiyet gibi. Hayvâniyet e'ammdır. İnsan bir hayvandır, fakat behîme değildir. Bir insana behîmiyet isnâdı tahkîrî-i şâmil olur. İştikâkına nazaran hayvan sadece zî-hayat demektir. Behîme kelimesinde ise gerek zekâ ve gerek iştihâ itibâriyle kabalık mazmûnu vardır. Fransızcada hayvaniyetin mukâbili "animalité", behîmiyetin mukâbili "bestialité"dir.

Bazı müterâdifler arasında cüz'iyet ve külliyet alâkası vardır: Meselâ marifet, ilim gibi. Marifet cüz'î ve basit idraki, ilim küllî ve mürekkeb idrâki ifade eder.

Bazı Bazı müterâdifler arasında iştikak alâkası vardır: Meselâ kibir ile tekebbür, celâdet ile tecellüd, tahkîr ile istihkâr arasında olduğu gibi.

Bazı Bazı müterâdifler arasında tedrîc vardır: Meselâ hilâl, kamer, bedir gibi. Hilâl bir iki ve nihâyet üç günlük kamere denir; kamer dört günden on üç güne kadarki aydır; on dört günlük kamere bedir denir.

Bazı müterâdifled arasında mevsûfiyet farkları vardır: meselâ câm, piyâle, kâ's gibi. Câm ayaklı kadehtir; piyâle boş kadehtir; kâ's dolu kadehtir.

Mürerâdifler arasında alelekser bir kelime vardır ki inde-l'iktizâ müterâdiflerinin yerini tutabilir. Öyle kelimelere kudemâ "kelimât-ı külliye", "kelimât-ı câmia" yahut sadece "cevâmi" derlerdi ve Fransızlar "mot générique" derler. Meselâ câm, piyâle, kâ's kelimelerine nisbetle "kadeh" lafzı bir kelime-i câmiadır. İnde-l'iktizâ câm yerine ayaklı kadeh, piyâle yerine boş kadeh, kâ's yerine dolu kadeh diyebilirsiniz. Fakat câm yerine ayaklı piyâle yahut piyâle yerine boş kâ's demeniz câiz değildir. Kelime-i külliye evsâf-ı husûsiyye ile müterâdiflerinden ayrılmaz, onların arasında bir nev hadd-i i'tidâl teşkîl eder. Meselâ "gülümsemek, gülmek, sırıtmak, yılışmak, kahkaha atmak" zümresi içinde kelime-i câmia "gülmek"tir. Diğer dört

müterâdifi ile ondan birer vasf-ı husûsî ile ayrılır; gülmek onların aralarında hadd-i i'tidâldir.

*

* *

Efkâr ve hissiyâtımızı ifâde için zengin bir lehçeye ne kadar muhtaç isik efkâr ve hissiyâtımızın ânâtını ve gizli farklarını tebliğ için de müterâdiflerin fürûk-ı ma'nâsını bilmeye o kadar muhtâcız. Mâ-fi'z-zamîrimizin evsâf-ı husûsiyyesiyle izhârı her şeyden ziyâde müterâdiflerin hüsn-i isti'mâline tevakkuf eder. Bakılsa iki hem-ma'nâ kelimeden biri fazla ve vâcibü-t'tehcîrdir. Bilakis müterâdiflerin kesreti bir lisânın hakiki zenginliğini gösterir. Ehl-i haberenin rivâyetine nazaran Fransız lisanında tamamiyle hem-ma'nâ iki kelime bile yokmuş; buna mukâbil nihâyetsiz müterâdifler vardır; ve bu müterâdifler arasındaki ma'nâ ve medlûl farkları üç asırdan beri üç asırdan beri tetebbu ve te'ayyün olunageliyor. Bizim lisanımızda da pek çok müterâdifler vardır; fakat bunların ma'nâca keyfiyetleri henüz tamâmiyle te'ayyün edilmemiş olduğundan hemen hepsi hem-ma'nâ mâhiyetinde kalmışlar ve çoğu lüzumsuz hissolunuyor. Müfredât-ı lügaviyyemizin fürûk-ı ma'nâsiyle iştigâl etmiş olanlar yok değilse de hiç biri mesâîsine müsemmeriyet-i matlûbeyi te'mîn edememiştir. Bundan dolayı düşündüklerimizi ve duygularımızı Fransızcadaki vüzûh ve sarâhatle ifâdeye kendi lisânımızda muvaffak olamıyoruz ve tetn-i aslîsine hakîkaten ve tamâmen mutâbık bir metn-i müterecüm vücûda getiremiyoruz. Mademki artık alelhusus Garp'tan iktibâs-ı nûra karar verdik, lisanımızı bu iktibâsa müsâit olacak bir dereceye çıkarmalıyız. Bunun için iki çare görüyorum: Bir taraftan müterâdiflerimizi tetebbu etmek, diğer cihetten lisanımızda karşılığı olmayan Garp kelimelerine karşılık bulmak. Bu iki maksatla açtığımız "lugaviyât" sütununun kendi kendine işi başaramayacağı âşikârdır, fakat velev pek cüz'î nisbette de olsa lisanımıza hizmet-i müfîde edeceği ümîdindeyim.

Cenâb Şehâbeddin

(nr. 6, 15 Mart 1927, s. 12)

MÜTERÂDİFLER

-2-

/14/ Mesken, sekenî, ikâmetgâh, yurt, ocak, bark, bucak, izbe, kulübe, dâr, beyt, hâne.

Mesken kelime-i câmiadır. Fransızca mukabili "habitation"dur. Mesken ile sekenî arasında şu fark vardır ki mesken ism-i mekândır, münhasıran içerisinde ikâmet edilen binaya derler. Sekenî iskândan isimdir, manasında hem mesken fikri, hem de içerisinde oturan ehl -ü- iyâl dahildir. Fransızca mukâbili "habitacle"dır.

İkâmetgâh mazmûnunda fikr-i istimrâr vardır. Ber-mu'tât ve ale'd-devâm sâkin olduğumuz mahal demektir. Fransızca mukabili "demeure"dur.

Yurt aslen kıldan münsevic bir nev ibtidâî çadırdır; Asya'nın şimâl-i şarkî ahalisinden bir kısmına yazlık mesken teşkil eder. Fakat kelimenin bizdeki ta'mîmen isti'mâline göre Fransızca "bomicile" mukabilidir. Bir kimse için "Yersiz yurtsuz kaldı." Denilince o adamın muayyen mahal-i ikâmeti olmadığını anlıyoruz. Ocak Fransızca "foyer" mukabilidir ki etrafında aile azası toplanır. İçerisinde buluşanlara bir ailenin efrâdı mahiyetini i'âre eder. Meselâ "Yeniçeri Ocağı" tabiri Yeniçeri efrâdına aynı ailenin evladı mahiyetini i'âre eder. "Türk Ocağı" da, Türk ailesi azasının birleştikleri yer, demektir. Ocak kelimesi zikr-i cüz irâde-i küll kabilinden olarak sekenî mefhumunu ifade eder. Bir adamdan bahsederken "Ocağı söndü.", "Ocağına incir dikildi." Denilse hem meskeni hem de içerisindeki ailesi muzmahil olduğunu anlarız."

Bark Fransızca "pignon" mukabilidir. Bark yerine Anadolu'nun bazı yerlerinde dam da derler. "Bark sahibi olmak" barınacak bir binaya temellük demektir ki Fransızlar aynı makamda "avion pignon sur rue" derler. Bu kelimeye aile fikrini de iâre için "ev" lafzı ile birlikte irâd olunmak lâzım gelir. "Ev bark sahibi olmak" bir meskende aile teşkil etmek demektir. "Evi barkı yıkıldı." tabiri "Ocağı söndü." tabiri ile müterâdiftir; aralarındaki farka gelince "Ocağı sönmek" daha vahim bir idbâr ifade eder. Sadece "talak" vukû'unu anlatmak için "Evi barkı yıkıldı." Deriz, fakat ancak hânümânı perişan olmuş bir adam hakkında "Ocağı söndü." denebilir.

Bucak, bir büyük meskenin bir kaç odadan mürekkep bir parçasına denir. Tam Fransızca "Appartement" mukabilidir. Osmanlı saraylarında pek zebân-zed bir tabirdir: Valide sultanın bucağı, falan şehzâdenin bucağı derlerdi ki aynı mevkıde Fransızlar "Appartement" derler. Kelime fi'l-asl köşe demektir. Köşe bucak tabir-i müekkedi malûmdur. İlâve edeyim ki coğrafiyûnumuz "Dinyeper", "Dinyester" nehirleri arasındaki kıt'aya da "Bucak" derlerdi.

İzbe fi'l-asl Kamboçyalılar gibi Asya-yı Şarkî akvâmından bazılarının kışlak olmak üzere yer altında yaptıkları ibtidâî meskendir. Fransızlar "isbas" derler. Bizde ale'l-ıtlak hakîr, loş, havasız, pis meskenlere derler. Bazan ism-i vasfî gibi kullanılır: "Bizi bir izbe yere tıktılar!" deriz.

Kulübe aslı Farisî "külbe"dir. Fransızca mukabili "cabane" yahut "hutte"tür. Küçük, hakîr ve fakîr meskene denir. Ber-mu'tâd ahşaptan, tenekeden yahut sacdan yapılır. Taksimât-ı dâhiliyesi yoktur. İzbe ile farkı şunlardır ki kulübe boşluk ve pislik mefhumlarını tazmin etmez. Tevâzuan: "Falan yerde bir kulübemiz var!" diyebilirsiniz, fakat "Bir izbemiz var." denmez.

Dâr, beyt, hâne kelimelerinden iki evvelkiler Arabî'dir. Şimdi yalnız terkip halinde kullanılırlar: Dârü'l-Eytâm, Dârü'l-Bedâyi, Beytullah, Beytü'l-mâl gibi. Ev manâsına istimâlden mehcûr kalmayanlardır. Hâne Farisîdir, ev manasında ancak tabir-i resmî olarak istimâl olunur:

"Falan kasaba şu kadar hâneden mürekkeptir", "Falan numaralı hanede sâkin..." derler. Dâr ve beyt kelimeleri gibi bu da bilhassa terkip halinde müsta'meldir: Hasta-hâne, ders-hâne gibi.

Bunlardan başka mesken mefhumuna mülâyim bir de "Hak kuran kafesi" tabirimiz vardır ki küçük ve pek köhne evlere alemdir. Fransızca "masure"dir.

Ev, köşk, yalı, kasır, saray, menzil, han, otel, kervansaray, kışla, mektep gibi meskenler arasındaki fark ise ma'lûmdur.

Yalnız şunu muhtac-ı tasrîh görüyorum ki "saray" kelimesinin Fransızca'da iki mukabili vardır: "Palais, sérail" Bunlardan "sérail" kelimesi ile Fransızlar bilhassa şark saraylarının harem dairesini kastederler. Meselâ saray adamlarına "les hommes du sérail" ve saray kadınlarına "les femmes du sérail" derler.

Saray ile kasır arasında da şu fark vardır ki birincisi dahil-i şehirde, ikincisi haric-i şehirdedir. Kasrın Fransızca mukabili "chateau"dur. Farisî "kâşâne" kelimesi kasır ile hem-ma'nâdır.

Cenab Şehâbeddin

(nr. 7, 1 Nisan 1927, s. 14)

AHMED HİKMET HAKKINDA İHTİSÂSLAR

/8/ Abdülhak Hâmid Beyefendi, Ahmed Hikmet hakkında muharririmize şunları söylemiştir:

Daha birinin mâtemi dağılmadan öbürü gitti. Birine acır ve ağlarken diğerini kaybettik... Son seneler içinde Fikret, sonra Nazif ve nihayet Hikmet!... Edebiyatımızın bu üç büyük ve mümtaz siması arkalarında mâtem-dâr bir kâfile-i elem ve te'sir bırakarak göçtüler. Ben ne bedbahtım ki, hepsinin sinnen büyüğü ve her birinin ayrı ayrı dostu ve vefâkârı olduğum halde her üçünü de bizzat ademe teşyi ettim! İnsan çok yaşayınca, etrafının böyle git gide çözüldüğüne şâhit ve tesellisiz âlâm ve mesâibe giriftâr oluyor. Ben de bu gamla, Nazif'ten sonra Hikmet'in de ufûlüne yetişmek felâketini gördüm!...

Merhûmu vefâtından bir ay kadar evvel ziyarete gitmiş idim. "Seretân" bîçâre hastayı ölümün karanlığına doğru sürüklüyordu. Derin bir hassâsiyetin ma'kesi olan gözleri, artık parlaklığını kaybetmiş, nâsiyesi ızdırap hududuyla çevrilmişti. İnliyordu... Ağlıyordu ve galiba pençesine düştüğü maraz-ı mühlikten bî-haberdi. Beni yanına oturttu...

Üstâd... dedi, ölüm muzdaripler için bir saadettir, ben de bu saadete erişmek istiyorum! Sonra yanı başındaki masanın üstünden aldığı "Makber"i açarak bana şu beyti okudu:

Ölmekse garaz maraz ne lâzım?
Olsun, fakat etmesin nûrum!...

Servet-i Fünûn edebiyatının bu mümtaz nâsiri henüz genç yaşta vefât etti demektir. Onun kemâle ermiş kalemi, bilenmiş hassâsiyeti edebiyatımıza asıl bundan sonra bedîalar ihdâ edecekti.

Ahmed Hikmet hiç şüphe yok ki, mensup olduğu Servet-i Fünûn edebiyatı içinde kudretle parlamış bir yıldızdı. Öyle bir yıldız ki, bu kadar erken sönmeseydi, erişilmez bir şâhika olan Cenâb'a yaklaşacaktı. Daha doğrusu, o bir başka Cenâb olacaktı. Hugo, Shakespeare hakkında yazdığı eserinin bir yerinde şöyle diyor: "Bunlar başka başka şâhikalardır ki yekdiğerine tercih edilemezler!" Zavallı Hikmet, zavallı hayır-hâh ve büyük insan!...

Abdülhak Hâmid

*

* *

Ahmed Hikmet'le Edebiyât-ı Cedîde'nin en mühim bir unsuru daha eksilmiş oldu ve Türk mefâhirî silsilesinden bir halka daha koptu. Lisanın son tekâmülleri için en feyyâz bir istihâle devresini teşkil eden ve edebiyat ile san'at telâkkiyâtında tefekkür ve ru'yet tarzları için o zamana kadar gayr-i mekşûf ufukları açmış olan Servet-i Fünûn hareketinde Ahmed Hikmet'in mevcûdiyeti en faal ve en müsemmer muharrirlerden biriydi. Her ne denirse densin Türklüğün asrî teâlîsine Garp'tan en iyi, en güzel şeyleri getiren ve muhakkak her nesilden ziyâde türklüğe hem hâdim hem sâdık kalan Edebiyât-ı Cedîde'de o, hem kendi neslini hem kendisinden sonra gelen nesli derâgûş etmiş azîm ve necîb bir sîne idi ki oradan daima bitmez tükenmez bir feyiz ile vatanı için, milleti için, lisanı için berrak ve nezih bir aşk feverân ederdi.

Uşşâkî-zâde Halid Ziya

*

* *

/9/ Ahmed Hikmet edebî türklüğümüzde şahsiyetini çok sevdiğim bir kalem sahibidir. Fakat maalesef kendisiyle görüşmek müyesser olmadı. Üslûbu gibi bu nezih simayı yalnız karşıdan gördüm. Her tesâdüfümüzde selâmlaşır geçerdik.

Selâmlarındaki samimî tebessüme aynı harâretle mukabele ederdim. Bu sûretle dilsiz bir lisanla kalbî anlaşmış olurduk.

Fransız hastahanesinde yattığını gazetelerde okuduğum zaman üzerine vahim bir keyifsizlik yormamıştım. Ufûlünü duyunca çok müteessir oldum.

İsmâil Habib Bey etrafında i'birârlar dalgalandıran eserinde müşkilpesendliğinin civatasını gevşeterek onun için şöyle diyor:

"Hâristân" muharriri ki bütün o devir içinden "Hars"ı en çok bizim olandır. Edebiyatımızın tarihinde hâiz olduğu ehemmiyet ve hulûs ile görülüp hak ettiği şeref lâyıkıyla verilmedi. O ehemmiyeti görmeli ve bu şerefi vermeliyiz.

Ben de bu hak ve şerefi te'yid ediyorum:

Bugünkü milliyetçilik cereyânı ki (Bir zamanlar lafzı bile şiddetle memnû idi.) birkaç "idealist" Türkün kaleminden gizli bir gâye ile gözyaşı gibi sızarak görünmez bir birikinti husûle getirmiştir. Şimdi damlaya damlaya göl oldu. Türklüğün bu Âb-ı hayat kaynağı sebilcilerinden biri de Ahmed Hikmet merhumdur.

Hüseyin Rahmi

*

* *

San'at ve edebiyat âleminin birçok adamları için bu âlem bir sahnedir: Husûsî âlemlerinde yaşarlar, bu sahnede ise oynarlar. Onlarda san'atkâr ile insan o kadar ayrı iki örnektir ki birini tanıyan ötekini teşhis edemez.

Ahmed Hikmet'in sevimli bir fârikası buna tamamiyle zıt hüvette olmasıdır. Olduğu gibi görünen bu samimî san'atkârın en çok sevdiğim ve kıymet verdiğim bir bir husûsiyeti de onda millet sevgisinin daima genç ve kuvvetli bir heyecan halinde yaşamış olmasıdır. Bu mukaddes sevgi bütün yazılarının kalbinde çarpar.

Celâl Sâhir

*

* *

Ahmed Hikmet, şöhreti davul zurna ile ilân edilmemiş, sâkin, mütevâzi bir san'atkârdı. Resmi ve ismi her çıkan mecmuanın ilk sahifesinde kendini göstermezdi. Fakat, "Üzümcü" hikâyesi, "Yeğenim" monoloğu, edebiyatı sevenlerin hafizasında itinâlı bir mevki işgâl eder.

Ziya Gökalp'ten sonra, Süleyman Nazif, şimdi de Ahmed Hikmet gözlerini yumdu... Giden var, gelen yok!... Korkarım ki bu ilham yokluğu biraz daha devam ederse, edbî nesil, züriyetsizlikten kuruyan harem ağalarına dönecek!...

Yusuf Ziya

(nr. 11, 1 Haziran 1927, s. 9)

EDEBİYATTA DA TE'SİR VE TAKLİT

Son zamanlarda bütün dünya edebiyat ve sanâyi-i nefisesinde taklitçiliğin pek fazla âdetâ hayâsızca bir derecede artış olmasından dolayı Bir Fransız mecmua-i edebiyyesi "Paul Morand" ile yaptığı bir mülâkatı neşrediyor. Pek şâyân-ı dikkat fikirleri ihtivâ eden ve bizim için de aynı derecede ehemmiyetli olan bu mülâkâtı aynen kârilerimize naklediyoruz. "Paul Morand" taklidin bu derece artmasının gerek arz ve gerek talep edilen mahsûlât-ı fikriyyenin bolluğundan tevellüt ettiğini, taklit edilen eserlerin en kıymetli ve en yüksek eserler olduğunu, zamanımız taklidin, kalpazanlığın Arz-ı Mev'ûd'u haline geldiğini söyledikten sonra diyor ki:

Edebiyatta iki türlü taklit görürüm: Ekserisi mübtedî olmak üzere muharrirler, diğer bir müellifin şiddetle taht-ı te'sirinde kalarak ekseriya içinden gelen gayr-i şuûrî bir taklitçilik ile tercih ettikleri üstâdın tarzını temsile muvaffak olurlar. Bu taklidin faydalı ve elzem olduğu kanaatindeyim. Daha doğrusu bu taklitten ziyade bir te'sirdir. "Hayırlı hayırsız" tabiri buna pek muvâfiktır. Yeni yetişmekte olan her muharrir o yoldan geçmiştir. "Proust" ismi hatıra gelmeyen bir eserinde "France"ı taklit suretiyle ilk adımlarını atmıştır. Bizzat ben de "Le Bon"un "Barnabout" ismindeki eserinden senelerce pek faydalı gıdalar aldım. Diğer bazı orijinal muharrirler de benden istifâde ettiklerini bizzat ifade etmişlerdir. Kitaplarına bakınız: Benden eser kalmamıştır. Çünkü onlar derhal kendilerini bulmuşlardır. Taklitle değil, te'sirle vücuda gelen eser bıtâ bir temsil neticesi olarak, modelden bir, hatta iki sene sonra intişâr eder.

İkinci taklit ise sarf-ı hâricîdir. Bu taklit ekseriyâ muvaffâkıyet hususunda mütehassıs hâline gelen, kurnaz ve ihtiyar irat sahiplerinin kârıdır. Derhal kendini gösterir: Büyük terzilerin çîre-desti olan modeller nasıl birkaç gün sonra "Galeries de Lafayette"in cemekânlarında görülürse onların eserleri de orijinal eserden birkaç ay sonra meydana çıkar. Müşâbehet derhal göze çarpar. Moda hükmüne giren müellifi

eserde adım adım takip etmek mümkün olur. (Muharrir burada bazı misaller irâd ediyor.)

Taklitçilikte asıl marifet birkaç müellifi birbirine karıştırmaktır. Roman şeklinde yazılmış bir seyahatnâme biliyorum ki eşhâs "Maurois"nın, dekoru da benimdir. Müellife ait olan yalnız bir imzadan ibarettir.

Öyle zannediyorum ki bir müellif için eserinin taklidinden tevellüt edebilecek mahzurlar, bu yüzden temin edilebilecek faydalarla bol bol kâbil-i telâfidir. Ancak bu faydalardan istifade etmesini bilmek şarttır. Bu hal onu, bir tarza saplanıp kalmaya, kazandığı bir muvaffakıyete ilelebet bel bağlamaya mecbur eder. Bazı müelliflerin eserlerine bakınız, birçok zikzaklar görürsünüz. Müellif peşi sıra gelenlere izini kaybettirmek için bu çareye baş vurmuştur. "Gide" hüneri bir yokuşa benzetiyor. Bu yokuşu çıkmak lâzım geldiğini söylüyor. Mukallitlerin hüner yokuşundan çıkmayı değil inmeyi tercih ettikleri tabiidir. Nisbet muhafaza edilmek şartıyla en az taklit edilen adam hiç şüphe yoktur ki Hazret-i İsa'dır. Ben şahsım itibariyle şunu kâide ittihâz etmişimdir: Başkalarının bende taklit ettiği şeyi daima terk ederim. Çünkü mukallit bir eserin süsten ibâret sun'î, kolayca zevâl bulur tarafi neresi ise doğruca oraya hücûm eder. Ben bar gibi, cazbând gibi, tumturaklı, cicili bicili birçok hayallerden ancak mukallitlerim sayesinde kurtulabildim. Bunları birkaç defa başkalarının eserinde okuyunca, aynı şeyleri tekrar yapmak insan için imkânsız bir hâle gelir. Çünkü bu suretle, bakan kimseyi maskaraya çeviren bir aynada kendi hayalinizi görmüş olursunuz. Aynı yolda devam etmek, mukallitlerini taklit etmektir.

Bir eserin hakiki kıymetini anlayabilmek için taklit edilmesine intizâr etmek zarûrîdir.

[GÜNEŞ]

(nr. 14, 15 Ağustos 1927, s. 1)

II. FİKİR YAZILARI

ALLÂME MUKALLİDLERİ

/1/ Bir zamandan beri fikrî ve edebî hayatımızda esersiz dâhîler, hiç kimseyi beğenmeyen allâmeler peydâ oldu. Edebiyat ve fikir sahası "koşu" meydanları gibi "iddialı bahis"lerin cereyan ettiği yerlere benzedi. Uzaktan şöyle bir dinlerseniz, her gün bir şöhretin yıkıldığını bir san'atkârın ortadan kalktığını, onun yerine muhayyel dâhî ve allâmelerin bücür seslerinin yükseldiğini duyarsınız. Son zamanlarda hiç bir şeyi beğenmemek, bilâ-istisnâ her şeyi ve her kesi istihfâf etmek adet hükmüne girdi. Bir takım sıska, zayıf, hasta, kansız, cüce adamların başlarında kendilerinden büyük, gülünç kavuklar ve kelileler taşıyarak dâhîler ve allâmeler gibi ortada dolaştığını görüyoruz. Bunlara hiç bir eser beğendirmeye imkân yoktur.

Meslekî rekâbet ve kıskançlık bir cehennem gibi içlerinde yandığı için kendilerinden insaf da beklenemez. Vukûf ve ma'lûmatına en çok itimâd ettiğimiz birinin ismini karşılarında telaffuz ettiniz, bilâ-tereddüt size dünyanın en cahil adamının bu olduğunu söylemekten çekinmezler. İhtisâs-ı iddiâ ettikleri mesleğe dâir başkaları tarafından sarf edilen bütün emekler boş, vücûda getirilen bütün eserler hiçtir. Edebiyat-ı Cedide nesli ile bunların arasında zekâ, ma'lûmât, kabiliyet, hatta tabîî teşekkül farkları derhâl göze çarpar. Dünkü neslin pek azı istisnâ edilmek şartiyle, gürbüz, sıhhatli, güzel, şen tiplerine mukâbil bugünküler ekseriyetle hasta, yorgun, kansız, cılız, müterediddî insanlardır. Otuz yaşında inanılmayacak derecede ihtiyarlamış görünürler. Kimisi fazla miktarda miyoptur. Okuyabilmek için gözleri yok gibidir. Kimisi uzvî bir sefalet içindedir, en az bir sa'iye vücûtları mukavemet edemez. Kimisi dimağından hastadır, bir "atehû kable'l-mîâd" başlangıcı gösterir. Kimisi gözlerinin içinde yanan Cennet ışıklarıyla muhatabında korkunç bir te'sir bırakır. Müşekkel san'at yollarında, hele ilim ve ihtisas gibi uzun ve muntazam bir sa'ye ihtiyaç gösteren mesleklerde bu marîz vücûtların nasıl muvaffak olacakları düşünülecek bir şeydir. Biraz etraflıca tedkîk edecek olursanız bu günkü gençliğin matbuât sahifelerinden

topladığı faydalı ma'lûmât malesef bugünkü nesle ait değildir. Eserlerini ve şöhretlerini yıkmaya uğraştığımız Edebiyât-ı Cedide nesli ve daha evvelkiler neleri lisanımıza nakletmişlerse onlarla kaldık. Gerek kendi lisan ve edebiyatımız, gerek Garp edebiyatı hakkında müsbet olarak bildiğimiz şeyler hâlâ onların verdiği mağlûmattır. Bugünkü mütenebbi ve mütefekkirlerimizden öğrendiğimiz şeyler de nihayetsiz bir iddiadan ibaret kalıyor. Hatta başka milletlerin edebiyatları hakkında bile bu lisanı konuşanların iddiaya cürret edemeyeceği şeyleri öğrendik. Aramızda öyleleri var ki dünyanın en büyük feylesof ve alimlerinin hatalarını yüzlerine vurmaktan ihtirâz etmiyor ve kendileriyle onları aynı seviyede, hatta kendilerini daha yüksek görüyorlar. Belki bu gençlerin arasında pek sivri zekâlar bulunabilir. Fakat bugün bize lâzım olan muvazeneli insanlardır. Bilmediğimiz bir çok şeyleri bize öğretecek onlardır.

Bizi alâkadar edecek canlı mevzuları bulup hepimizi faydalı bir surette tenvîr edecek yine onlardır. Kütüphanelerimiz ancak onların vücûda getireceği mütevâzı, fakat kıymetli eserlerle zenginleşebilir. Yoksa "İlim!... İlim!..." diye aşerenlerin doğurduğu ucûbe fikirlerle irfanımız hiç bir şeyi kazanmış olmaz. İlmi ta'zîz ve takdîs etmek, ilme kıymet ve ehemmiyet vermek hepimizin borcudur. Fakat içimizde bir dûn-ı kîştüvânın onu zerre gibi giyinerek hücûm edecek yılda Germenleri aramasını hoş görmezsek haksız değiliz. Âlim hoş, müsâmahakâr, mütevâzı, hayr-hâh insan olmalıdır. Yoksa matbuat yolunu kesmiş bir "Köroğlu" değil!... Böyleleri bu zamanda çocuklara bile korkunç görünmezler, sade gülünç olurlar ve hakîkate vakıf olanlar onlara merhametle baktıktan sonra:

— Zavallı hastalar!

Diyip yollarına devam ederler.

[GÜNEŞ]

(nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 1)

YENİ ÂLİMLERİMİZDEN ALİ CANİP BEY'E

Aziz Ali Canip,

Ben senden "Güneş" için göndereceğin yazıyı beklerken "Hayat"ta baştan başa tarizlerle dolu bir makalen çıktı. Hayret ettim ve ne yalan söyleyeyim; kendi kendime:

— Benim pek sevimli, pek halûk dostum Ali Canib'in ilim ahlâkını değiştiriyor, dedim. Biliyorum ki, bir zamandan beri âlim olmaya heves ediyorsun. Hakikatler söylemek, âlimâne mütâlaalar yürütmek için fırsat kolluyorsun. Sakın bunları kıskanıyorum, bu halini çekemiyorum zannetme. Şair olduğun zaman ne söyledim ki, âlim olduğun zaman müdâhale edeyim. Hem böyle işlere karışmak ne haddime!

Yalnız iki gözüm Canib'ciğim, bilirsin ve bilmek iktizâ eder ki, âlimin ilk vazifesi hakikati tahrif etmemektir. Nasıl oldu da "Hayat"ta çıkan o makalende edebiyat meraklısı bir gence atfen benim sözümü büsbütün değiştirdin? O derece sû-i tefsire müsait tehlikeli bir şekle soktun? Kabahat sana mektup yazan gencin mi, diyeceksin? Ah, azizim, bunun bizzat sen olduğunu artık bilmeyen kaldı mı? Bununla kaç defadır ki edebiyat münakaşalarında kaç defadır ki böyle muhîl bir masumu öne sürerek arkasından istediğin sözleri söylüyorsun.

Ben güya "Edebiyatı ilmin elinden kurtarmalı." demişim. Böyle mi söylemiştim? Güneş'in ikinci nüshası meydanda...

Ben edebiyatı allâme mukallidlerinin elinden kurtarmalı, dedim. O allâme mukallidleri ki sahte bir vatanperverlik nümâyişi yapmak için "Millî Şâir"i bekliyoruz, gibi manasını anlayamadığımız sözler söylerler. O allâme mukallidleri ki şâire "Şunu

yazma, bunu yaz!..." diye küstahça tavsiyelerde bulunurlar. Hâsılı, onlar zamaneye uygun zannettikleri âmiyâne sözlerle kendilerinin mevkiini tahkime uğraşırlar. Benim bu kadar saf ve samimi bir san'at aşkıyla söylediğim sözleri sen cehâlet propagandası şekline soktun. Hem de senden ummadığım bir kurnazlık, beklemediğim bir sû-i niyetle!

Harb-i Umûmî'nin "Mechûl Asker"i gibi, diğerlerinin şahsiyetini kendinde toplayan o senin "Meçhul Genç"in güya benim ifsâdâtımdan müteessir olmuş. Dalâlete düşmek üzere iken sana müracaat ediyor. Sen onu ve onun şahsiyetinde bütün geçliği irşâd ediyorsun. Ben de onu ve onun şahsiyetinde bütün geçliği idlâl ediyorum.

Mes'elenin bir esası olsaydı işi bu derece büyüttüğüne gücenmezdim. Çünkü senin tabiatında herşeyi i'zâm etmek hâssası vardır; bunun bir misalini evvelce de görmüştük. Hani masallarda "Az gittim, uz gittim, dere tepe düz gittim, bir de arkama baktım ki bir arpa boyu yol gitmişim!" diye bir söz vardır. İşte tıpkı onun gibi vaktiyle sen de şairlik ederken edebiyat yolunda bir arpa boyu yürümüştün, tuttun "Geçtiğim Yol" diye mutantan isimli bir mecmuacık çıkardın. Bilirim ki bu bir mizah mes'elesidir. Fakat benim söylemediğim bir sözü bana atfederek beni memleketin irfanını tehlikeye düşüren bir suikastçi şekline sokmak ne senin bu yeni âlimliğine, ne de o eski dostluğuna yakışır. Makalenin ilmi taraflarına gelince: Sana mahrem-âne haber vereyim ki, bunun erbabı hiç beğenmiyor. İlimsiz şiir olamayacağı hakkındaki mütâlaanı indîği sözlerden ibaret buldular. San'atın en geniş ilhamını aldığı "Halk Edebiyatı "ile "Saz Şairleri"nin müsbet ilimlerle ne münasebeti olduğunu merak ediyorlar. "Homer"in bir âlim olduğuna inanmadılar, "Eşref" gibi cehaletiyle pek maaruf olan bir adamın nasıl olup da o kadar büyük bir şair olduğunu benden sordular. Hele: "Jean Richpaine" hakkında:

—Eserlerinin hiç bir satırında bayağılığa düşmemiş, kuvvetini kaybetmemiştir.

Diye, kendine atfen verdiğin hükme bıyık altından güldüler. Bunlara ben karışmam, sen cevap ver. Yalnız; mektubunun bir noktası hakkında seni ikaz etmek isterim: İlimsiz şiir olmayacağına dair Fuzûlî'nin Dîvân'ındaki mukkaddimesinden

aldığın bir kaç satırla ihticâc ediyorsun. Herşeyden evvel şunu bilmelisin ki bizim şâir "Fuzûlî" hakîm-i şehîr "Aristo Tales" değildir. "Fuzûlî" o satırlarında bir "estetik" mes'elesini halletmeyi aklından bile geçirmemiştir.

Bilirsin ki, aziz canım, eski şâirler böyle mes'elelerle, uğraşmazlardı. Sırası gelince yekdiğerini nakzeden fikirleri söylemekten çekinmezlerdi. "Fuzûlî"nin divanda diğer bütün söylediklerinden istiğfâr eder gibi:

"Aşk imiş her ne var âlemde
İlim bir kîl ü kâl imiş ancak"

Dediğini unuttun mu?... Bunu ister herkesin anladığı gibi anla, ister tasavvufî bir manâda telâkkî et, yine arzu ettiğin neticeye varamazsın. Bu türlü zuhûller şair-i meşhûr "Edirneli Efendi" mütetab'ına yakışmaz. Şüphe yok ki ilim de akıl gibi herkese biraz lâzımdır. Ancak, muvâzene ve istikâmetini şaşırmış akıl sahibine "ukalâ" dediğimiz gibi herşeye bilâ-lüzûm müdahâle eden ve "estetik "mes'elelerini "işkembe-i kübrâ"sından halle kalkan âlimlere de "allâme mukallidi "diyebiliriz, zannederim.

Son söz olarak bütün hayatında, sevimli, hayırhâh ve zeki olan Ali Canip'in "Hayat" mecmuasında âlimâne bir gaflete ve lüzûmsuz bir bedhâhlığa düşmesini bütün kalbimle temenni ederim.

Orhan Seyfi

(nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 13)

CANLI MEVZÛLAR

/ 1 / Evvelâ muhîtimizi görmeli, hangi istikâmete doğru gittiğimizi öğrenmeliyiz. Daha dünkü, hatta bugünkü edebiyatımız addedilebilen "Edebiyat-Cedîde" hakkında Tedkîkât-ı edebiyye ile meşgûl olanlar her nedense bizi yakından alâkadâr eden canlı mevzûları ihmâl ediyorlar. İhtimal ma'lûm bir sahne üzerinde dolaşmak keşf-i hakikate çıkan yeni âlimlerimiz için şerefsiz bir iş telâkkî ediliyor. Onlar tarih-i edebiyatımızın meçhûl ve karanlık ufuklarını tenvir ederek bize görmediğimiz ve bilmediğimiz şeyleri göstermek istiyorlar. Bunun ehemmiyetini takdir ederiz. Fakat bundan evvel yapılacak şeyler bile etraflı bir tedkik yapılmış değldir. Bu mevzu'a dâir şimdiye kadar duyduğumuz sözler bir edebiyat müverrihinin, bî-taraf bir münekkidin ciddî hükümleri değil, edebî ihtirasları olan, yeni bir edebî cereyan vücuda getirmek isteyen san'atkârların tarafgirâne hücumlarıdır. Edebiyat-ı Cedîde hakkında doğru bir nüküm verebilmek için evvela bu edebiyatın en kuvvetli eserleriyle en kuvvetli san'atkârlarını derin bir surette tetebbu etmek ister. Halid Ziya, Cenab Şehabeddin, Tevfik Fikret gibi mümtaz sîmâları olan bu edebî mektebin ortaya koyduğu eserlerinden her hangi birine dâir etraflı bir tedkita tesâdüf ettik mi? Bilfarz Halid Ziyâ beyin "Mâî ve Siyah"ı hakkında ne biliyoruz?

Kendisinden evvelki devrin bütün zevklerini, Bütün telakkilerini değiştiren bir eser yalnız edebiyatımız değil, hayatımız üzerinde de pek derin bir surette müessir olmamış mıdır? Bu kadar mühim bir eser neden bugünkü âlim münekkidlerimiz için tetebbua lâyık bir mevzu teşkil etmiyor? Bir adım daha ileri gidersek karşımıza edebiyatımızın asırlardan beri en büyük dehâsı addettiğimiz Abdülhak Hâmid çıkar. Hangi millet edebî dehâsına karşı bu kadar gâfil ve lâkayd kalmıştır? Eğer Abdülhak Hâmid'e "Dâhi-i A'zâm" demekle onu tanıdığımızı ve anladığımızı zannediyorsak yanılıyoruz. Hâmid'e nasıl ve niçin dâhî diyoruz; hangi eseri dehasını isbat ediyor? Düyanın edebî dehaları arasında "Makber" mübeddiinin mevkii nedir? "Finten"den

bahsedildiğini duyuyoruz. Bizzat üstad en güzel eserinin "Finten" olduğunu söylüyormuş. "Finten" nasıl ve ne kıymette bir eserdir?

Abdülhak Hâmid "Finten"de neler ibdâ etmiş? Eserin zayıf olan noktaları nelerdir? Abdülhak Hâmid "Finten"i yazdığı tarihte diğer milletlerde sahne edebiyatı nasıldı? "Finten"i hangi eserlerle mukayese edebiliriz? İlh...

Cevaplarını ancak pek nâkıs olarak bulabildiğimiz bu sualleri bize yalnız Abdühak Hamid'i, yalnız "Finten"i değil, Dünyanın en yüksek eserlerinin, en büyük dehalarını ve bizim onların arasında lâyık olduğumuz mevkii göstermeye kifayet eder. İçimizde pek az bahtiyar istisna edilirse kim böyle şümullü tedkikten müstefid olmaz?

İşte bizim söylemek istediğimiz budur: Etrafımızda böyle bir çok canlı mevzular dururken edebiyatın meçhul mıntıkalarına gitmek fikrî ihtiyaçlarımızı tatmin etmiyor.

Eğer bu mevzuları tedkik etmek, bize bu hususta lazım olan ma'lûmatı vermek edebiyat âlimlerimizin vazifesi dahilinde değilse bu işin ehlini bulmalıyız. "Zulümât" içinden size "Ab-ı hayat" bulup getirmek isteyenlere uğurlar olsun, fakat onlar gelinceye kadar bu kurak ve çorak sahada susuzluktan ölmek niyetinde olmadığımızı söylemeye de müsade etsinler.

[GÜNEŞ]

(nr. 5, 1 Mart 1927, s. 1)

SADEDE RÜCÛ

Bazan... Hayır bazan değil, sık sık mahkeme salonlarında heyecan ve talâkatle irâd-ı nutuk eden bir avukata mahkeme reisinin vakar ve nezaketle:

— Vekil beyefendi, sadede geliniz!

Dediğini işitirsiniz. Ben okanaatteyim ki bu söz bütün ilim ve san'at adamlarının vicdanından gelmelidir.

Sadet, bizi "hakikat" ve "hüsn" îsal edecek en kısa, fakat en sa'be'l-mürûr bir yoldur. Gerçi her âlimin bacaklarında o dik yolu çıkacak kuvvet, her san'atkârın ellerinde o sert kayaya tırmanacak kudret bulunmaz. Onun için bir çok fikir adamları bizi mahal-i maksûdumuza götürecekleri yerde başka vadilerde dolaştırıp duruyorlar. Kâri, bazan bugezintide gözünü gönlünü cezbeden manzaralarla kendini o kadar unutur ki bir semt-i muhâlifte dolaştığının farkına bile varmaz. Böylesi yine ne ise... Fakat bazan da beyhûde bir yorgunluktan başka bir şey elde edilemez. Derin baş ağrısı ile gözlerinizi satırların içinden kurtarırsınız. Şayet makale muharririnin sizce bir mâsabakı varsa o zaman daha ihtiyatkâr davranmanız mümkündür. "Ser-levha"yı dikkatlice okuduktan sonra şöyle bir kaç satırı müteredddidâne sürer, sonra muharririn ber-mu'tâd sadede yanaşmadığını, tâbir-i mahsûsayla, yan çizdiğini görünce makaleyi elinizden bırakırsınız. Fakat bazan gâfil yakalandığınız olur: Kitabın hacmine, mevzuun ehemmiyetine, müellifin şâyi olan şöhretine kapılarak hem vaktinizi, hem naktinizi israf edersiniz. Eğer muharrir usta siz de o mevzuda, o nispette acemi iseniz farkına varmadan bütün eseri ikmâl eder, hiç bir şey anlayamamanızı da bidâ'asızlığınıza verirsiniz.

Filhakika yazı yazmak günden güne bir san'at, bir hüner olmaktan çıkıyor. Artık kâr'iler, kendilerini mevzua götürecek olan vasıtanın tuvaletine eskisi kadar ehemmiyet vermiyorlar. Aralarında o kadar merâsim-i teşrîfât cârî değil...

Bununla beraber hâlâ bir çok ilim ve san'at adamlarının kelimeleri ilimlerinden, duygularından boldur. Hele bizim gibi her iki hususta da pek fakir olanlar için yegâne israf edilecek şey, kelime olabilir. Bazan bütün elfâz tufanı içinde yalnız bir fikir çiçeğine tesadüf ettiğimiz olur. Matbuatın sahifelerini çeviriniz, bunun misâline her gün tesadüf edersiniz. Meselâ bakınız bir tiyatro tenkidi!... Muharrir burada esere, müellife, temsile ait söylemeye mcbur olduğu sözlerden bir satır bile yazmış değildir. Buna rağmen tam iki buçuk sütunu işgâl eden kocaman bir makale gözünüzün önünde duruyor!... Bu nasıl oluyor mu diyeceksiniz? Sadede girmedikten sonra bundan kolay ne var? Münekkid eseri size yeni baştan hikâye eder, hatta bu hikâyeye başka hikâyeler de karıştırır, aktörlerin bazısını medh, bazısını zemmeder ve bu kadarcık bir zahmetle karşınıza tam iki buçuk sütunluk bir yazı çıkarabilir. Öyle şâirler vardır ki senelerce vezin ve kafiyenin refakatiyle dolaşmışlar; dağlar, bayırlar aşmışlar, fakat "hüsn"ün semtine, asıl sadede hiç uğramamışlardır. Allâmeler tanıyoruz ki her sorduğunuz suâle icap ederse bir gün bilâ-fâsıla sadet haricinde olarak cevap verebilirler. Müellifler gördük ki sadet haricinde sözlerle, heybetli ciltler vücuda getirdiler. Hele pek az münâkaşaların saded dahilinre cereyan ettiğini hatırlayabiliriz.

Demek oluyor ki az çok hepimiz sadede rücû etmeye mecburuz bir tevbih halinde hariçten işitilmeden evvel kendi vicdanımızdan gelmelidir. Çünkü yazılar bu kadar sadet haricinde çıkmasalar, okuyanlar bu kadar az, bu kadar isteksiz ve bilhassa bu kadar bilgisiz olmazdı!

[GÜNEŞ]

(nr. 7, 1 Nisan 1927, s. 2)

MÜDERRİSLER KAVGASINA DAİR

Hüseyin-Zade Ali Bey'le Mülâkât

Köprülü-Zade Fuat Bey'le tarih-i hukuk müderrisi Yusuf Ziya Bey arasındaki ilmi ihtilâfa dair pek kıymetli alimlerimizden Hüseyin-Zade Ali Bey'le mecmuamız namına bir mülâkat yapmaya karar verdik. Hüseyin-Zade Ali Bey kadar bu bahiste söz söylemek salâhiyetini haiz olan kimse yoktur, denilebilir. Hüseyin-Zade Ali Bey Türkçü bir âlim, âlim bir Türkçü, kadim nisanlara vakıf bir mütebahhir, pek yüksek bir ilim ve edebiyat adamıdır. Vukûfu, tetkîkâtı, tetebbüâtı pek çok ilmî bahislerde bizi tenevvîr ve irşâd edecek en emin bir menbadır. Süleymâniye'de eski zaman konaklarından bir nîm-harabede oturan bu muhterem üstâd, muharririmizi mu'tâd olan bir nezaket ve tevâzû ile karşılamıştır. Muharririmiz bu mülâkâtını anlatırken diyor ki:

— Hüseyin-Zade Ali Bey'in evini bana gösterdikleri zaman kendimi bütün manasıyla bir eski zaman konağının karşısında hissettim. Geniş bir bahçe içinde olan bu büyük eski konak bir taraftan insana bol hava, bol ziyâdan mütevellid bir ferahlık veriyor, diğer taraftan da geçmiş senelerin göze çarpan tahrîbâtıyla kalpte hazin bir tesir bırakıyor. Pek eski müslüman tiplerinden ihtiyar bir hanım kapıyı açtı, beni bir geniş odaya aldı. Oda mümkün olabildiği kadar tezyînâtsız ve âlâyişsiz. Birkaç halıdan başka süs namına hemen bir şey yok gibi. Tavanın cepheye gelen kısmında inhidâm başlamış... Duvarda göze çarpan büyük bir tablo var. Bu tablo yüzü buruşuklar içinde ihtiyar bir hanımla genç bir hanımı tasvîr ediyor. Bunlar kimdir bilmiyorum. Bu oda da gösteriyor ki hakîki san'at gibi hakîki ilim de sahibine servet ve refâh temin etmek hususunda pek aciz, pek nankör... Bir müddet bekledikten sonra Hüseyin-Zade Ali Bey içeriye girdi. Bembeyaz sakalı, tertemiz yüzüyle gözlerinin kenarından gülümseyerek yanıma oturdu. Sebeb-i ziyaretimi anlattım. Hayatını ilim ve edebiyat yolunda yıpratan Ali Bey, hiç böyle bir müracaatı reddedebilir mi? Ricamı kabul etti...

— Yalnız, dedi, bu münakaşaya hiçbir suretle müdahale etmeye kendimde hak ve selâhiyet görmüyorum. Her iki tarafta benim pek aziz dostumdur. Ben size sadece bu mesele hakkında bildiğim şeyleri ve kendi nokta-i nazarımı söyleyeceğim.

— Üstâd, dedim, evvelâ lütfen Yusuf Ziya Bey'in nokta-i nazarını izâh eder misiniz? Bu hususta kârîlerimizi tenevvîr etmek istiyoruz. Çok defa münakaşanın heyecanlı satırları asıl mevzû-ı bahs olan meseleyi unutturuyor.

— Peki, dedi. Size bu bahse dair benim tesadüfen vâkıf olduğum bazı noktaları söyleyeyim:

Ben, Asya-yı Vasatî'de Yunan medeniyetine benzeyen bir medeniyet bulunmuş olduğunu Berlin'e seyehatlerimden birinde "Le Coq"den duymuştum. "Le Coq" Yusuf Akçura ile beni "Forkas Müseum"ı gezdirirken Asya-yı Vasatî'de bulunmuş bir heykel gösterdi. Bu heykel çok mütenâsib, çok san'atkârâne yapılmıştı. Yunan heykellerini o kadar andırıyordu ki Monsieur Le Coq:

— Acaba oralara, o zamanlar Yunan medeniyeti tesir etmiş olmasın! dedim. "Le Coq "heyecanla cevap vererek:

— Hayır dedi, bu, orada müstakilen Yunan medeniyetiyle alâkası olmayarak peydâ olan bir medeniyetin eseridir. Türkistan'ın mâverâsında, Çin'e doğru olan o çöllerde biz her adımda büyük bir medeniyetin âsârına rast geliyorduk. Eğer susuzluğa ve çölün ızdırâbâtına maaruz kalmasaydık, vesâitimiz daha mükemmel olaydı, biz oradan çok şeyler getirebilecektik. Hele "Céramique" (Çinicilik)'e dair fevkalâde nefîs parçalar vardı. Yunanlıları mavi gözlü olarak tasvir etmezler mi? Oradaki Türklerin bir kısmı da mavi gözlü imiş.

"Le Coq" bizi bu heykelden sonra bir duvar parçasının önüne getirdi. Büyük bir duvar... Orta Asya'dan söküp getirmişler... Bu duvarda bir "Freska" tasvir ediliyor ve bu freskadaki insan resimleri de mavi gözlü idi. Le Coq bu freska hakkında mağlumat verirken:

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

— Görüyorsunuz ki, dedi, Avrupa'nın o zamanki "Freska"larından hiç de geri değildir.

İşte Asya-yı Vasatî'de Yunan medeniyetine benzeyen bir medeniyet bulunmuş olduğundan bu suretle haberdâr olmuştum. Bilâhare Yusuf Ziya Bey'le bu bahse daîr bir çok defa konuştum. Benim fikrimce Yusuf Ziya Bey mütâlaâtını çok ileri götürmüş. Fennin suhûletle kabul etmeyeceği neticelere vasıl olmuştur.

Yusuf Ziya Bey fikrimce: Bazı Avrupalı alimler Yunan mitolojik isimlerinin iştikaklarının "Semiyotik" ve "Aryan" lisanlarıyla izah olunamadığını söylüyorlarmış. Yusuf Ziya Bey diyordu ki:

— Mademki bunlar "Semiyotik" ve "Aryan" lisanlarla izah olunamıyor. O halde geriye Turânî lisanlar kalıyor. Binaenaleyh ben de kendiliğinden bir defada şu suretle tahlile kalkışayım, dedim ve o sırada gayr-i me'mûl bir takım şeylere rast geldim ki tesadüfe atfedemedim. Meselâ: Merih'in ismi Latince "Mars"tır. Yunancası ise "Ares"tir. Buradaki "S" bir edât-ı intihâdır. Bunu atarsak geri tarafa "ar" kalıyor, zaten bu ilâh ma'nen harp ve darp, erkişilik ilâhî abdolunuyor. Burada "Ares" ve "Ar"la "Er" müşâbeheti acaba bir tesadüf mü? Yoksa bir medeniyetin diğer medeniyet üzerine te'siri neticesi midir? Tedkikatımı ileri götürdükçe bu tarzda müşâbehetlere daha rast geldim.

/15/ İşte Yusuf Ziya Bey böyle söylüyordu. Bir gün yine kendisiyle bu vadide konuşurken Âfil Muhtar Bey'in merhum kayınbiraderi Sabık Rusya ordusu generallerinden ve Gürcistan ordusu başkumandanlarından General "Odise Liteze"nin Asya-yı Vasati'ye dair malümatından bahsettim.

— Aman Generalle görüşelim!

Dedi. Ve beraber Generalin yanına gittik. General vaktiyle Türkistan'da vali iken Rus Erkân-ı Harp Generallerinden "Çaykovski" ile tanışmış. Çaykovski'den bir çok şeyler işitmiş ve kaydetmiş imiş.

— Bana bir hafta müsade ediniz, size bu mevzua dâir malumatımı daha toplu bir halde yazayım.

Dedi ve filhakika bir hafta sonra haritasıyla Rusça uzun bir makale hazırladı ve bana verdi. Bu makaleyi tercüme ettim.

"İctihad"ın iki nüshasında neşrettik. "Çaykovski"nin bu makalede görülen tedkikatına nazaran vaktiyle büyük bir nehrin Hazar Denizi'ne mansıb olduğu elyevm ortada mevcûd olan mecrasından anlaşılırmış. Tarihler bunu "Ceyhun = Amu Deryâ" nehrine atfediyorlar. Halbuki "Çaykovski" bu fikirde bulunmuyor. Onun nazariyesine göre bu mecra elyevm küçük bir nehir olan "Çu" ve Çu nehri kable't-tarih bir zamanda muazzam bir nehir imiş. Bugünkü "Ceyhun" ve "Seyhun" ancak onun şubeleri imiş. Günün birinde müthiş bir "katastrof"olmuş ve neticede "Çu" böyle küçük bir nehir haline inkılâp etmiş ve o muazzam mecra kurumuş. "Çaykovski"nin esasen nazar-ı dikkatini celbeden nokta "Ceyhun" ve "Seyhun"un hilâf-ı usûl büyük vadiyi müsta'razan katetmeleri olmuştur. Çünkü nehirlerin büyük vadilerin dolunca akmaları icap ederdi. "Sanskrit" edebiyatına âşinâ olan "Çaykovski"nin nazariyesine göre eski Hint edebiyatında zikredilen "Pencap" bugünkü Hint'teki "Pencap" değilmiş. Bu Türkistan'daki "Beş Su" sahilindeki medeniyet imiş. Yukarıdaki zikredilen katastrof bir muhâcerete sebebiyet vermiş.

İşte, öyle zannediyorum ki, Yusuf Ziya Bey bu gibi esaslara istinâd ederek hayaline vüs'at veriyor. Ben esas itibariyle Köprülü-zâde Fuad Bey'in nokta-i nazarını hâl-i hâzır fenne daha uygun buluyorum. Bundan nâşîdir ki "Bakü Kongresi" münâsebetiyle "Bakü"de neşrettiğim "Garb'ın İki Destanında Türk" risalesinin başında:

"— Klasik edebiyatta, meselâ İlyada'da Eneida'da Türk izleri görünmüyor." Demiştim ve Türk izlerini "Lazyo" ile "Kurtarılmış Kudüs"ten itibaren arayıp ortaya çıkarmıştım.

Bence iştikak bahsi pek ayak kaydıran bir sahadır. Çok defa birbirine benzemeyen kelimeler bir cezrden olur da benzeyen kelimeler aynı cezrden olmaz. Meselâ Almanlar "öküze"e "oküs" diyorlar. "Oküs" ile "öküz" birbirine müşâbeheti olduğu halde, zannederim ki, aynı assıldan değildir. Rusların "otas"ı ile Türkün "ata"sı da aralarında müşâbehet olduğu halde, zannederim ki, aynı cezrden değildir. Rusun "yedi" manasına olan "sem"i, Acemin "heft"i ile aralarında müşâbehet olmadığı halde bir cezrdendir.

"Heft" Yunanca "hepta", Latince "sept", Fransızca "sept", eski Rusçada "sedem" ve bugün "sem" olmuştur.

Son söz olarak şunu tekrar edeyim ki: Bu münakaşa sahasında ben sırf temaslarım neticesindeki hatırâtımı söylüyorum, yoksa bu münakaşaya müdâhaleye kendimde hak ve salâhiyet hissetmiyorum.

Hüseyin-zâde Ali Bey'e bu pek kıymetli izâhâtından dolayı teşekkür ederek vedâ ettim.

Orhan Seyfi

(nr. 8, 15 Nisan 1927, s. 14-15)

TÜRKÇEYE HÜRMET!

Millî şuura sahip olmaya başlayalıdan beri devam eden bir mücadele ile ana lisanımızı Arap ve Acem istilâsı altından kurtarmaya çalışırken hiç hatırımıza gelmeyen bir tehlike karşısında bulunuyoruz. Türkçeye Fransızca karışıyor. İlk önce çirkin bir züppelik halinde başlayan bu ihtilât, gayr-i şuûrî bir mukallitlikle yüksek tabakalara kadar nüfûz etti. Bir taraftan konuşma lisanımızda hemen her kelimeyi Fransızca söylemekte, Fransızca tabirler, darb-ı meseller kullanmakta bir nev zarâfet sezmeye başlayanlar çoğalırken, diğer taraftan daha mazbut, daha dürüst olması lâzım gelen yazı lisanımız da lüzumlu lüzumsuz Fransızca kelime kullananlar ziyâdeleşti. Bu birincinin tabîî bir neticesi idi. Eğer biz, Türk gençliği Türk münevver ve mütefekkirleri bunu hiç değilse çirkin ve iğrenç görmezsek neticenin nereye varacağını düşününnüz. Her şeyden evvel şunu bilmeliyiz ki Türk lisanı Türk vatanının bir cüzü değil, bizzat kendisidir. Onsuz Türk milleti mevcut bile addolunmaz. Onun istiklâli, bizim istiklâlimizdir. Türkçeyi sevmeyi ve ona hürmet etmeyi geri ve ibtidâî bir düşünce zannetmemeliyiz. İçimizde Avrupa'yı gezenler, hür-endişliğin en ileri gittiği o memleketlerde millî lisana karşı şedîd bir taassubun hükümrân olduğunu görmüşlerdir. Başka milletler, ecnebî misâfirlerin bozuk bir telaffuzla sordukları suallere bile cevap vermezken, biz Türk vatandaşlığı hakkını taşıyanların kulağımızın dibinde hiçbir mecburiyet olmadan ecnebî lisanla, Fransızca ile hitap etmelerini ve bunu bir şeref saymalarını hoş görmemeliyiz.

Malesef İstanbul'da Büyük Ada ve Şişli gibi yerlerde Türkçe söylemek için Fransızca bilmekten başka bir sebep kalmadı. Bu gidişle gâlibâ bir gün gelecek ki, Türkçe "möleyerek "meşhur komedisinde olduğu gibi ancak umûr-ı âdiyede isti'mâl edilir bir lisân olacak!

Her Türk genci için bir ecnebî lisan öğrenmenin lüzum ve zarûretini kabulde bir lahza tereddüt etmemekle beraber öz lisanımızı aslâ hakir görmemeliyiz.

Bazılarının pek haksız olarak zannettikleri gibi Türkçe konuşulması ayıp telakkî edilebilecek derecede mahdût ve ibtidâî bir lisan değildir. Bilakis onun çok eski, çok şerefli bir mazisi, çok derin bir edebiyatı vardır. Dünyanın en eski lisanlarından biri olan Türkçeye yalnız Osmanlı devletinin teşekkülünden sonra gelen dâhîler şeref vermeye kâfidir. Füzûlî gibi, Nef'î gibi, Nedim gibi, Bâkî gibi büyük şâirleri olan bir lisan her millet için kıskanç bir muhabbetle sevilmeye lâyıktır.

Çok teessüf olunur ki kendi hakkımızda en yanlış, en câhilâne hükümlere herkesten evvel kendimiz inanmak gafletini gösteriyor, başkalarının aleyhimize yaptığı te'sirlere pek çabuk kapılıyoruz.

Bir müddetten beri ticâret işlerine daha uygun geldiği için İspanyolcayı bırakıp aynı şive ile Fransızca konuşan bir kısım Mûsevîlere bakarak aile arasında ana dilini Fransızcaya çevirenleri hiç değilse ayıplamalıyız. Yolda, vapurda, şimendöferde, dans salonunda, mesîrede bize Fransızca hitap edenlere cevap vermemekle mukabele etmeliyiz. Halbuki çok defa karşısında kendisi gibi serbestçe Türkçe konuşabilen bir Rum, bir Ermeni, bir Yahudiye bin hatâ ve bin ızdırap ile Fransızca söyleyenleri gördüğümüz oluyor; eğer Türkçe söylemek ayıp ise, Türk olmak bu ayıptan kurtulamaz. Kendi milletinden utananlar ise insanların en düşkünleri, en şerefsizleridir.

[GÜNEŞ]

(nr. 13, 1 Agustos 1927, s. 1)

TÜRKLÜĞE HAKARET

Geçen hafta bir Yahudi kızının katli münasebetiyle Türk Mûsevîleri tarafından Türklüğü tahkir eden bazı çirkin tezâhürât yapıldığından bahsedildi. Vakanın nasıl cereyân ettiğini bilmiyoruz. Hâdiseye vaziyet etmiş olan Cumhuriyet Adliyesi bu meseleyi tetkik etmekle meşguldür. Er geç hükmünü verecektir. Biz efkâr-ı umûmiyede derin bir tesir bırakan bir noktayı muhâkeme etmek istiyoruz:

Aceba asırlardan beri Türk topraklarında en yüksek bir şefkat eseri görmüş olan Yahudilerin Türklüğü tahkir etmiş olmaları mümkün müdür?

Eğer bu suâl bize sorulmuş olsaydı, malesef müsbet cevap verirdik. Türkçe konuşmaya tenezzül etmeyen Yahudi vatandaşlarımızın Türklüğü hakir görmesinden tabii ne olabilir, derdik. Eğer böyle olmasaydı, dünyanın her tarafında câmiası içinde yaşadığı milletin lisanını konuşan Yahudiler; Türkiye'de Türkçe konuşurdu. Bir milleti tahkir etmek, yalnız sokaklarda çirkin nümâyişler yapmakla mı kâbildir? Türkiye'de yaşayan Yahudilerin başka bir lisan konuşması hakaret değil midir? Türkçe söylemeyen, Türkçe okumayan, Türkçe yazmayan Yahudinin Türklüğe hürmet beslediğini zannetmek emsalsiz bir gaflet olur.

Biz ki kemâl-i sabr ve tahammül ile buna ses çıkarmıyoruz, ehemmiyetsiz bir nümâyişten dolayı bu kadar hassâsiyet göstermemeliyiz. Eğer Türklüğe hürmet ettirmek husûsunda kıskançsak, Türkçeyi hakaretten korumalıyız. Yahudilerin Türklüğe ihtilâtı sâde cebimizden para çekmekten ibâret kaldıkça kendilerine atfettiğimiz Türk vatandaşlığı hakkı gülünç bir şeydir.

Bu meseleyi, hükûmet ve efkâr-ı umûmiyyenin müdahalesine meydan bırakmadan pek akıllı olan Yahudi vatandaşlarımızın halletmesini temenni ederiz. İşin

tevil edilecek tarafı yoktur. Türkiye'de bir Türkten daha müreffeh yaşayan bir Yahudi Türkçe konuşmazsa bu doğrudan doğruya Türklüğe hakarettir. İlânihâye bu hakarete tahammül edeceğimizi zannetmek hata olur. Başka memleketlerde âlim, muharrir, gazeteci, filozof,, edip ve şâir olan Yahudi, Türkiye'de de bu hizmetleri ifa etmeye kendini vicdânen borçlu addetmelidir. Yahudilerin bizimle fikrî alâkası "Cumhuriyet", ve "Millet"in Fransızca nüshalarını okumaktan ibâret kaldıkça bu türlü çirkin hâdiselerin her zaman tekerrürünü beklemeliyiz.

Türkiye Bâbil Kulesi değildir. Türkiye'de Türkçe konuşulur. Başka lisanla konuşanların ceplerinde her halde ecnebî pasaportu bulunmalıdır. Şimdiki halde bu meselede bizim takip edeceğimiz en nâzik ve en mutedil hatt-ı hareket Türkçeden başka bir lisanla hitap edenlere sade cevap vermemekten ibârettir.

Tekrar temenni edelim ki, tedbir ve ihtiyat sâhibi olan Yahudi vatandaşlarımız fenâ bir çığıra sürüklenmeden bu meseleyi hallederler.

[GÜNEŞ]

(nr. 15, 1 Eylül 1927, s. 1)

VATANIN GÜZELLİKLERİ

"Güneş" bu nüshasını Türkiye'nin ve hatta dünyanın en güzel, en fûsûnkâr bir köşesi olan Adalar'a ithâf ediyor.

Vatan-perverlik hissiyâtının teşekkülünde yurdunu bedîî bir hisle sevmenin de büyük bir mevkii olduğu için bu tarzdaki neşriyâtımızla ma'nevî bir borcumuzu ödemeye çalıştığımıza kânîiz.

Hepimiz biliriz ki Türk vatanı dünyanın en güzel iklimlerini, en şâirâne parçalarını ihtivâ eder. Fakat bu güzellikleri gören ve bize gösteren san'atkârlardır. Namık Kemâl, Sâmi Paşa-zâde Sezâî'nin kudretli tasvirlerini okumamış olsaydık "Çamlıca"nın müstesnâ güzelliğinin bugünkü kadar farkında olacak mıydık?

Ada'yı bir şiir ve fûsûn beldesi yapan yine san'atkârların kalemidir. Güzel İstanbul asırlardan beri hâlâ dâhî Türk şâiri Nedim'in verdiği büyük kıymeti taşıyor. Hiçbirimiz bu kadar seneden beri ona en küçük bir şey ilâve edebildik mi?

"Bu şehr-i Stanbul ki bî-misl ü bahâdır.
Bir sengine yekpâre Acem mülkü fedâdır.
Bir gevher-i yekpâre iki bahr arasında
Hurşîd-i cihantâb ile tartılsa sezâdır."

Diyen "Nedim" bu unutulmaz mısralarıyla vatanın en güzel bir köşesinin bedîî kıymetini hafızamıza nakşetmiş oluyor.

Eski edebiyat memleket sevgisi telkin etmek hususunda yenisinden hiç de geri kalmıyordu.

Kaside şâirleri Boğaziçi mesirelerinin güzelliklerini fırsat düştükçe yâdetmeyi ihmâl etmiyorlardı. Her hangi bir divanı karıştırsanız Göksu'ya, Kalender'e, Çubuklu'ya dâir birkaç güzel beyit bulursunuz:

"Göksu bir nâhoş hava şimdi Çubuklu pek zihâm
Sevdiğim tenhâca çekdirsek mi Sa'dâbâd'a dek"

Hele Sa'dâbâd, tamamen Divan edebiyatının vücut verdiği bir şiir ve fûsûn beldesi olmuştu. "Nedim"in rakîk, şûh, müstesnâ şarkıları bugün bile Sa'dâbâd'ı hayalimizde yaşatmıyor mu?

"Tanzimat"tan sonraki edebiyatımızın da memleket sevgisini tenmiye edecek parçaları vardır. Sâmi Paşa-zâde Sezâî'nin Çamlıca tasvirleri, Nâbi-zâde Nâzım'ın "Göksu"su, Muallim Nâci'nin "Dicle"si bu meyanda zikredilebilir. Başkaları için nasıldır bilmem, fakat ben "Göksu"yu hâlâ Nabi-zâde Nâzım'ın o nefis şiirinin delâlet ettiği ma'nâda tanırım, orası bana havası hüzün ve rikkatle dolu bir yer gibi gelir.

Aradan bu kadar zaman geçtiği halde el'ân bu te'sirden kurtulamayışım bazan bir manzumenin ne derin bir telkin kuvvetine mâlik olduğunu gösterir.

Son devir edebiyatının en çok terennüm ettiği yer Adalar'dır. Bundan yirmi otuz sene evvel İstanbul için bir sayfiye bile addedilmeyen Adalar yakın zamanda en çok sevilen bir yer oldu. Âdetâ birer aşk ve şiir yuvası telâkkî edildi.

Hakikaten Adalar çamları, mehtâbı, tulû ve gurûbu ve daha birçok husûsî güzellikleri itibâriyle emsâlsizdir. Türk vatanı böyle nâdir ve kıymetdâr birer inciye mâlik olmakla iftihâr edeblir. Ne yazık ki, vatanımızın bu güzel köşesi günden güne ma'nen bizden uzaklaşıyor. Adalar'da Türkçe konuşulmuyor.

Güneş'in Adalar'a ithâf ettiğimiz bu nüshasında bu acı noktaya bir kere daha işaret etmek istiyoruz. Eğer Adalar'ı süratle istilâ eden Yahudi vatandaşlarımız Türkçe söylememekte inat ederlerse, orasını bir yabancı yurt hâline sokmaktan kurtarmak için

şimdiden bir çâre düşünmeliyiz. Çünkü vatanın bu en güzel parçasını bozuk dilli bir Fransız veya İspanyol müstemlekesi hâlinde görmeye daha fazla gönlümüz tahammül edemez.

[GÜNEŞ]

(nr. 16, 1 Teşrîn-i Evvel 1927, s. 1)

III. BASIN VE YAYIN HAYATI İLE İLGİLİ YAZILAR

YENİ ESERLER

PİYÂLE

Ahmet Haşim Bey'in bu isimle yeni bir mecmua-i eş'ârı daha intişâr etti. Son on beş senelik Türk edebiyatında en şâyân-ı dikkat simalardan biri de şüphe yok ki Ahmet Haşim Bey'dir. Lisandaki zaafina rağmen görüş ve duyuş itibariyle, zevkinin husûsiyet ve garâbeti noktasından Ahmet Haşim Bey "Fecr-i Ati" arkadaşlarından tamamiyle ayrılır. Edebiyat-ı Cedîde'nin daha zayıf daha iptidâî bir şekilde devamından ibaret olan "Fercr-i Âtî"ciler içinde Ahmet Haşim Bey'den başka eserleri bugüne kadar gelen yoktur. Hatta en kuvvetli bir şahsiyet olmasına rağmen Ahmed Haşim Bey'in bile o zamanki "Şi'r-i Kamer"leri yeni mecmua-i eş'arının en şâyân-ı ihmâl kısımlarını teşkil ediyor. Bu manzumelerde Ahmed Haşim Bey çok kuvvetsiz bir nâzımdır. Parça parça bir çok güzel manzaralara, çok derin ve samimi tahassüslere rağmen şâir, hayat-ı san'atının başlangıcında olduğunu daima hissettiriyor. Düşünülürse bu manzume silsilelerinin umumî ser-levhası olan "Şi'r-i Kamer"de bile eşyayı henüz kendi gözleriyle görmeye alışmış bir genç şâirin tarz-ı ru'yeti vardır. Ahmed Haşim bu yeni mecmua-ı eş'arına bu eski manzumelerini karıştırmasaydı, daha taze bir eser çıkarmış olacaktı.

"Piyâle"nin en şa'yan-ı dikkat olan sahifelerinden biri de mukaddimesidir:

"Şiir Hakkında Bazı Mülâhazalar" ser-levhasını taşıyan bu mukaddime Ahmed Haşim Bey'in bedîî telâkkîsini bize bir dereceye kadar öğretiyor. Ahmed Haşim Bey'in lisan hakkında, şiir hakkında ne düşündüğünü buradan anlıyoruz. Şunu da itiraf etmeli ki Ahmed Haşim Bey bedîî nazariyelerini manzumelerine uydurmaya çalışmıştır. Sarâhat, vuzûh, güzel ve pürüzsüz nazım, temiz bir lisan, hatta ma'nâ ve fikir aleyhinde bulunuş, yalnız bütün bu ma'kûl olan şeylerin hakîkî kıymetleriyle değil, karikatürlerini yaptıktan sonra onlarla istihzâ etmiştir. Bununla beraber Ahmed Haşim

Bey san'at ve edebiyat hakkındaki umûmî telâkkîsini en ziyâde vuzûh ile hülâsa eden bir şairdir.

Şiirde, ne fikre, ne ma'nâya ne mevzûa, ne lisana ehemmiyet vermiyor. O da son zamanlarda bir çok tekrar edildiği gibi: Yalnız derûnî ahenge ehemmiyet veriyor. Fakat lisan ve ma'nâ olmadan bu ahengin nasıl ve nereden temin edileceği henüz bir sırdır. Haşim Bey hakkında "Güneş"te arkadaşımız Fevzi Lütfi Bey tarafından kıymetli bir tetkik yapılacağından bu bahsi uzatmayı muvafik bulmuyoruz. "Güneş" tamamen haber, san'at ve edebiyat mecmuası olduğu için bu satırların muharriri de bir gün Ahmet Haşim Bey hakkında kendi fikir ve telakkîlerini söylemek fırsatını bulacaktır. Ahmed Haşim Bey'in "Piyâle"sinde en güzel manzumelerden biri de mukaddimesidir:

MUKADDİME

Karaosman-zâde Câvide Hanım'a

Zannetme ki güldür ne de lâle
Ateş doludur tutma yanarsın
Karşında şu gül-gûn piyâle

İçmişti Fuzûlî bu alevden
Düşmüştü bu iksir ile Mecnûn
Şi'rin sana anlattığı hâle
Yanmakta bu sâgardan içenler
Doldurulmuş onunçün şeb aşkı
Baştan başa efgan ile nâle

Ateş doludur tutma yanarsın
Karşında şu gülgûn piyâle

"Karanfil" ünvanını taşıyan şu küçük manzûme de aşkın ızdıraplarını duymuş bir kalbin acısı seziliyor:

KARANFİL

Yarin dudağından getirilmiş
Bir katre alevdir bu karanfil,
Ruhum acısından bunu bildi.

Düştükçe vurulmuş gibi yer yer
Kızgın kokusundan kelebekler,
Gönlüm ona pervane kesildi.

Ahmed Haşim Bey'in kitabın mukaddîmesinde yeni bir tarzın başlangıcı addettiği "Günün Sonunda Arzu" manzumesinde, ser-levhasından itibaren garabetten başka bir şey bulamadığımı itiraf ederim. Manzumenin son kısmı herkese bu hissi verebilecek mahiyettedir:

Akşam, yine akşam, yine akşam
Bir sırma kemerdir suya baksam
Üstümde semâ kavs-i mutalsam!
Akşam, yine akşam, yine akşam
Göllerde bu dem bir kamış olsam!

Bu küçük fakat her sûretle şâyân-ı dikkat eseri kârilerimize tavsiye ederiz.

[İMZASIZ]

(nr. 1, 1 Kânunisânî 1927, s. 15)

DENİZ SARHOŞLARI

Bu güzel şiir mecmuasının sahibi Ömer Bedreddin Bey... Henüz edebiyat âleminde tanınmış bir isim değil... Bir iki defa Papağan'da güzelce, şûh manzumeleri intişar etmişti. Bununla beraber kimsenin hafizasında yer etmiş bir adı yok... Çok genç bir şâir birden bire bu isimde bir mecmua-i eş'âr neşrediyor. Bu mecmuayı neşretmek için büsbütün acele etmemiştir denemez. Fakat bu kadar az tanınmış bir imzanın böyle mecmua neşredebilmesi her halde bir muvaffakiyet. Genç şâir son defa gördüğümüz bir iki yeni manzumesinden de anlaşılıyor ki süratle inkişaf ediyor... Yalnız şâir unutmamalıdır ki kolay kazanılan bir şöhret daima çabuk zaîl olmaya mahkûmdur. Bu küçük muvaffakiyeti ile sermest olursa istikbâlde büyük şeyleri başa çıkaramaz. Uzun senelerin verdiği bir hakka istinâd eden bu küçük nasihatimizi genç şâir çok görmesin.

"Deniz Sarhoşları"nda pek aşikâr bir surette göze çarpıyor ki şair uzun manzumelerinde daha az muvaffak oluyor. Sebebi izah edilebilir. Henüz kalemine sahip olamayan şâir bu manzumelerde ilham kuvvetini manzumenin sonuna kadar muhafaza edemiyor. Bilakis kısa manzumeleri daha güzel... Şâirin bir hususiyeti de şimdiye kadar edebiyatımıza pek girmemiş olan gün manzaralarını bize gösteriyor. Şimdilik sevimli kafiyelerle örülmüş küçük bir manzumeyi iktibas etmekle iktifa ediyoruz:

Döven Sürene

Ne hoş süzülüyor sürdüğün döven!
Adıma "bir kara yazılı"derler!
Bahtıma güvenme, gönlüme güven!
Dönen bir cihanın harman yerinde,
Benzerin bulunmaz yâr mahşerinde;

Akşamların gölgesi var gözlerinde,
Bilsen ne bahtiyar kız seni seven!

RUBÂİYÂT-I HAYYÂM

Hüseyin Dâniş ve Abdullah Cevdet Beylerin Türk kârilerine mensur tercümeleriyle tanıttıkları Acem şair ve feylesofu Ömer Hayyam'ın rubâilerini "Üzüm Kızı" rakısı sahibi şair Hüseyin Rıfat Bey nazmen tercüme etti. Ömer Hayyam Türk matbuatında son senelerde çok tâlii yâr olmuş bir şairdir. Aynı milletin diğer büyük şairlerinden hemen hiç bahsedildiğine tesadüf edilmemişken Ömer Hayyam'ın bir kaç sene zarfinda birer nefis cilt halinde üç tercümesi çıktı. Adeta mütercimler terceme ve kâriler kapışmakta birbirleriyle yarıştılar. Halbuki çok büyük bir hakîm olduğuna şüphe olmayan "Sa'dî"nin Gülistan'ı hâlâ kırk elli sene olmuş ki taş basması tarzındaki tablarını muhafaza ediyor. Ömer Hayyan'ın son tab'ı Şark Kütüphanesi sahibi Hüseyin Bey'in milletdaşına gösterdiği semihâne hürmet ve itina neticesi olarak nefis bir tarzda intişar etti. Türçede böyle nazmen tercüme edilen eserler pek nadirdir. Hele onların böyle bir kitap halinde meydan-ı intişâra çıkanı yok gibidir. Bu itibarla Hüseyin Rıfat Bey millî kütüphanemize kıymetli bir hediyede bulunmuş oldu. Esasen mütercim, hakîkaten Ömer Hayyam gibi bir şair olmak iddiasında bulunmadığı için bu kıt'alarda pürüzsüz bir nazım, temiz bir lisan, kuvvetli bir ahenk aramak lüzumsuzdur. Hüseyin Rıfat Bey'in tercümelerinin içinde inci gibi zarif ve kıymetdâr olanları vardır. Böyle bir eser vücûda getirmek Şark edebiyatı ile me'lûf, Acem şairlerine hayran olan bir çok ma'ruf üdebâmızın kıskanacağı bir iştir. Ömer Hayyam'ın tercümelerinden lalettain birkaç kıt'asını nümûne olarak alıyoruz :

Subh-dem dâmen-i gül çâk oldu,
Bilbülün rûhu tarab-nâk oldu,
Git gülistanda gezin ki nice gül
Bittiği yerde yine hâk oldu.

Hûr ve Cennet ile Kevser şarabı
Vardır ukbâda evet bî-şektir;
Hepsinin nâme "mey" ve yer sakî
Bir peşin bin alacaktan yeğdir.

Etmedi kimsenin amâline bir gün imdât,
Yanılıp köhne cihandan talep etme ihsân;
Olmasın ister isen derd-i derûnun müzdâd
Derdini bağrına bas bekleme asla dermân!

[İMZASIZ]

(nr. 2, 15 Kânûnisânî 1927, s. 16)

SÖNEN KANDİLLER

/16/ Türk edebiyatına, "Baykuş, İlk Şâir" gibi iki manzum piyes; Efsaneler, Zakkum, Gülistanlar, Harabeler, Bulutlara Yakın gibi dört mecmuâ-ı eş'âr ihdâ eden Halit Fahri Bey'in kendi tabiriyle "Bütün bir yıl, gecelerin sükûnu içinde" yazdığı "Sönen Kandiller" de kitap şeklinde neşredildi.

Sönen yıldızlar 1925 senesinde Dâ'rü'l-Bedâyi hey'et-i edebiyesince kabûl ve 1927 senesinde temsil edilmiş üç perdelik manzum bir piyestir.

İlhâmı, antika eşya ile dolu sadefli bir çekmeceye benzeyen Halit Fahri Bey, bir zamanlar kârilerine her şiirinde: Buhûrdân, nalin, şal gibi acaip eşya ve şadırvan Sedd-i Çin, hamam gibi garip manzaralar gösterdikten sonra nihayet, Sönen Kandiller'i ile gözlerini hayata açtı.

Sönen Kandiller hecenin en lirik vezni olan "6+5 "ile yazılmıştır. Eser mevzû itibariyle şâirâne, nesci itibariyle biraz kurudur. Ekseriya bir mısrâ'ın üç muhâvereye bulunuşu bu nazma bir nesir ahengsizliği vermiş. Sonra sahne şiirinde bulunması lâzım gelen berrak, vâzıh şiiri, sâde ifadeyi bozan ibhâmlar, haşivler var.

Bir misâl:

Duymadın kalbimin ızdırabını!
Hele hiç unutmadım şu cevabını,
Fikrini son defa sorduğum zaman!
Gittikçe derin bir rüyâya dalan
Bahçede... Alaca bir karanlığın,
İçinde... Ellerin cebinde, dalgın:

— "Demek düğün yakın!... dedin...
Ne a'lâ!"

Bu parçadaki:

Gittikçe derin bir rüyâya dalan
Bahçede... Alaca bir karanlığın
İçinde... Ellerin cebinde dalgın"

Mısraları, vahdeti bozan, sâmiayı şaşırtan lüzûmsuz sözlerdir. Maamâfih, Sönen Kandiller, bu kusurlarına rağmen kudretli bir şâirin eseri olduğunu her sahifesinde gösteriyor... Eserin kahramanlarından biri olan Zehrâ'nın şu sözleri genç, istîdâdı henüz inkişâf etmemiş bir kalemin yazamayacağı, temiz bir heyecan nümûnesidir:

Gittikçe kararan sessiz akşamla
Gözlerin dumanlı... Fakat bir damla
Bir küçük damla yok kirpiklerinde.
Ruhun uyuyordu sanki derinde:
Karşımda o kadar benden uzaktın!...
Baktın, fakat kime, nereye baktın?
Bir şeyler söyledin, fakat nelerdi?
Sözlerin ne garip efsanelerdi?...

Halit Fahri Bey'in kalbinde yanan san'at ateşi, henüz kül bağlamamıştır. Onun hararetiyle daha bir çok seneler ısınabiliriz.

MEŞHEDÎ'YLE DEVR-İ ALEM

Türk edebiyatına Gün Batarken, Kopuk, Sabir Efendi'nin Gelini, Kundakçı gibi romanlar; Terâvîhten Sonra, Sevgiliye Masallar gibi küçük hikâyeler; Evliyâ-yı Cedîde, Meşhedî'nin Hikâyeleri gibi mizâhî eserler ihdâ eden Ercümend Ekrem Bey,

uzun zamandan beri Akbaba gazetesinde tefrika edilmekte olan "Meşhedî'yle Devr-i Âlem" isimli mizâhi seyahât romanı da kitap şeklinde neşretti.

Mizâh edebiyatın bir şubesi, Ercümend Ekrem Bey edebî bir simâ, Meşhediyle Devr-i Âlem ise bütün kârileri alâkadar etmiş bir eser olduğundan bundan bahsetmeyi lüzûmlu addeylediki.

Evliyâ Çelebi'yi takliden yazdığı ve bu pek muvaffak olduğu eserler ile mizâh vadisinde kendisini tanıtan ve sevdiren Ercümend Ekrem Bey, taklit sahasında da büyük bir mahâret gösteterek "Meşhedî "diye bir tip yaratmış, tanıtmış ve sevdirmiştir.

Meşhedî Cafer, artık bütün Türk kârilence ma'lûm bir şahsiyettir. Her sözünde sevimli bir mübâlağâ vardır ve her mübâlağasında ince bir zekâ şulesi vardır.

Meşhedî Cafer'e Avrupa'yı, Asya'yı, Amerika'yı dolaştıran Ercümend Ekrem Bey bu eserini aynı zamanda ciddi bir tetebbu ve kuvvetli bir müşâhede sayesinde vücûda getirmiştir. Amerika'lılara : "İskender-i Kebir'in Antika Aleti "diye satılan Meşhedî'nin nargilesi kuvvetli bir hâlet-i rûhiye tahlilidir.

Meşhedî'yle Devr-i Âlem'de Torun Necmimi namıyle ismi geçen İstanbul külhânbeyisi de çok canlı ve muvaffakiyetli bir tiptir. Esasen Ercümend Ekrem Bey'in eserlerinde umûmiyetle "Couleur locale = Mahallî renk" çok barizdir.

Mutlaka bir kusur aramak lâzım ise, denebilir ki, seyehâtin sonları biraz seri geçmiştir... Ve bu kadar canlı bir maceranın rüyâ ile nihâyetlenmesi de kârîi hazin bir sükût-ı hayâle duçâr etmiştir... İnsan eseri okuyup bitirdikten sonra:

— Keşke rüyâ olmasa idi!.. Diyor...

[İMZASIZ]

(nr. 3, 1 Şubat 1927, s. 16)

HAYAT

Gözümüze ve gönlümüze "Yeni Mecmua"nın yokluğunu unutturan "Hayat" refikimiz meslektaşlığın verdiği bir samimiyet ve hatır-şinaslıkla bizden bahsetmek lütufkârlığında bulundu. Biz de kendisine karşı olan şükran borcumuzu bu sütunda nâcizâne ödemek istiyoruz. Vaka pek ağır başlı olan muhterem refikimiz bizden nîm-i mizâhî bir tarzda bahsetti. İhtimâl bunu ilm ile, ciddiyet ile fazla mahmûl olmasından dolayı biraz kârilerini neşelendirmek için yaptı. Fakat biz öyle her sahifemizde ilmi bir makale ve her sütun altında bir alim imzasına sahip olmadığımız için refikimizden aynı suretle bahsetmeye kendimizde hak ve selâhiyet göremiyoruz. Kemâl-i hürmet ve ciddiyetle bahsedeceğiz. Hatta refikimiz hakkında ilmi bir tedkik ve tahlil bile yapacak değiliz. Sadece müşahade ve ihtisâsâtımızı yazmakla iktifa edeceğiz.

Evvelâ şunu söylemeliyiz ki bu kağıt ve matbaa pahalılığında bu kadar ucuz bir gazete çıkarmak büyük bir muvaffakiyettir. 16 büyük sahife, bir kapak ayrıca dört sahifelik iyi kağıtlı ilâve, bir de bunların üzerine "Faust" tercemesi vermek... İşte semâhat ve alicenâbın had ve kıssası budur. Zannolunur ki bu derece fazla masrafla çıkan bir gazete muharrirlerine vermek için bütçesinde on paralık hasılât bulamaz. Halbuki "Hayat" refikimiz karilerine olduğu kadar muharrirlerini de sevindirmeyi düşünüyormuş. Uzaktan uzağa kulağımıza geldiğine göre refikimize yazısını neşrettirmek saadetine mazhar olanlar eski zamanlarda şairlerin aldığı câizeler gibi muhayyerü'l-ukûl ücretler alıyorlarmış. Meselâ bir şaire, evet bir şaire onbeş lira verildiğini duyduk. Bizim mecmuanın sahib-i imtiyazı olan zavallının "Gönülden Sesler" isimli on senede vücuda getirdiği yegâne mecmua-i eş'ârını taksit taksit almak şartıyla ancak otuz liraya satmaya imkân bulduğunu bildiğimiz için bu miktar bize fevka'l-hayâl geldi. Bununla beraber san'ata ve maarife hizmet etmenin başka yolu da olmadığı meydandadır.

Nefâset, zarafet ve mükemmeliyete söz olmayan muhterem refikimizin fikrimizce yalnız göze çarpan bir tarafi var. O da yazısıdır. Acaba Ankara'da hattat mı bulamadı, yoksa bu şair ve âlimlerimizden birinin hat-i destidir de teberrüken mi kondu. İhtimâl yeni binalarda asılan eski papuç kabilinden bir nazarlıktır. Mecmuayı kem nazardan muhafaza için oraya konmuştur. Her ne olursa olsun göze çirkin görünüyor. Hiç olmazsa esbâbı izâh edilip kâriler meraktan kurtarılmalıdır. Refikimizin söz götürecek başka hiç bir kusurunu göremiyoruz. Kağıdı nefis, resimlere a'lâ, müderecâtı ale'l-a'lâdır. Yalnız küçük bir nokta hakkında daha tenvir edilmek istiyoruz:

Refikimizin kağıdı İstanbul'da tedarik ediliyor, kılişesi İstanbul'da yapılıyor, tab'ı, tertibi, tevzii her şeyi İstanbul'da oluyor da neden üzerinde "Ankara" yazılıyor? Acaba Ankara'da olan nesidir? Ayıp değil a. Merak ediyoruz.

Bunu da söyledikten sonra bizim için yapılacak şey devam-ı intişârına duadan ibarettir. Müderecâtı hakkında beyan-ı fikretmek bize düşmez. Bu kadar ulemâ mecmuu olan bir yere biz destursuz giremeyiz, girmek istesek de içeri koymazlar. Köprülü-zâde Fuat Bey biraderimiz gibi her devrin ulemâsı arasından olan, Ali Canib Bey dostumuz gibi iki üç sene kütüphane kütüphane gezerek mevcut ilmi yutup hazmeden zevât varken biz ağzımızı açamayız. Bizim söyleyeceğimiz şey bir temenniden ibarettir:

"Hayat Mecmuası", "Yeni Mecmua"nın bıraktığı boşluğu tamamen doldurmaktadır. Hemen Cenab-ı Hak o yattıkça buna uzun ömürler versin.

[İMZASIZ]

(nr. 4, 15 Şubat 1927, s. 20)

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İLK GENÇLİK

/16/ Erkek Muallim Mektebi Müdürü İbrahim Alaaddin Bey'in bu ünvanla neşretmiş olduğu kitabın ikinci tab'ı bazı ilâvelerle intişâr etti. Eserin mevzuu hakkında söz söylemek bizim ihtisasımız dahilinde değildir. Bu kıymetli eserin bu türlü tetkik ve tenkidini sâhib-i salâhiyet olan kalemlere terk ediyoruz. Biz sadece bir kârî gibi büyük bir istifade ile okuduğumuzu söylemek ve meslektaşlarımıza tavsiye etmekle iktifa etmek istiyoruz. Bu İlk Gençlik kitabı bizi yekdiğerinden tamamen ayrı olarak iki suretle daha alakadar ediyor ki bundan da burada bir nebze bahsetmek istiyoruz.

İbrahim Alaaddin Bey bizim çok uzun senelerden beri muhabbetle tanıdığımız, hürmetle sevdiğimiz bir dostumuzdur. Vaktiyle edebiyatla meşgul olan bir eski meslektaşımız bir çoklarının hilâfina olarak iddiasız, nümâyişsiz bir halde, hiçbir âlimi techîl, hiç bir san'atkârı tezyîf etmeksizin edebiyattan ilim sahasına girmiş, orada mütemadiyen değerli eserler vermeye başlamıştır. İbrahim Alaaddin Bey'in muntazam bir sa'ye ve ciddi bir tetkîk ve tetebbua istinâd eden eserleri mütevazi kisvelerine rağmen hepimizi müstefid edecek bir mahiyettedir. Kıymetli mütefekkirimizin vücuda getirdiği eserlerde vüzûh ve sadelik başlıca evsâftan birini teşkil ediyor. Rûhî tekikler gibi mübhem ve seyyâl bir mevzua dâir yazılan bu eserin bu kadar lezzetle ve suhûletle okunabilmesini müellifin o mevzua ne kadar iyi nüfûz ettiği ve onu bize ifade etmek salâhiyetine ne kadar kuvvetle malik olduğunu gösterir. Demek oluyor ki hakiki mütehassısların elinde en ma'zul ilmî mes'eleler bile sühûletle okunup anlaşılacak bir mahiyet alıyor ve yine demek oluyor ki, bazan pek iyi tanıdığımız mevzuların bazı alimlerin elinde bize o kadar yabancı ve vahşiz görünmesi bizim kabahatimiz değildir.

"İlk Gençlik" kitabı hakkında işaret etmek istediğimiz ikinci nokta da murâhıklara dair bu eserdeki tetkik ve müşâhedelerdir. Bu bahis bize bazı edebî hakikatler öğretti. Bir zamanlar gençlerde adeta tehlikeli bir hastalık gibi karşılanan şiir

yazmak ibtilâsının hiç de telâş edilecek bir şey olmadığını burada görüyoruz. Murâhıkların okumak ve yazmak merakı vaktinden evvel şâir ve âlim görünmek hevesinin nereden geldiğini meydana koyuyor, onların eserlerindeki vasıf hepimizin müşâhedelerine o kadar uyuyor ki... Fakat bazan yaşlı yaşlı adamlar da bu evsafa uygun olmak şartıyla öyle edebî ve ilmî eserler ortaya çıkarıyorlar ki insan, bu kitabın müellifinden biz de murâhıklık devresinin ne zamana kadar devam edebileceğini sormak istiyoruz.

Son söz olarak lisanımızda ilk defa mevzû-ı bahsedilen bu mes'eleleri ihtivâ eden bu kıymetli eseri kârilerimize ehemmiyetle tavsiye ederiz.

[İMZASIZ]

(nr. 5, 1 Mart 1927, s. 16)

YENİ ESERLER

ÇOCUK RUHU

Geçen nüshamızda "İlk Gençlik" ismindeki kitabından bahsettiğimiz İbrahim Alaaddin Bey uzun ve ciddi bir sa'yin mahsûlü olan "Çocuk Ruhu" ismindeki eserini de âhiren neşretti. Büyük kıt'ada beş yüz sahifeye yakın olan bu eser terbiyeye ve çocukluga ait neşriyâta çok muhtâç olan millî kütüphanemizin azîm bir boşluğunu dolduracaktır. Çocuk ruhunu ve hayata ait umûmî ma'lûmâtı çok vâzıh bir sûrette ihtivâ etmekle berâber bilhassa bilhassa çocuk psikolojisine ve çocukluğa ait müşâhade ve tecrübe usullerini lisanımızda ilk defa olarak mevzû-ı bahsediyor.

Müellif mukaddimesinde "annelere, babalara" hitap ederken şunları söylüyor: "Çocuk mücerret zaman mefhumu içinde müşahhas bir istikbal demektir. Yalnız sevilmeye değil, aynı zamanda tedkîke ve ihtimâma onun kadar muhtaç ve lâyık dünyada başka hiç bir mevzû tasavvur edilemez. Çocuklarımızı münhasıran şahsî hazzımız için sevmekle iktifa etmemeli, neslimizin ve milletimizin istikbâli nâmına tedkîk etmeyi de bir vazife bilmeliyiz. Çocuklarınızla meşgûl olunuz! Onların ruhuna nüfûz etmeye çalışınız! Göreceksiniz ki bu "ilâhî mevzû" ile iştigâl size hem çocuğunuzu, hem insanlığınızı daha fazla sevdirecektir."

İbrahim Alaaddin Bey mukaddimesinin bir tarafında diyor ki: "Çocuk Ruhu" muayyen bir kitaptan tercüme edilmiş olmakla beraber şahsî bir eser addedilmekten uzaktır. Hattâ ona şahsî bir eser addedilebilmekten uzaktır. Hata ona bir eser-i te'liftir demeye de âdetâ te'dib ediyorum. İtiraf etmeli ki bizim bilgilerimiz aşağı yukarı hep mütercem şeylerdir. Hele ruhiyât gibi bir sahada şahsî eser vücuda getirebilmek için bizzat uzun taharrîler ve tecrübeler yapmış olmalı. Bu kitapta ise benim şahsî müdahalem mahdut bir takım müşâhadelerden, bizim memleketimize ve hususiyetimize âit mütâlaalarla bazı ma'lûmattan, nihayet münderecâtın muallim namzetlerimizin ihtiyaçları düşünülerek cem edilmiş olmasından ibarettir. İndiyâttan

sûret-i kat'îyede ihtirâz etmeyi kâr'ilerime, meslektaşlarıma karşı bir hürmet vazifesi bildim... ilah..." Biraz aşağıda müellif gibi görünmüş olmaktan şu sûretle i'tirâz ediyor: "Avrupa müellifleri kitaplarını yazarken bizim ihtiyaçlarımızı da düşünmeyeceklerinden aynen yapılan tercümelerin tamam telakkî edilememesi ve az çok yabancı bir çeşni vermesi tabiidir. İşte bundan dolayı bu kadarcık tasarruflar hem ma'zur, hem makbuldür zannediyorum..." "Çocuk Ruhu"na bir göz gezdirmek ne kadar devamlı bir imkân-ı husûl olduğunu takdir için kifayet eder. Bununla beraber muharririnin müellif gibi görülmüş olmaktan i'tizârı şâyân-ı ibrettir.

Maârif Vekâleti Millî Ta'lim ve Terbiye İdâresi "Çocuk Ruhu"nu muallim mektepleri ruhiyât kitabı olmak üzere kabul etmiştir. Kanaatimizce bu kıymetli eser yalnız muallimlerin, yalnız ebeveynin değil herkesin haz ve istifade ile okuması lâzım gelen kitaplardandır.

[İMZASIZ]

(nr. 6, 15 Mart 1927, s. 16)

BÜYÜK ADAMLAR SERİSİ

/16/ İki üç aydan beri resimli mini mini kitaplar halinde bir seri neşrediliyor. Adetleri arttıkça nazar-ı dikkatimizi daha ziyade celp eden bu kitapları tedkik ettik. İtiraf edelim ki son zamanların muhtelif neşriyâtı arasında gençliğin ve halkın istifadesi için en muvaffak gördüğümüz eserlerden biri de bu seri oldu. Büyük Adamlar Serisi "Jean-Jacques ROUSSEAU" ve "Sa'dî"den başlayarak Şark ve Garp'ın muhtelif zaman ve mekânda yetişmiş en büyük adamlarını ihtivâ ediyor. Her kitap bir formadan müteşekkil ve büyük bir şâir veya âlimin hayat ve âsârının sarîh, câzip bir hulâsasını muhtevîdir. Şimdiye kadar neşredilenler on kitaba bâliğ olmuştur ki "Rousseau" ve "Sa'dî"den başka "Hugo", "Roden", "Pasteur", "Napolyon", "Carnegie", "Caruso", "Bismarck", "Fuzûlî" gibi cihanın muhtelif marifet sahalarındaki en yüksek simâlarını ihtivâ etmektedirler. Gençliğin ve halkın umumî harsını yükseltmek için bu nev eserlerin ehemmiyet-i mahsûsası vardır. Başka lisanlarda müteaddid kâmuslar ve ansiklopediler bulunduğu halde bile her mesleğin yüksek şahsiyetleri için muhtelif hacimlerde meşâhîr serileri mevcuttur. Muntazam kâmuslarımız ve hiçbir ansiklopedimiz bulunmadığına göre bahsettiğimiz şu teşebbüs lisanımızda münferid kalmakta ve bundan dolayı daha fazla ehemmiyeti hâiz bulunmaktadır. Yüksek misallerin çok büyük telkin kudretleri bulunduğuna göre Türk gençliğini bu kabil eserlerle ülfet ettirmeyi biz pek faideli telakki ediyoruz. "Büyük Adamlar Serisi" altmış formadan mürekkep resimli bir cilt teşkil edecektir. Ma'mâfih her forma müstakil bir kitap teşkil ettiği için başlı başına mûcib-i istifadedir ve lezzetle okunuyor. Bir numaralı kitap "Jean-Jacques Rousseau"ya aittir. Rousseau'nun çocukluğu, gençliği ve sergüzeşt fırtınalarıyla dolu olan bütün hayatı cidden tatlı bir lisan ile yazılmış. Ancak şunu da söyleyelim ki böyle cihan-şümûl bir şahsiyeti tekmil hayatı ve âsârıyla bir formaya sıkıştırmak bir devrin tarihini yarım saatlik bir sinema perdesinde göstermeye benzer. Bundan dolayıdır ki "Emile" gibi "Mukâvele-i İctimâiye" gibi bütün cihan efkârına te'sir etmiş olan eserler hakkında ancak bir ikişer sahifelik

malûmât verilebilmiş. Bu serinin şimdilik yegâne kusuru her eserin yalnız bir formadan ibaret bulunmasıdır. Ma'mâfih lisanımızda bahsettiğimiz eserlerin tercümeleri ma'lesef bulunmadığı için bu kadarcık bir âşinâlık te'min etmeyi de kâr addetmeliyiz. İnsaniyetin velinimetlerinden biri olan "Pasteur "hakkında dilimizde tek bir eser yoktur. Bir Türk genci ecnebî eserlere mürâca'at etmeksizin Pasteur'ün nasıl yaşadığı, nasıl çalışıp yetiştiği, kimya ve tabâbet aleminde ne inkılâblar yaptığı hakkında bir fikir edinemez. Zaten bu kabil menbalarımızın olmasından dolayı değil midir ki tahsil görenlerimiz bile umûmî seviye itibariyle itmînân-bahş değildirler. "Büyük Adamlar Serisi"ni pek yakın bir âtîde hacim ve mâhiyet itibâriyle daha olgun seriler tarafından takip edilmelidir.

Bu eser İbrahim Alâaddin Bey'in riyâset ettiği bir hey'et tarafından vücuda getirilmekte ve "Resimli Gazete" idarehanesi marifetiyle neşrolunmaktadır. Muharrir ve nâşirlerini hararetle tebrik ve eserin bir an evvel muvaffakiyetle ikmâlini temenni etmek kadir-şinâslık borcudur.

[İMZASIZ]

(nr. 7, 1 Nisan 1927, s. 16)

BAHAR VE KELEBEKLER

Ömer Seyfeddin'e bir gün Bâbıâli'de rast geldim. Bana o neşeli tavrıyla:

— Cancağızım, dedi, hikâyelerimi topladım, ismi "Bahar ve Kelebekler..." Yakında çıkıyor!

O zaman bu isim bana ne kadar yeni ve ne kadar güzel görünmüştü. Ömer Seyfeddin o devirde hemen her gün bir başka güzel hikâye yazıyordu. Kaleminde taşkın bir velûdiyet vardı. Hiçbir edebiyat kârii için "Ömer Seyfeddin" imzasını okumadan geçmek kâbil değildi.

Bilmem nasıl bir sebepten dolayı "Bahar ve Kelebekler" bir türlü intişâr edemedi. İçindeki bütün hikâyeleri ayrı ayrı okumuş olmakla beraber bu ismi işittikten sonra kitabı görmek ve tekrar okumak iştiyakı kalbimde uyanmıştı. Ömer'i her görüşümde soruyordum:

— Bahar ve Kelebekler ne oldu?
— Çıkıyor, cancağızım!

Bunu o kadar kat'iyetle söylüyordu ki tekrar kitabın intişarını beklemeye başlıyordum. Fakat aradan haftalar, aylar geçiyor, bir türlü çıkamıyordu. Ömer'e tesadüf edince sualimi tekrar ediyordum:

— Ömer, hani Bahar ve Kelebekler!
— Merak etme, cancağızım, yakında çıkıyor, ama pek yakında!

Heyhât, o zamandan beri aradan uzun yıllar geçti. "Bahar ve Kelebekler"e kavuşalım derken Ömer Seyfeddin'i kaybettik. Onun kalplerimizde bıraktığı acı

mâtem bile yavaş yavaş te'sirini kaybetti. Biz, onun bütün dostları yokluğuna alıştık. Hatta bunu pek tabii bile görmeye başladık. İşte aradan geçen bu kadar yıllardan sonra "Bahar ve Kelebekler"i bir kitap halinde görünce bende bu eski hatıra canlandı. Bu hikâyelerin benim üzerimde yaptığı te'sir bambaşkadır. Onun için "Bahar ve Kelebekler" hakkında söyleyeceğim sözlerin, isabetinden, doğruluğundan ve bî-taraflığından asla emin değilim.

Kitabı tekrar okurken bir şeye dikkat ettim:

Bu eserde en çok yaşayan şey Ömer'in karekteridir. "Bahar ve Kelebekler" en ziyade Ömer'in kendisine benziyor. Hikâyeleri okurken Ömer Seyfeddin'i karşımda konuşuyor zannediyordum. Eserin her tarafında onun tuhaflığı, onun garip mübâlağaları, onun canlılığı var. Ömer Seyfeddin hikâyecilikte bir şeye en çok ehemmiyet veriyordu. Vak'anın hareketi... İhtimâl Ömer Seyfeddin'in meziyet ve noksanı buradadır. Ömer seyfeddin'de vak'alar daima canlı ve hareketlidir. Fazla tafsilât yoktur. Uzun uzadıya tasvirlere, tahlillere hiç tesadüf edilmez. Bunun ifrâtı Ömer seyfeddin'in hikâyelerinde biraz kuru ve yavan bir te'sir bırakmıştır.

Bir ikinci nokta da bu hikâyelerde bazan günün vakalarına tesadüf edilmesidir. Meselâ Ömer Seyfeddin'in zamanında pek hararetli bahis olan lisan meselesi bugün için eskimiş bir mevzudur. Hikâyelerinde eski lisan, yeni lisan davasına tesadüf edersek artık o kadar alâkadâr olmuyoruz. Ömer Seyfeddin'in bazı eserleri münhasıran bundan dolayı yaşından fazla ihtiyarlamış görünüyor.

Bununla beraber "Bahar ve Kelebekler" Türkçede hiçbir zaman ismi unutulmayacak nefis bir cilttir. Her zaman kütüphanemizi tezyin edecek ve edebiyat tarihimizde lâyık olduğu mevkiye çıkarılacaktır. Temenni ederiz ki Ömer Seyfeddin'in bütün külliyatını nefis bir tarzda tab edecek gayretli ve hamiyetli bir tâbi zuhûr etsin!

[İMZASIZ]

(nr. 8, 15 Nisan 1927, s. 16)

ŞEYTAN DİYOR Kİ

Zarâfet ve nüktedânlığı hakkında hiç kimsenin şüphe edemeyeceği Fazıl Ahmed Bey'in "Şeytan Diyor Ki" ünvanı adı altında şimdiye kadar muhtelif gazetelerde, muhtelif zamanlarda intişar etmiş yazılarından mürekkep nefis bir cilt neşredilmiş.

Fazıl Ahmed Bey'in kaleminde istihzânın bütün incelikleri vardır. Zarif kalemi mizah tarzındaki eserlerini neşretmeye başlayalıdan beri Türk edebiyatında yepyeni bir çığır açılmış, Frenklerin "esprit" dedikleri şeyin ne olduğu anlaşılmıştır. Eski Türk edebiyatında mizah, nükte, istihzâ yoktu. Hiciv denilen kaba, galîz ve müstekreh bir şey vardı. En büyük şâirler bile kızdıkları zaman âdî ve terbiyesiz adamlar gibi iğrenç kelimeler, hayâsız tâbirlerle söverler ve bunun adına "hiciv" derlerdi. Hatta Nef'î gibi büyük bir dâhî bu galatat yolunda hayatını fedâ ettiği halde san'atına ve şöhretine hiçbir şey ilâve edememişti. "Sıhâm-ı Kazâ"nın ele alınmaz, zarâfetten ârî, bayağı bir eser olduğunda bütün erbâb-ı kalem müttefiktir.

Fazıl Ahmed Bey işte bu batak yeri zarafetinden tohumlar saçarak güzelleştirdi. Kendisiyle beraber ve kendisinden sonra birçok müstesnâ kalemler bu vâdide feyyâz bir inkişâf husûle getirdi.

"Şeytan Diyor Ki"yi okuduğumuz zaman ince, zarif, mizâhî manzumeleriyle tanıdığımız Fazıl Ahmed Bey'i karşımızda buluyoruz. Kitabın lâlettain bir cümlesini açıp okuyalım:

"Aramızda garip bir şâir yaşıyor: Şiirlerinin en harikulâdesini ekseriyâ nesirlerinde okuduğumuz "Ahmed Haşim" Bey "Bayer" aspirini gibidir. Yani onu terkîb eden unsurların düsturu henüz çoğumuzca mechûl demek istiyorum.

Bu insanı hayli kere zakkuma, asid-i sülfiriğe, Cehennem taşına benzettim. Fakat muvaffâkıyetli bir teşbih bulduğumdan hiçbir kere emin olmayarak!

Nefretle gurur ve aşka istihsâl etmek isterken yüzde doksan kin ve istikrâha çevrilen bir hassâsiyet onu kemiriyor.

Ahmed Haşim Bey'in mesut olmasına imkân yoktur. Fakat insâniyetin bu kadar bile olmasına Ahmed Haşim büsbütün çıldırdı. Sanırım zira o zaman hilkatindeki hiciv tırpanı ne bulup da ne doğrayacaktı? Halbuki Ahmed Haşim Bey'in bütün haz ve saadeti tırpanlayıp yıpratabileceği hamâkatlerle çirkinlikleri parçalamaktan ibaret gibidir. Belâhet karşısında ondan daha müdhiş ne panter vardır, ne de yaban kedisi!

Ahmed Haşim Bey fikirleri itibariyle edebiyâtımızın Haccâc-ı Zâlim'idir, desem câizdir.

Mühlik ve atılgan hücumu, hamsi sürüsünü önüne katmış bir kılıç balığı gibi her gün belâhetimize satır atmaktan keyif duyar. Onun zekâsı bir mevzua döküldüğü vakit gözlerimizin önüne garip bir manzara gelir. Guya bir şişe tuzruhu yere dökülmüş, kırılmış da ortalığı kemirmekle meşgul!"

Görülüyor ki Fazıl Ahmed Bey'in nesrinde nükte lüzûmundan fazladır. Belki kitabın bir kusurunu da bu lüzûmundan fazla nüktedânlık teşkil ediyor. Biraz bu yazılar sahibini mütemâdiyen nükte aramakla bî-huzûr bir adam mevkiine koyuyor. Nesirde nükte bir güzel kadını süsleyen elmas gibi olmalıdır. Göze çarpan bir tek temiz taş kâfidir. Bu süs, kadının tabîî güzelliğini ihlâl etmemelidir. Baştan aşağı incilerle, elmaslarla donanmış bir kadın, üstünde taşıdığı müzeyyenâtın kıymetine rağmen nazarımıza nasıl sıkıntılı ve gülünç gelirse her cümlesinde bir nükte taşıyan nesre karşı da biraz bunu hissediyoruz. İşte Fazıl Ahmed Bey'in eserlerinde yegâne endişe

edilecek nokta budur. Bu zarif muharrir, bazan zarafet endişesiyle tabîiyyetini kaybediyor. Keşke "Şeytan Diyor Ki"de okuduğumuz yazılar daha az nükteli fakat daha seyyâl, daha âhekdâr ve daha câzip olsaydı. Bu ehemmiyetsiz noktalara işeret ettikten sonra "Şeytan Diyor Ki" hakkında kârilerimize bir fikir vermek için bizzat Fazıl Ahmed Bey'in bir cümlesinden daha güzel bir söz bulunamaz:

"Al, oku, mest ol!"

[İMZASIZ]

(nr. 9, 1 Mayıs 1927, s. 16)

ÇAKIL TAŞLARI

Genç şâirlerimizden Necmeddin Halil Bey'in "Çakıl Taşları" ünvanlı bir şiir mecmuası intişâr etti. Beş formadan ibaret olan bu küçük kitapta çok güzel şiirler var. Şairin yeni yazılarından biri olan "Çakıl Taşları" ve "Gemi" isimli manzumeleri bakınız, ne samîmî, ne güzeldir.

Çakıl Taşları

Biliyorumsun ki kâri, kalbin derinlikleri
Damla damla biriken gizli göz yaşlarıdır;
Kudretimin oradan çıkarabildikleri
Hâlis inci yerine bu çakıl taşlarıdır.

Görüyorsun nihâyet, çakıltaşları sende,
İncilerse şâirin kendi kalbinde kaldı.
Fakat şunu anla ki, o, çakıl bulurken de
İnci araştırmadan duyulan zevki aldı.

Gemi

Vaktiyle sen en basit, en küçük bir sevincin
Aksi dalgalanmayan muzdarip rûhum için

Bir ufuktun ki gönlüm, gözüm sana muhtaçtı
Bir gün "aşk" iplerini kopararak dişiyle
O engin ufka doğru bir meltem esişiyle

Ümidimin sadeften gemisi yelken açtı.
Şimdi bin bir şekilde heyecâna kanarak

Aşkın büyük denizi içinde çalkanarak
Sadef gemi an-be-an menzile yaklaşıyor.

Karşı çık ey sevgilim, dalgalar aşan gemi,
Bembeyaz köpüklerle sana yaklaşan gemi
"Kalp" isimli nâdide bir hamûle taşıyor.

Esasen Necmeddin Halil Bey nazmı kuvvetli, zevki muvâzeneli bir san'atkârdır. Meselâ aynı nesle mensup arkadaşlarından Ali Mümtaz gibi müfrit bir garâbet ve yenilik düşkünü değildir. Yâhut Nazım Hikmet Bey gibi büsbütün ayrı bir çığırda yürümek arzusunu taşıyamaz. O, kendisinden bir nesil, birkaç yaş evvel gelenlerin yürüdükleri san'at yolunda yürür. Diğer arkadaşlara nazaran şu değerli hassayı hâizdir: Necmeddin Halil Bey'in şiirleri teknik itibâriyle kuvvetlidir. Diğerleri gibi nazım kusurları, lisan hatâları, lüzumsuz garâbetler, acemilikler yapmaz. Bununla berâber bir genç san'atkâr için hiç arzu olunamayan bir zaafi vardır ki, o da kendisinden evvel gelenlerin izinden ve te'sirinden ayrılamamasıdır. Meselâ Necmeddin Halil Bey'in "Köyden Mektup" isimli manzumesindeki şu iki mısra:

Ne şefkatli bir yuva, ne emin bir köşeymiş!
İnzivâ, âh inzivâ ne kadar tatlı şeymiş!

Âhenk, edâ itibâriyle Faruk Nâfiz'in şu iki mısraını:

Ne yeşil göz, ne elâ, lâcivert arıyor,
Âh bu gönül, bu gönül kendine dert arıyor!

Ne kadar hatırlatıyor. Bütün bu kitabın içinde gizli âşikâr böyle bir çok izler var. "Çakıl Taşları" için ikinci derecede muâhazaya lâyık olan cihet, kitabın hacmidir. Bir zamandan beri böyle mini mini, çocukça denilebilecek kadar küçük şiir kitapları neşretmek âdet oldu. Bir edebî eserin, bilhassa bir şiir mecmuasının kıymetini hacmiyle ölçmenin pek âdî bir mikyâs olduğu şüphesizdir. Şiir kemiyeti ile değil, keyfiyeti ile takdîr olunur. Hattâ bizden çok eskiler bunu:

"Eğer maksûd eserse mısra-ı berceste yeter"

Sözüyle ifade etmişlerdir. Buna rağmen biz Necmeddin Halil Bey'in sekiz on senelik şâirliğinin böyle beş formalık bir ciltten ibâret olmasını kâfî görmediğimizi söylemek cür'etinde bulunacağız. Bir genç san'atkâr için bütün bir gençlik devresini işgâl edecek kadar geniş bir zaman olan sekiz on sene içinde vücûda getirilen eserin böyle beş formadan ibâret olması gayr-ı kâfîdir. Çünkü bu yürüyüşle gidilirse insanların hayatı hiçbir yolda büyük mesâfeler katetmeye müsâit değildir.

Son söz olarak Necmeddin Halil Bey'den kemiyet ve keyfiyet itibâriyle çok kuvvetli, çok yeni eserler beklediğimizi söylemekle iktifâ edeceğiz.

[İMZASIZ]

(nr. 13, 1 Ağustos 1927, s. 16)

<u>*YENİ ESERLER*</u>

HÜRRİYET

Oğlumun Kütüphanesi Neşriyatı'ndan: Mücellit ***s: 349***
Muharriri: John Stuart Mill ***Mütercimi: Hüseyin Cahid***

İngiliz felsefesinin insaniyete yaptığı büyük hizmetler "Bacon" ve "Locke"un tefekkür ve ilim sahasında açtığı yeni ufuklar üdüşünülünce bizzarûre teslim edilmek icap eder, İnkılâb-ı Kebîr'in çok mefkûreci olan esasları ile "Rousseau"nun "Mukâvele-i İctimâiye"si XVIII. asırda Fransız harsının birer şâheseriydi, tecrübeci ve intifâiyeci olan İngiliz felsefesi de XIX. asırda ictimâî meseleler üzerine teveccüh etti, John Stuart Mill ismi de memleketimizde pek mechul değildir. Küçüklüğünde hârikulâde bir zekâ ile temâyüz etmiş, yine değerli bir filozof olan babasının nezâret ve terbiyesiyle daha on iki yaşında iken birçok ilimlerde kemâl derecesini bulmuştu. O devirlerde (yani XIX. asırda) İngiltere'de intihâbâtta reform yapmak, amele ve nüfus meseleleri ehemmiyetle mevzu-ı bahsoluyordu, diğer taraftan fert ile devlet ve cemiyetin mütekâbil münâsebetleri hakkında artık İngilizlerin de bir şey söylemesi lâzım geliyordu.

İngiliz felsefesinin an'ânevî prensibinde tecrübeye sâdık kalmak, her türlü metafizik ve rasyonel telakkîlerden ictinâb etmektir, aynı zamanda cemiyette fertler esastır, cemiyet ve devlet fertler içindir.

Hükûmetin vazifesi ancak fertlerin istirahati ve refahını temin etmekten ibarettir, sosyalizm bu nokta-i nazardan menfurdur, fertleri bir sürü memur ordusunun eline bırakmak, her şeyi, herşeyi hükûmetten, devletten beklemek bu asırda ferde karşı hakarettir. Fertçilik (Individualisme)in en kudretli ifadesi, hürriyetin sahifeleri içinde bulunuyor. Devletin lüzumu var mıdır? Buna verilecek cevap şu şekilde olacaktır:

"Devlet fertlerin faydasını mûcip olur mu?" Her hangi bir müessesenin iyilik ve fenalığı, daha doğrusu kıymeti (faydası) ile ölçülür, bütün hatt-ı hareketlerimizin, ahlâkî ef'âlin esâsı "fâide-i umûmiyye" prensibidir. Stuart Mill "Hürriyete Dâir" (On Liberty)i derin bir aşkla merbût olduğu zevcesine ithâf etmiştir. Kıymetli bir otobiyografi neşreden Mill burada eserlerindeki ruh ve manayı derin bir vuzuhla inşâ eden şu satırları yazar: "Ben düşünürdüm, zevcem duyardı. " Hürriyet, bir taraftan katı bir tefekkür, intifâiyeci bir zihniyetin; diğer taraftan beşerin ızdırapları ve hayatı karşısında inleyen bir kalbin mahsûlüdür. Esâsen mukaddimede Mill de (biraz mübalağa ile) buna işaret ediyor. Hürriyet'te Mill'in serdettiği ictimâî fikirlerin bugün için mûcib-i münâkaşa birçok noktaları olabilir, fakat bir felsefenin, mütefekkirin hakiki kıymetini tain eden şey, mutlaka hakikate tevâfuk etmesinden ziyâde, onun tarz-ı tefekkürü, muhtelif meselelerin tahkik be tetkik tarzı değil midir? Mill XIX. Asrın şüphesiz en orijinal filozofudur, ruhiyatta pek kıymetli esaslar vaz etmiş, bugünkü "mantık"ın da kavâid-i esâsiyesini tain etmiş olan Stuart Mill'in hayat ve mükevvenât hakkında tefekkürleri, bu meseleleri hal için tevessül ettiği usûller hakikaten şâyân-ı dikkattir: Hüseyin Cahid Bey'in kıymetli ve üstad kalemiyle millî irfanımız yüksek bir eser daha kazanmıştır, bütün gençlik bu eseri okumalıdır.

ELEM ÇİÇEKLERİ

Şâiri: Charles Baudelaire ***Mütercimi: Alişan-zâde İsmail Hakkı***

Orhaniye Matbaası ***s. 400***

Eser, Baudelaire'in hayatında son defa ve kendi tarafından tashih edilen 1861 temsilinden tercüme edilmiş ve üçüncü defa 1868 tabındaki manzumelerin tercümeleri de ilâve edilmiştir. Eser, mütercimin mukaddimesiyle "Grand Ansiklopedi"den alınmış Baudelaire'in hayatına dair malûmât ve tafsilâtı, Fransa Encümen-i Dâniş'i azasından "Paul Valéry" tarafından yazılan bir mukaddime ve bir de lâhikayı muhtevîdir. Alişan-zâde İsmâil Hakkı Bey Baudelaire'in şiirlerini aynen mısra mısra nesir olarak tercüme etmiştir. Bir şiirin, bâ-husus Baudelaire'in manzumeleri tarzında elem ve ihtiras şiirlerinin nesren tercümesi kâbil midir? Bundan başka mütercimin lisanı, bugünkü

lisana nazaran çok eskimiştir. Bununla beraber böyle bir eserin kütüphanemizde bulunması büyük bir kazançtır. Mütercimi samimiyetle tebrik ederiz.

[İMZASIZ]

(nr. 15, 1 Eylül 1927, s. 16)

YENİ ESERLER

ÇOÇUKLARIN ŞİİR KİTABI

Pek genç şâirlerimizden Mehmed Fâruk Bey'in Maârif Vekâleti Talim ve Terbiye Hey'eti tarafindan mekteplere kabul edilen çocuk şiirlerinden mürekkep bu faydalı eseri nehüz intişâr etti. Tamamen talîmî mâhiyette olan bu şiirler vekâletin hayat bilgisi programlarına tevfikan yazılmış ve Talim ve Terbiye Heyeti tarafindan tetkik edilerek mekteplere kabulü muvâfik görülmüştür.

Eserin bu noktadan tetkikini terbiye mütehassıslarına bırakıyoruz. Kıymetli bir genç şâir olan Mehmed Faruk Bey'in yazdığı bu şiirleri biz yalnız lisan ve üslûp itibâriyle, yani tamâmen edebî ve bedîî bir noktadan mütâlaa etmek istiyoruz.

Eserin sahibi yakın zamanlarda şiirlerini neşre başlamış bir gençtir. Gerçi henüz bu manzumeleri ile kendisi üzerine çok büyük bir dikkat celbetmiş değilse de parça parça muhtelif mecmualarda tesadüf ettiğimiz manzumeleri içinde hakikaten muvaffak olanları da vardır. Genç şâir lisana oldukça hâkim bir kalem sâhibidir. Bazı şiirlerini tertemiz bir lisan ve pürüzsüz bir âhenkle yazmıştır.

Fakat bütün bunlar mekteplerde okunulacak ve küçüklere ilk edebî numûneler ittihâz eyleyecek şiirler vücûda getirmek için kâfî değildir. Çocuk şiirleri şâirlerin ilk tecrübe devirlerinde yazacağı eserlerden olamaz. Bilakis şâir lisâna ve san'ata hâkim olduktan ve edebî şahsiyeti teşekkül ettikten sonra bu türlü eserler yazabilir.

Çünkü bu küçük manzumelerde lisana ait en küçük bir ihmâl affedilemeyeceği gibi şiirin mevzûunu gâyet basit kelimelerle en sâde fakat en âhenkdâr bir sûrette çocuğun kalbine nüfûz ettirecek bir mahâret göstermek lâzımdır. Küçük kâri, bu şiirleri okuduğu zaman manasını anlamakta hiçbir güçlük çekmeyecek, aynı zamanda da bir haz ve bedîî de sezecektir.

Bir genç şâirin, ne kadar inkişâf-ı istidâdı olursa olsun ağır, kuru, çetin mevzûları eline alarak onu çocuk ruhuna sunulacak bir iksir hâline getirmesi kolay olamaz.

İşte "Çocukların Şiir Kitabı"nda itiraz edilecek nokta burasıdır. Mehmet Faruk Bey bu şiirlerde büsbütün fazla tafsilattan kurtulamadığı gibi bazan da mevzûunu küçüklerin ruhuna göre ifade edecek mısraları bulamamıştır. Meselâ şu "Cumhuriyet "manzumesi kitabın en mühim bir manzumesi olmak lâzım gelir. Düşünülürse çocuğa "Cumhuriyet"i küçük bir manzume içinde ifade etmek ne güç şeydir. Bu tarzda yapılacak tecrübelerde şâirin kalemi ya bî-lüzûm tafsilata boğulur, yahut mevzûunu ifade edemeyeck kadar basitliğe düşer. Mehmed Faruk Bey'in bu manzumesinde her iki tehlike de baş göstermiştir. Yani bu manzumeye hem lüzumsuz mısralar karışmış, hem de mevzûun ruhunu ifade edecek sözler bulunamamıştır.

Ne hakandır, ne sultan,
Millettir yurda hâkim olan...
Bizimdir güzel vatan,
Ona hançer atan kim?

Göklerde hürriyet,
Yaşasın cumhuriyet!

Bilhassa buradaki "Ona hançer atan kim?" mısraına ne lüzum vardır? Bunun yukarıdaki sözlerle râbıtası "hâkim"e kafiye olmaktan başka bir şey değildir. Kitabı daha uzun uzadıya tedkike lüzum görmeden genç şâir arkadaşımıza son söz olarak şunları söylemek istiyoruz: Mehmed Faruk Bey, kıymetli bir şâir olduğu halde bu kitapta o kadar muvaffak olamayışı intihâen yazılacak şeyleri ibtidâen yazmasından ileri geliyor. Temenni ederiz ki genç şâir daha fazla kemâle erdiği, çoluk çocuk sahibi olduğu zaman bize "Çocukların Şiir Kitabı"nın daha çok güzelini yazar.

[GÜNEŞ]

(nr. 16, 1 Teşrîn-i Evvel 1927, s. 16)

IV. DEVRİN SİYASİ VE SOSYAL OLAYLARI İLE İLGİLİ YAZILAR

SÜLEYMAN NAZİF'İN ÖLÜMÜ

Eğer ölüm bizâtihî acıklı bir şey olmasıydı, Süleyman Nazif'e öldüğünden dolayı acımak bize düşmezdi. Çünkü onun hayatı bizim hayatımız gibi mahdûd ve muayyen seneler için değildi. Ölüm onun fanî hayatını elinden aldı, ebedî olan hayat-ı san'atı ise hiç zevâl bulmayacak. Bizler ne kadar uzun bir ömre malik olursak olalım, bu büyük san'atkârın yanında bir lâhza yaşayan zerreleriz. Fânî cismimiz gibi ismimizi de toprak kemirecek... Fakat onun hatta baş ucunda bir mezar taşı bulunmasa, mezarı belli olmasa bile ebedî varlığı asırlardan asırlara geçecek!

Süleyman Nazif heyecanı bitmeyen bir kalpti, öyle ki senelerden beri hiçbir hayat ve hareket eseri göstermeyen edebiyatımızın sinesine başımızı koyduğumuz zaman yalnız onun çarptığını duyardık. Ekseriya fikirler yüksek ve asil başından muhtelif renk ve şekilde bulutlar gibi gelip geçerdi. Her zaman aynı fikri, aynı kanaati taşıdığı iddia edilemez. Fakat hissiyâtı hiç de değişmezdi. Sevdiğini daîma taşkın, coşkun, müvâzenesiz bir muhabbetle severdi. Hele vatana karşı olan muhabbeti!... Onun hassas ve temiz kalbi masum kollarıyla bütün Türkiye'yi sımsıkı bağrına bastırmıştı. Vatanın muzdarip günlerinde ruhlarımıza sinen fırtınaları, onun kaleminin ucundan şimşekler gibi dağılan kelimeler coştururdu. Böyle zamanlarda Süleyman Nazif alelâde bir insan, hatta büyük bir edip olmaktan çıkar bir kahramana inkılâp eder, bir nîm ilâh olur, içimizde perestiş ve teabbüd hisleri uyandırırdı. Fakat her şeyi unutan bizler biraz sonra onu da ihmâl ederdik.

Süleyman Nazif'in vatana ait hakları müdâfa için bir mızrak gibi kullandığı o müthiş kalemiyle çocukların okuduğu gazetelere cüzî ücretlerle yazı yazarak temin-i mâişete uğraşması hazin değil midir; Onun hiçbir zaman bahsetmediği şey zarûret ihtiyacı idi. Bununla beraber zarûret içinde yaşadığı muhakkaktı. Bazen pek haklı olarak beklediği bir hürmet ve takdir bütün elemlerini unutturuyordu. Fakat bazan da

vatanı için hain olmadığını ispat etmeye mecbur ediliyordu. İşte onun hepimizden gizleyerek kalbinde ahirete götürdüğü yaralar...

Her aziz gibi o da bu yolda çekmesi mukadder olan ızdırapları çekti. Eğer hayatında bu ızdırap ateşinden çekmeseydi şimdi ruhûmuzda sakladığı hatırası bu kadar temiz, bu kadar kıymetdâr olmazdı!

Bugün hepimiz müttahiden bu büyük ve emsalsiz edibî ta'ziz ve tevfîr ediyoruz. Onun bazı insanî kusurları varsa bile unutuyoruz. Bu büyük meziyetlerinin nurû altında bu hafif gölgeler gözlerimizden siliniyor. Hiç kimse onun coşkun vatanperverliğini inkâr etmiyor, san'atkârlığını inkâr etmiyor, faziletlerini inkâr etmiyor... Fakat bugünün gelmesi için onun ölüm haberini beklemek icap etti. Nazif'in tabutunun karşısında başlarını hüzün ile yere eğenlerin asıl vicdanlarında sezdikleri elem bu idi. Vaktiyle büyük şâir "Bâkî"nin kendisi için söylediği gibi, Nazif'in tabutunu da musallada gördüğümüz zaman, ancak o zaman büyük üstâdımızın karşısında hepimiz aynı hürmetle el bağladık.

[GÜNEŞ]

(nr. 3, 1 Şubat 1927, s. 1)

AHMED HİKMET'İN ÖLÜMÜ

Pek az fasıla ile Türk edebiyatı kıymetli iki rüknünü kaybetti. Bunlardan biri henüz kalbimizde mâtemini unutmadığımız Süleyman Nazif, diğeri ise vakitsiz ölümü ile gönlümüzde yepyeni bir yara daha açan Ahmed Hikmet merhumdur. Süleyman Nazif ile Ahmed Hikmet aynı devirde yetişmiş, hatta aynı mektebe mensup, fakat bambaşka iki şahsiyet idi. Süleyman Nazif Şark irfanı ve Şark zevki eserlerinde hâkim olan âteşin üslûblu vatan perver bir edip, Ahmed Hikmet ise daha çok Garp kültürünü almış, teceddüd perver, Türkçü bir muharrirdi. Vazife ve memuriyet itibariyle Garp âlemi ile pek yakından temas neticesi olarak "Hâristân ve Gülistân" muharriri lisan ve edebiyatta diğer arkadaşlarının pek geç anladıkları hakikatleri ilk önce sezdi. Türk millet-perverliğinin inkişâfında kuvvetli eserleriyle unutulmaz izler bıraktı. Türkçenin müstakil bir lisan olarak diğer büyük milletlerin lisanları arasında bir mevki kazanmasını ilk isteyenlerden biri oldu. "Yeğenim "ismini taşıyan monoloğu ile kuvvetli bir mizah istidâdı gösteren, alay ve istihzâyı pek iyi bilen bu necip Türk edibi kendi nesline mensup olanların hemen hemen umûmî bir istihfâf ile karşıladığı Türkçülük meselelerini bütün hayatınca en büyük bir ciddiyetle telâkkî etti. Bu nüshamızda neşrettiğimiz "Üzümcü" onun kendi milletini nasıl bir isâbet-i nazarla ve ne derin bir aşkla sevdiğini gösteriyor. Denilebilir ki Ahmed Hikmet bize kendi faziletlerimizi, kendi güzelliklerimizi en evvel gören ve gösteren biridir. "Üzümcü"deki Türk, bir kale gibi metin göğsünden çıkan gür sesiyle tâ uzaklardaki bir güvercin sürüsünü ürkütüp havalandıran bu "recüliyet heykeli" cihangir bir ırkın ne canlı bir tasviridir. Onun sesinin hâkimiyeti altında diğer bütün seslerin paytaklayarak sürünmesi bir zamanlar Türk saltanâtının Asya'nın ortasına elini koyarak diğer bütün ırkları avucunun içine almasını ne kuvvetle hatırlatıyor. Yazık, onun çok sevdiği bizler öz yurdunda şifasız bir dertle yatan bu Türk edibine aylarca süren ihtizâr acısını unutturacak hiçbir şeyi yapamadık. Temenni ederim ki Türk tebâbeti insaniyetin bir düşmanı olan onun derdine ilk çareyi bulsun ve biz ilk defa onu ölümün pençesinden kurtarmakla kendisine karşı borçlu olduğumuz millî şükrânımızı ödeyelim.

Heyhât, bütün bunlar bugün aldatıcı, tatlı bir hayâl... Ahmed Hikmet öldü ve yalnız bu dünyada ölüm hiç değişmeyen müthiş, acı bir hakikattir.

Gözlerimizde acı ayrılık yaşları bulunduğu şu sırada gönlümüzde için için sezeceğimiz bir tesellî var: Ahmed Hikmet'in ölümü bir defa daha şunu bize gösterdi ki fikir ve san'at adamlarımıza karşı eskisinden daha çok bir gönül alâkası taşıyoruz. En büyük ölümün unutmaktan ibâret olduğunu düşünürsek Ahmed Hikmet'in ölümünden bu düşünce ile biraz tesellî bulabiliriz.

[GÜNEŞ]

(nr. 11, 1 Haziran 1927, s. 1)

BÜYÜK BİR ZIYÂ

Büyük Türk dâhîsi Mimar Sinan'ın hayrü'l-halefi üstâd Mimar Kemâleddin Bey henüz pek genç denecek bir çağda iken vefât etti. Fikir ve san'at âlemimizde derin bir teessürle karşılanan bu elîm zıyâ bizim için telâfisi çok güç bir boşluk bırakmıştır. Mimar Kemâleddin Türk mimarisinin eski ve şerefli mazisini yeni hayatımızda yaşatacak biricik san'atkârdı. Kendisinden henüz çok feyizli eserler bekliyorduk. Geçen hafta Ankara'da nezf-i dimâğından ansızın vefat eden üstâd, bahriye miralaylarından Ali Bey'in oğlu idi. 1286 senesinde İstanbulda doğmuştu. Bir müddet husûsî tahsil görmüş, Şemsü'l-Maârif , Nümûne-i Terakkî mekteplerini ikmâlden sonra mühendis mektebine gitmiş, oradan birincilikle çıkarak hükûmet tarafından "Charlottenburg" Sanâyi-i Hendesiyye Dârü'l-Fünûnu'na gönderilmiş, orada tahsilini ikmâl etmişti. 16 Mayıs 1307 tarihinde Hendese-i Mülkiyye-i Mimârî muallimliğine, 25 Kânûn-i Sânî 1316 tarihinde mülgâ Harbiye Nezâreti Ebniyye-i Askeriyye mimarlığına tain edilmiş ve bu esnâda Mühendis ve Sânâyi-i Nefîse mekteplerinde muhtelif muallimlikler deruhte eylemiştir. Mütârekenin akdini müteakkip İtilâfçılar tarafından merhûmun Evkaf'taki memuriyetine nihayet verilmiş ise de 15 Temmuz 1339 tarihinde tekrar tain edilmiş, fakat Kudüs'te sırf Türk işçileri istihdâm etmek suretiyle Mescid-i Aksâ'nın tamirini deruhte etmesi üzerine Evkaf'taki memuriyetinden ayrılmıştı. Son zelzelelerde Kudüs'te birçok yeni binâlar harap olduğu halde merhûmun tamir ettiği mebânîye hiçbir şey olmamıştır. Kudüs'teki inşaatın ikmâlini müteakkip ana vatana dönmüş ve Ankara'daki İnşaât ve imârâtta ma'lûmâtından istifâde edilmek üzere merkez-i hükûmete davet edilmişti. Büyük üstâd Sanâyi-i Nefîse Encümeni riyâsetini, Emlâk Bankası müşâvir-i fennîliği, Maârif Vekâleti tarafından Erkek Muallim Mektebi ile, Demir Yollar Müdiriyet-i Umûmiyyesi tarafından yaptırılan büyük binâların mi'marlığını îfâ etmekte idi.

[GÜNEŞ]

(nr. 13, 1 Ağustos 1927, s. 13)

GAZİ'NİN NUTKU

Reis-i Cumhur Hazretleri Halk Fırkası'nın umûmî kongresinde harekât-ı milliyenin ibtidâsından beri geçen vakâyii beliğ ve veciz bir sûrette ifade eden uzun bir nutuk irâd buyurdular. Bütün Türk gençliği için bu nutuktan alınacak kıymetli dersler, öğrenilecek hakikatler var.

Büyük Gazi, Samsun'a çıktığı dakikadan itibaren geçirdiği mücadele safahâtını anlatıyor. Bu ne yüksek bir cidâl, ne muhteşem bir manzaradır. Namık Kemâl:

Felek bin türlü esbâb-ı cefâsın toplasın gesin,
Dönersem kahpeyim millet yolunda bir azîmetten!

Beytinin ulvî ve mehîb medlûlünü canlandırıyor. Bir taraftan sitem, tariz, hücûm ve hıyânetten müteşekkil korkunç ve karanlık bir bulut silsilesi... Çılgın bir tehevvürle mütemâdiyen akıyor. Diğer taraftan bütün bu tehâcüme göğüs geren bir timsâl. Elinde halâs ve istiklâl meş'alesini tutuyor. Azim ve iradeyi temsil eden geniş ve vakûr alnına çarpan zulmetler yarılıyor, aşk ve iman ile dolu göğsüne vuran dalgalar dağılıyor, bu müthiş mücadelede onun kuvvetli kolu elinde tuttuğu mukaddes meş'aleyi her defasında biraz daha yukarıya kaldırıyor, adım adım karanlıkları yararak onu yükseklere çıkarıyor. Bize nurunu saçacak, yolumuzu, ufkumuzu aydınlatacak bir irtifâa îsâl ediyor. Hayatının bin canı vardır. Her ölümünde bir defa daha dirilir. Akıl almaz bir sür'atle artar, büyür, korkunç bir hâl alır. Vatanın kahramanı bu ulvî mücâdelesinde her tarafında hıyânet çukurlarının kazıldığını görüyor. Eteğini çekenler, ayağını çelenler, yoluna pusu kuranlar var. Çok defa, kurtuluş umudu mavolmaya yaklaşıyor, karanlıkların müthiş hücumu altında Gazi'nin elinde tuttuğu mukaddes meş'ale bir an sönecek gibi oluyor, fakat onu büyük halâskâr ilâhî bir hamle, fevka'l-beşer bir kuvvetle daha yükseklere kaldırıyor...

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İstiklâl mücadelesinin en sâde bir tasvirinden ibâret olan bu manzara insanları muvaffakıyete îsâl eden yolların ne kadar sarp olduğunu gösterir ve aynı zamanda iktihâmı mümkün olmayan hiç müşkil olmadığını da bize anlatır. Kolay muvaffakıyet peşinde koşanlar basit, şerefsiz insanlardır. Asıl muvaffâkıyet uzun, çetin mücadelelerden sonra elde edilen zaferlerdir. Türk gençliği büyük ve aziz halâskârından ilelebet muhafaza etmek şartıyla Türk cumhuriyet ve istiklâlini teslim alırken onun hayatından öğrendiği bu ulvî mücadele dersini hiç unutmamalıdır. Bundan sonra "Mustafa Kemal"in mensup olduğu bir neslin çocuğunu eğer yürüdüğü yolda zahmet ve müşkilât yıldırırsa ne ayıp!

Hepimizin kalbini kendinde toplayan aziz ve sevgili reisimizin ulvî hasletlerinden bir zerresini kendi benliğimizde gösterebilmek için onu her zaman taklide çalışmalıyız. Temenni edelim ki Türk gençliği de büyük reisi gibi sarsılmaz bir azim ve irâde, nihâyetsiz bir aşk ve iman ile mücehhez olsun, o zaman istikbâlin en şerefli eserlerini kemâl-i emniyetle bu gençlikten bekleyebiliriz.

[GÜNEŞ]

(nr. 17, 15 Teşrîn-i Evvel 1927, s. 1)

Günün Hadiselerinden

AKADEMİ MESELESİNE DAİR

Bu meseleyi ortaya kıymetli bir edibimiz; lehinde aleyhinde -en ziyade lehinde- hayli arkadaşlar söz söylediler. Tahmin ve ümit edildiğine göre bu müessesenin vazifesi Türkçeyi ve Türkçe imlâyı zabt ü rabt altına almak olacak. Bu itibarla "akademi"yi teşkil edecek zatların "edebî ve ilmî sulta" sahibi olmaları ehem ve elzemdir. Onlarda böyle bir kuvvet olmadan Türkçeyi ve Türkçe imlâyı zabt ü rapt altına almak için verecekleri hükümlerin elbette bir tesiri olmaz. Bugün felsefeyle, ilimle, edebiyatla uğraşan zatlar arasında böyle bir kudret ve kuvvete sahip kimseyi hatırlayamıyoruz. Aynı zamanda yazı lisanımız "konuşulan Türkçe"ye henüz son beş on sene zarfinda yaklaştı. Tekâmülünü ikmâl etmeden onu durdurmak, birkaç ferdî hükmün kararıyla bağlamak ne kadar fayda verebilecektir? Daha doğrusu bağlamak kâbil olacak mıdır? İmlâ meselesine gelince: İnzibat, arzu edilir bir şeydir. Fakat Türkçe imlâsının inzibatsızlığı -ki zannedildiği gibi beş senelik on senelik bir hâdise değildir- bana göre büyük zararlar vermiyor... Hepimiz kelimelerimizi başka başka şekillerde yazmakla berâber, pekâlâ birbirimizin yazılarını kolaylıkla okuyabiliyoruz. Abdullah Cevdet Bey'in "radikal" tarzı bile bu cünbüşe dahil olduğu halde!... Ben akademiye taraftar olan dostlarımızdan bir kısmının "bu müesseseye ihtiyaç gösteren meseleler hakkında" uzun uzadıya düşünmemiş, hazırlanmamış olduklarını da görüyorum. Meselâ bir zat (eğer gazetelerin verdiği havâdis doğru ise) akademinin Konya'da tesisini ileri sürüyor. Niçin ve hangi sebebe binâen Konya'da? Eğer akademi "Türkçe ve Türkçenin imlâsı" meseleleriyle uğraşacak ise (Ki bu zarûrîdir.) yazı lisanının geçirdiği safhaları tedkik etmek mecburiyetindedir. Bunu temin için de en eski yazmalardan itibâren her asrın imlâî safhalarını tedkik etmek lâzım gelir. "Hakikat" ve "şe'niyet"e itbâ ve şahsî, keyfî hükümlerden tebâüd için bu nev tetebbularda "tarihî usûl"e riâyetkâr olmak elzemdir. Konya'da bunu temin etmeyi ise müteassir, hatta gayr-ı mümkün sayıyorum. Vesikasız, vasıtasız, kitapsız gılmî tetebbular nasıl olabilir, aklım ermiyor. Meğer ki rast gele "Zeyd ve Ömeran" sîgasına

itibâr edile!... Bir lisanın bünyesi, tıpkı bir insanın bünyesi gibi kendi benliğinde mündemictir. İki üç filoloji kitabı okuyarak Türkçe hakkında hüküm vermek, meselâ Paris'teki bir doktora mektupla reçete sipariş etmeye pek benzer! Ben böyle düşündüğüm için "akademi meselesi"ne dair fikirlerini dermeyân edenler içinde Möprülü-zâde Fuad Bey'i kendi nokta-i nazarıma muvâfik buluyorum. O diyor ki: "Bizim memleketimiz için Fransız Akademisi tarzında, yani sadece yetişmiş san'atkârları sinesinde toplayacak bir müesseseden ziyâde, en genç memleketlerin bile tatbikine uğraştıkları ulûm akademisi tarzında bir teşekkülün daha müfîd olacağı kanaatindeyim. Küçük, mütevazi bir akademik merkezle onun etrafında müstakbel âlimleri yetiştirmekle mükellef enstitüler, müzeler ve encümenlerden terekküb edecek bir müessese, bugün için parlak görülmese bile, istikbâl için pek müfîd olabilir... İlim adamları yetiştirmek için her şeyden evvel ilme hasr-ı hayat etmek isteyenlerin yaşamasına ve çalışmasına imkân bahşetmek lâzımdır. Bu da ilmî merkezler, enstitüler, hulâsa ilmî teşekküller yaratmakla olur. İlim yoluna girmek isteyenlere ne kadar tesadüf ediliyor ki, önlerinde gördükleri numûnelerin fecâatinden korkarak, daha baştan, başka yollara sapıyorlar..."

Fuad Bey, o kıymetli edibimizin ortaya attığı meseleyi, bir semeredâr şekilde halletmek imkânını ileri sürüyor ve kanaatimce pek doğru söylüyor.

Vaktiyle yapıldığı gibi, sırf mekteplerde, mektep kitaplarında, talebe vazifelerinde riâyet edilmek üzere bir "imlâ rehberi" vücuda gitirilebilir. Hatta böyle bir eser esâsen mevcut olduğuna göre tatbiki emrolunur. Bu başka bir şeydir ve fayda da verebilir. Fakat bugüne kadar bünyesi tedkik edilmemiş olan lisânımız hakkındaki tetebbular uzun senelere ve sabırlı çalışmalara muhtaçtır.

Şunu da kaydedeyim ki ilmî, edebî ıstılâhlar bahsinde Yakup Kadri Bey'in mülâhazasını pek müseyeb görüyorum: Garp beyne'l-milliyetine dahil olmuş tabirleri aynen kullanmak yalnız makûl değil, bizim için artık zaruridir. Hatta Hayat'ın ilk sayısından itibaren bu nokta-i nazarı takip etmiş, meselâ bilvesile bir makalemde şunları yazmıştım: "Pastoral tabiri Latince çobanlara dair manasına gelen "pastoralis" kelimesinden azmandır... Bazı zatların bunu İşâr-ı râiyâne terkibiyle lisanımıza

naklettikleri görüldü. Beyne-l'milel mâhiyet almış tabirlerin, ıstılâhların Türkçeye aynen naklini hiç zararlı bulmuyorum, bundan dolayı derslerimde, makalelerimde pastoral nev deyip geçiyorum..." Bu gibi ıstılâhlarda kafa yorup Arapça mukâbil aramaya, uydurmaya çalışacağımıza, Garp milletlerinin kullandıkları tabirleri olduğu gibi kabul ederek mesaimizi daha mühim ve ma'zul cihetlere hasretmeyi münâsip görüyorum. Çünkü yeni ve Arabça bir ıstılâh koyunca bu şahsî ve ferdî bir teşebbüs olduğundan yanına Frenkçe mukâbilini de vaz etmek zaruretini hissediyoruz. Maamafih bu mülâhazanın aleyhinde olanlar aksi tarzda hareket edebilirler. Bugün kimsede ilmî sulta olmadığı için bu tehâlüf, pek zarurî olarak tezâhür edecektir. Biz yarın için salâhiyetdâr âlimlerin yetişmesine çalışalım ki yazı dilimizdeki bu teşviş zâil olsun! Mesele şu noktaya dayanınca farzedelim ki bir akademi mevcuttur ve o "Hayır, pastoral demeyeceksiniz!" dese, Yakup Kadri Bey'le ben veya şu bu, bu emri dinlemesek meşhur Abdullah Çavuş'un dediği gibi:

— Kıyamet mi kopar?...

Bir şey kopmaz ve herkes yine bildiğini yapar!

Pek kıymetdâr edibimiz bir akademi te'sisini ne kadar arzu ediyor, bilemem. Fakat te'sisinden sonra kendi mülâhazalarına zıt kararların da verilmeye başladığını görürse hiddetleneceğini üslûbkâr kalemiyle ortaya, Profesör "Astier - Rehu"[*] gibi tipleri çıkarıp haklı olarak hicvedeceğini zannederim.

Ali Canip

(nr. 17, 15 Teşrin-i Evvel 1927, s. 2)

[*] Daudet'nin "Lâyemût" ünvanlı romanındaki iki tip.

KAYNAKÇA

AKTAŞ, Prof. Dr. Şerif, "Orhan Seyfi Orhon", ***Büyük Türk Klâsikleri***, C. 12, İst., 1992, s. 296-323.

AKYÜZ. Prof. Dr. Kenan, "Orhan Seyfi Orhon", ***Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri***, 4. Baskı, Tarihsiz, s. 169.

ANA BRİTANNİCA, 32 Cilt, Ana Yay. A. Ş., İst. 1989.

BANARLI, Nihad Sami, "Orhan Seyfi Orhon", ***Resimli Türk Edebiyatı Tarihi***, C: 2, İst. 1983, s. 1136-1141.

BİRİNCİ, Yrd. Doç. Dr. Necat, "Orhon, Orhan Seyfi", ***Türk Edebiyatı Ansiklopedisi***, İst. 1985, s. 35-36.

DUMAN, Hasan, ***İstanbul Kütüphaneleri Arap Harfli Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu*** 1828-1928, İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi - İslâm Konferansı Teşkilâtı, İst., 1406-1986.

ESKİ HARFLİ TÜRÇE SÜRELİ YAYINLAR KATALOĞU, Kültür ve Turizm Bakanlığı - Millî Kütüphane Başkanlığı Yayınları, Ank. 1987.

GÖVSA, İbrahim Alaaddin, ***Meşhur Adamlar Ansiklopedisi,*** İst. 1932-1935.

İNAL, İbnülemin Mahmut Kemal, "Orhan Seyfi", ***Son Asır Türk Şairleri***, C: 3, İst. 1988, s. 1900-1923.

KARAALİOĞLU, Seyit Kemal, ***Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü***, İst., 1978.

MEYDAN LAROUSSE, BÜYÜK LUGAT VE ANSİKLOPEDİ, Sabah Gazetesi Yay., İst 1992.

NECATİGİL, Behçet, ***Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü***, İst., 1983.

ORHON, Orhan Seyfi, "Mülâkat", ***Yeni Kültür Gazetesi***, nr. 1, 15. 10. 1932, s. 3.

REŞAT FEYZİ, "Fecr-i Âtî Nasıl Bir Teşekküldü.", ***Servet-i Fünûn (Uyanış),*** C: 68, nr.1782 (1797), 9 Teşrîn-i Evvel 1930, s. 296-297.

TEKİN, Arslan, ***Edebiyatımızda İsimler ve Terimler***, İst., 1995.

TUNCER, Yrd. Doç. Dr. Hüseyin, "Orhan Seyfi Orhon.", ***Beş Hececiler***, İzmir, 1994, s. 7-12.

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANSİKLOPEDİSİ, "Orhon, Orhan Seyfi", İst., 1990, s. 130-132.

YENİ TÜRK ANSİKLOPEDİSİ, "Orhon, Orhan Seyfi", C: 7, İst. 1985, s. 2768-2769.

DİZİN

A

Abdullah Cevdet: 16, 17, 23, 59, 62, 205, 207, 264, 298.
Abdullah Çavuş (Piyes kahramanı): 300.
Abdullah Zühtü: 134, 135.
Abdülaziz (Sultan): 128, 129.
Abdülbaki Fevzi: 4, 7, 31, 33.
Abdülbaki Kuzu: 5.
Abdülhak Hamid: Bkz. TARHAN, Abdülhak Hamid.
Abdülhamid (Sultan, II.): 69, 135, 136, 204.
Adnan Tahir: 8.
Adalar (Ada, Büyükada): 28, 29, 30, 49, 55, 60, 61, 65, 71, 76, 77, 81, 130, 131, 139, 166, 167, 208, 252, 256, 257.
Adriyatik: 159.
Afil Muhtar Bey: 249.
AĞAOĞLU, Ahmed: 106.
Ahd-i Hamidî: 92.
Ahmed Ağaoğlu: Bkz. AĞAOĞLU, Ahmed.
Ahmed Emin: Bkz. YALMAN, Ahmed Emin.
Ahmed Haşim: 24, 55, 56, 77, 80, 185, 186, 187, 188, 210, 211, 260, 261, 262, 280.
Ahmed Hikmet: Bkz. (Müftüoğlu), Ahmed Hikmet.
Ahmed İhsan: 132, 133.
Ahmed Refik: Bkz. ALTINAY, Ahmed Refik.
Aka Gündüz: (Bkz. Enis Avni): 106.
Akbaba Gazetesi: 3, 4, 83, 210, 268.
AKÇURA, Yusuf: 248.
Akdeniz: 164.
Akşam Gazetesi: 209.
AKTAY, Salih Zeki: 17, 73.
ALI, Sebahaddin Ali: 8, 17, 29, 56.
Ali Bey (Bahriye Mimarı): 295.
Ali Canib: Bkz. YÖNTEM, Ali Canib.
Ali Hâdi: Bkz. OKAN, Ali Hâdi.
Ali Kemâl: 16, 77.
Ali Rûhî: 97, 106.
Alişan-zâde İsmail Hakkı: 286
Alman (Almanlar, Almanya): 24, 59, 73, 169, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 251.
ALTINAY, Ahmed Refik: 15, 16, 25, 26, 29, 56, 59, 81.
ALTINÇAĞ, Kâzım Sevinç: 8.
ALUS, Sermed Muhtar: 8.
ALYANAKOĞLU, Dr. Cemil Süleyman: 20, 61, 62,
Amerika: 132, 165, 268.
Amu Deryâ: Bkz. Ceyhun.

Anber (Takma Ad): 5, 33.
Anglo-Sakson: 171.
Ankara: 39, 106, 139, 270, 295.
Apollon: 164.
Arabî: 116, 139, 225, 229.
ARAS, Rafet Avni: 18, 60, 72.
Ares: 249.
Arı (Takma Ad): 7
Arif Bey: 128, 129, 130.
Aristo: 94, 174, 242.
Arkadaş Mecmuası: 1.
ARSEVEN, Celâl Esad: 18, 19, 21, 23, 26, 28, 29, 30, 55, 56, 60, 61, 151, 155, 158, 162, 165, 168.
Aryan: 249.
Arz-ı Mev'ûd: 235.
Asâ-yı Mûsâ: 212.
Asyâ-yı Vasatî: 248, 249.
ATAÇ, Nurullah: 8.
ATATÜRK, Gazi Mustafa Kemal: 26, 30, 54, 55, 64, 65, 68, 71, 76, 81, 296.
ATAY, Falih Rıfkı: 2, 13.
Avarlar: 159.
Avrupa: 60, 91, 96, 130, 159, 169, 170, 171, 172, 178, 195, 249, 252, 268, 274.
Ayasofya: 160, 167, 205.
Ayayorgi Manastırı: 166
Ayda Bir Mecmuası: 7.
Ayın Nâdir: Takma ad. Bkz. BOLAYIR, Ali Ekrem.
AYKAÇ, Fazıl Ahmed: 4, 7, 31, 63, 212, 214, 279, 280, 281.
AYNî, Mehmed Ali: 204.

B

Bâb-ı Âlî: 223.
Bâb-ı Âlî Caddesi: 3.
Babil Kulesi: 255.
Bacon, Roger: 285.
Bahar ve Kelebekler: 277, 278.
Bahr-i Muhît-i Atlâsî: 205, 206.
Bâkî: 95, 118, 211, 253, 292.
Bakü: 250.
Bakü Kongresi: 250.
Balzac, Honoré de: 90.
BANARLI, Nihad Sami: 1,301.
Barbieri Kanalı: 162.
Barbou, Alfred: 206.
Barnabout (Eser adı): 235.
Barontiére, Frederic: 89, 90.
BAŞAR, Şükufe Nihal: 21, 23, 27, 55, 56, 75.
Baudlaire, Charles: 286.
BAYİÇ, Hakkı Behiç: 2,12.
Baykuş (Eser adı): 266.
Bayram Paşa: 122.
Bedri Ziya: 8.
Beethoven, Ludwig Van: 126.
Belmâ Suad: 20, 61.
BERGSON, Henri: 94, 105.
Beş Su (Yer adı): 250.
BEYATLI, Yahya Kemal: 23, 61, 76.
Beytü'l-Mâl: 229.
Bir Günün Sonunda Arzu (Şiir): 262.

Bir Kır Mezarlığında Yazılmış Eleji (Eser Adı): 177.
Bismarck, Otto Von: 275.
Bizans: 29, 60, 161, 167.
Boğaz (Boğaziçi): 24, 75, 124, 127, 257.
BOLAYIR, Ali Ekrem: 2, 12, 13, 92, 137.
Bourget, Paul: 96, 143.
Bonaparte, Charles Louis Napolyon: 190, 206, 275.
Bouvalau: 114.
Bouvier, Luci: 15, 61.
Bozburun: 200.
BOZTEPE, Halil Nihad: 2, 4, 5, 7, 12, 13, 14, 18, 19, 20, 22, 24, 27, 31, 49, 55, 56, 66, 201.
BÖLÜKBAŞI, Rıza Tevfik: 8.
Brüksel: 149.
Bulutlara Yakın (Eser adı): 266.
Büchner, G: 173.
Büyük Adamlar Serisi: 275, 276.
Büyük İskender: 268.
Büyük Kanal: 159, 161.
Byron, Lord: 169, 178.

C

Canale Grande: Bkz. Büyük Kanal.
Carnegie: 275.
Caruso: 275.
Cavide Hanim (Karaosman-zâde): 261.
Cebel-i Arafat (dağ adı): 213.
Celâl Esad: Bkz. ARSEVEN Celâl Esad.
Celâl Sahir: EROZAN, Celâl Sahir.
Cemil Süleyman: Bkz. ALYANAKOĞLU, Dr. Cemil Süleyman.
Cenab Şahabeddin: 15, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 55, 56, 61, 74, 97, 98, 99, 100, 102, 104, 107, 117, 132, 137, 191, 197, 224, 227, 230, 232, 243.
Cenevre: 34, 203.
Ceyhun Nehri: 250.
Challenger, Maximilian: 175.
Chanson de Roland: 170.
Charlottenburg Sanâ-yi Hendesiyye Dârü'l- Fünûnu: 295.
Chateaubriand: 90.
Chatterton, Thomas: 178.
Childe Harold'un Ziyareti (Eser adı): 178, 179.
Clarissa Harlow (Eser adı): 177.
Coleridge, Samuel: 178.
Cowper, William: 178.
Cumhuriyet Gazetesi: 9, 254, 255.

Ç

Çakıl Taşları: 282, 283.
ÇAMLIBEL, Faruk Nafiz: 15, 26, 27, 55, 56, 62, 63, 71, 80, 220, 221, 222, 283.
Çamlıca: 256, 257.
Çaykovski (General): 249, 250.
Çekoslovakya: 73.
Çınaraltı Mecmuası: 9.
Çiçekçioğlu (Ortaoyununda bir tip): 185.
Çin: 160, 248, 266.

Çoban Çeşmesi: 18, 71, 220, 221.
Çocukların Şiir Kitabı: 288, 289.
Çocuk Ruhu: 273, 274.
Çu (Nehir): 250.

D

Dante, Alighieri: 29, 69, 170, 171.
Dârü'l-Bedâyi: 229, 266.
Dârü'l-Eytam: 229.
Dârü'l-Fünûn: 188, 219, 295.
Daudet, Alphonse: 22, 62, 143, 300.
Daumique, René: 89, 90, 100.
Davul Gazetesi: 5, 6, 83.
Delille, Jaques: 73.
Demir Yolları Müdiriyet-i Umûmiyyesi: 295.
DEMİRELLİ, Fuad Hulusi: 21, 56, 62, 64.
Demokles: 136.
Deniz Sarhoşları (Eser Adı): 263.
Devâir-i İşgâl 143, 144.
Dinyeper Nehri: 229.
Dinyester Nehri: 229.
Diyârbekir (Diyarbakır): 203.
Diyaskalos (Yer adı): 166.
Dogeler: 162.
Don Quijote (Donkişot, eser adı): 91.
Döven Sürene (Şiir): 263.
Dr. Abdullah Cevdet: Bkz. Abdullah Cevdet
Dr. Cemil Süleyman: Bkz. ALYANAKOĞLU, Dr. Cemil Süleyman.
Dumas, Alexander: 216, 217.
Dukalar Sarayı: 160.

E

Edebiyat Gazetesi: 7.
Edebiyat-ı Cedîde: 20, 64, 69, 223, 224, 232, 238, 239, 243, 260, 267.
Edib Sermet: 2, 13, 14.
Edirne: 106.
Edirnekapısı: 208.
Edirneli Efendi: 242.
EFE, Necdet Rüştü: 5, 15, 16, 19, 24, 55, 56, 62, 70, 211.
Eflâtun: 114.
Efsaneler (Eser adı): 266.
Eğin (Kemâliye İlçesi): 207.
Ehrâm: 190.
Einstein, Albert: 91.
Ekrem Reşit: Bkz. REY, Ekrem Reşit.
Elem Çiçekleri (Eser Adı): 286.
E(lif) Nâkid: 13.
Emile (Eser adı): 275.
Emin Fikri: 5.
Emin Recep: Bkz. GÜREL, Emin Recep.
Emlâk Bankası: 295.
E. Nâkit: 13.
Eneida (Eser adı): 250.
Enis Avni (Takma Ad): Bkz. Aka Gündüz.
Enis Behiç: Bkz. KORYÜREK, Enis Behiç.
Enver Nuri: 72.
Ercüment Ekrem: Bkz. TALU, Ercüment Ekrem.
Erenköy (Yer adı): 195.

Erkek Muallim Mektebi: 271, 295.
EROZAN, Celâl Sahir: 19, 22, 56, 61, 63, 92, 233.
ERSOY, Mehmed Akif: 116.
ERTEM, Sadri Edhem: 19, 23, 73.
ES, Hikmet Feridun: 8.
Eşref (Şair): 241.
Eşref Şefik: 8
Evalom Köprüsü: 162.
Evliya Çelebi: 268.
Evliyâ-yı Cedîde (Eser adı): 267.

F

Fahri Celâleddin: Bkz. GÖKTOLGA, Fahri Celâleddin.
Faik Ali: Bkz. OZANSOY, Faik Ali.
Fake, Emile: 117.
Falih Rıfkı: Bkz. ATAY, Falih Rıfkı.
Fârisî: 139.
Faruk Nafiz: Bkz. ÇAMLIBEL, Faruk Nafiz.
Faust (Eser adı): 176, 269.
Fazıl Ahmed: Bkz. AYKAÇ, Fazıl Ahmed.
Fazıl Behiç: 15, 17, 25, 29.
Fecr-i Âtî: 1, 106, 260, 301.
Felâtun: Bkz. Eflâtun.
FELEK, Burhan: 8.
Fertçilik: 285.
Fevzi Lutfi: Bkz. YÜZÜNCÜ, Fevzi Lutfi.
Feylesof Takma ad): 44, 46.
Fielding, Henry: 177.
Finten (Eser Adı): 243, 244.
Firkete (Takma ad): 4,5.
Fiske (Takma ad): Bkz. ORHON, Orhan Seyfi.3, 4, 7, 31, 32, 33, 34, 36, 37, 38, 40, 41, 42, 43, 45, 46, 47, 48, 50, 51, 52, 53,
Flaubert, Gustave: 143.
Forkas Müseum: 248.
Fransa Encümen-i Dânişi: Bkz. Fransız Akademisi.
France, Anatole: 89, 93, 94, 101, 104.
Fransa: 62, 95, 114, 169, 171, 172, 175, 286.
Fransız Akademisi: 286, 299.
Fransızca: 95, 140, 174, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 251, 252, 253, 255.
Freud, Sigmund: 64.
Fuad Hulusi: Bkz. DEMİRELLİ, Fuad Hulusi.
Fust (Alman şair): 175.
Fuzûlî: 103, 111, 114, 185, 241, 242, 261, 275.

G

Galatasaray Sultânîsi: 139.
Galeries de la Fayette: 235
Galileo: 95.
Garden, Paul de: 90, 91, 100.
Geceler (Eser adı): 177.
Gemlik: 200.
Germania: 173.
Germen: 170, 171, 173, 174, 175, 176, 239.
GEZGİN, Hakkı Süha: 21, 66.

Gide, André: 236.
Giné, Edgar: 174.
Gizli Figanlar (Eser Adı): 204.
Goethe, Johann Woolfgang Von: 169, 174, 175, 176, 178.
Geothingen: 175.
Goldsmith, Oliver: 177.
GÖKTOLGA, Fahri Celâleddin: 63, 141, 142, 143.
Gölge (Takma ad): 4.
GÖVSA, İbrahim Alaaddin: 2, 12, 13, 14, 19, 56, 64, 66, 271, 273, 276.
Gray, Thomas: 177.
Gupido: 164.
Gustave Le Bon: 15, 16, 27, 64, 118, 235.
Gülistân (Eser adı): 264.
Gülistanlar (Eser adı): 266.
Gün Batarken (Eser adı): 267.
Güneş: 5, 9, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 25, 26, 27, 29, 30, 54, 56, 64, 66, 76, 87, 88, 99, 195, 203, 224, 236, 239, 240, 244, 246, 253, 255, 256, 257, 258, 261, 289, 292, 294, 295, 297.
GÜNTEKİN, Reşat Nuri: 20, 24, 35, 65, 72.
Gürcistan: 249.
GÜREL, Emin Recep: 5, 19, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 30, 56, 60, 63.
GÜRPINAR, Hüseyin Rahmi: 25, 66, 233.

H

Hacı Mihal Sokağı: 209.
Haim Naum: 92.
Hakkı Behiç: Bkz. BAYİÇ, Hakkı Behiç.
Hakkı Süha: Bkz. GEZGİN, Hakkı Süha.
Haliç: 129.
Halil Nihad: Bkz. OZTEPE, Halil Nihad.
Halil Nimetullah: Bkz. ÖZTÜRK, Halil Nimetullah.
Halit Fahri: Bkz. OZANSOY, Halit Fahri.
Halit Ziyâ: Bkz. UŞAKLIGİL, Halit Ziya.
Halk Fırkası: 296.
Halk Gazetesi: 211.
Han Duvarları: 221, 222.
Hannover: 149.
Harâbeler (Eser adı): 266.
Harb-i Umûmî: 202, 241.
Harbiye Nezâreti Ebniyye-i Askeriyye Mimarlığı: 295.
Harem (Yer adı): 203.
Hâristân ve Gülistân: 138, 233.
Harvey, Gabriel: 177.
Hasköy: 129.
Hatice Süreyya: 5
Havva: 158.
Hayat Mecmuası: 223, 240, 242, 243, 269, 270.
Haydarpaşa: 129.
Haydenburg (Şehir adı): 212.
Haydutlar (Eser adı): 175.
Hazar Denizi: 250.
Hazret-i İsa: 236.
Heine, Heinrich: 175.
Hemrâh (Takma Ad): 5

Her Ay Mecmuası: 8.
Herder, J. G: 174, 175, 178.
Herkülanom Antik şehir): 152.
Hermann: 173.
Hermann ve Dorothea (Eser adı): 176.
Her Şey Mecmuası: 8.
Heybeli Ada: 167
Hıfzı Bey: 133, 135.
Hıyâbân Mecmuası: 1, 2, 3, 12.
Hızlanış Mecmuası: 7.
Hikâyeci Başı (Takma Ad): 6, 37, 43, 45, 46, 49, 50, 52, 53
Hint: 81, 91, 107, 160, 189, 250.
Hindistan: 190.
H. Nâzım: 137.
Homer: Bkz. Homeros.
Homeros: 114, 117, 241.
Hristiyanlık: 170, 171, 173.
H. Sururi: 26, 66.
Hugo, Victor: 24, 73, 95, 103, 169, 205, 206, 232, 275.
Humberland (Göl adı): 178.
Hunlar: 159.
Hürriyet (Eser adı): 285.
Hüseyin Bey (Şark kütüphanesi sahibi): 264.
Hüseyin Cahid: Bkz. YALÇIN, Hüseyin Cahid.
Hüseyin Dâniş: 264.
Hüseyin Rahmi: Bkz. GÜRPINAR, Hüseyin Rahmi.
Hüseyin Rıfat: Bkz. IŞIL, Hüseyin Rıfat.
Hüseyin Siret: 137.
Hüsnü Vedat: 14.
Hüseyin-zâde Ali Bey: 247.

I

IŞIL, Hüseyin Rıfat: 18, 53, 66, 264.

İ

İbnürrefik Ahmed Nuri: 4.
İbrahim Hüseyin Hûbî: 68, 70, 75, 78.
İhsan Necat: 12.
İlâhî Komedya (Eser adı): 170, 171.
İlk Gençlik (Eser adı.): 271, 273.
İlk Şâir (Eser adı): 266.
İlyada: 250.
İNAL, İbnülemin Mahmut Kemâl: 3, 202, 301.
İndividualisme: Bkz. Fertçilik.
İngilizce: 137, 140.
İngiltere: 169, 172, 177, 178, 189, 285.
İnkılâb-ı Kebir (Fransız İhtilâli): 285.
İran-ı Kadim: 190.
İskender-i Kebir: Bkz. Büyük İskender.
İskitler: 159.
İskoç Hududunun Halk Türküleri: 179.
İsmail Faik: 4.
İsmail Habib: Bkz. SEVÜK, İsmail Habib.
İsmail Paşa: 128.
İsmail Safâ: 137.
İspanyol: 170, 253, 258.
İspanyolca: 253, 258.
İstanbul: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 54, 70, 71, 106, 128, 129, 130, 139, 200, 201, 203, 209, 219, 252, 256, 257, 268, 270, 295, 301.
İstinye: 124

İştirağ Birahanesi: 210.
İtalya: 60, 153, 171, 173, 176.
İvanhoe (Eser adı): 179.

J

Japon: 24, 65, 158
Jacomart: 161.
Jüpiter: 164.
Jürger, Ernst: 175.

K

Kadı Gölü: 207.
Kadıköyü: 129.
Kadircan: Bkz. KAFLI, Kadircan.
KAFLI, Kadircan: 68.
Kâğıthâne: 120, 129, 208.
Kahramân: 119.
Kalender (Takma Ad): 4, 7, 32, 257.
Kaligula (Roma İmparatoru): 152.
Kâmuran Şerif: Bkz. SARU, Kâmuran Şerif.
Kandemir (Takma Ad): 8.
Kandiye (Şehir adı) 160.
Karakuş (Takma Ad): 5.
Karanfil (Şiir): 261, 262.
KARAOSMANOĞLU, Yakub Kadri: 299, 300.
Karizostomus: 112.
Kartal (Yer adı): 166.
Kartaltepe: 97. 117.
Kasımpaşa: 211.
KAYGILI, Osman Cemal: 4, 5, 16, 17, 68, 71, 184, 211.
Kâzım Sevinç: Bkz. ALTINÇAĞ, Kâzım Sevinç
Keats, John: 178.
Kedi: 7.
Keltler: 171, 177.
Kerem: 222
Kerküklü Rasih: 7.
Kevser: 205, 264.
Kına Gecesi (Eser adı): 26, 69, 141.
Kırım Hanları: 212.
KISAKÜREK, Necip Fazıl: 7.
Kış Masalı (Eser adı): 111.
Kıvılcım (Takma ad): 7, 32, 33, 34, 37, 38, 39.
Kiko Yamaşa (Japon romancı): 65.
Kisfaludy, Karoly: 29, 68.
Kitâb-ı Mukaddes: 16, 72, 150.
Klopstock, Friedrich Gottlieb: 173, 174, 175.
KOLAYLI, Neyzen Tevfik: 28, 70.
Konya: 298.
KONYALI, İbrahim Hakkı: 8.
Kopenhag (Şehir adı): 156, 158.
Kopuk (Eser adı): 267.
KORYÜREK, Enis Behiç: 15, 16, 20, 30, 55, 56, 61, 63, 80, 201.
KÖPRÜLÜ, Mehmet Fuat: 247, 250, 270, 299.
Köprülü-zâde Fuad: Bkz. KÖPRÜLÜ Mehmed Fuat.
Köroğlu: 239.
Kudüs: 250, 295.
Kumanlar: 159.
Kundakçı (Eser adı): 267.

KUNTAY, Midhat Cemal: 15, 16, 17, 19, 20, 21, 56, 70, 80, 97, 106, 198, 215.
Kurban Oseb (Meddah): 130.
Küçeoğulları: 129.
Kütüphâne-i İctihâd: 204.

L

Lakiste Mektebi: 178.
Lâleli: 127.
Lamartine, Alphonse de: 179.
Lânega (Yer adı): 214.
Laokoon (Eser adı): 175.
Latin: 140, 170, 173, 249, 251, 299.
Lâyemût (Eser adı): 300.
Lazyo (Yer adı): 250.
Le Coq: 248.
Leibniz, Gottfried Wilhelm: 173.
Lessing, Gotthold Ephraim: 174, 175.
Leylek (Takma Ad): 5.
Liteze, Odise (General): 249.
Locke, John: 285.
Lui (XIII.): 173.
Lui Quinze (Onbeşinci Lui): 158.
Luther, Martin: 173.

M

Maarif Vekâleti Millî talim Ve Terbiye İdâresi: 274, 288.
Macit Memduh: 12.
Mahmut Yesârî: 5, 7.
Mahmut Kemâl Bey: Bkz. İNAL, İbnülemin Mahmut Kemâl.
Mâî ve Siyah: 243.
Makber: 231, 243.
Makolay: 90, 100.
Malta: 114, 115.
Maltepe (Yer adı): 166.
Ma'mûretü'l-Aziz: 203.
Marmara: 15, 71, 108, 208.
Mars: 164, 249.
Maupassant, Guy de: 143.
Mazako (Eser adı): 65.
Mebrure Hurşid: 24, 26, 56, 69.
M. Enver: 12, 13.
Mehdi Ali: 27.
Mehmed Akif: Bkz. ERSOY, Mehmed Akif.
Mehmed Ali Aynî: Bkz. AYNİ, Mehmed Ali.
Mehmed Ali Paşa: 208.
Mehmed Emin. Bkz. YURDAKUL, Mehmed Emin.
Mehmed Faruk: 288, 289.
Mehmed Rauf: 22, 23, 24, 25, 26, 28. 29, 30, 56, 69, 98, 99, 100, 134, 136, 137, 140, 144, 148.
Mekteb Mecmuası: 137.
Meryemana: 153.
Merih: 249.
Mescid-i Aksa: 295.
Mesih: 99, 173.
Meşhedî Cafer (Roman kahramanı): 268.
Meşhedî'nin Hikâyeleri (Eser adı): 267.
Meşhedi'yle Devr-i Âlem: 267, 268.
M. Fikret: 26.
Metiére, Joules le: 90, 91, 108.

Mezarlar Arasında Tefekkür (Eser adı): 177
Mısır: 128, 153, 190.
Midhat Cemal: Bkz. KUNTAY, Midhat Cemal.
Mihal-zâde Mahmut Râgıb: 5.
Mill, Stuart-John: 285, 286.
Millet Gazetesi: 255
Milletlerin Sesi (Eser adı): 174.
Millî Sahne: 139
Mimar Kemaleddin Bey: 67, 295.
Moore, Thomas: 178.
Morand, Paul: 235.
Moskof: 212.
Muallim Nâci: 96, 97, 115, 116, 223, 224 257.
Mudanya: 200.
Muhsin Bey (Meddah): 130.
Mukaddime (Şiir): 261.
Mukâvele-i İctimâiye: 275, 285.
Murat (Sultan. IV.): 122.
Muratoğulları: 129.
Mûsevî: 253, 254.
Musset, Alfred de: 94, 95, 96.
Müfit Râtib: 106.
(Müftüoğlu), Ahmed Hikmet: 25, 54, 59, 60, 66, 67, 69, 76, 81, 137, 138, 139, 140, 231, 232, 233, 234, 293, 294.
Mühendis ve Sanâyi-i Nefise Mektebi: 295.
Münif Fehim: 55, 56, 80, 81, 212.
Mütâlaa Mecmuası (Selânik'te): 135.
Müterâdifler: 22, 23, 62, 225, 226, 227, 228, 229.

N

Nâmık Kemal: 156, 296.
Napoli Körfezi: 152, 153
Napoli: 153.
Napoli Müzesi: 164.
Nazım Hikmet: Bkz. RAN, Nazım Hikmet.
Necdet Rüştü: Bkz. EFE, Necdet Rüştü.
Necip Bey Kremleri: 83, 84.
Necip Fazıl: Bkz. KISAKÜREK, Necip Fazıl.
Necmeddin Halil: Bkz. ONAN, Necmeddin.
Necmi Nureddin: 18, 215.
Nedim: 103, 118, 119, 120, 121, 185, 253, 256, 257.
Nef'î: 118, 119, 120, 121, 122, 123, 153, 279.
Nef'î-yi Zamân (Takma Ad): 7, 36, 40.
Nejad Ekrem: 72.
Neron (Roma İmparatoru): 152.
Neruda, Yan: 27, 70.
Nevsâl-i Millî: 206.
Newton: 95.
Neyzen Tevfik: Bkz. KOLAYLI, Neyzen Tevfik.
Nişantaşı: (Yer adı): 215.
Nizam (Yer adı): 130.
Numûne-i Terakkî Mektebi: 295.

O

Océan Atlantique: 206.
Oğluma Mektuplar (Eser adı): 93.
OKAN Ali Hadi: 7, 17, 21, 23, 56, 59.
Olimpik (Yer adı): 166.
ONAN, Necmeddin Halil: 282, 283, 284.
On Liberty: Bkz. Hürriyet.
Orhan Seyfi: Bkz. ORHON, Orhan Seyfi.
ORHON, Orhan Seyfi: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 15, 18, 23, 26, 29, 47, 54, 55, 56, 70, 242, 251, 286, 301, 302
Orleans Bakiresi (Eser Adı): 176,
ORTAÇ, Yusuf Ziya: 3, 4, 7, 8, 9, 15, 16, 22, 26, 40, 55, 56, 57, 88, 222, 234, 247, 248, 249, 250.
Osmanbey (Yer adı): 138.
Osman Cemal: Bkz. KAYGILI, Osman Cemal.
Osman Fahri: 12.
Osmanlı: 135, 218, 219, 224, 229, 253.
Osman Tevfik Bey (Vatancı Ahmed Emin'in babası): 135.
OZANOĞLU, Yahya Saim: 15, 71, 76.
OZANSOY, Faik Ali: 2, 12, 15, 18, 21, 51, 55, 56, 63, 92, 96, 97, 200.
OZANSOY, Halit Fahri: 5, 266,267, 277.

Ö

Ömer Hayyam: 18, 77, 206, 264.
Ömer Seyfeddin: 277, 278.
ÖZTÜRK, Halil Nimetullah: 18, 20, 22, 24, 25, 56, 66, 219.

P

Pangaltı (Yer adı): 209.
Papağan Gazetesi: 5, 83, 263.
Paris: 203, 299.
Pascal: 114
Pasteur, Louis: 275, 276.
Paşaçayırı: 213.
Pencap: 250.
Pera Palas'ta (Eser adı): 138.
Percy, Piskopos: 178.
Perth'in Çılgın Kızı (Eser adı): 179.
Piyâle (Eser Adı): 260, 261.
Poe, Edgar Allen: 28, 69.
Pompei (Antik şehir): 21, 28, 60, 152, 153, 154, 163, 164, 165.
Profesör Astier-Rehu (Roman kahramanları): 300.
Proust, Marcel: 235.

R

Racine, Jean: 114
Rafet Avni: Bkz. ARAS, Rafet Avni.
Rahmi Bey (Musikîşinâs): 125, 127
RAN, Nazım Hikmet: 16, 20, 25, 26, 27, 55, 56, 70, 283.
Recâi-zâde Mahmud Ekrem: 23.
Refik Fikret: 26.
Rénan, Ernest: 89, 93, 94, 96, 101, 117.
Resimli Dünya Mecmuası: 4.
Resimli Gazete: 276.
Reşat Nuri: Bkz. GÜNTEKİN, Reşat Nuri.
REY, Ekrem Reşit: 19, 20, 63.
Rıfat Ahmed: 19, 20, 73.
Rıfat Dâver: 13.
Rıza Paşa: 129.

Rialto Köprüsü: 162.
Richardson, Samuel: 177.
Richpain, Jean: 241.
Roden: 275.
Rodos adası: 111, 112.
Roma: 154, 164, 170, 171, 172.
Roman: 24, 26, 65, 73, 170, 236.
Romancero (Eser adı): 170.
Romantizm: 23, 25, 73, 169, 170, 171, 172, 177.
Rousseau, Jean-Jacques: 177, 275, 285.
Rönesans: 25, 171.
Rubâiyât-ı Hayyâm: 264.
Rum: 166, 253.
Rus Dağları: 157.
Rusya: 169, 249.
Rübâb-ı Şikeste: 136.
Rubâiyât-ı Hayyam (Eser adı): 264
Rüstem: 118, 119.

S

Sabah Matbaası: 3.
Sabir Efendinin Gelini (Eser adı): 267.
Sabri Esad: Bkz. SİYAVUŞGİL, Sabri Esad:
Sa'dâbâd: 257.
Sâdî-i Şirâzî: 264, 275.
Sadri Edhem: Bkz. ERTEM, Sadri Edhem.
Sadullah Paşa: 115.
SAFA, Peyami: 8, 106, 124, 127.
Saint-Beuve: 91.
Salih Zeki: Bkz. AKTAY, Salih Zeki.
Sami Paşa-Zâde Sezâî: 17, 73, 191, 192, 256, 257.
Samsun: 296.
San Marko Meydanı: 160, 161, 162.
Sanâyi-i Nefise Encümeni: 295.
Sand, George: 90.
Sarayburnu: 26, 70, 130.
Sarcey, Francis: 91.
SARU, Kâmuran Şerif: 5, 7, 18, 21, 23, 24, 25, 31, 37, 39, 41, 42, 44, 45, 47, 48, 49, 50, 51, 55, 56, 68, 76, 79, 172, 176, 179.
Scat, Walter: 179.
Schiller, Friedrich Von: 175, 176.
Schopenhauer, Arthur: 191.
Sebahaddin Ali: Bkz. ALI, Sebahaddin Ali.
Sedd-i Çin: 266.
SEDES, Selâmi İzzet: 7, 48, 56.
Selâmi İzzet: Bkz. SEDES, Selâmi İzzet.
Selânik: 135.
Selim (Yavuz Sultan): 190.
Selim Sırrı: Bkz. TARCAN, Selim Sırrı.
Semiha Cemal: 16.
Semiyotik: 249.
Sergici (Yer adı): 210.
Servet-i Fünûn: 1, 22, 92, 93, 104, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 224, 232, 301.
Sevgiliye Masallar (Eser adı): 267.
SEVÜK, İsmail Habib: 18, 20, 22, 56, 62, 68, 80, 89, 93, 96, 98, 99, 107, 108, 109, 110, 112, 117, 233.

Seyhun Nehri: 250.
Shakespeare, William: 111, 112, 171, 174, 232.
Sıhâm-ı Kazâ: 122.
Shaw, Bernard: 28, 74.
Shelley, Mrs: 178.
Siyah İnciler (Eser adı): 134.
SİYAVUŞGİL, Sabri Esad: 16, 19, 20, 21, 22, 24, 27, 29, 73, 74.
S. M: 13.
Son Saz Şairinin Şarkısı (Eser adı): 179.
Southey, Robert: 178.
Sönen Kandiller (Eser adı): 266, 267.
Spercer, Henri: 206.
Stendhal, Henri Beyle: 90.
Strasbourg: 175.
Sturm und Drang Preiode (Edebî akım): 175.
Suriye: 153.
Surûrî (Takma Ad): 5.
Suud Kemâleddin: Bkz. YETKİN, Suud Kemâl.
Süleyman Bahri: 41.
Süleyman Nazif: 17, 18, 54, 59, 61, 62, 64, 67, 68, 69, 70, 73, 75, 76, 80, 114, 115, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 212, 231, 234, 291, 292, 293.

Ş

Şâir Abdülaziz (Takma Ad): 6.
Şark Kütüphanesi: 264.
Şarkın Aşk Şarkıları (eser adı): 174.
Şarkın Sultanları: 220, 221.
Şehzâdebaşı: 160.
Şemsi Molla Efendi: 76, 81, 130.
Şemsü'l-Maarif Mektebi: 295.
Şeyhülislâm Yahyâ: 118, 121, 122.
Şeytan Çekici (Takma Ad): 7.
Şeytan Diyor Ki (Eser Adı): 279, 281.
Şinasi Gündoğdu: 28, 75.
Şiir Hakkında Bazı Mülâhazalar (Yazı): 260.
Şi'r-i Kamer (Eser adı): 260.
Şişli (yer adı): 208, 252.
Şükufe Nihal: Bkz. BAŞAR, Şükufe Nihal.

T

Tagor, Rabindranath: 29, 30, 68, 81, 189, 190.
Taine, Hipolite: 20, 65,109.
TALU, Ercümend Ekrem: 4, 8, 16, 17, 19, 23, 24, 25, 27, 28, 55. 56, 63, 75, 80, 127, 131, 267, 368.
TARCAN, Selim Sırrı: 28, 74.
TARHAN, Abdülhak Hamid: 17, 20, 25, 26, 27, 56, 59, 76, 111, 185, 222, 231, 232, 243, 244.
Taucher (Eser adı): 176.
Teravihten Sonra (Eser adı): 267.
Tersâne-i Hümâyûn: 128.
Tevfik Fikret: 28, 69, 73, 81, 114, 115, 126, 127, 134, 135, 136, 137, 138, 224, 231, 243.
Tiber (Roma İmparatoru): 152.

Tigveşliler Ailesi: 208.
Tivoli (Yer adı): 23, 156, 158.
Tiyoveli (Şehir Adı): 156.
Tokadî-zâde Şekib (İzmirli): 18, 97, 106, 199.
Tole Kralı (Eser Adı): 176.
Tom Jones (Eser adı): 177.
Tolstoy, Lev Nikolayeviç: 169.
Topçular (Yer adı): 208.
Trablusgarb: 130.
Türk İnkılâbı: 218.
Türk Ocağı: 228.
Türk Yurdu Mecmuası: 106.
Türkçülük: 139, 203.
Türkistan: 248, 249, 250.
Türkler (Eser adı): 174.

U

Unkapanı (Yer adı): 211.
UŞAKLIGİL, Ziya: 115, 116,139, 222, 224, 232, 243.

Ü

ÜLKÜ, Feyzullah Sâcid: 2, 13, 14.
Üsküdar: 38, 222,
Üzümcü: 25, 70, 234, 293.

V

Vâ-Nû (Vâlâ Nurettin): 7, 44.
Valéry, Paul: 286.
Van Gölü: 206.
Venedik: 23, 60, 159, 160, 161, 162.
Venüs: 164.
Venüs Sabunları: 83, 84.
Verlaine, Paul: 90.
Vezüv: 152, 154, 155, 163, 164.
Victor Hugo et son Temps (Eser Adı): 206.
Villemain, Abel François: 91, 100
Virgil: 171.
Vismara: 91.

W

Wagner, Heinrich Leopold: 126
Wakefield Rahibi (Eser adı): 177.
Wallenstein: 176.
Waverley (Eser adı): 179.
Werther (Eser adı): 175, 176.
Wesley, Charles: 178.
Westmoreland (Göl adı): 178.
Wieland, Cristoph Martin: 175.
Wilde, Oscar: 29, 30, 72, 76.
Wilhelm Tell: 176.
Wilson, John: 178.
Wordswort, William: 178.

Y

Yahudi: 65, 253, 254, 255, 257.
Yahya Kemal: Bkz. BEYATLI, Yahya Kemal.
Yahya Saim: Bkz. OZANOĞLU, Yahya Saim.
Yakup Kadri: Bkz. KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri.
YALÇIN, Hüseyin Cahid: 22, 134, 137, 138, 285, 286.
YALMAN, Ahmed Emin (Vatan gazetesi sahibi ve yazarı): 135.
Yalova: 131.
Yarasa (Takma Ad): 5, 27.

Yaşar Şâdi: 13.
Yecüc Mecüc: 157.
Yeğenim (Eser Adı): 293.
Yeni Eğlence Mecmuası: 4.
Yeni Kalem Mecmuası: 6, 7, 9, 44, 83.
Yeni Mecmua: 9, 269, 270.
Yeniçeri Ocağı: 228.
YETKİN, Suud Kemal: 20, 75, 76.
Yıldız İdaresi (Abdülhamid İdaresi): 134.
Young, Edward: 177.
YÖNTEM, Ali Canib: 18, 20, 22, 23, 27, 28, 29, 30, 55, 56, 59, 70, 123, 240, 242, 270, 300.
Yunan: 135, 170, 172, 248, 249, 251.
YURDAKUL, Mehmed Emin: 214.
Yusuf Akçura: Bkz. AKÇURA Yusuf.
Yusuf Ziya: Bkz. ORTAÇ, Yusuf Ziya.
Yusuf Zülâlî: 8.
YÜZÜNCÜ, Fevzi Lutfi: 17, 19, 64, 188, 261.

Z

Zakkum (Eser adı): 266.
Zâlim Haccâc: 280.
Zâviye-i Felâsife (Eser adı): 93.
Zehirlerim (Eser adı): 134, 135.
Ziya Gökalp: 16, 77, 78, 234.
Ziya Paşa: 113
Zoderman, Herman: 30, 78, 173, 176.
Zola, Emile: 30, 74, 90.
ZORLUTUNA, Halide Nusret: 8.

EKLER

(Fotokopiler)

Ek: 1

۱۰ شباط ۱۳۲۶ پنجشنبه

صاحب امتیاز : حسنی وداد

سرمحرری : ا. سیف‌الدین

خیابان

آبونه شرائطی
سنه‌لکی : ۳۰ غروش
آلق آیلغی : ۱۷ غروش

اداره خانه‌سی
باب عالیده
منظومهٔ افکار
مطبعه‌سی‌فوقنده

مؤسسلری : ا. حق ، احسان نجات

برنجی سنه — هرایکی هفته‌ده بر پنجشنبه کونلری نشراولنور رسالهٔ ادبیه — نومرو ۱

مصاحبه :

ادبیات ملیه

۱

محیط مادی ومعنویك کوناکون تأثیرات اغفالکاریله حقایق ومادیاتی دائما داها آز تفکر وادراك ایده‌بیلن وبو نقیصه ازلی بر نقش جبین مقدراتی ویا ابدی برعمای تسلیت آمیزی بولنان بوتون فیفا نوردان حیات ؛ خرافات واساطیر پریلرینك شهال ابهامیله کولکه‌لنن هیولائی ماضیلرده شبهه‌سز طوپراقدن اول ییلدیزلری ، کوندوزك شفافیت مرئیه‌سندن فضله کیجه‌لرك اسرار ومجهولاتی دوشونمش وطبیعتك مقاومت ایسته‌ر قوی وشدید حقیقت تلخیسندن اول مافوق‌الطبیعه بر جهانك اذعان فریب خیال نوشینیله مشغول اولمشدی . وبو حقیقت، ادعایه حق قازاندیرر که : اکلیل ، چلنك ؛ هر نوع سرپوشه ، قلائد وخلاخل بوتون احتیاجات تلبسه ، حاصلی منقر ایله قلم کولنك وقلینجه تقدم ایتمش و ـ عوالمك روایت اولنان طرزده هر کول برجنه دوغرو انجذاب غیر اختیاریسی کبی ـ بشریت غافله دائما بر سحر تزین برخیال سراب آ کینه دوغرو ایلرله‌مکدن کندینی آلامامشدر . لاقید سحر واغفال قالیش ناصل ممکن اولابیلیردی که یوکسك داغلرده سرائرك واهمه‌لرایقاظ ایدن لسانیله خطابت ایدن روزکار ، سماپیما قورولرك حشرکاه نسور وخوش حرعنده غلغله‌دار برصفیر زئیری ایله چینلار ، اوغولدارکن زبون خشیت قابلره مجهول قورقولر ، خلجانلر القا ایدییور ، آلتون صاچلی آلهاتك شست وشوی نیرنکیسنه تجلیکاه ظن ایدیلن بایانسز دکزلرمتهالك وکریزان بوسه‌لشدیکی ساحللرده بر کفتهٔ نامعینك موسیقار مطلسمنی بسته‌لرکن کوکلره شعر وغرامه دائر بر پیام نهانی اوقلیوردی .

فجرلر ، هیجان انتظاری . غروبلر ها جسهٔ افتراق وتحسری اوکره‌تدی .

کیجه‌لرك غالیه‌سا سرادقات حریریسنده لمحات ملائك کبی اوزاق واستغنا کاربارلایان ییلدیزلر ؛ امیدی تمثیل ، آسمانك خیالر مملکتنه تماس ایدن پهنای بی‌حدود لاجوردیسی خیالی توسیع ایتدی .

روز کارلرك صدماتی زلازل انقلاب

Ek: 2

١٧ ربیع الآخر ١٣٤١ — پنجشنبه — ٧ کانون اول ١٣٣٨ — رنجی سنه

صاحبی : اورخان سیفی — بازارایرتسی و پنجشنبه کونلری نشر اولنور ملیپرور مزاح غزته‌سی — نسخه‌سی ١٠٠ پاره‌در

تعلقیات

آق بابایه دائر

آداجغزك بریه صورمشلر :

— الا کوزیمی سومدرسك، یشیل کوزیمی، قارا کوزیمی ؟..

— بن طیبتی سومدم ، دیمش ، کوزه‌ل اولسون‌دی ، نه‌رنك اولورسه اولسون ، هیچ بلمز !

آق بابا ، طیبی بو اهل دل کیدر . [illegible] ، اسکی ، منظوم ، منثور ، [illegible] وهر بشید رسم بولناجقدر . یالکز کوزه‌ل اولسون !

بنه اهل دلك بریه صورمشلر :

— یلدیزی سومدرمك ، قیشیمی ؟..

— ایکی بهاردن آیریلا ! دیمش .

[illegible] ، تاز [illegible] ار صملمی قادار قلبه ویرن هانکی [illegible] صوقونی [illegible] چیقه‌جه‌قدار طاتلیدر !..

[illegible] طبیق بو اهل دله بکزه‌ر ، [illegible] ، تخریبی‌ده ! مسلکی ایلك متدل اولاجقدر !..

بابا ، بعضاً جوق صفا سورمش ، جوق سورمش بر اختیار ، صایی صقالی بم‌بیاض بر آق بابا کی نکته‌لی سوزلری ، طاتلی حکایه‌لری ایچینه مثالی ایقار ، کیزلی نصیحتلر صیقیشدیرر . بعضاً ده کلرده اوچان بر آق بابا قوشی کی کوزلرینی نیایه یومموب بوسبوتون هوائی اولاجقدر !

آق بابا ، اسنك بوایکی مناسندن‌ده استفاده ایده‌رك ، طبیق :

— شو یوکی طوی !

دیبلدیکی زمان :

— بن قوشم !

— اوچ‌ده کوله !

دیبلدیکی زمان :

— بن دوه‌یم !

جوابنی ویره‌ن ده قوشی کی ، ایجابنده :

— بن هوائی قوشم ، جدی شیله عظم ایچینه !..

دیه‌جك . بعضاً :

— بن اختیارم آداجم ، بر پیر قاریم ، بر آق بابایم ، اوبله کسکلرده دولاشاجق ، فقط هوالاناجق صانم یوق !..

دیبوب چیکدر .

انسانلرك جزاقشلیسنه ، صایی صاقال بم‌بیاض اولانه آق بابا دیرلر . قوشلرك اك فقط یشایانی‌ده آق‌دار . انشالله بزم آق [illegible]

اولمدق

جانمی وار پاشای عالیشانه حیران اولمدق
قلدی احیا اولکه‌مز یوقکن پریشان اولمدق

اردومز بر حمله ایتمش کیم صفوف دشمنه
قاله‌مش آردنده بر خنزیر قربان اولمدق

بزده آ کلاردق برآیلق جیفه نه‌یمش سلطنت
دهره سلطان اولدق آما آوده آلان اولمدق

قلبمز بر ماه سوداسیله محمودر فقط
بوشلقندن کیه‌نك پیوست جانان اولمدق

فهم ایدك احوالمز بحران مالیدن یکا
قاله‌مشدر خانهٔ احباب مهمان اولمدق

سایهٔ ملتده کزدك خیلی مکتب مدرسه
خیلی درس ازبرلدك حیفاکه انسان اولمدق

اولمایور هرقانمز متملکش شهراه فیض
نیلیم هرقانی کیم بر اوسته نسان اولمدق

وضع استغنامز اولمشدر دلیل فقرمز
ناز ایدوب دورانه دامن بوس احسان اولمدق

اولمدق بز شاهد مقصوده واصل حاصلی
کرچه یوق اخوانمزدن واصل شان اولمدق

قلندر

ریختیمدن قاچان اوکوز

پکن بازار کونی رومانیادن کان بوز قدر اوکوز ، واپوردن ریختیمه چیقارلدیغی اثناده حیوانلرك ایچندن بردانه‌سنك قالاباقدن ثورکه‌رك بولنه اوکنه کلنی دوبره دوبره ویرقاچ کیتدی‌یی یارالادقدن ، برچوق خساره سبب اولدقدن سوکرا تا قاسم‌پاشایه قادار قاچدیغنی واورادہ بولیسلر طرفندن طبانجه ایله اتلاف ایدلدیکنی غزته‌لر یازمشلردی . بزم دون بو خصوصده یاپدیغمز تحقیقات نتیجه‌سنده مذکور ثوکوزك هرنه‌قدر ریختیمدن فرار ایتدیکی دوغری ایسه‌ده ویرقاچ کیتدی‌یی یارالادیغی ، برچوق خسارات یاپدیغی بالان اولوب حیوان ، اول‌امرده شاشقین شاشقین براز اوته‌یه بریه قوشدقدن سوکرا کال نزاکتله کوبری‌یی چکمك ایسترکن کوبری مأمورلرینك یاقاسنه یاپیشوب هپاره‌لاه‌دیه درشت معامله ایتملرندن منفعل اولمش ، وصایه ، صوله جیقه‌لرآتمق جبراً کوبری‌یی چکمش ودوغروجه جنال اوغلنده سابق حریت واتلاف فرقه‌سی اوکنه کیدرك اورادہ‌کی همجنسلرینی آرامش ایسه‌ده بولامینجه ملول‌ملول ویرقاچ‌دنه‌یاغیروب بنه کال نزاکتله دونمش ، کلدیکی یره کیتمشدر .

بطرز قصه

مأمورلرك شرقیسی

هرآن بوکولور فقر وضرورت ایله باشك ،
وار ایسه اکر شهر ستانبولده معاشك !
چشمکدن آقار سیل خروشان کی یاشك ،
وار ایسه اکر شهر ستانبولده معاشك !

آقاق بلایا کورینور دیدمکه اوجمز ،
انواع کدر باره آچار سینه‌که صوجمز .
سورترسك اوزون یولارك اوستنده‌یاپوجمز ،
وار ایسه اکر شهر ستانبولده معاشك !

مستحقر اولور عزت وحرمت کوره‌مزسك ،
اصناف کولر حالکه رغبت کوره‌مزسك ،
عمرك کچر آلام ایله راحت کوره‌مزسك ،
وار ایسه اکر شهر ستانبولده معاشك !

آسوده وراحت قالامازسك بوجافکده ،
قیش کلسه‌ده بردال بیله یاغماز اوجاغکده ،
شمسیه آچارسك کیجه ایصلاق یاتاغکده ،
وار ایسه اکر شهر ستانبولده معاشك !

حلیل نهار

اسکی زمان تورکلری

مصوری: منیف

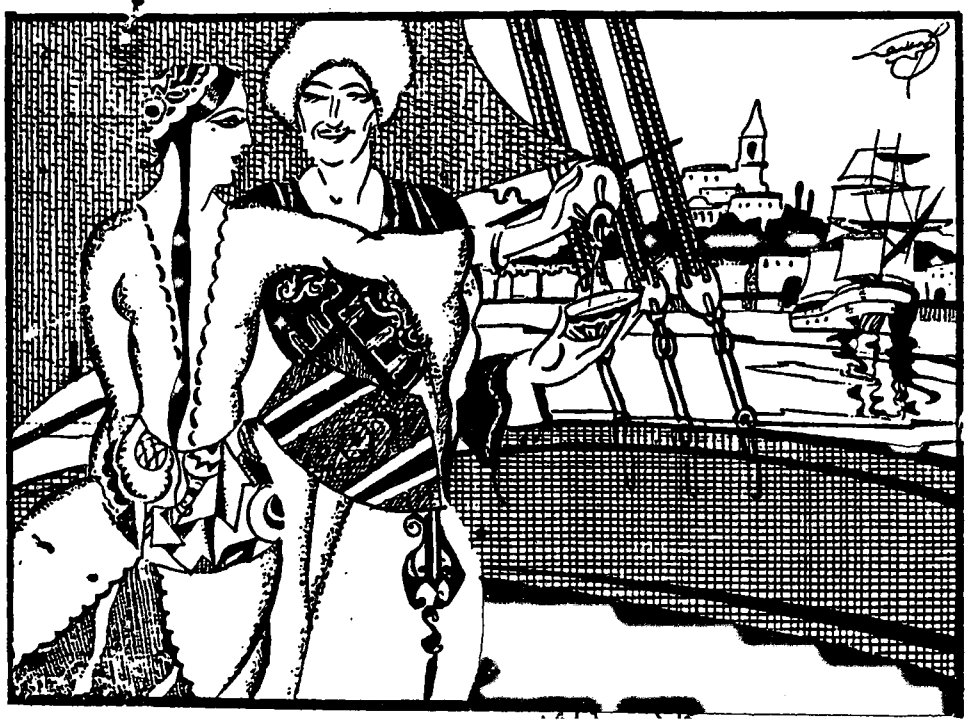

Ek: 3

شالوارلی قادینلر فیستانلی ارککلری قوقالیور !

Ek: 4

صایی : ۱ برنجی سنه — قیاتی هر یرده (۵) غروشدر — ۶۹۶ — ۶ کانون اول ۱۳۴۰ — ۱۹۲۴

رسملی دنیا

دوشن چوجوق — [آرقاداشلرینه] ناصل ، آیاغمده قیزاقلر یوقمی ایمش ، ایناندیکزمی ؟

Ek: 5

چهارشنبه

۶ کانون ثانی ۱۳۴۲ — ۱۹۲۶

پاپاغان

چهارشنبه کونلری نشر اولنور ادبی مزاح غزته‌سی

فیئاتی هر یرده (۵) غروشدر

آبونه شرائطی

سنه‌لکی : ۲۵۰ آلتی آیلغی ۱۲۵ غروشدر

ممالک اجنبیه ایچون سنه‌لکی : ۵۰۰ ، آلتی آیلغی ۲۵۰ غروشدر

اداره‌خانه‌سی

... رشید آفندی خانده دائرۀ مخصوصه

... اوراقی اعاده ایدلمز . تلفون استانبول : ۳۵۴۲

یکی سنه‌یه کیررکن :

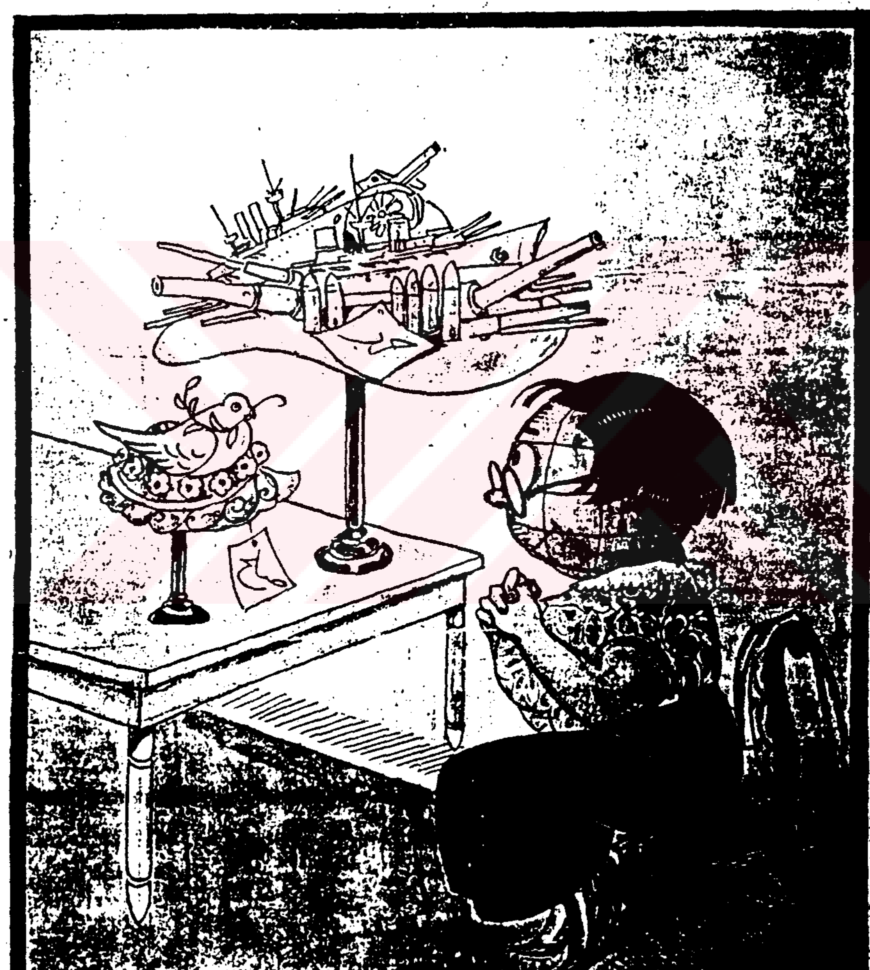

دنیا — بر شابقارده هانکیسنی انتخاب ایده‌یم ؟..

بعضیلری ولی وبعضیلر ... کبی

ساعتلر یکری دردی اولدقدن صوکره مشتری ایله آرابه‌جی اراسنده :

مشتری — اوغلوم ، شورادان یکانی آکلایبورسه‌کزده ، باقایم !

آرابه‌جی — [آرابه‌دان فیرلاره کیده‌ .] آکلادم . افندم !

مشتری — قاچمش ؟

آرابه‌جی — افندم بعضیلری طقوزیجق ، بعضیلری اوچ ، بعضیلری ده اون‌بش دیدیلر !..

الك مهم کون !

کاغدجی فرصه‌ق افندینك کاتبی آیرسانانای افندی ، خلق غزته‌سنه کیده‌ ، کلد آرتق اوسانیر . تاصیل اوصانماسین ، آدکم زیاره‌ده به محی‌الدین بکك قارشیسنه . کیلکه محی‌الدین بك حمان غزته‌یی آچیوب کوستریر :

— باردون افندم ... ویکز .. بوکون علم کونی ..

ایرتسی کون کیدر :

— باردون افندم .. کوربیورسکزیا .. بوکون جیفتجی کونی ..

اوچنجی کون :

— معذوریا .. بوکون ... کونی ..

محی‌الدین بك ساناتای افندی‌یی ... تام‌یدی کون آتلاتدقدن صوکره نهایت ساناتای افندی دایانماز :

— براکین ، بو دیمسز بونلری شیمدی . آللاخین بونی چوق ؛ بانا شاهد ویرین‌که ، تادیه بوکو تو وا کیتدر ، بانا الولازم !..

نیزن توفیق نره‌ده ؟

مشهور اهل دلاردن نیزن توفیق هرکیجه میخانه‌یه کیدر ، کلی مقدارده دم چکدکدن صوکره صیزارمش . برکون آرقاداشلرندن بری نیزن توفیقی کورمك ایچین میخانه‌یه کلوب غارصونه صورمش :

— غارصون ، بزم نیزن توفیق بوراده‌می ؟

— بوراده باشام .. صاغدن ... ماصه‌ده ...

آدام بر دقیقه صوکره غارصونی بولور :

— آیول یاکاشلك وار . نیزن توفیق اوماصه‌ده دکل ..

غارصون :

— عفو ایدرسکز بکم .. دیمش . قباحت بنده .. سزه ماصه‌نك آلتنه باق دیمکی اونوتدم ؟

نره‌یه !

ملکیه مفتشی قائمقامه صوردی :

— قائمقام بك .. اسکیدن کلن تیرك آراصیره طاشدیغی اولورمی ؟

— حمان هرسنه ..

یالان دکل ، یاکلش !

کچنلرده ادرنه اطفائیه‌سنه عائد قیرمزی بر اوتوموبیل تعمیر و تلوین اولونمق اوزره استانبوله کلشدی . اوتوموبیلك کنارنده ... یازیله « ادرنه اطفائیه‌سی » یازیلیدی . نقصانلری اکمال ایدیلوب ، تعمیراتی بیتدکدن صوکره فلطه ایله سرکه‌جی آراسنده تجربه‌لری یاپیلیوردی . تصادفاً اوکون بزم ثمله‌صفر آغا ایله دوستی یاسفاجی ، باب عالیده‌کی وار ؟.. عکسی سی بعنی قارنی ... اورتا یره‌ و صانیراکده چندیدی ... شیمدی نه یاپالوم ؟..

مثالی آکلار آکلاماز ثمله‌صفر آغا ، سوکیلی دوستی یاسفاجی‌یی تبلیغه‌باشلادی :

ثمله‌صفر آغا — غورخاه یوسف آچی !.. شیمدی‌یه غاددەمز اطفائی ... بیلەم !...

... آراتی ثمله‌صفر آغانك کوزینه تجربه یاپتق ایچون سرکه‌جی‌یه دوغرو کلن ادرنه اطفائیه‌سنه عائد اوتوموبیل ایلیشدی .

— سن نه دەییرسەك ، یوسف آچی !.. فاع اطفائیه‌نك لافیمی اولور ؟.. آمان ، کورەییرسەك ادرنه اطفائیه‌سی بیلەم کلش‌ده کری‌یه دونمش ، ها !..

... آلتی (بابا)نك قولکیوغلرمزدن ... کیشدیرمه‌دن ... بر لسنق ... تکبیر ایتمش ... احمدیکرزی سوقه‌ ... رزشیلر کوره‌دی . ... آما ، همیده ... ایه‌لدی . تاصیل ... یازیلر میدانده‌در واك ... خلیلی نهماله چیقاریر . ... کوجوك بر شبه ... (آلتی بابا)نك اعتبار ایته‌یکمز ... ده‌کی اسلری ... کوزلرله کوره‌بیلیرلر . ... (آلتی بابا)نك ... یکین ... ذکر ایتدیکمز ... کافیدر . حاصل ... تأویل ایدیلیر طرف ... فوصله تعیین ایتدیکی ... هم جزای نقدی ، ...

Ek: 6

nr: 1

کونش

صنعت و ادبیات مجموعه‌سی

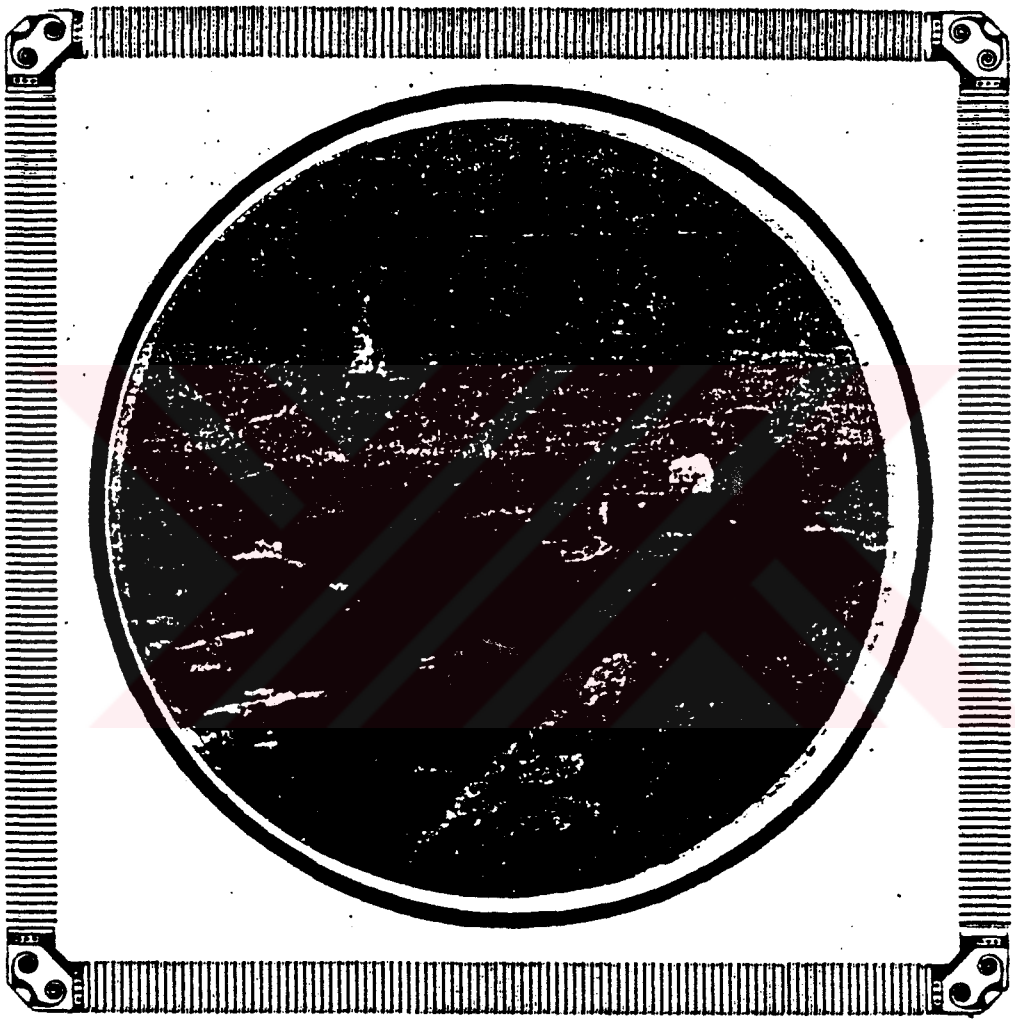

مندرجات

کونشه دائر . . . . . * *
تورك تجدد ادبیاتی تاریخی . . جناب شهاب‌الدین
ئوزلەدیکم عشق . . . . . یوسف ضیا
تصادف . . . . . مدحت جمال
دیپورلر . . . . . اورخان سیفی
بر قادینه . . . . . لوی پوریه‌دن
فلسفه پارچه‌لری . . . . . کوستاو لوبون‌دن
مشاهیره دائر نکته‌لر . . . . . * *
مضطربلر . . . . . فاروق نافذ
وجیزه‌لر . . . . . * *
یوز بر سنه . . . . . تجدت رشدی
بر پوریج حکایه‌سی . . . . . * *
مرمره‌یه قارشی . . . . . قائق عالی
استغنا . . . . . انیس بهیج
بایزید کوشکی . . . . . احمد رفیق
شرق . . . . . فاضل بهیج
تاریخی فقره‌لر . . . . . * *
اعتراف . . . . . یحیی صائم
بر شمندوفر قصاصی . . . . . سلای عزت
بکی اثرلر . . . . . * *

فیاتی ۵ لیرا

۱ کانون ثانی ۱۹۲۷

Ek: 7

نومرو : ۱ — ... ایرتسی ، چهارشنبه کونلری چیقار مزاحی خلق غزته‌سی — ۲۸ حزیران ۱۹۲۷ برنجی سنه

داوول

اداره‌خانه‌سی
باب عالی جاده‌سنده دائرهٔ مخصوصه
نسخه‌سی هر بردن ۳ غروشدر

« آکلامیانه سیوری مینك ساز »
« آکلامیانه داوول نورتا آز »
— اتا سوزلرندن —

آبونه شرطلری
سنه‌لکی ۱۰۴ نسخه اعتبارله ۳۰۰ ، آلتی آیلی ۱۵۰ ،
اجنبی مملکتلر ایچون سنه‌لکی ۶۰۰ ، آلتی آیلی ۳۰۰ غروشدر.

خانملر ، قوجالریکزی یك قیزدیرمایك ها !

بو یاز پارسدن اثواب موده‌سی یرینه دایاق موده‌سی کلدی !

انسه‌ده بر محکمه قوجاسنی قیزدیردینی ایچون دایاق‌یین برقادینك دایاغی یك حقلی ارله‌رق پیدیکنه قراردیردی

خانملر ، بزکه سزه دایاق آتمق دکل ، فیسکه ، دوررمایی بیله عیب صایارز ، سرت سوز بویله‌سکه بیله قیبامایز . بوکا رغماً سز بنه بزی ! قادار ایچه ، او قادار مدنی صایازدیکز . بزی ، فکرمزی بکنمزدیکز . . مزك طریکزده رغبت‌ازاقی ایچون شوبله قیبیمندن دلسون پارسی کورمك ، چات پات فرنکچه سویله‌مك لازمدی . حتی ایچمزده هیچ فرنکچه بلمه‌ینلرك بیله « مرحبا . سلام علیکم ! » یرینه بونجور ، بونسوار ! » دیمه‌لرینی ایستردیکز . بیکنیمسل قیصقی ، الیکری شاب دیه‌یك هپ پارسدن قیش طرافلردی . بکنه‌بکنه یرنی پارسدن کلیردی . پارسدن کلن هرشیئی کنیردیکز . البسه کزك موده‌لی پارسدن کلیر ، بوماشلر یکزك رنکی پارسدن کلیر ، اسقارپینکزك یچیسی پارسدن کلیر ، مانطوکز ، پالطه کز ، لوانطه کز ، هرشیئکز ، هرشیئکز پارسدن کلیردی . برشی پارسدن کلدیی آرتق اونك قسالی ، بایالی ، قابالی اولماز ، موده صایلیردی . هرشیئکزی بو موده‌یه اویدیرمایه چالیشیردیکز . یازین ، قیشین ، ایلك باهارده ، صوك باهارده هپ پارسدن موده بکاردیکز . یازده بویله‌جه کوزلریکز بولده ایکن پارسدن هیچ بکلمدیککز بر موده کلدی . بو موده ، باشقه ، علی‌الحساب بر موده ، یك دالته صنعه قوجالرك ، قاریلرینه دایاق آتمق موده‌سی ! قانی آلاتورقه برسوز واردر « زورنامه پیشرو اولماز ، نه چیقارسه بختنه ! » دیرلر . اونك کبی سز پارسدن یازاق البسه موده‌سی بکارکن دایاق موده‌سی ظهور ایتدی . نه‌یاپه‌لم ، انسانك قسنده نه وارسه ، قارشینده او چیقارمش بو یاز سزك‌ده قسمکز بو ایمش ایشته !

ای خانملر ، سویله‌یك باقلم بو یکی موده حقنده فکریکز نه‌در کزده ! بزم ارککلرده بو پارس موده‌سنه اویسونمی ؟ بوندن صوکره قوجالریکزك جانی بورنشه کنیردیککز زمان سعادتله ، معاذالله ، سزه دایاق آتمایه قالقارسه نه‌دیه‌جکسکز ؟ « قابا ، نزا کشیز ، وحشی حریف ! » دیه باغیره بیله‌جکسکز ؟ یا او سزه دیه‌جکمی :

— خانم ، کوزیکی آچ ! بن صوك موده اوزرینه حرکت ایدیورم ؟

بوکا نه جواب ویره‌جککز ؟ البسه کز ، مانطوکز ، جانطه کز ، لوانطه کز ، کیشکز ، کرنشکز ، کولوشیکز ، قونوشیشکز ، اوطوریشکز ، قالیشکز موده‌یه اویسون‌ده ، بو نه‌دن اوغاسین ! آلدیوه‌نکزی آلیرکن :

— ایلاکه موده‌یه موافق ایسترم !

دیه ترتر تیتیوریسکزیا . . موده‌سی کچدی دیه یوز لیرالق توالتکزی قالدیروب آتیورسکزیا . . قوجالرکز موده تامته بونظره تاصیل راضی اولوبورسه سزده شمدی راضی اولیك باقالم !

خانملر ، بیلیم آما ، بکا بو ایشده ضرری چیقه‌جقمکز ، کی کلیور . کلیکز بن سزك آدا کزی بولایم :

[illegible]

وارسین بو سنه اسقارپینکزك یچیسی ، مانطوکزك رنکی یکی پارس موده‌سنه اویغون دوشه‌سین . کچن سنه‌کی غیجیر بپ یکی اسقارپینکزی ، داها بر ایلکی سوکوله‌مش مانطوکزی کییورك . برتوالتکزی ایکی بالوده کیمکی عیب صایمایك ! بوکا مقابل ارککلرده سزه فیسکه ایله بیله دوقونه‌ماسین . نه قادار قیزدیرسه‌کز ، نه قادار دامارینه باسه‌کز ، قوجاکز قارشیکزده‌ینه اسکیسی کبی ملول ملول بوینی بوکوب ایچی چیککدن باشقه برشی یاپاماسین . ایستدیککز وقت قوزی کبی کوس کوس آرقه کزدن کلسین . تاصیل ، بویله‌سی ارککلرده بویکی پارس موده‌سندن وارمیدر ؟

استهلاك ویرکوسی حزیرانده قالقیورمش .

— پاشام ، شونی بر طوتوشدم قالدیردم آلنکدن اوپیم !

— نه پاپیورسك ؟ .. هیچ قادین دوکولورمی ؟

— سوس ، بو دایاق صوك موده !

اصل فیرطینه

— کچن اولسون ، دون آقشامکی فورطنه‌دن چوق فورقدیکزی ؟

— هانکی فورطنه ؟

— آقشامکی فورطنه ، باهو !

— خیرم یوق ، برادر !

— ثولومیدیکز ، دنیا یرندن اونیادی !

— آه ، عزیزم ، دون اوده اولالیدك‌ده فورطنه‌یی ، کوك کوروکوسنی ، شمشکی سن بزده کورملیدك . بزم خانم اولا آیی آیی سویلمکه باشلادی . هاه ، دیدم فیرطینه باشلایور . دیرکن والده کورله‌دی ، بن آرالرینه کیردیم ، دیدم ، صوراته برتاك بیدم . کوزمك ارکنده شمشکار چاقدی !

— دیه‌که دولودن فلان خبرك یوق !

— نره‌ده باهو ، دون آقشام بکا بیلدیرم اصابت ایتدی ، دییورم‌سکا ، دولویی ، باغموری کوزی قالدی !

عجبا نه ؟

استانبولك کارمسیره محللری اولان آتله‌لرده توزدن کیلیمه‌یورمش . شهر امانی بو سنه آتله بولانده هیچ توز اولماسی ایچون بر اصول بولمش . بو اصول سایه‌سنده بولار هیچ صولا عادینی حالده بنه توز اولیه‌جقمش . فقط بوقاره دوکوله‌جك بو ماده‌نك نه اولدیغنی قپتانی بهالاشماسین دیه امانت کیزلی طوتیورمش ؟

کوردیکزی بیلمجه‌یی ؟ . آتله بولارینه نه دوکوله‌جك ، دیرسکز ؟ هرحالده آلماس ، ایچی دکل . اوحالده بو شی . . اولماسین ! هانی‌ده کیز کنارلرنده ، عربستان چولارنی . بولونور . شونی امانت براز دها آچیق سویلك : نه اولور ، بونه اسرار پرسنلك افندم ؟

Ek: 8

نسخه‌سی هر یرده ۱۵ غروشدر

سنه‌لکی ۷۵۰ ، آلتی آیلغی ۳۷۵ غروشدر .
ممالك اجنبیه ایچون سنه‌لکی ۱۵۰۰ ، آلتی آیلغی ۸۰۰ غروشدر .

تلغراف آدرسی : استانبول ـ یکی « قلم »

یکی قلم

۵ نیسان ۹۲۸

نومرو ۳۵ ـ برنجی سنه

صاحب و مدیر مسئولی : آورخان سیفی

اداره‌خانه‌سی :
باب عالی جاده‌سنده دائرهٔ مخصوصه

بر شنبه کونلری نشر اولونور ادبی ، اجتماعی مزاح مجموعه‌سی

زنکینلریمز ازمیر فلاکتزده‌لرینه یاردیم ایتمیه‌جکلرمی ؟

زنکین ـ اووخ !... اویله قورقدم که آز دها ییقیلاجقدی !...

Ek: 9

HIZLANIŞ

Devlet Nüshası

Sayı: 1 Nisan 1935 Kuruş:

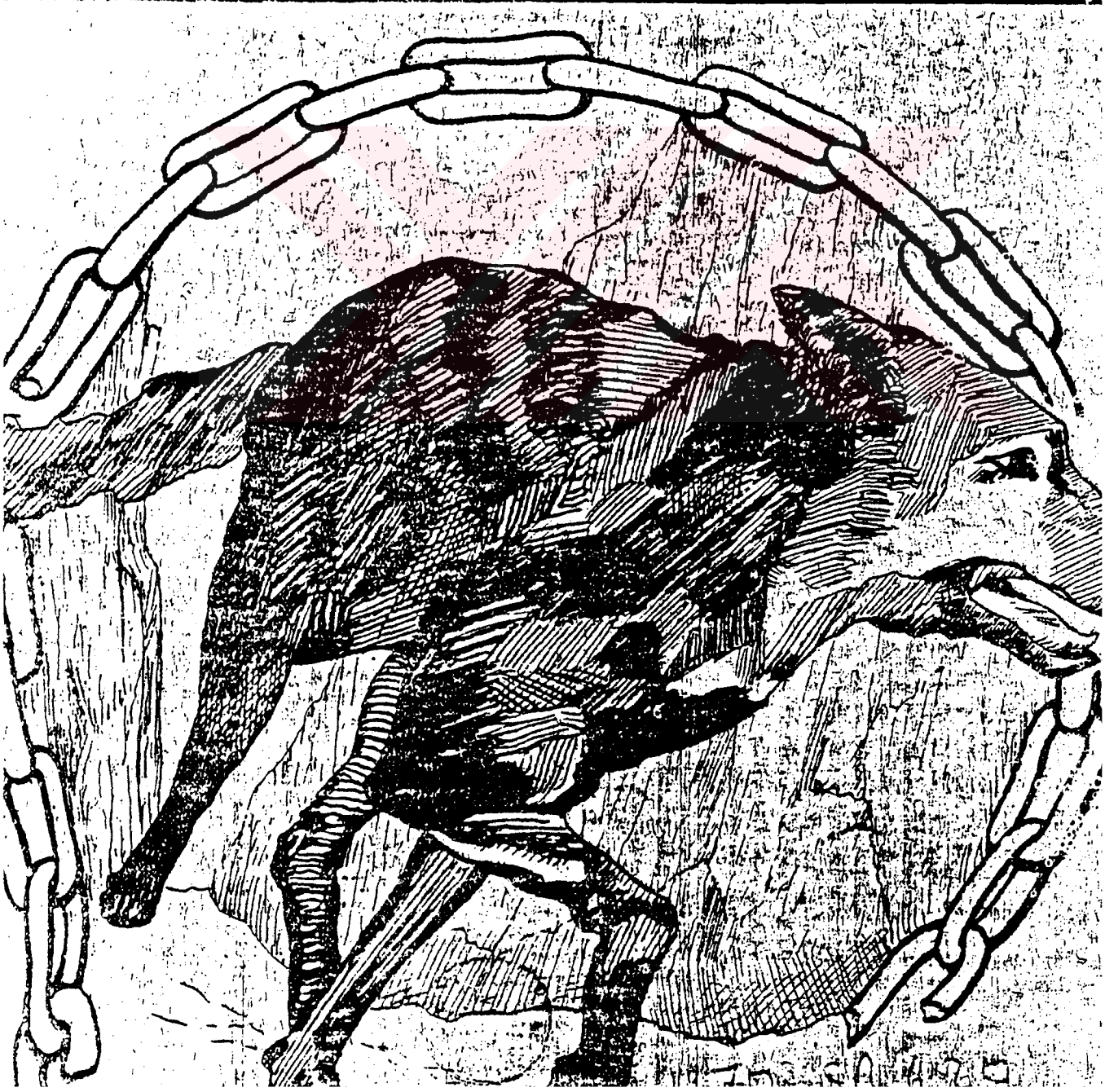

Ek 10

AYDABİR

Müessisleri : Orhan Seyfi Orhon — Yusuf Ziya Ortaç

[illegible], 1 Eylül 1935 ■■■ Sayısı 25 kuruş ■■■ Sayı : 1

Abone şartları

Türkiye için : Yıllığı 300, altı aylığı 150 kuruştur.
Yabancı memleketlere : Yıllığı 600, altı aylığı 300 kuruştur.

Adres : İstanbul, Ankara Caddesi, Aydabir .... Telefon : 22129
Sahib ve Umumi Neşriyat Müdürü : Orhan Seyfi

DÜNYANIN EN SABİ
ve EN KİBAR KOKUSU

HATIRLA
BENİ

MENDİLİZDE
15 GÜN ÇIKMA.

ÜKÛFE Markasına Dikkat Edini

İDARE :
İstanbul Ankara caddesinde hususi daire.
Telgraf adresi :
İSTANBUL - HER AY
Telefon :
22129
Yıl : 1 — Sayı : 1

HER AY
Siyasa, İlim, Sanat
Müessisleri :
YUSUF ZİYA - ORHAN SEYFİ

ABONE :
Türkiye için : Seneliği 600, altı aylığı 300, üç aylığı 150 kuruştur.
Ecnebi memleketler için: Seneliği 1200, Altı aylığı 600 kuruştur.
Fiatı 50 kuruştur.

HER AY *fikir ve sanatta memleketimizin bütün otoritelerini sahifelerinde toplıyabilmek düşüncesile çıkıyor. Mecmuanın orijinal kıymetini göz önünde bulundurmakla beraber bizim için ehemmiyetli olan mevzularda yabancı dillerden ve diğer mütehassıslardan da istifade edeceğiz. Siyasa, İlim ve Sanat kısımlarında (Her Ay) a yardım edecek zatlardan bir kısmının isimlerini neşrediyoruz :*

Prof. Akıl Muhtar, Ahmed Şükrü Esmer, Ali Canib, Ahmed Hamdi, Asım Süreyya, Bürhan Toprak, Enis Behiç, Ertuğrul Muhsin, Fuad Köprülü, Faruk Nafiz, Falih Rıfkı, Fazıl Ahmed, Halid Ziya Uşşaklıgil, Prof. Hilmi Ziya, Hasan Âli Yücel, Halid Fahri, Prof. İbrahim Fazıl, İsmail Habib, İbnilemin M. Kemal, İsmail Hakkı, Prof. M. Şekib, Mithat Cemal, Prof. Neumark, Necib Fazıl, Orhan Seyfi, Prof. Ömer Celâl, Peyami Safa, Prof. Salih Murad, Reşad Nuri, Doçent Sabri Esad, Sabahaddin Ali, Yusuf Ziya, Doçent Z. Fahri.

Gelecek sayımızda: Profesör İbrahim Fazıl'ın (*Buhran bitti mi?*) başlıklı çok kıymetli, çok orijinal bir yazısını neşredeceğiz.

Ek: 12

Cumartesi günleri çıkar, haftalık resimli mecmua

Müessisleri :

Orhan Seyfi ORHON — Yusuf Ziya ORTAÇ

Yıl : 1 ● ● 8 Birinciteşrin — Cumartesi 1938 ● ● Sayı : 1

Abone şartları:

Türkiye için : Yıllığı 500, altı aylığı 250 kuruş

Yabancı memleketlere : Yıllığı 1000, altı aylığı 500 kuruş

Sayısı : 10 Kuruş

Adres : *İstanbul - Ankara Caddesi* HERŞEY *Mecmuası.*

Telefon : 22129

Sahibi ve Umumi Neşriyat Müdürü : Orhan Seyfi Orhon

Zümrüt Yalova

Sağlık

Güzellik

Konfor

Ötel Termal'ın, pencereleri hududsuz bir yeşilliğe bakan modern konforlu odalarında vücudunu dinlendirenler ve kaplıcalarında banyo yapanlar, hayatlarının en ihtiyar çağlarını bile tam bir gençlik içinde geçirirler.

Basıldığı yer : Kenan Basımevi ve Klişe Fabrikası

Ek: 13

Çınaraltı

Dilde, Fikirde, işde Birlik

SAYI:	İdarehanesi:	TELEFON:
1	İstanbul, Ankara caddesi, Hususî Daire	22129

İ D E A L

Yazan: Orhan Seyfi ORHON

— Eksiğimiz nedir?

— Brezilya kahvesi mi? Çin çayı mı? Francala unu mu?

— Hayır!

— Patiska mı? İpekli mi? Keten mi? Yünlü mü?

— Hayır!

— Kösele mi? Maroken mi? Kayış mı? Kauçuk mu? Bakır tel mi?

— Hayır!

— Asprin Bayer mi? Piramidon mu? İnsulin mi? Klor mu? İyot mu?

— Hayır!

— Asfalt yol mu? Çocuk bahçesi mi? Asma köprü mü? Yeraltı treni mi? Otobüs mü? Tramvay malzemesi mi? Tünel kayışı mı?

— Hayır!

— Boya mı? Mürekkep mi? Kalem mi? Defter mi? Kâğıt mı? Daktilo mu?

— Hayır!

— Türk grameri ve sentaksı mı? Eski Türk tarihi mi? Lâtince alfabe mi? Müverrih mi? Pedagog mu? Şair mi? Bestekâr mı? Romancı mı? Filozof mu? Âlim mi? Mucid mi? Kâşif mi?

— Hayır!

— Mektep mi? Enstitü mü? Laboratuvar mı? Hastane mi? Banka mı? Fabrika mı? Değirmen mi? Tarla mı? Baraj mı? Ahır mı? At mı? İnek mi? Öküz mü?

— Hayır! Hayır! Hayır!

— Nedir öyleyse!

— Eksiğimiz içimizdeki büyük ve mukaddes yangını tutuşturacak bir ideal yokluğudur. İstikbale karşı iştihamızı arttıracak, enerjimizi çoğaltacak, bizi hodkâmlıktan, rahatseverlikten, bugüne baş eğmeden kurtaracak, cesur, atılgan, hararetli, dinamik yapacak bir ideal!

Çiçeklerin güneşe döndüğü gibi solgun, ve buruşuk ruhlarımız ona çevrilecek, hayatımıza o hız verecek, ihtiraslarımızı o kamçılıyacak, yeryüzünde büyük işler görmeğe lâyık bir millet olduğumuzu düşündürecek on sekiz milyonu altmış milyona, seksen milyona çıkaracak, millî şuuru tam bir teyakkuz haline koyacak bir ideal!

Onu bir zırh gibi giyip hayat mücadelesine çıkacağız. O, fırtınalar gibi başımızda esecek; ve nehirler gibi coşup kabaracak... Herşey onun feyizli balçığında yeşerecek. O bizim ebedî baharımız olacaktır.

Şüphesiz bu ideal, bugün gevelediğimiz mütereddî medeniyet sözü değil, konfor ve istirahat hiç değil, kanaat, tevazu ve mahviyet de değil; onun ne olduğunu ve ne olabileceğini, belki de pek yakında, tarihin çakan bir şimşeğinin altında apaydınlık göreceğiz!

ORHAN SEYFİ ORHON

9 Ağustos 1941 Cumartesi

ÇINARALTI

Haftalık Türkçü, Fikir ve Sanat Mecmuası

Cumartesi günleri çıkar.

Abone şartları:

Yıllığı 500, altı aylığı 250 kuruş.

Ecnebi: Yıllığı 1000, altı aylığı 500 kuruş.

Fiatı: 10 Kuruş.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ